

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
ŠIAULIŲ AKADEMIJA**

MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMA

Specialiojo ir inkliuzinio ugdymo koordinavimo specializacija

LAURA ČIRBIENĖ

Magistro baigiamasis darbas

**PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO PATIRTYS ORGANIZUOJANT
VAIKŲ, TURINČIŲ SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ, UGDYMĄ**

Darbo vadovas (-ė) Doc. Dr. Laima Tomėnienė

Šiauliai, 2025

**Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį darbą,
GARANTIJA**

WARRANTY of Final Thesis

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Laura Čirbienė
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Specialioji pedagogika (specialiojo ir inkliuzinio ugdymo koordinavimas) <i>Special education (coordination of special and inclusive education)</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	<i>Pedagogų bendradarbiavimo patirtys organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą.</i> <i>Teachers' Experiences of Cooperation in Organising Education for Children with Special Educational Needs.</i>
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

I guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. I have not made any illegal payments related to this work.

Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, Laura Čirbienė, pateikdamas (-a) šį darbą, patvirtinu (pažymėti)
I, Laura Čirbienė, by submitting this paper confirm (check)

Embargo laikotarpis
Embargo Period

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:
I am requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

_____ mėnesių / *months*

(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / *an embargo period shall not exceed 60 months*).

Embargo laikotarpis nereikalingas / *no embargo requested.*

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / *Reason for embargo period:*

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
ĮVADAS	5
1. PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO ORGANIZUOJANT SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TURINČIŲ VAIKŲ UGDYMĄ TEORINIAI ASPEKTAI	11
1.1. Specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas įtraukiojo ugdymo kontekste.....	11
1.2. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų vaidmuo vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyme	18
1.3. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumai	21
1.3.1. Pedagogų bendradarbiavimo svarba	22
1.3.2. Pedagogų bendradarbiavimo formos	26
2. TYRIMO METODOLOGIJA	36
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	41
3.1. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų interviu rezultatų analizė	41
3.1.1. Mokytojų interviu rezultatai.....	41
3.1.2. Specialiųjų pedagogų interviu rezultatai.....	57
3.2. Interviu rezultatų apibendrinimas	70
DISKUSIJA.....	72
IŠVADOS.....	75
REKOMENDACIJOS	77
LITERATŪROS SĄRAŠAS	78
PRIEDAI	87

SANTRAUKA

Įtraukusis ugdymas Lietuvoje įsigaliojo 2024 metais, todėl šiame kontekste išryškėja mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo svarba siekiant tikslingo specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymo organizavimo, sėkmingos įtraukties, pozityvaus požiūrio į negalią kūrimo, vaikų mokymosi sėkmės ir poreikių atliepimo, kolegialaus ugdymo metodų ir savalaikės pagalbos diferencijavimo. Siekiant atskleisti pedagogų bendradarbiavimo ypatumus, keliama šie probleminiai klausimai: Kokie pagrindiniai mokytojų ir specialiųjų pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo bruožai ir kokie veiksniai juos lemia? Kaip, koku būdu, kokiose srityse vyksta specialiojo pedagogo ir mokytojo bendradarbiavimas organizuojant mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą? Su kokiais sunkumais susiduria tarpusavyje bendradarbiaudami mokytojai ir specialieji pedagogai? **Tyrimo objektas** – pedagogų bendradarbiavimo patirtys organizuojant mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą. **Tyrimo tikslas** – atskleisti pedagogų bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą. **Tyrimo uždaviniai:** 1) Remiantis mokslinės literatūros analize atskleisti mokytojų ir specialiųjų pedagogų, ugdančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, bendradarbiavimo svarbą, formas ir būdus; 2) Atskleisti mokytojų ir specialiųjų pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą; 3) Identifikuoti pagrindines problemas, mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo metu kylančius sunkumus, trukdančius sėkmingam vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimui; 4) Kokybinio tyrimo metu nustatyti veiksniai, skatinančius pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą, siekiant sėkmingo vaikų, turinčių SUP, ugdymosi; 5) Išanalizuoti mokytojų ir specialiųjų pedagogų nuomonę apie pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimo galimybes siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą. **Tyrimo metodologija, metodai ir dalyvių imtis.** Tyrimo metodologija remiasi socialinio konstruktyvizmo idėjomis. Atlikta teorinė mokslinių šaltinių analizė ir kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas interviu), duomenys analizuoti taikant turinio analizę. Tyrime dalyvavo 7 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai bei 7 specialieji pedagogai. **Tyrimo rezultatai.** Pedagogai dažniausiai bendradarbiauja naudodami pokalbį ir gyvą kontaktą. Bendradarbiavimo tikslai susiję su specialiojo pedagogo pagalba mokytojui ir mokytojo pagalba mokiniui grupėje, todėl dažniausiai patirtys susijusios su vaiko pažangos stebėjimu, darbu grupėje ir savalaikės pagalbos teikimu. Tyrimo rezultatai atskleidžia, jog pastebimas mokytojų netinkamas požiūris į SUP turinčius vaikus, noras dirbti atskirai ir vengimas kreiptis pagalbos, specialiųjų pedagogų greiti ir kartkartėmis neapgalvotai priimami sprendimai nesigilinant į situaciją.

Esminiai žodžiai: pedagogai; specialieji ugdymosi poreikiai (SUP); bendradarbiavimas.

SUMMARY

Inclusive education came into force in Lithuania in 2024, so in this context, the importance of cooperation between teachers and special educators is highlighted in order to organise targeted education for children with special educational needs (SEN), to ensure successful inclusion, to create a positive attitude towards disability, to ensure children's learning success and needs. In order to uncover the specificities of collaboration between educators, the following problematic questions are posed: What are the main features of successful collaboration between teachers and special educators and what factors determine them? How, in what way, and in what areas does the cooperation between the special educator and the teacher take place in organising the education of pupils with special educational needs? **Object of the study** - Experiences of cooperation between educators in organizing the education of students with special educational needs. **Purpose of the study** – To reveal the experiences of cooperation between educators in organizing the education of children with special educational needs. **Research objectives:** 1) Based on the analysis of scientific literature, to reveal the importance, forms and methods of cooperation between teachers and special educators educating children with special educational needs; 2) To reveal successful experiences of cooperation between teachers and special educators in organising education for children with special educational needs; 3) Identify the main problems and difficulties in the cooperation between teachers and special educators that hinder the successful organisation of education for children with special educational needs; 4) To identify the factors that promote collaboration between teachers for the successful education of children with SEN through qualitative research; 5) To analyse the views of teachers and special educators on the possibilities of improving collaboration between teachers for the proper organisation of education of children with SEN. **Research methodology, methods and sample of participants.** The research methodology is based on the ideas of social constructivism. A theoretical analysis of scientific sources and a qualitative study (semi-structured interview) were conducted, the data were analyzed using content analysis. 14 informants participated in the study – 7 preschool and pre-primary education teachers and 7 special educators. **Research results.** Teachers usually work together through conversation and face-to-face contact. The goals of the collaboration are related to the special educator's support for the teacher and the teacher's support for the pupil in the group, so the positive experiences are common related to the monitoring of the child's progress, working in the group, and the provision of timely support. The negative experiences reveal that there is a negative attitude of teachers towards children with SEN, a desire to work in isolation and to avoid asking for help, and quick and rash decisions made by special educators without looking into the situation. **Essential words:** educators; special educational needs (SEN); cooperation.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Lietuvoje specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP) turinčių vaikų skaičius kasmet didėja. Remiantis Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS)¹ portalo duomenimis, mokinių, besimokančių bendrojo ugdymo įstaigose ir turinčių SUP, 2021 m. fiksuota 40 698 tūkst., šis skaičius 2023 m. padidėjo iki 43 493 tūkst. Toks SUP turinčių mokinių skaičiaus augimas atkreipia dėmesį į švietimo reformos pokyčius įtraukiojo ugdymo kontekste. Lietuvoje jau nuo 2024 m. rugsėjo įsigaliojo įtraukiojo ugdymo reforma, kuri užtikrina „koordinuotai nuoseklią mokinių įvairovei atvirų klasių/grupių plėtrą visoje Lietuvoje“ (Įtraukties švietime gairės, 2022, p. 11). O tai reiškia, jog įtraukties principais bus skatinamas lygiavertiškas kiekvieno žmogaus dalyvavimas ugdymo procese, nepaisant skirtubių: suteikiama galimybė gauti individualiai pritaiktą ugdymosi aplinką, turinį ir priemones mokymosi sėkmei patirti; mažinamos diskriminacijos apraiškos (LR Švietimo įstatymo 5 str. 5 d., 2011). Įtrauktis prasideda nuo požiūrio, todėl svarbiu akcentu tampa bendruomenės teigiamų nuostatų kūrimas: susivienijimas ir kitoniškumo priėmimas be diskriminacijos, klijuojamų etikečių, socialinės atskirties; pagarba žmogaus teisėms; suvokimas, jog kiekvienam turi būti suteiktos galimybės gauti prieinamą ir poreikius atitinkantį ugdymą (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2011). Todėl kuriamų strategijų tikslai remiasi įtraukiojo ugdymo principais „užtikrinant švietimo prieinamumą ir lygias galimybes, maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo švietimo aprėptį, suteikti mokiniams, studentams ir jaunimui palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi ir studijų poreikius“ (Valstybinė švietimo 2013- 2022 metų strategija, p.29). Pabrėžiama, jog įtraukusis ugdymas yra naujai diegiama praktika, kuria siekiama visiems, be išimties suteikti kokybišką ir poreikius atitinkantį ugdymą; galimybę dalyvauti įvairiose ugdymo įstaigos veiklose; suteikia galimybę gauti paramą bei palaikymą siekiant individualaus progreso. Įtraukiojo ugdymo koncepcija rodo, jog specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai turėtų būti įtraukiami į mokymosi bei socializacijos procesą, būti bendruomenės dalimi neakcentuojant kiekvieno patiriamų sunkumų. Koncepcija taip pat apima emocinį įsitraukimą bei dėmesį individualių poreikių pritaikymui (Ruškus, 2020).

Įtraukiojo ugdymo koncepto teigiamus aspektus mokslininkai įvardija skirtingai, atsižvelgdami tiek į išorinius, tiek į vidinius veiksnus. Apskritai, įtrauktis ir socialinis visuomenės pripažinimas daro teigiamą įtaką asmenų, turinčių SUP, socialinių įgūdžių ugdymo procese bei siekiant mokymosi sėkmės (Naeemy ir Yoneda, 2024). Taipogi, įtrauktis ilgalaikėje asmens, kaip

¹ Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) 2023–2024 metų duomenys. <https://www.svis.smm.lt>

visuomenės nario gyvenimo perspektyvoje, didina gaunamo išsilavinimo, darbo ir karjeros perspektyvų galimybes (Keffalinou ir kt., 2020; Cologon, 2020).

Šių dienų kontekste įtraukiojo ugdymo konceptas tampa pedagogų darbo dalimi, siekiant užtikrinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių sėkmingą įtrauktį, sistemingą ugdymo diferencijavimą, teigiamo požiūrio į negalios konceptą vystymą, socialinį teisingumą ir kt. Dėl šių priežasčių įtraukiojo ugdymo kontekste svarbią vietą užima mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimas. Nors tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai atlieka daugybę funkcijų, tam tikrais aspektais, natūraliai išsiskiria vaidmenų pasiskirstymas. Mokytojai tampa grupės vadovais - lyderiais, skleidžiančiais pozityvų požiūrį į negalią, planuojančiais ugdymo procesą, teikiančiais informaciją apie mokinių tėvams ir kitiems švietimo pagalbos specialistams (Malafantis, 2022; Krischler ir kt., 2019). Tuo tarpu, specialieji pedagogai atlieka koordinatoriaus vaidmenį, kuris susijęs su pagalba organizuojant ugdymą, rengiant prevencines programas, dalinantis žiniomis su mokytojais apie SUP turinčių mokinių specifinius požymius, reguliariai vertinant mokinių gebėjimus ir kt. (Jortveit ir Kovač, 2021; Billingsley, Bettini, Mathews ir McLeskey, 2020). Akcentuojant vaidmenis, mokytojas tampa atsakingas už bendrą visos grupės veiklą, o specialusis pedagogas orientuojasi į individualius sunkumus patiriančius mokinius ir jų ugdymą. Visgi, autoriai pastebi, jog pedagogai susiduria su bendradarbiavimo iššūkiais, kurie mažina komandinio darbo efektyvumą: pedagogai dirba atskirai, nes darbas komandoje reikalauja daugiau atsakomybės (Chityo, 2017); pedagogai nėra tinkamai pasiruošę ugdyti SUP turinčius mokinius (Mackey, 2014; Zagona ir kt., 2017; Kožarova, 2018); didelę įtaką daro kuriama mokyklos kultūra - administracijos požiūris į kolegialaus bendradarbiavimo svarbą bei naudą mokinių sėkmei ir patiems pedagogams (Da Fonte ir Barton – Arwood, 2017; Mulholland ir O'Connor 2016).

Tyrimo ištirtumas. Tiek Lietuvoje, tiek užsienyje akademikai daug dėmesio skiria įtraukiojo ugdymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo temoms, tačiau tyrimų apie pedagogų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą tyrimų tiek daug nėra. Billingsley, Bettini, Mathews, McLeskey (2020) dėmesį skiria pedagogams. Atlikę tyrimą autoriai nustatė, jog mokytojai bei specialieji pedagogai įtraukiojo ugdymo kontekste nuolat stebi ir vertina specialiosios pagalbos būtinumo poreikį mokiniams. Pastarieji nuolat vertina mokinių progresą bei nustato naujų poreikių būtinumą teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą. Tai sudaro galimybę reaguoti į savalaikį pagalbos teikimą. Alghazo ir Alkhazaleh (2021) gilinosi į tai, kaip dažnai ir kokiais klausimais bendradarbiauja pedagogai. Tyrėjai išskyrė sritis, susijusias su ugdymo organizavimu mokiniams, turintiems SUP: planavimas, organizavimas, vertinimas, ugdymo priemonių diferencijavimas ir pozityvios aplinkos kūrimas. Tzivinikou (2015) analizavo pedagogų planavimo komponentus bendradarbiavimo kontekste, kurie svarbūs sistemingai įgyvendinant išsikeltus tikslus ir uždavinius, taikant strategijas, skirstantis darbo krūvį. Alabdallat ir kt. (2021)

tyrinėjo bendradarbiavimo formas. Autoriai ištyrė, jog pedagogai yra vis dar linkę dirbti individualiai – išsikeliant tikslus, taikant strategijas ir kt. Pasak autorių, pedagogai įpratę dirbti savo disciplinose, prisiimdami jiems jau žinomus vaidmenis, todėl sudėtinga keisti įsišaknijusius įpročius. Paulsrud ir Nilholm (2023) nustatė, kad dėmesys skiriamas trimis bendradarbiavimo sritims: mokymą bendradarbiaujant, specialiojo pedagogo konsultacijas ir mišrų bendradarbiavimą. Kiekviena sritis turi savo privalumų, tačiau taikydami būtent mišrų bendradarbiavimą pedagogai pastebi teigiamą įtaką darbo kokybei, nes sumažėja perdegimo rizika; labiau koncentruojamasi į bendrą mokymą, o tai skatina teigiamą požiūrį į specialiuosius ugdymosi poreikius ir įtrauktį. Miltenienė ir Venclovaitė (2012), tyrinėdamos pedagogų bendradarbiavimo patirtis įtraukiojo ugdymo kontekste, nustatė, jog pedagogams išties aktualūs kolegialaus bendradarbiavimo principai rengiant ir įgyvendinant ugdymo programas bei profesinio augimo kontekste. Tačiau tyrimo metu pastebėta, kad grupės mokytojai yra mažiau suinteresuoti į bendrą mokymą kartu su specialiaisiais pedagogais. Jortveit ir Kovač (2021), analizuodami pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo bruožus, nustatė, kad svarbiausia yra: pozityvus abiejų pedagogų požiūris į SUP turinčius mokinius, jų pažinimas ir priėmimas; pasitikėjimu grįstas bendradarbiavimas, kuomet pedagogai dirba kartu, prisiimdami atsakomybes, aiškiai suvokdami ir teigiamai vertindami kiekvieno indėlį.

Mokslinės literatūros šaltinių analizė parodė, kad vienas mokytojas nėra pajėgus teikti pilnavertę pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, reikalinga pagalba, kurią galima gauti bendradarbiaujant su mokyklos specialiuoju pedagogu ir kitais švietimo pagalbos specialistais, susitelkiant į bendrą tikslą ir komandinį darbą, taip pat į planavimą ir bendradarbiavimą, kas padeda mokiniui pasiekti geresnių ugdymosi rezultatų, o mokytojui įveikti kilusias problemas.

Probleminis klausimas. Kokie pagrindiniai mokytojų ir specialiųjų pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo bruožai ir kokie veiksniai juos lemia? Kaip, koku būdu, kokiose srityse vyksta specialiojo pedagogo ir mokytojo bendradarbiavimas organizuojant mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą? Su kokiais sunkumais susiduria tarpusavyje bendradarbiaudami mokytojai ir specialieji pedagogai?

Tyrimo objektas. Pedagogų bendradarbiavimo patirtys organizuojant mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą.

Tyrimo tikslas. Atskleisti pedagogų bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą.

Uždaviniai:

1. Remiantis mokslinės literatūros analize atskleisti mokytojų ir specialiųjų pedagogų, ugdančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, bendradarbiavimo svarbą, formas ir būdus.
2. Atskleisti mokytojų ir specialiųjų pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą.
3. Identifikuoti pagrindines problemas, mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo metu kylančius sunkumus, trukdančius sėkmingam vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimui.
4. Kokybinio tyrimo metu nustatyti veiksnius, skatinančius pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą, siekiant sėkmingo vaikų, turinčių SUP, ugdymosi.
5. Išanalizuoti mokytojų ir specialiųjų pedagogų nuomonę apie pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimo galimybes siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą.

Tyrimo metodologija. Tyrimo metu analizuojamas pedagogų – mokytojų ir specialiųjų pedagogų – bendradarbiavimo patirtis organizuojant mokinių, turinčių SUP, ugdymą. Pasirinktas kokybinis tyrimas, kuris grindžiamas socialinio konstruktyvizmo paradigma - mokytojų ir specialiųjų pedagogų patirtys nuolat perkonstruojamos ir veikiamos sociokultūrinės aplinkos veiksnių, todėl bendradarbiavimo tarp pedagogų aspektas užtikrina ne tik vaikų, turinčių SUP, mokymosi sėkmę, tačiau pačių pedagogų profesinį augimą (Saleem ir kt., 2021; Mahn ir Steiner, 2012; Balčiūnaitė – Tarasevičienė, 2024; Pailncsar, 1998). Kokybiniam tyrimui kreipiamas dėmesys į socialinius reiškinius, žmonių patirtis (Cyprus, 2015). Tai ne tik realių patirčių pasidalijimas – tai emocinių resursų ir gilaus savęs ir aplinkos tyrinėjimo derinys. Pasirinktas pusiau struktūruotas interviu su atviro tipo klausimais, kuris savyje turi lankstumo, todėl prisitaiko prie tyrimo dalyvio atsakymų bei suteikia gilesnę ir prasmingesnę analizę (Moser ir Korstjens, 2018; Cleland, 2017; Josephine, Audrey, 2023).

Tyrimo metodai. Teoriniai: mokslinės literatūros analizė. Empiriniai metodai: pusiau struktūruotas interviu; tyrimo duomenys analizuoti taikant interviu turinio (content) analizę.

Tyrimo imtis ir atrankos principai. Informantai atrinkami naudojant tikslingą atrankos metodą, kuriuo siekiama atrinkti informantus, kurie turi specifines charakteristikas, reikalingas prasmingesniai tyrimo temos atskleidimui (Rai ir Thapa, 2015). Tyrimo dalyvauja 7 ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir 7 specialieji pedagogai, dirbantys ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaigose su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių. Tikslingai atrinkus tyrimo dalyvius siekiama ne paviršutiniškų, o prasmingų interviu apie sėkmingo bendradarbiavimo patirtis, kylančius sunkumus organizuojant vaikų, turinčių SUP, ugdymą.

Tyrimo etapai ir organizavimas:

- Pirmame etape vyko magistro darbo tyrimui (tyrimo temos, probleminio lauko, objekto, tikslo, uždavinių formulavimas, tyrimo metodikos ir imties pasirinkimas). 2024 m. balandžio – birželio mėn. Tyrimo dizainas buvo sukurtas nagrinėjant mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą vaikų, turinčių SUP, ugdymo kontekste.

- Antrame tyrimo etape atlikta literatūros analizė, išskirtos svarbiausios temos: specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas, pedagogų vaidmuo ir bendradarbiavimo formos bei funkcijos, mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo galimybės ugdant mokinius, turinčius SUP.

- Trečiame etape tyrimui sukurti du panašaus turinio pusiau struktūruoti interviu klausimynai - mokytojams ir specialiesiems pedagogams.

- Ketvirtame etape atliktas duomenų rinkimas. Gauti pedagogų žodiniai sutikimai dalyvauti kokybiniame tyrime ir pokalbius įrašyti diktofonu. Interviu buvo atlikti telefonu, 3 informantai pageidavo prieš pokalbius raštu atsakyti į klausimus ir aptarti atsakymus telefonu.

- Penktame etape interviu dalyvių atsakymai apdoroti transkribuojant, kategorizuojant ir analizuojant.

- Šeštame etape vyko atlikto kokybinio tyrimo apibendrinimas (mokslinės diskusijos rengimas, išvadų ir rekomendacijų formulavimas) - 2024 m. gruodžio mėn.

Tyrimo dizaino rengimas. Tyrimo dizainas buvo kuriamas 2024 m. gegužės mėn., kuris viso tyrimo metu buvo koreguojamas, pildomas.

Mokslinės literatūros analizė. Atlikus mokslinės literatūros analizę, buvo išskirta specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas įtraukiojo ugdymo kontekste; mokytojų ir specialiųjų pedagogų vaidmuo vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyme; mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumai (pedagogų bendradarbiavimo svarba; bendradarbiavimo formos ir funkcijos).

Tyrimo imties atranka. Tyrime dalyvavo 14 informantų – 7 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai ir 7 specialieji pedagogai, dirbantys ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaigose. Visi pedagogai ugdo specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. Buvo taikoma tikslinė atranka.

Duomenų rinkimas, apdorojimas, analizė. Klausimynai parengti 2024 m. spalio mėn., o interviu su informantais buvo atliekami 2024 m. spalio – lapkričio mėn. Interviu duomenų transkribavimas, atlikta turinio analizė vykdyta 2024 m. lapkričio mėn.

Darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas. *Teorinis reikšmingumas* siejamas su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymo organizavimo efektyvumu bei pedagogų bendradarbiavimo svarba. Augantis vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius Lietuvoje pabrėžia būtinybę tobulinti įtraukties strategijas bei užtikrinti kokybišką ugdymą,

įtraukiančią visus pedagogus. Teorinė analizė rodo, kad bendradarbiavimas tarp pedagogų gerina vaikų ugdymo kokybę bei mažina socialinę atskirtį. Pabrėžiama ir tai, kad mokytojai ir specialieji pedagogai, veikdami kaip lygiaverčiai partneriai, turi bendradarbiauti kuriant individualizuotas ugdymo programas bei taikant įvairias ugdymo metodikas. Akcentuojama, kad sėkmingas bendradarbiavimas priklauso nuo atsakomybių pasidalijimo ir socialinių įgūdžių ugdymo. Pabrėžiama, kad specialiųjų pedagogų ir mokytojų profesinio pasirengimo svarba yra viena esminių dedamųjų siekiant kurti įtraukią ir lygiateisišką ugdymo aplinką.

Praktinis darbo reikšmingumas siejamas su mokytojų ir specialiųjų pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo patirčių atskleidimu įtraukiojo ugdymo kontekste. Sėkmingo pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo patirtys rodo, kad glaudus mokytojų ir specialiųjų pedagogų darbas leidžia pasiekti gerų rezultatų, pavyzdžiui, padedant vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, įsitraukti į bendrą ar grupinę veiklą. Tačiau specialieji pedagogai pažymėjo, kad bendradarbiavimo metu pasitaiko ir sunkumų, kai mokytojai atsisako bendradarbiauti arba nesutinka su specialistų rekomendacijomis, kas trukdo efektyviai įtraukti vaikus į veiklas ir pasiekti norimų rezultatų. Tokie atvejai gali apsunkinti ugdymo organizavimo procesą, o netinkamai pritaikytas ugdymo turinys, netinkamai organizuota švietimo pagalba gali stabdyti vaiko pažangą.

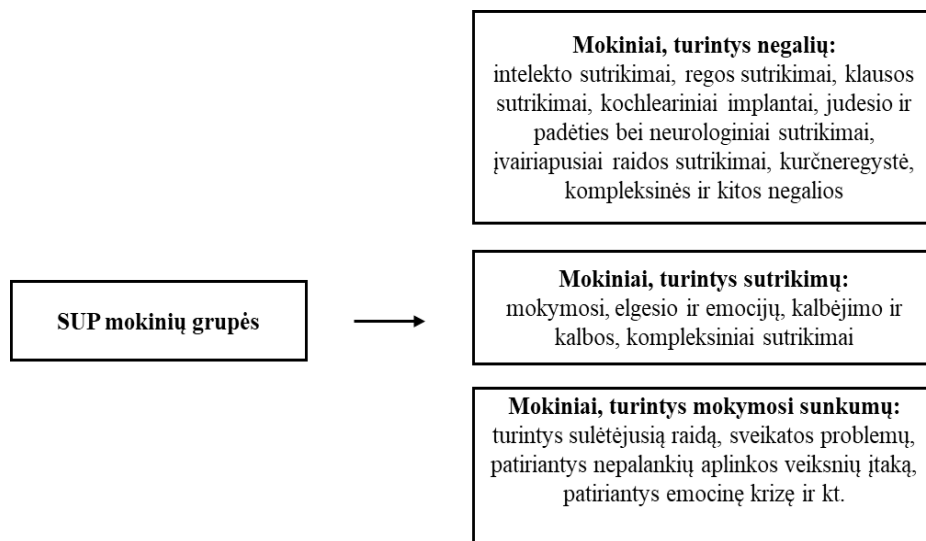
Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalba, įvadas, 3 pagrindiniai darbo skyriai, diskusija, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 19 priedų. Darbe pateikiama 32 lentelės ir 10 paveikslų. Darbo apimtis be priedų – 76 puslapiai.

1. PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO ORGANIZUOJANT SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TURINČIŲ VAIKŲ UGDYMĄ TEORINIAI ASPEKTAI

Skyriuje pateikiama specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo apžvalga įtraukiojo ugdymo kontekste, mokytojų ir specialiųjų pedagogų vaidmuo vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyme bei apibūdinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumai. Analizuojant specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumus plačiau analizuojama pedagogų bendradarbiavimo svarba bei pedagogų bendradarbiavimo formos.

1.1. Specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas įtraukiojo ugdymo kontekste

Įtraukiojo ugdymo ir vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo tematika plačiai analizuojama psichologijoje, pedagogikoje ir yra viena aktualiausių šiuolaikinio švietimo problemų, su kuria susiduria ne tik vaikai, tačiau ir bendrojo ugdymo įstaigose dirbantys mokytojai bei švietimo pagalbos specialistai. Šiame poskyryje bus aptariami specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo įtraukiojo ugdymo kontekste teoriniai aspektai. Mokslinėje literatūroje specialieji ugdymosi poreikiai yra apibrėžiami kaip sunkumai, su kuriais ugdymo proceso metu susiduria vaikai, besimokantys bendrojo tipo grupėse (Chindo, 2022). Chindo (2022), remdamasi Olusola (2013), teigia, jog vaikams, susiduriantiems su sunkumais ugdymo procese, itin sudėtinga pasiekti efektyvių rezultatų dėl jų kitoniškumo, individualių poreikių ir gebėjimų. Kai kurie specialieji poreikiai gali būti laikini, susiję su išorės faktoriais - dėl šeimoje vykstančių pokyčių, socialinių ar ekonominių veiksnių. Kita dalis specialiųjų poreikių siejami su vidiniais veiksniais – fizinė, protinė negalia, įvairūs sutrikimai, mokymosi sunkumai ir kt. (Siahaan, 2022). Svarbu paminėti, jog prie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų priskiriami ir talentingi arba išskirtinių gabumų turintys vaikai, į kurių gebėjimus rečiau atkreipiamas pedagogų dėmesys. Akcentuojama, kad gebėjimų atpažinimas toks pats svarbus norint suteikti galimybes šiems vaikams tinkamai išnaudoti savo potencialą ir patenkinti savo individualius poreikius, o šiam tikslui pasiekti neretai būtinas ugdymo programų pritaikymas (Chindo, 2022). Tam, kad geriau suvokti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių grupių įvairovę, *Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos apraše* (2011) išskiriamos trys pagrindinės kategorijos, aiškiai apibrėžiančios negalias, sutrikimus ar mokymosi sunkumus (žr. 1 pav.).

1 pav. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių grupės

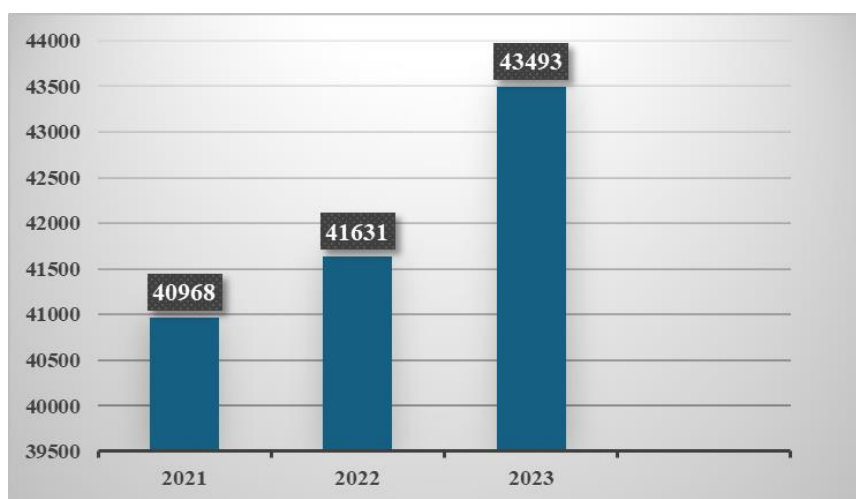
(Sudaryta autorės pagal Lietuvoje galiojančią SUP grupių nustatymo tvarką, 2011)

Kaip matyti iš 1 pav. pateiktos informacijos, yra išskiriamos 3 pagrindinės SUP grupės, kurios apima mokinių negalias, sutrikimus ir mokymosi sunkumus. Negalia gali būti įgimta arba atsirasti bet kuriuo žmogaus gyvenimo etapu. Dažnai sutrinka pažintinės, emocinės, sensorinės, fizinės ir (ar) psichinės funkcijos, todėl sąveika su aplinka tampa sudėtinga. Mokymosi sutrikimams būdingos elgesio ir emocijų problemos, kurios daro tiesioginę įtaką mokinio ugdymosi rezultatams (Mahmoud, 2021). Dažniausiai mokymosi sutrikimai susiję su matematinių įgūdžių, skaitymo, rašymo ir kitomis įsisavinimo problemomis (Chindo, 2022, p. 4). Tuo tarpu mokymosi sunkumai atsiranda dėl netinkamai pritaikomų ugdomųjų programų, mokinio socialinės, kultūrinės aplinkos veiksnių ir kt. Ir nors mokymosi sunkumai gali būti įvairaus lygio ar sudėtingumo, dažnai jie yra laikini, jei imamasi priemonių šiems sunkumams pašalinti, pvz.: kreipiantis į švietimo pagalbos specialistus (Seema ir Maasik, 2023).

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų lygias teises užtikrina Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktai: JT neįgaliųjų teisių konvencija (2010); Salamankos deklaracija (1994); Unesco; LR įstatymai; Darnaus vystymosi darbotvarkė (2030) ir kt. Jungtinių tautų konvencijoje (2006) pažymimi esminiai aspektai, kurie užtikrina asmenų, turinčių specialiųjų poreikių, lygias teises į pozityvų požiūrį, socialinės atskirties mažinimą, pilnavertišką švietimą, taip pat - įtrauktį ugdymo procese, bendruomeniniame gyvenime. Šios konvencijos tikslas – mažinti atskirtį visuomenėje, suteikti galimybes šiems asmenims reikšti savo nuomonę, tenkinti savo individualius poreikius ir sukurti palankias sąlygas pilnavertiškam gyvenimui bendruomenėje.

Atsižvelgiant į dabartinę specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų situaciją, kuomet skaičiai tendencingai didėja, svarbu apžvelgti ŠVIS statistinius duomenis Lietuvos kontekste,

kurie atskleidžia, kiek mokinių, turinčių įvairių sutrikimų, negalių ar mokymosi sunkumų, ugdomi bendrojo ugdymo grupėse² (žr. 2 pav.).

2 pav. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ir besimokančių bendrojo ugdymo klasėse, skaičiaus augimas 2021-2023 metais (Sudaryta autorės pagal ŠVIS duomenis, 2023)

Iš 2 paveikslą galima matyti, jog per pastaruosius trejus metus mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ir besimokančių bendrojo ugdymo klasėse, skaičius tendencingai didėja. Diagramoje pateikiami bendrojo ugdymo klasėse besimokančių mokinių skaičiai, į ją nebuvo įtraukti specialiųjų klasių ar specialiųjų mokyklų/ugdymo centrų statistiniai duomenys. Remiantis ŠVIS portalo duomenimis, nuo 2021 iki 2023 metų bendrojo ugdymo grupėse mokinių, turinčių SUP, padidėjo 2525 tūkst. Statistika Lietuvoje aiškiai parodo, jog turi būti atkreipiamas dėmesys į SUP turinčius mokinius, jų lygias teises į pilnavertišką ugdymą bei palankių sąlygų mokymuisi sudarymą įtraukiojo ugdymo kontekste.

Lietuvoje jau nuo 2024 metų rugsėjo mėn. įsigaliojo įtraukusis ugdymas, kurio pagrindinis tikslas sukurti palankią, socialinę atskirtį mažinančią terpę ugdymuisi ne tik neurotipiniams vaikams, tačiau kartu į bendrąjį ugdymą įtraukiant ir tuos, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ar susiduria su tam tikrais sunkumais (Europos komisija, 2024). Valstybė įsipareigoja suteikti galimybes vaikams gauti arčiausiai namų esančią ugdymo įstaigą, kurioje pastarieji galėtų pilnavertiškai ugdytis. Kita vertus, tėvams paliekama teisė rinktis ir specialiąsias mokyklas, jei toks poreikis išlieka. Valstybinėje švietimo 2013–2022 m. strategijoje numatyta, jog įtrauktis didinama akcentuojant lanksčios ir pozityvios mokyklos aplinkos kūrimą (šviečiant mokinius diskriminacijos/socialinės atskirties klausimais); teikiamų paslaugų įvairovę; skatinant pedagogus lavinti turimas kompetencijas, suteikiant papildomos mokomosios medžiagos apie SUP turinčius mokinius; apsaugant mokinių tautinį identitetą. *Lietuva 2021-2030 metų nacionaliniame pažangos*

² Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) 2023 m. duomenys. <http://www.svis.smm.lt>

plane yra nusimačiusi bendrojo ugdymo grupėse mokytį 90 procentų visų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų. O tai yra 40,2 procento daugiau nei pradėjus šį įgyvendinimą (Įtraukties švietime plėtros gairės, 2022)

Įtraukties ir įtraukiojo ugdymo sampratos iki šiol nėra griežtai ir aiškiai apibrėžtos, tačiau įvairūs autoriai (Ioannidi ir Malafantis, 2022; Suleymanov, 2015 bei Dreyer, 2016) savo empirinėse studijose interpretuoja skirtingas šio koncepto dedamąsias. Pavyzdžiui, Ioannidi ir Malafantis (2022) teigia, jog įtraukusis ugdymas remiasi žmogaus teisių užtikrinimu, todėl čia itin svarbus žmogaus, turinčio negalią, socialinis gyvenimas, ryšiai su išoriniu pasauliu bei pozityvaus priėmimo visuomenėje aspektas. Pastarieji, nagrinėdami Suleymanov (2015) ir Dreyer (2016) mintis, pabrėžia įtraukiojo ugdymo svarbą švietimo sistemoje, kurioje asmenims turėtų būti suteikiamos galimybės įgyti išsilavinimą, nepaisant kiekvieno skirtybių ar poreikių. Įtraukusis ugdymas apima platų paslaugų spektrą – nuo pažinties su mokiniu, jo(jos) įtraukties į bendrojo ugdymo grupes, iki švietimo pagalbos bei bendradarbiavimo tarpinstituciniu lygmeniu siekiant gauti visą reikiamą paramą kiekvienam. Svarbu apžvelgti ir įtraukiojo ugdymo privalumus. Siahaan (2022) pažymi, jog įtraukusis ugdymas kaip švietimo sistema yra palanki terpė ugdytis visiems, nepabrėžiant sunkumų, individualių gebėjimų ar kitų negalios aspektų. Pozityvus priėmimas asmenų, turinčių specialiųjų poreikių, į bendruomenę mažina diskriminaciją, ugdo visuomenės empatiją, gerina gyvenimo kokybę, skatina įsitraukimą į problemų sprendimus.

Apibrėžus įtraukiojo ugdymo sampratą, svarbu aptarti ir ypatybes, kurios yra orientuotos ne tik į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis. Apskritai, ankstesnis filosofinis požiūris į įtrauktį buvo susijęs tik su negalios konceptu ir su tuo susijusia segregacija (Kurth ir kt., 2018). Šiame kontekste ypatingai svarbu pabrėžti atliktus mokslinius tyrimus, kurie įrodo įtraukiojo ugdymo teigiamus aspektus. Pavyzdžiui, Kefallinou ir kt. (2020) atlikto tyrimo ataskaitoje galima pastebėti, jog įtrauktis asmenų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, turi teigiamų aspektų žvelgiant į ilgalaikę perspektyvą žmogaus gyvenime. Tai susiję ir su galimybėmis gauti išsilavinimą, susikurti socialinį gyvenimą ir sėkmingai integruotis darbo rinkoje. Nors Cologon (2020) atliepia Kefallinou (2020) mintis šia tema, tačiau pabrėžia tėvų, auginančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, patirtis, reikalavusias didelių emocinių ir fizinių pastangų norint pasiekti rezultatų. Naeemy ir Yoneda (2024) teigia, kad mokiniai, kurie buvo įtraukti į bendrąjį ugdymą kartu su bendraamžiais, kitaip nei segreguotoje aplinkoje besiuogdantys, patyrė mokymosi sėkmę ir išsiugdė geresnius socialinius įgūdžius.

Šiais laikais įtraukiojo ugdymo koncepcija remiasi visų asmenų gerovės kūrimu ir skatina lygybės principą. Tam, kad mokiniai gebėtų megzti tarpusavio santykius su pedagogais ar bendraamžiais, kolegialiai bendradarbiautų, šiems tikslams įgyvendinti reiktų sukurti palankią aplinką. Pasak Siahaan (2022), tam būtini nuoširdūs ir palaikantys santykiai tarp pedagogo ir

mokinio; kokybiškas bendradarbiavimas tarp pedagogų ir tėvų, pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų; ugdymo diferencijavimas; ugdymo turinio pritaikymas atliepiant kiekvieno mokinio mokymosi stilių; priemonių sukūrimas ir tinkamas pritaikymas ugdymo procese; mokinių progreso stebėjimas, vertinimas, analizė. Todėl tam, kad įtrauktis ugdymo procese būtų sėkminga ir kokybiška, svarbią poziciją užima mokslininko Ainscow ir kt., (2006) aprašytos „trys būtinos sąlygos kokybiškam įtraukiamam ugdymui – įtraukimas, dalyvavimas ir pasiekimai“ (Miltenienė ir kt., 2020, p.58). Įtraukimas apima mokinio priėmimą, sąveiką su bendraamžiais ir buvimą bendrose ugdomosiose aplinkose. Dalyvavimas suteikia galimybes mokiniui prisidėti prie ugdymo proceso, veikti komandoje su bendraamžiais, bendradarbiauti, priiminėti svarbius sprendimus. Šiuos du komponentus jungia trečioji - pasiekimų sąlyga, kuri, pasak autoriaus, įgalina mokinį siekti individualaus progreso, patenkinti savo poreikius ir atskleisti savo turimus gebėjimus.

Tiek specialieji ugdymosi poreikiai, tiek įtraukusis ugdymas yra svarbūs siekiant užkirsti kelią segregacijai, socialinei atskirčiai ar ugdymo neprieinamumui, būtina šias koncepcijas sieti tarpusavyje ir kurti palankią aplinką visiems. Anot Kožarovos (2018), pirmiausia, norint įgyvendinti šią idėją, būtina keisti švietimo sistemą, kuri dažnai tampa daug pasipriešinimo sukeliančia priežastimi. Įtraukiamam ugdymui tinkamai organizuoti ir vykdyti autorė išskiria esminę priežastį: pedagogams nepakanka kompetencijų ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus – atliekant mokinių stebėjimus, vertinimus, rengiant individualizuotas programas bei koordinuojant ugdymo procesą bendrojo ugdymo grupėje. Tai apibūdina pedagogų paruošimo bei bendradarbiavimo tarp esamų mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų spragas. Tuo tarpu, UNESCO (2005) pabrėžiama, jog be šių aspektų itin svarbus moralinis klausimas iš pedagogų perspektyvos - kiek įmanoma keisti savo asmeninį požiūrį į negalią, suprasti šio fenomeno dedamąsias, gebėti priimti ir suprasti. Nuo šių aspektų priklauso, kokie bus išsikelti realūs tikslai, kaip aiškiai ir suprantamai jie bus išsikelti, kokią paramą gaus pedagogai, dirbantys su šiais mokiniiais bei kaip tikslingai bus paskirstyti ne tik finansiniai, bet ir žmogiškieji ištekliai. Todėl pagrindinis 2023-2025 metų tikslas skirtas pedagogams ir jų kompetencijų tobulinimui įtraukiojo ugdymo kontekste (Įtrauktis švietime gairės, 2022).

Viena vertus, įtrauktis konceptas nėra tik sąvoka. Tai nuolatos kintantis ir naujoves savyje kuriantis procesas. Dėl šios priežasties, Lietuvoje patvirtintuose reglamentuose buvo numatyti tikslai, susiję su įtrauktis įgyvendinimu 2021-2024 metais (žr. 3 pav.).

3 pav. Lietuvos 2021-2024 metų veiklos planas (Sudaryta autorės pagal „Pasirengimo įgyvendinti švietimo įstatymo Nr. I-1489 5, 14, 21, 29, 30, 34 ir 36 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 451 straipsniu nuostatas.“, 2021)

Kaip galima matyti iš 3 pav., plane buvo numatyti 5 uždaviniai, susiję su įtraukties įgyvendinimu bendrojo ugdymo įstaigose Lietuvoje. Pirmuoju uždaviniu siekiama modifikuoti fizinės aplinkas ir ugdomasias priemones mokiniams, turintiems SUP; pedagogams teikti atnaujintas rekomendacijas dėl įtraukiojo ugdymo strategijų taikymo. Antruoju uždaviniu siekiama įgalinti mokinių tėvus bendradarbiauti dėl ugdymo diferencijavimo, taip skatinti aktyvų dalyvavimą vaiko ugdymo procese; įprasminti Vaiko gerovės komisijos (VGK) darbo svarbą, atliekamas funkcijas, siekiant geresnio rezultato mokinio atžvilgiu. Trečiuoju uždaviniu siekiama tinkamai rengti būsimus pedagogus, didinant kvalifikacijos ir kompetencijų ugdymo galimybes, sudarant sąlygas nuolatos gilinti žinias įtraukiojo ugdymo kontekste. Ketvirtuoju uždaviniu siekiama užtikrinti, jog ugdymo įstaigose būtų skatinamas teigiamų nuostatų į SUP turinčius vaikus ir įtrauktį kūrimas – mokyklai skirtos švietėjiškos veiklos, reguliarūs susitikimai, diskusijos. Penktasis uždavinys orientuotas į anksčiau išvardintų keturių uždavinių stebėjimą bei analizavimą. Siekiama užtikrinti, jog kiekviena ugdymo įstaiga, taikydama įsivertinimo priemones, analizuos progresą ir (ar) regresą, taip akcentuojant nuolatinį tobulėjimą, problemų sprendimą, aiškių ir sistemingų programų įvedimą toms problemoms spręsti.

Šių dienų kontekste įtraukiojo ugdymo konceptas tampa pedagogų darbo dalimi. Visgi, tyrimai atskleidžia, jog pedagogų pasirengimas įtraukiajam ugdymui yra nepakankamas, o tai daro įtaką pilnam šio koncepto įgyvendinimui. Pedagogai susiduria su tam tikrais iššūkiais, kuriems spręsti būtinas nuolatinis savo jau turimų kompetencijų tobulinimas: SUP turinčių mokinių vertinimas, žinios apie SUP turinčius mokinius ir jų specifiką, ugdymo priemonių ir metodų pritaikymas atsižvelgiant į kiekvieno poreikius, SUP turinčių mokinių įtraukties į bendro ugdymo grupę klausimai. Visas šias problemas mokytojai turi gebėti spręsti ne tik mokydamiesi ir keldamiesi kvalifikaciją, tačiau ir nuolatos bendradarbiaudami su specialiaisiais pedagogais, kurie

turi daugiau teorinių ir praktinių žinių apie specialiuosius ugdymosi poreikius (Kaffemanienė ir kt., 2023; Sabaliauskas ir kt., 2018). Alifanovienė ir Tomėnienė (2023) atliko tyrimą siekdamas išsiaiškinti, kokios pedagogų patirtys dirbant įtraukiojo ugdymo kontekste su mokiniais, turinčiais SUP, – iššūkiai ir privalumai. Tyrimo metu pedagogai atskleidė, jog didžiausi įtraukiojo ugdymo privalumai ir trūkumai yra šie (žr. 1 lentelę):

1 lentelė. Pedagogų patirtys dirbant įtraukiojo ugdymo kontekste su mokiniais, turinčiais SUP

Privalumai	Trūkumai
Lavinamas emocinis intelektas, teigiamo požiūrio į negalios konceptą ugdymas, nuoseklaus ugdymo proceso planavimas, bendradarbiavimas su kitais specialistais.	Nepritaikomos erdvės mokiniams, turintiems SUP, užsitęsęs mokinio poreikių nustatymo laikas, mokytojų sunkumai dirbant su SUP turinčiais vaikais, kompetencijų stoka, bendradarbiavimo su tėvais sunkumai, sunkumai diferencijuojant ugdymo turinį, asmens duomenų apsauga.

Kaip matyti iš 1 lentelėje pateiktos informacijos, autorės ištyrė, kad darbas su mokiniais, turinčiais SUP, turi tiek privalumų, tiek trūkumų. Atliktas tyrimas atskleidė, kad mokymas įtraukiojo ugdymo kontekste turi privalumų: ugdomos pozityvios nuostatos į įvairovę, tolerancija, palaikymas, empatijos jausmas; užtikrinamos galimybės mokiniui patirti mokymosi sėkmę; mažinama socialinės atskirties rizika; ugdomos teigiamos mokytojų nuostatos į specialiuosius ugdymosi poreikius ir skirtynes. Be pozityvių aspektų, visgi iškyla ir sunkumai, su kuriais susiduria pedagogai: trūksta nusiramino kambarių, esant poreikiui atskirų erdvių individualiam darbui; didelės eilės laukiant švietimo pagalbos specialistų išvadų ir vertinimų, paties mokinio ir jo poreikių supratimas; patiriami sunkumai ugdant mokinius, turinčius elgesio ir emocijų sutrikimų; mokytojų padėjėjams trūksta specialaus pasirengimo dirbant su SUP turinčiais mokiniais; neigiami bendradarbiavimo su mokinių tėvais aspektai – vengiama dialogo, pastebimos socialinės atskirties ir diskriminacijos apraiškos; teisiniai reglamentai neapibrėžia ir „neapsaugo“ pedagogų teisių. Iš šio tyrimo rezultatų galima daryti išvadą, jog įtraukiojo ugdymo kontekstas turi teigiamų pusių, tačiau iki dabar pedagogai susiduria su iššūkiais, kurie daro įtaką bendradarbiavimui ir mokinių, turinčių SUP, efektyviam ugdymo organizavimui. Be viso to, galima teigti, jog įtraukiojo ugdymo kontekste visgi svarbus abiejų pedagogų vaidmuo ir jų pasirengimas bendradarbiauti.

Apibendrinant, galima teigti, kad per pastaruosius trejus metus mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ir besimokančių bendrojo ugdymo klasėse, skaičius padidėjo 3 375 tūkst.. Skaičius apima mokinius, turinčius negalias, sutrikimus ir mokymosi sunkumus. Įtraukties

kontekste, specialieji ugdymosi poreikiai ir jų tenkinimas tampa svarbiu aspektu, o užtikrinti lygiateisiškumą padeda tokie tarptautiniai dokumentai kaip *JT neįgaliųjų teisių konvencija*, *Salamankos deklaracija*, *UNESCO* ir kt. Įtraukusis ugdymas apima ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, tačiau ir visą visuomenę. Pagarbos, pasitikėjimo, priėmimo principais sukuriamą terpę mažinti socialinę atskirtį, sukurti sąlygas pilnavertiškai ugdytis nepaisant negalios, o atsižvelgiant į kiekvieno poreikius ir galimybes. Iki 2030 metų Lietuva numachiui bendrojo ugdymo mokyklose ugdyti apie 90 procentų vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, tad šio tikslo realizavimui svarbiu aspektu tampa mokytojai ir specialieji pedagogai bei jų vaidmuo įtraukiojo ugdymo kontekste.

1.2. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų vaidmuo vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyme

Dabartiniu metu, kuomet visuomenė susiduria su iššūkiais integruojant visus asmenis, nepaisant kiekvieno skirtų, bene svarbiausiu aspektu šiame kontekste tampa ne tik specialieji pedagogai, tačiau ir bendrojo ugdymo grupėse dirbantys pedagogai bei jų vaidmuo organizuojant ir vykdant įtrauktį ugdymo įstaigose, kuriant bendradarbiaujančią ir koordinuojančią ugdymo procesą aplinką. Chekan ir kt. (2023) atsižvelgia į tai, jog būsimiesiems pedagogams itin svarbūs trys aspektai, norint efektyviai dirbti įtraukioje grupėje ir bendradarbiaujant su kolegomis: žinios, įgūdžiai ir požiūris (Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra, 2011). Tikslinga šiuos komponentus trumpai aptarti. Žinios apima pedagoginių koncepcijų, ryšių suvokimą, teoriją. Įgūdžiai susiję su gebėjimu pastaruosius įgyvendinti praktikoje ir stebėti, kaip žinios pasiteisina realiose situacijose. Požiūris, tai vidinės pedagogų nuostatos į pareigą, atsakomybę ugdant mokinius, kiekvieno priėmimą ir palaikymą. Pasak Chekan ir kt. (2023), visa tai atspindi sėkmingo pedagoginio darbo vaidmenį ugdymo procese, todėl šios komponentės įtraukiojo ugdymo kontekste turi laikytis tarpusavyje. Šiame kontekste išryškėja ir kiekvieno iš pedagogų atliekamų funkcijų svarba bei tikslai. LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintame įsakyme „Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2011) apibrėžiamos pagrindinės specialiojo pedagogo funkcijos (žr. 4 pav.).

Specialiojo pedagogo funkcijos
▪ Atlieka pedagoginį mokinių vertinimą, nustato individualias galias ir kylančius mokymosi sunkumus; ▪ Bendrauja ir bendradarbiauja su specialiujų ugdymosi poreikių turinčių mokinių grupės mokytoju dėl programų individualizavimo, darbo grupėje organizavimo, ugdymo metodų diferencijavimo; ▪ Pratybų metu, pritaikius ugdymo turinį, padeda mokiniams individualiai lavinti savo gebėjimus, kartu įtraukiant ir sutrikusias mokinio funkcijas; ▪ Dalyvauja vaiko gerovės komisijos (VGK) veikloje, stebi mokinio progresą; ▪ Skatina mokinio savęs pažinimą, įgalina veikti savarankiškai; ▪ Ugdymo proceso metu taiko alternatyvias priemones, atskleidžiančias kiekvieno mokinio potencialią ir mokymosi stilių; ▪ Prisideda prie universalaus dizaino mokymuisi (UDL) organizavimo ir išpildymo.

4 pav. Specialiojo pedagogo funkcijos (Sudaryta autorės pagal „Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašą“, 2011)

Kita vertus, švietimo problemos analizėje šias specialiojo pedagogo funkcijas išskirsto į tris kategorijas – vertinamąją, konsultacinę bei bendradarbiavimo. Vertinamoji kategorija susijusi su mokinio poreikių pažinimo procesu; konsultacinė - su rekomendacijų mokytojams ar kitiems ugdymo proceso dalyviams teikimu; bendradarbiavimo susijusi su bendro tikslo išsikėlimu visiems proceso dalyviams (Mikėnė, 2022, p. 5). Pedagogo funkcijos aiškiai apibrėžia svarbias pirmines dedamąsias, kurios svarbios norint užtikrinti tinkamai pritaikytą ugdymą visiems bei prisideda prie efektyvaus specialiojo pedagogo darbo už grupės ribų.

LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintame teisės akte ISAK-1581 „Dėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinio pareiginių aprašo“ (2003) apibrėžia priešmokyklinio ugdymo pedagogų funkcijas (žr. 5 pav.):

Mokytojo funkcijos
▪ Kuria dinamišką, draugišką, visiems prieinamą ugdymo aplinką; ▪ Stebi ir žymi kiekvieno mokinio pažangą ir (arba) regresą; ▪ Rašo kasmetinius ugdymo planus, pritaiko bendrąsias programas, jas modifikuoja arba prireikus atnauja; ▪ Kuria inovatyvų ugdymo procesą - atliepantių kiekvieno poreikius ir galimybes; kuria priemones ir atitinkamas veiklas; ▪ Prireikus konsultuoja tėvus ir (ar) globėjus; ▪ Stebint ir užfiksuojant realią problemą, susijusią su specialiujų ugdymosi poreikių atpažinimu, kreipiasi į specialųjį pedagogą tolimesniam vertinimui.

5 pav. Mokytojo funkcijos (Sudaryta autorės pagal „Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinį pareiginių aprašą“, 2003)

Šiuose teisės aktuose atsispindi specialiojo pedagogo kaip švietimo pagalbos specialisto, o pačių mokytojų – pedagoginis vaidmuo ir yra vienas nuo kito neatsiejami. Abi suinteresuotosios šalys pilnavertiškai atlikdamos savo funkcijas gali prisidėti prie vaiko, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, įtraukties ir mokymosi sėkmės.

Išanalizavus priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir specialiųjų pedagogų funkcijas, svarbu aptarti ir šių specialistų vaidmenis ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ir besiuogančius bendrojo ugdymo įstaigose. Jortveit ir Kovač (2021) teigimu, specialieji pedagogai atlieka ir įtraukiojo ugdymo koordinatoriaus vaidmenį, nes šiuolaikinio švietimo kontekste svarbu nuolatos kurti ryšį tarp specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ir visos mokyklos bendruomenės, taip pat skatinti pozityvų požiūrį į "mokyklos visiems" konceptą. Specialieji pedagogai prisideda prie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių „emocinio, socialinio ir akademinio vystymosi“ (Memisevic ir Biscevic, 2023, p. 207). Tuo tarpu, Billingsley ir kt. (2020) akcentuoja patį ugdymo proceso organizavimą, kuomet specialieji pedagogai tampa atsakingi už tai, jog ugdymo programa būtų diferencijuota bei prieinama visiems mokiniams. Specialieji pedagogai bendradarbiauja su pedagogais ne tik teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą, tačiau ir vykdant prevencines programas, tokias kaip pozityvaus elgesio intervencines sistemas - skatinant pozityvų elgesį ir mažinant probleminio elgesio apraiškas mokiniams, turintiems elgesio ir emocijų sunkumų (Billingsley, Bettini, Mathews ir McLeskey, 2020). Aptariant pačių pedagogų vaidmenį, ypatingai svarbu paminėti, jog pastarieji kasdien kuria palankias sąlygas sėkmingai mokinio įtraukčiai. Pavyzdžiui, Krischler ir kt. (2019) teigia, jog pirmiausia pedagogai kuria įtraukią ir pozityvią ugdymo aplinką, o tai įgyvendinti padeda teigiamomis nuostatomis grįstas požiūris į skirtybes. Manea (2013) pabrėžia, jog įtraukiojo ugdymo kontekste pedagogui svarbu gebėti įžvelgti bendravimo ir bendradarbiavimo ypatumus ir naudą grupėje, todėl skatinama tiek pedagogo - mokinio, tiek mokinio - mokinio sąveika. Taip siekiama sukurti alternatyvius komunikacijos būdus, skatinti verbalinės ir neverbalinės komunikacijos metodus, įtraukiant visus mokinius, nepaisant kiekvieno skirtybių. Pasak pačios autorės Manea (2013), sukūrus sąveiką tarp mokinio ir mokytojo bei mokinio ir bendraamžių, pedagogai ugdomųjų veiklų metu drąsiau ir lanksčiau inicijuoja bei skatina kiekvieno mokinio aktyvų dalyvavimą ir įsitraukimą, kas lemia komandinio darbo sėkmę. Autorė pabrėžia pedagogo kaip planuotojo vaidmenį, kadangi nuolatos organizuojamos veiklos grupėse, individualiai; atnaujinama ir modifikuojama mokomoji medžiaga bei turinys; kuriamos mokymo strategijos ir parenkamos tinkamiausios priemonės ugdymo procesui įgyvendinti; vykdomi nuolatiniai mokinių stebėjimai, ieškoma sąsajų, priežastinių ryšių (Manea, 2013, p. 33).

Kita vertus, daliai veiklų organizuoti ir vykdyti būtinas komandinis darbas tarp specialiųjų pedagogų ir grupės pedagogų:

- Pedagogai daug dėmesio skiria individualių planų rašymui ir organizavimui, be kita ko, komunikuoja su specialiuoju pedagogu: įvertina situaciją ir atlikę atvejo analizę gali išsikelti realiai įgyvendinamus tikslus tam, kad mokinys pasiektų mokymosi sėkmę pagal savo galimybes.
- Pedagogai dažnai bendradarbiauja su specialiaisiais pedagogais ir vykdo pozityvaus elgesio intervencijos programas. Teikia grįžtamąjį ryšį specialiajam pedagogui apie mokinį, jo progresą ir (arba) regresą, patiriamus sunkumus grupėje.
- Grupės aplinka kuriama pagal universalaus dizaino mokymuisi principus, kas yra viena iš įtraukiojo ugdymo dedamųjų. Naudojamos interaktyvios priemonės, pritaikomi grupės baldai, naudojamos stimuliuojančios, tačiau ne per ryškios vaizdinės priemonės, taipogi, sukuriama tylos zona (ten pat, p. 34).

Išanalizavus specialistų funkcijas bei atliekamus vaidmenis ugdymo procese, galima teigti, jog pedagogams ir specialiesiems pedagogams būtinas tarpusavio supratimas, pasiskirstymas pareigomis bei atsakomybių prisiėmimas. Aalatawi (2023) savo moksliniame straipsnyje akcentuoja tai, jog pedagogai darbinėje praktikoje yra atsakingi už kasdienį mokinių ugdymą ir įtraukios aplinkos kūrimą. Tuo tarpu, specialieji pedagogai bendradarbiauja su grupės pedagogais, siekdami diferencijuoti ugdymą taip, kad jis atitiktų visų poreikius ir galimybes. Pasak Ioannidi ir Malafantis (2022), švietimo pagalbos organizavimas ir teikimas būtent priklauso nuo šių dviejų suinteresuotųjų šalių vaidmenų pasiskirstymo bei gebėjimo glaudžiai bendradarbiauti.

Apibendrinant galima teigti, kad tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai atlieka svarbias funkcijas ugdymo proceso kūrime. Nors likęs gajus įsitikinimas, jog tik specialieji pedagogai yra atsakingi už specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą, įtraukiojo ugdymo kontekste grupės pedagogai tampa lygiaverčiais ugdymo proceso planuotojais bei koordinatoriais. Pasiskirstymas vaidmenimis, pagarbus požiūris į kiekvieno turimas profesines žinias ir pasitikėjimas vienas kitu ne tik užtikrina ugdymo kokybę, tačiau kuria bendradarbiaujančią ir įtraukią aplinką.

1.3. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumai

Skyriuje pateikiama pedagogų bendradarbiavimo svarba bei aprašomos pedagogų bendradarbiavimo formos teoriniu aspektu.

1.3.1. Pedagogų bendradarbiavimo svarba

Pastaruoju metu daug kalbama apie komandinį darbą, bendravimą ir bendradarbiavimą bei šių įgūdžių naudą socialiniam žmogaus gyvenimui. Pačią bendradarbiavimo sampratą autoriai apibrėžia skirtingai, nes gebėjimas bendradarbiauti yra raktas į kokybišką, efektyvų darbo rezultatą ir tikslų įgyvendinimą. Anot Monkevičiaus ir Čiužo (2015), mokytojų tarpusavio bendradarbiavimas – tai mokytojų komunikacija tarpusavyje, kai diskutuojama, keičiamasi nuomonėmis, idėjomis ir dalijamasi patirtimi, organizuojant ugdymo procesą. Nors dažniau bendradarbiavimo samprata siejama su švietimo sektoriumi, pastaroji imponuoja ir kitose srityse – vadyboje, komunikacijoje ir pan. Atsižvelgiant į šį kontekstą, autoriai skirtingai pateikia, tačiau išgrynina bendradarbiavimo sampratą bei jos dedamąsias. Pavyzdžiui, Paires ir Mandal (2023) atskleidžia, jog bendradarbiavimas yra grupės asmenų gebėjimų sujungimas bendram tikslui ir tam būtinas dalijimasis informacija, idėjų generavimas, tikslams pasiekti reikalingų kompetencijų ugdymas, naujovių paieškos. Tai, pasak autorių, yra priemonė kurti socialinį žmonių augimą. Šią mintį patvirtina autoriai Jortveit ir Kovač (2021), kurie bendradarbiavimą apibūdina kaip 21-ojo amžiaus žmonių pagrindinį įgūdį siekiant kurti įtrauktį. Tuo tarpu Camarihna-Matos ir Afsarmanesh (2008) bendradarbiavimą apibrėžia kaip procesą, kuris nuolatos kinta. Tai yra ne tik komunikacija tarp asmenų grupių, tačiau dalijimasis atsakomybėmis bei pareigomis. Kadangi bendradarbiavimas pats iš savęs yra komandinis darbas, šiame procese žmonės papildo vieni kitų gebėjimus, turimus išteklius, taip sukurdami sąlygas bendram tikslui pasiekti. Tam pritaria ir Keyton (2018), kuri bendradarbiavimą apibūdina kaip vienos iš žmonių sąveikos rūšių, būtinų bendram komandos tikslui pasiekti. Priešingai nei pastarieji autoriai, Griffiths ir kt. (2020) teigia, jog visi žmonės į komandą vienu ar kitu būdu atsineša savo individualias patirtis, kompetencijas, asmenybės bruožus, kas daro bendradarbiavimą dar įdomesnę bei kontraversiškesnę. Tai skatina kūrybinį procesą, asmeninę ūgtį bei sveiką konkurenciją. Kalbant apie pedagogų bendradarbiavimą, Alabdallat ir kt. (2021) teigia, jog tai yra dviejų lygiaverčių kolegų partnerystė, grįsta atsakomybės jausmu, pareigų ir vaidmenų pasidalijimu, ugdymo proceso organizavimu ir įgyvendinimu.

Šiame kontekste svarbi ne tik bendradarbiavimo samprata, tačiau ir šio proceso svarba patiems pedagogams, kurie dirba įtraukiose grupėse su specialiujų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais. Pavyzdžiui, Jortveit ir Kovač (2021) pabrėžia, jog pedagogų bendradarbiavimas svarbus norint ne tik planuoti ugdymo procesą, tačiau ir bendrai atlikti įvairius stebėjimus, mokinių vertinimus, kurti lanksčią ugdymo aplinką. Kita vertus, tai tik įrodo, jog pedagogų kompetencijos ir turimos žinios bei įgūdžiai kalbant apie švietimo pagalbą mokiniui nėra pakankamos, todėl specialiojo pedagogo parama ir pagalba duoda apčiuopiamą naudą tiek mokiniui, tiek grupės

pedagogui (Jortveit ir Kovač, 2021). Autoriai Allabdalat ir kt. (2021) teigia, jog sėkmingai ir veiksmingai kuriant įtraukiojo ugdymo konceptą ugdymo įstaigoje, bendradarbiavimas tarp specialiųjų pedagogų ir grupės pedagogų yra būtinas elementas. Abi suinteresuotosios šalys veikia strategiškai, inicijuodami bendradarbiavimą dalijasi atsakomybėmis, naudodamiesi turimais ištekliais, renka informaciją ir ją pateikia kolegai, o esant poreikiui kartu atlieka bendras užduotis. Visa tai įgalina kiekvieną ugdymo proceso dalyvį įsitraukti ir laikytis susitarimų (Zagona ir kt., 2017).

Kita vertus, sukurti sąveiką tarp grupės pedagogo ir specialiojo pedagogo yra didžiulis iššūkis, nes kiekviena pusė turi savo įsitikinimus, požiūrį į įtraukijį ugdymą, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, puoselėjamas vertybes. Pasak Chitiyo (2017), pedagogai dažnai vengia tiesioginio bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu, todėl grupėje dirba su atskiromis mokinių grupelėmis. Tai parodo, jog visų mokinių įtraukimas į bendrą veiklą yra sudėtingas procesas, reikalaujantis išteklių, laiko resursų bei kompetencijų.

Daugelis veiksnų daro įtaką pedagogų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimui. Mackey (2014) bei Zagona ir kt. (2017) kaip svarbų veiksnį išskiria pedagogų nepakankamą pasirengimą ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus bendrojo ugdymo grupėse. Tuo tarpu, Da Fonte ir Barton-Arwood (2017) bei Mulholland ir O'Connor (2016) akcentuoja vidinių įstaigos susitarimų problemą ir prioritetų paskirstymą, kuomet negaunama pakankama parama iš administracijos, netolygiai paskirstomi resursai, neorganizuojami komandos susitikimai.

Jau 2020 metais, įvykus COVID – 19 pandemijai, švietimo sektorius susidūrė su nepaprastais iššūkiais: nuotolinio darbo konceptu, SUP turinčių mokinių įtrauktimi, pedagogų prisitaikymu prie neįprastų mokymo metodų ir tikslingu pasiruošimu ugdymo procesui. Pasak Kauffman ir kt. (2022), pedagogai nebuvo pasirengę tokiems švietimo reformos pokyčiams, nes buvo priversti tobulinti savo jau turimas IKT žinias, jas įprasminant ir taikant virtualiuose užsiėmimuose su mokiniais, įskaitant ir SUP turinčius mokinius. Pandemijos laikotarpis apsunkino mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą, nes nebeliko gyvo bendravimo (Mathur ir kt., 2023; Rock ir kt., 2023). Labiausiai pandemijos laikotarpis atsiliepė mokiniams, turintiems SUP, nes nuotolinis mokymasis be gairių yra tik kūrybiškas testavimas (Kauffman ir kt., 2020; Travers, 2022). Symeonidou ir kt. (2024) savo tyrime atkreipė dėmesį į tai, jog nepaisant COVID -19 pandemijos patiriamų sunkumų organizuojant sistemingą ir efektyvų ugdymą, pedagogai būrėsi į bendruomenes ir už ugdymo įstaigos ribų. Tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai keitėsi mokomąja medžiaga, dalijosi patirtimis, stebėjo, kaip pasiteisina vieni ar kiti ugdymo metodai ir kt. Todėl galima teigti, kad krizinės situacijos paskatino pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą bendro tikslo link.

Bendradarbiavimas, pasak daugelio autorių, apibrėžiamas kaip procesas, todėl yra nuolatos kintantis ir turintis keletą sudedamųjų dalių. Alabdallat ir kt. (2021), nagrinėdami senesnius mokslinius šaltinius, išskyrė tris pagrindinius bendradarbiavimo komponentus:

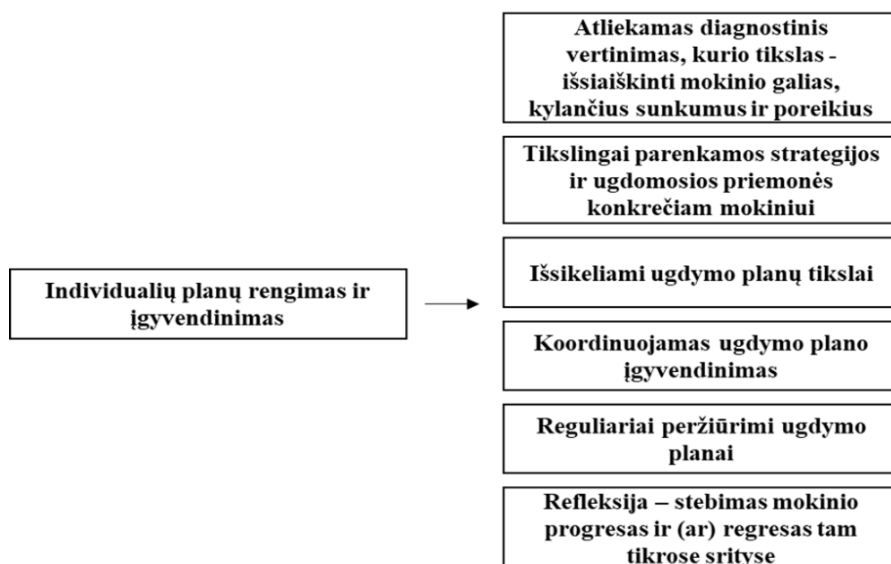
1. Suvokimas, jog tarpusavyje bendradarbiaujama dėl aiškaus bendro tikslo;
2. Grįžtamasis ryšys ir kuriama tarpusavio sąveika tarp grupės pedagogo ir specialiojo pedagogo. Šie elementai svarbūs tobulinant kuriamus ugdymo modelius, ilgalaikes ir trumpalaikes strategijas bei naudojamas mokomąsias priemones;
3. Asmeninės atsakomybės prisiėmimas vykdant susitarimus, lygiavertiškai prisidedant prie ugdymo proceso kokybės gerinimo (Alabdallat ir kt., 2021; Tran, 2013; Johnson ir Johnson, 2009; Slavin, 2011, p. 4).

Kaip jau buvo rašyta, tiek specialusis pedagogas, tiek mokytojas atlieka įvairias funkcijas dirbant su SUP turinčiais vaikais, kurios papildo viena kitą. Bendradarbiaujant ir siekiant bendrų tikslų, svarbu nustatyti, kokius aspektus pedagogai gali vieni iš kitų perimti ir vienas kitą papildyti komandinio darbo kontekste.

Kaffemanienė ir kt. (2023) išskiria specialiųjų pedagogų pagalbą mokytojams, jie gali: suteikti žinių apie SUP turinčius mokinius, jų ugdymosi ypatybes, galias ir patiriamus sunkumus; rengiant ugdymo planus – kelti aiškius tikslus, problemas, uždavinius, taip pat, ugdymo(si) strategijas, kurios padėtų siekti numatytų tikslų sėkmingą įgyvendinimą; diferencijuojant ugdomąsias priemones ir metodus, kurie bus naudojami ugdymo proceso metu. Tuo tarpu, mokytojas daugiau atlieka grupės lyderio vaidmenį – atsako už palankios ir įtraukios aplinkos kūrimą grupėje; ugdomųjų programų įgyvendinimą.

Bendradarbiavimo svarbą akcentuoja Buli-Holmberg ir kt. (2019) bei Sigstad ir kt. (2022), teigdami, kad nuo mokytojų ir specialiųjų pedagogų reguliaraus bendradarbiavimo gali priklausyti, kaip efektyviai bus pasiekta išsikeltų ugdymo proceso tikslų. Šiai nuomonei pritaria ir Kaffemanienė su bendraautorėmis (2023), teigdamos, kad „bendras ugdymo planavimas gerina įtraukiojo ugdymo koordinavimą“ (ten pat, p. 36). Tai parodo kolegialaus bendradarbiavimo principo svarbą, kuris atlieptų visus ugdymo proceso dalyvių poreikius – „mokytojas ir specialusis pedagogas aktyviai moko, o ne mokytojas nuosekliai moko, o specialusis pedagogas nuolat padeda“ (ten pat, p. 37).

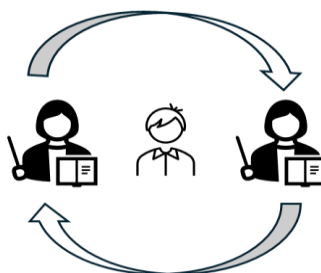
Viena iš pagrindinių pedagogų bendradarbiavimo krypčių yra individualių ugdymo planų rengimas. Tai akcentuoja ir užsienio autoriai Ni Bhroin ir King (2020), kurie atliktame tyrime nagrinėjo mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo svarbą rengiant ir įgyvendinant individualius ugdymo planus. 6 paveiksle aptariamos šio proceso dedamosios:

6 pav. Individualių ugdymo planų rengimo ir įgyvendinimo procesas
(Sudaryta autorės pagal Ni Bhroin ir King, 2020, p. 48)

Kaip galima matyti 6 paveiksle, visuose ugdymo planų įgyvendinimo proceso etapuose dalyvauja tiek specialieji pedagogai, tiek mokytojai. Mokytojai kasdien dirba grupėje su visa klase, todėl stebėjimas ir analizavimas vyksta nuolatos – tai skatina ankstesnę diagnostiką ir švietimo pagalbos galimybes mokiniui, kuris patiria sunkumų. O tai yra pradinis žingsnis siekiant sistemingo bendradarbiavimo.

Tai akcentuojama „Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos apraše“ (2011), kuriame aiškiai apibrėžiamos sritys, skatinančios bendradarbiavimą tarp specialiųjų pedagogų ir mokytojų. Apraše numatoma, jog specialiųjų pedagogų ir mokytojų bendradarbiavimas atspindi ugdytinio mokymosi sėkmę (žr. 7 pav.):

7 pav. Pedagogų mainai bendradarbiavimo procese (Sudaryta autorės pagal „Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašą“, 2011)

Žvelgiant į 7 paveikslą akcentuojama, jog pedagogai bendradarbiavimo procese apsieičia turimomis žiniomis apie ugdytinį ir taip užpildo trūkstamas spragas. Visgi, ugdytinis ir jo poreikiai išlieka prioritetu (centru), o pedagogų bendradarbiavimas yra priemonė pasiekti užsibrėžtus tikslus. Todėl pedagogai bendradarbiavimą kaip priemonę naudoja: įvertinus turimą informaciją

apie mokinį, bendradarbiaujant su grupės mokytoju, atrinkti būtinas ugdomąsias priemones, kurias atlieptų mokinio poreikius ir suteiktų galimybę patirti mokymosi sėkmę; reguliariai fiksuoti pokyčius (progresą ir (arba) regresą), juos analizuoti, ieškoti priežastinių ryšių; konsultuoti mokytojus dėl mokinių poreikių atliepančio ugdymo diferencijavimo; įgalinti pedagogus kurti dialogą adaptuojant sukaupią patirtį su mokymo bendradarbiaujant principais; šviesti mokytojus apie specialiuosius ugdymosi poreikius – aptariant dalykinę terminologiją bei supažindinant mokytojus su poreikių nustatymo, ugdymo pritaikymo dokumentais.

„2023-2024 ir 2024-2025 metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planuose“ (2023) nurodoma, jog kiekvienam mokiniui, turinčiam SUP ir besimokančiam bendrojo ugdymo įstaigoje, sudaromas individualus ugdymo planas, kurio „sudėtinė dalis yra pagalbos planas“. Pastarasis sukuria terpę mokiniui gauti jo poreikius atitinkantį ugdymą, esant poreikiui inicijuoti specialiosios pagalbos teikimą, o tai didina šansus sėkmingam organizuoto ugdymo proceso įgyvendinimui. Šių ugdymo planų 125.1. punkte nurodoma, jog kuriant ir vykdant individualaus ugdymo planą, siekiamybe tampa pedagogų ir kitų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas – kiekviena šalis stebėdama ir rinkdama informaciją apie mokinį, ja dalijasi tarpusavyje ir taip ieško geriausių sprendimo būdų.

Akivaizdu, jog pedagogams suvokiant kolegialaus bendradarbiavimo svarbą, sistemingai planuojant ir numatant ugdymo proceso organizavimo gaires, galima tikėtis ne tik sėkmingos mokinio įtraukties, tačiau ir ugdymo kokybės bei progresyvių mokymosi rezultatų.

Apibendrinant galima teigti, jog bendradarbiavimas yra svarbus pedagogų socialinis įgūdis, kurį nuolatos būtina tobulinti, norint įgyvendinti bendrus tikslus. Bendradarbiavimas svarbus tuo, kad pedagogai tarpusavyje komunikuodami, konsultuodamiesi gali sąveikauti kuriant strategijas, mokymo programas, planuojant ugdymo procesą ir kt. Nuo pedagogų įsitikinimų ir požiūrio į įtrauktį, specialiuosius ugdymosi poreikius, bendradarbiavimą, darbą komandoje priklauso ir gebėjimas pasidalinti atsakomybėmis ir vaidmenimis, kas iš tiesų neretai sukelia nepatogumų. Po COVID – 19 pandemijos, kuomet švietimo galimybės tapo ribotos, pedagogai pradėjo glaudesnę bendradarbiavimą, siekdami išsaugoti ugdymo kokybę ir mažinti socialinę atskirtį tarp mokinių.

1.3.2. Pedagogų bendradarbiavimo formos

Analizuojant bendradarbiavimo, kaip nuolatinio bei besikeičiančio proceso tarp pedagogų svarbą, svarbu apžvelgti ir tai, kokias bendradarbiavimo formas taiko abi suinteresuotosios šalys. Muckenthaler ir kt. (2020) išskyrė dvi pagrindines mokytojų bendradarbiavimo formas: mokytojų keitimąsi informacija ir patirtimi bei mokytojų dalijimąsi darbo krūviais ir darbu kartu savo grupės tikslais. Pažymima, kad tarpusavio bendradarbiavimas skatina pedagogų keitimąsi gerąja

edukacine patirtimi, stiprina pasitikėjimą tarp įvairių sričių specialistų, plėtoja palankias sąlygas rengti bendrus projektus, generuoti inovatyvias ugdymo(si) idėjas ir jas integruoti į ugdymo(si) procesą (Stacevičienė, 2023, p. 61). Apskritai, suvokiant problemą, išsikeliant bendrus tikslus, apjungiant mokytojų ir specialiųjų pedagogų taikomus metodus ir turimas kompetencijas problemai spręsti, bendradarbiavimas tampa vienu pagrindiniu veiksnio: sėkmingo ryšio formavimui ne tik tarp pedagogo – mokinio, tačiau ir pedagogo – švietimo pagalbos specialisto; mokinio, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymosi sėkmei pasiekti; mokymosi aplinkos kūrimui ir kt. Šiame kontekste svarbu suprasti, kokios priežastys lemia bendradarbiavimo būtinumą tarp pedagogo ir specialiojo pedagogo. Pavyzdžiui, autoriai Alghazo ir Alkhazaleh (2021) įvardijo, jog dažniausiai pedagogai ir specialieji pedagogai bendradarbiauja:

- planuodami ir rašydami individualius ugdymo planus;
- aptardami ir kurdami strategijas, kurios padėtų tęsti ugdymo procesą grupėje;
- organizuodami susitikimus su mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, tėvais, kuriuose dalyvauja visos šalys, įskaitant ir grupės pedagogą;
- planuodami specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukimą bendrojo ugdymo grupėje bei skatinti aktyvų kiekvieno dalyvavimą;
- vertindami specialiosios pedagoginės pagalbos poreikį mokiniui grupėje, veiklų metu;
- diferencijuodami ugdymo turinį, ugdomasias priemones;
- kurdami pozityvią, bendradarbiaujančią mokymosi aplinką ne tik grupėje, tačiau ir už jos ribų.

Visi autorių paminėti aspektai vienareikšmiškai svarbūs ugdymo procesui, nes pats bendradarbiavimo procesas ir prasideda nuo planavimo. Tiek specialieji pedagogai, tiek grupės pedagogai vienodai atsakingi už tikslų įgyvendinimą, todėl svarbu aptarti planavimo strategijas, ne tik didinančias mokymo efektyvumą, tačiau ir padedančias išlaikyti ryšį/ kurti sąveiką tarp pedagogų. Pagrindiniai planavimo komponentai, anot Tzivinikou (2015), yra šie:

- planuoti kas savaitinį ugdymo procesą kartu;
- aktyviai spręsti grupėje kylančias problemas;
- prašyti paramos iš mokyklos administracijos;
- tobulėti kartu įveikiant iššūkius;
- ugdyti grupės bendruomenės jausmą;
- įtraukti kiekvieną mokinį aktyviai dalyvauti;
- nuolatos reflektuoti ir siekti ne tik asmeninio, bet ir komandinio tobulėjimo;
- palaikyti vieniems kitus (Tzivinikou, 2015, p.110).

Kaip galima matyti iš planavimo strategijos dedamųjų, įtraukiami visi ugdymo proceso dalyviai, t.y. pedagogai ir mokiniai. Vyksta ne tik planavimas, tačiau ir įvairių strategijų taikymas,

reflektavimas, problemų sprendimas bei nuolatinis tobulėjimas. Itin svarbiu aspektu šiame kontekste tampa emocinis vienas kito palaikymas, nes dažnai atvejais, mokytojai neatlaikydami per didelio darbo krūvio ar streso, dirbdami individualiai ne komandoje, susiduria su emociniu perdegimu.

Paulsrud ir Nilholm (2023) išskyrė penkis pagrindinius mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo modelius:

1. Grupės pedagogas dirba grupėje, tuo tarpu, specialusis pedagogas atlieka koordinatoriaus vaidmenį konsultuodamas mokytoją;
2. Mokytojai ir specialieji pedagogai, diferencijuodami ugdymo turinį, jį taiko individualiai - savo disciplinoje;
3. Specialusis pedagogas dirba su SUP turinčiais mokiniais, o mokytojas tuo pat metu dirba su likusia grupės dalimi;
4. Vaidmenų, pareigų ir atsakomybių pasiskirstymas grupėje, kuriant ugdymo modelius, juos modifikuojant ir pan.
5. Mokytojas laikinai atitraukia dalį grupės, siekiant suteikti mokiniams papildomą specialiąją pedagoginę pagalbą (Paulsrud ir Nilholm, 2023, p. 543).

Verta pastebėti, jog didelę įtaką mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimui daro vaidmenų pasiskirstymas, planavimas, komunikacija, taikomi bendradarbiavimo modeliai ir kt.

Mokslininkai yra atlikę ne vieną tyrimą, kurio tikslas buvo išsiaiškinti, kaip vyksta bendradarbiavimas tarp mokytojų, kuriems aspektams skiriamas didesnis dėmesys, kurie aspektai lieka nuošalyje arba iš viso nėra sprendžiami. Atlikus mokslinių tyrimų analizę, galima išskirti kategorijas, kurios per keletą metų tendencingai kartojos, t. y. teigiami ir neigiami bendradarbiavimo aspektai; bendradarbiavimo kliūtys ir sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai.

Žemiau, 2 lentelėje pateikiama sėkmingo bendradarbiavimo kliūtys ir skatinamieji veiksniai.

2 lentelė. Sėkmingo bendradarbiavimo kliūtys ir skatinimo veiksniai

Sėkmingo bendradarbiavimo kliūtys	Sėkmingo bendradarbiavimo skatinimas
▪ Sunkumai planuojant susitikimų laiką; ▪ Per didelis pedagogų darbo krūvis; ▪ Žmogiškųjų ir finansinių išteklių trūkumas; ▪ Žinių trūkumas; ▪ Dirbama tik su SUP turinčiais vaikais; ▪ Skirtingas požiūris į SUP turinčių vaikų poreikius; ▪ Skirtingi mokymo stiliai, metodai ir taikomos priemonės; ▪ Bendruomenės išsiskaidymas į grupes; ▪ Komandinio darbo skatinimo trūkumas.	▪ Skiriamas dėmesys socialinių įgūdžių tobulinimui; ▪ Laiko planavimo įgūdžių tobulinimas; ▪ Pozityvaus požiūrio į kolegas skatinimas; ▪ Pagarba grįsto bendradarbiavimo skatinimas; ▪ Darbo krūvio, vaidmenų ir atsakomybių paskirstymas.

Kaip matyti 2 lentelėje, sėkmingam bendradarbiavimui kurti įtaką daro tiek išoriniai, tiek vidiniai veiksniai. Autoriai išskiria, jog dažnai bendradarbiavimui trukdo mokytojų neigiamas požiūris, negebėjimas planuoti susitikimų laiko, žinių apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius trūkumas, skirtingas situacijos suvokimas. Kitomis kliūtimis tampa mokytojų taikomi skirtingi mokymo(si) stiliai ir metodai, bendruomenės išsiskaidymas į grupes bei nepakankamai skiriamas administracijos dėmesys komandos kūrimui (Mouchritsa ir kt., 2021). Tačiau analizuojant veiksnius, skatinančius pedagogų bendradarbiavimą, autoriai išskiria pagarbos ir darbo etikos svarbą. Anot jų, pedagogai turėtų daugiau dėmesio skirti socialinių įgūdžių ugdymui, gebėti priimti kolegas, jų pasiūlymus ir idėjas, stengtis palaikyti pagarba grįstus tarpusavio santykius. Taipogi, bendradarbiavimą skatina ir darbo krūvio pasiskirstymas, aiškių vaidmenų ir atsakomybių pasiskirstymas (Mouchritsa ir kt., 2021).

Mouchritsa ir kt. (2021, p. 41-45) pažymi, kad bendradarbiavimas tarp mokytojų ir specialiųjų pedagogų turi tiek neigiamų, tiek teigiamų aspektų (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Teigiami ir neigiami bendradarbiavimo aspektai

Teigiami bendradarbiavimo aspektai	Neigiami bendradarbiavimo aspektai
▪ Pagalba rengiant individualiai pritaikytas ugdymo programas; ▪ Informacijos rinkimas vaiko pažinimo klausimais; ▪ Pagarba mokytojo kompetencijoms ir žinioms; ▪ Dalijimasis pozityvia patirtimi.	▪ Darbas atskirai; ▪ Nemokėjimas pasiskirstyti atsakomybėmis; ▪ Bendradarbiaujama tik dėl specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų; ▪ Skirtingas mokytojų suvokimas/požiūris į specialiuosius ugdymosi poreikius; ▪ Nepakankamas mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, progreso stebėjimas.

Kaip matyti 3 lentelėje, atliktuose tyrimuose grupės mokytojai teigiamai vertina specialiųjų pedagogų pagalbą rengiant individualiai pritaikytas programas, kartu renkant informaciją apie ugdytinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokytojai taip pat teigiamai akcentuoja ugdymo planavimo ir organizavimo aspektus - tikslų išsikėlimą, ugdymo metodų diferencijavimą, mokinių stebėjimą ir vertinimą nustatant individualius gebėjimus bei kylančius sunkumus. Be kita ko, tiek mokytojams, tiek specialiesiems pedagogams, svarbus pozityvus požiūris į kiekvieno turimas žinias, patirtį ir indėlį (Mouchritsa ir kt., 2021). Visgi, analizuojant neigiamus bendradarbiavimo aspektus, autoriai išsiaiškino, jog specialusis pedagogas grupėje dirba tik su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniiais, o tuo tarpu grupės mokytojas su likusia grupės dalimi. Be to, specialieji pedagogai jaučiasi per mažai įtraukti į ugdymo procesą ir grupės gyvenimą. Taip pat pastebimas negebėjimas pasiskirstyti vaidmenimis bei pareigomis, išlikęs gajus požiūris, jog specialieji pedagogai vis dar vieninteliai atsakingi už SUP turinčių mokinių

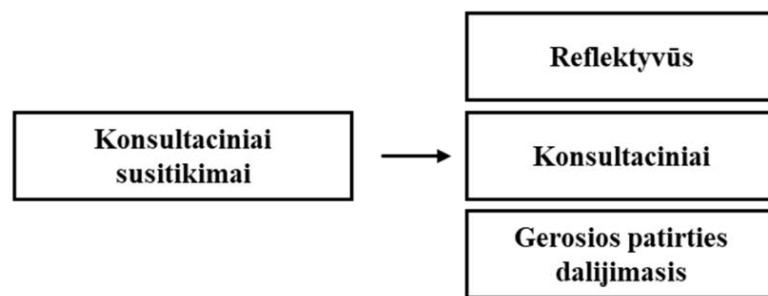
vertinimą, ugdymo programų planavimą bei organizavimą. Tikslų įgyvendinimas taipogi priklauso nuo specialiojo pedagogo įdedamų pastangų. Tuo tarpu, grupės mokytojai šiame procese tik atlieka mokinio stebėjimą bei renka informaciją. Pastebima, jog ir ugdymo turinį kiekvienas pedagogas pritaiko individualiai savo disciplinoje, tad nėra kuriama tarpusavio sąveika siekiant bendro tikslo – įtraukties ir ugdymo pritaikymo SUP turintiems mokiniams, besiuogdantiems bendrojo ugdymo grupėje (Mouchritsa ir kt., 2021).

Keletas autorių, pavyzdžiui, Hansen ir kt. (2020), teigia, jog kiekvienas pedagogas ilgalaikėje perspektyvoje susikuria sau tinkamiausius bendravimo ir bendradarbiavimo būdus bei formas, taip pat, sistemiškai apjungdami keletą atliekamų funkcijų ar vaidmenų ugdymo procese, teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą. Todėl, realioje situacijoje, abiem šalims nustačius pagalbos skubumą ir (ar) būtinumą, galima tiesioginė arba netiesioginė bendradarbiavimo forma. Tikslinga šias dvi formas trumpai aptarti:

Tiesioginė bendradarbiavimo forma. Specialusis pedagogas dirba tiesiogiai su vaiku pratybų metu, po jų komunikuoja su grupės mokytoju, aptaria esamas problemas, nustato pagalbos poreikį ir teikimo metodus. Specialusis pedagogas pateikia rekomendacijas mokytojui dėl mokinio tolimesnio ugdymo grupėje.

Netiesioginė bendradarbiavimo forma. Specialusis pedagogas tiesiogiai nedirba su mokiniu, tačiau teikia konsultacinio pobūdžio pagalbą grupės mokytojui kuriant programas, mokymo strategijas, kurios atitiktų kiekvieno grupės mokinio poreikius (Gottlieb ir Rathmann, 2014; Hansen ir kt., 2014; Jensen, 2017).

Tiek tiesioginė, tiek netiesioginė bendradarbiavimo forma turi bendrą sąlyčio tašką – konsultacinius susitikimus. Jau aptarti bendradarbiavimo modeliai ir jų veiksmingumas nustatomas tuo atveju, kai vyksta nuolatinė refleksija tarp mokytojų ir specialiųjų pedagogų. Komandinei ar individualiai savirefleksijai skirti 3 skirtingo pobūdžio konsultaciniai susitikimai. Autoriai Paulsrud ir Nilholm (2023), analizuodami Sundqvist (2012) disertacijoje aprašytus modelius, priduria, jog be šių bendradarbiavimo modelių, svarbus yra ir grįžtamasis ryšys bei nuolatinė komunikacija. Todėl tam, kad svarbi informacija būtų pasiekama abiejoms pusėms, organizuojami konsultaciniai susitikimai. Jų tikslas - spręsti kylančius sunkumus, atsakyti į keliamus klausimus, adaptuoti turimas programas arba jas keisti esant poreikiui. Konsultaciniai susitikimai skirstomi į tris kategorijas (žr. 8 pav.).

8 pav. Konsultacinių susitikimų kategorijos (Sudaryta autorės pagal Paulsrud ir Nilholm, 2023)

Kaip matyti iš 8 paveikslo, susitikimai kategorizuojami pagal tris pagrindinius tikslus – reflektuoti, konsultuoti ir dalintis patirtimi. Reflektyvių susitikimų metu pedagogai gilinasi į savirefleksiją, nes tai labiau susiję su pačių pedagogų vidine savianalize, darbo pasiekimais ir kt. Tuo tarpu, konsultaciniai susitikimai su specialiuoju pedagogu organizuojami siekiant pateikti rekomendacijas grupės pedagogui, parinkti konkrečius metodus darbui grupėje, taip pat, atsakyti į iškilusius probleminius klausimus. Kalbant apie pozityvios patirties pasidalijimą, specialieji pedagogai ir grupės mokytojai, atliepdami vienas kito poreikius, keičiasi informacija apie mokinius, konkrečius sutrikimus, jų pobūdį bei ugdymo galimybes. Galima teigti, jog visų trijų susitikimų tikslai skirtingi, tačiau vienodai svarbūs dalintis patirtimi – konsultuoti – reflektuoti. Tam, kad pasiekti rezultatų, turėtų vykti nuolatinis dialogas tarp mokytojų ir specialiųjų pedagogų.

Plačiau pedagogų bendradarbiavimo formas analizavo Alabdallat ir kt. (2021). Mokslininkai atliko tyrimą, kurio tikslas buvo ištirti bendrojo ir specialiojo ugdymo pedagogų suvokimą apie jų vaidmenis ir atsakomybę įtraukioje aplinkoje bei bendradarbiaujančio mokymo ypatumus. Autoriai išskyrė keturias bendradarbiavimo sritis:

1. Planavimas (angl. *planning*);
2. Vertinimas (angl. *evaluation*);
3. Elgesio valdymas (angl. *behavior management*);
4. Instrukcijos (angl. *instructions*) (Alabdallat ir kt., 2021, p. 6).

Planavimo srityje specialieji pedagogai su grupės mokytojais bendradarbiauja planuojant grupines veiklas, mokymo programas, pritaikant fizinės grupės aplinkas. Vertinimo srityje pedagogai kartu nusistato mokinių vertinimo procedūras ir jų pobūdį. Tuo tarpu, elgesio valdymo srityje pedagogai kartu dirba klasėje, skatina bendradarbiavimą tarp mokinių, kuria įtraukia aplinką; kuria ir nustato pagrindines grupės elgesio taisykles bei užtikrina jų laikymosi principus; skatina komandinį darbą bei stebi visų grupės mokinių elgesio ypatumus ir pokyčius. Mokinius pedagogai kartu moko bendrų instrukcijų ir jų laikosi ne tik bendrose veiklose, tačiau ir savo disciplinose – pavyzdžiui, rankos pakėlimas norint pasisakyti ir pan. Taip pat, instruktuoja ir pateikia rekomendacijas mokinio padėjėjams bei gestų kalbos vertėjams, dirbantiems klasėje su

vaisiais, jei toks poreikis yra. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog išlikęs gajus požiūris į individualų darbą su mokiniais, prisiimant konkretų vieną vaidmenį. Tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai vis dar yra linkę dirbti atskirai, nusimatyti ir išsikelti tikslus individualiai, todėl gebėjimą bendradarbiauti kaip socialinį įgūdį vis dar bandoma tobulinti. Tyrimo dalyviai pagrindinę iš pateiktų keturių bendradarbiavimo sričių nurodė planavimą, toliau sekė instrukcijos/nurodymai, vėliau ir vertinimas. Tad galima teigti, jog grupinių veiklų, mokymo programų bei aplinkos pritaikymo planavimas tampa pagrindine bendradarbiavimo priežastimi mokytojams. Visgi visame tyrimo kontekste, palankiau bendradarbiavimą įtraukiojo ugdymo kontekste vertina specialieji pedagogai.

Autoriai Paulsrud ir Nilholm (2023) atliko tyrimą, siekdami išsiaiškinti tarpprofesinio bendradarbiavimo tarp specialiųjų pedagogų ir grupės mokytojų ypatumus. Vykdam šį tyrimą buvo remtasi jau anksčiau atliktais kitų autorių tyrimais. Tyrime buvo nagrinėjamos trys bendradarbiavimo sritys:

1. Mokymas bendradarbiaujant (angl. *cooperative teaching*);
2. Specialiojo pedagogo konsultacijos (angl. *special educational consultations*);
3. Mišrus bendradarbiavimas (angl. *mixed forms of cooperation*) (Paulsrud ir Nilholm, 2023, p. 541)

Tyrimas atskleidė, jog mokymo bendradarbiaujant privalumai susiję su pedagogų tarpusavio dalijimusi patirtimi, turimomis pedagoginėmis žiniomis. Ši bendradarbiavimo forma skatina mokytojus mokytis stebint ir analizuojant kolegos taikomus darbo metodus, o tai įgalina kartu kurti visiems mokiniams pritaikytą mokymosi aplinką. Tyrime buvo pastebėti ir tam tikri neigiami mokymo bendradarbiaujant aspektai, t.y. – specialiojo pedagogo, kaip asistento grupėje darbas su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais. Tai, pasak autorių, gali turėti įtakos šių vaikų atskirčiai grupėje, sąveikai su bendraamžiais. Tuo tarpu, specialiojo pedagogo konsultacijos yra nuvertintos ir šia pagalba daugelis naudojasi tik išimtiniais atvejais. Autoriai išsiaiškino, jog grupės mokytojai su specialiaisiais pedagogais konsultuojasi dėl bendro mokymo, programų diferencijavimo bei specialiųjų ugdymosi poreikių ypatumų. Kalbant apie mišrią bendradarbiavimo sritį, autoriai pastebėjo, kad specialieji pedagogai tampa labiau įgalinti ir turi daugiau lankstumo dirbdami grupėje. Tai įrodo pedagogų tarpusavio lygiavertiškumą. Be kita ko, tyrimas atskleidė, jog dirbant mišriai ir keičiantis vaidmenimis bei atsakomybėmis, grupės mokytojų požiūris į specialiuosius poreikius, įtrauktį bei bendrą mokymą tampa vis pozityvesnis.

Miltenienė ir Venclovaitė (2012) atliko tyrimą, kuriuo buvo siekiama išnagrinėti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo patirtis įtraukties kontekste. Atkreipiant dėmesį į bendradarbiavimo formas bei būdus, tyrimo autorės išskyrė 4 aspektus, kuriems iš tiesų svarbus abiejų pedagogų bendradarbiavimas:

1. Bendras individualiai pritaikytų programų rengimas mokiniams – procese dalyvauja grupės mokytojas ir specialusis pedagogas;
2. Konsultavimas dėl ugdomųjų programų diferencijavimo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių;
3. Galimybė stebėti kitų kolegų vedamas veiklas, kuriose yra įtraukti ir SUP turintys vaikai bei pritaikyti tinkamus mokymo(si) metodus savo dalyke;
4. Darbas grupėje – bendras veiklų vedimas.

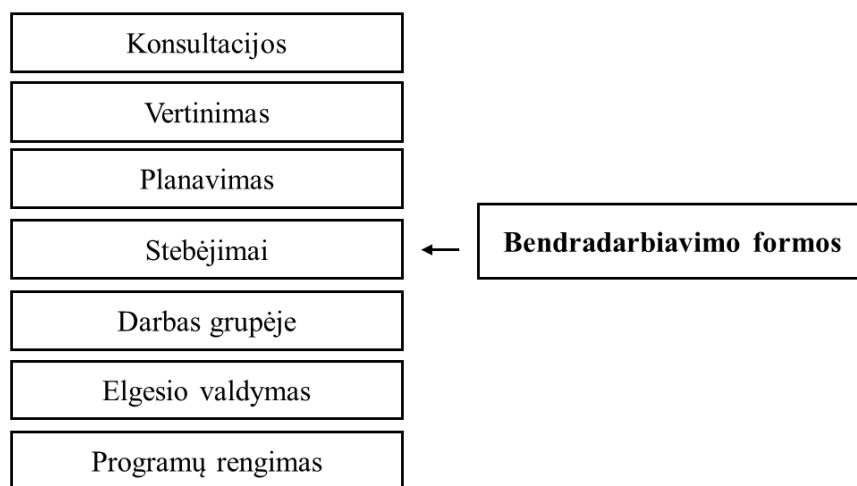
Tyrimas atskleidė, jog mokytojai didžiausią poreikį išreiškia konsultuotis su specialiaisiais pedagogais dėl ugdomųjų programų diferencijavimo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Tuo tarpu, mokytojai tarpusavyje rečiau bendradarbiauja dirbdami grupėje. Kita vertus, autorės atskleidė, jog bendras individualiai pritaikytų programų rengimas bei kolegų vedamų veiklų stebėjimas yra vienodai svarbūs bendradarbiavimo būdai ir jie yra tikslingai išnaudojami (Miltenienė ir Venclovaitė, 2012, p. 120).

Jortveit ir Kovač (2021), nagrinėdami pedagogų ir specialiųjų pedagogų, kartu ugdančių mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, gerąsias bendradarbiavimo patirtis, atskleidė pagrindinius pedagogų sėkmingo bendradarbiavimo bruožus ir juos lemiančius veiksnius. Autoriai išskyrė keletą kategorijų:

- **Bendrai taikomi pagrindiniai pedagoginiai principai.** Tyrimo dalyviai teigė, jog šiame kontekste svarbus komandinis požiūris į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, taip pat, kokiais būdais stengiamasi suprasti esminius kiekvieno poreikius bei jų tenkinimo galimybes. Tai susiję su pagarbos ugdymu grupėje įtraukties kontekste, mokinių pažinimu, jų poreikių įvertinimu, pedagoginėmis žiniomis apie SUP turinčių vaikų raidos aspektus.

- **Tarpusavio sąveikos, emocinio ryšio kūrimas.** Tyrimo dalyviai atskleidė, jog esminis sėkmingo bendradarbiavimo bruožas - pagarba ir pasitikėjimas vienas kito kompetencijomis. Pedagogai kuria pozityvią emocinę aplinką dirbdami komandoje, jausdami pagarbą kito nuomonei, priimdami konstruktyvią kritiką ir kt. Bendradarbiavimas inicijuojamas abiejų suinteresuotųjų šalių, vyksta skaidriai, be konkurencijos, todėl pedagogai patiria ne tik komandinio darbo sėkmę, tačiau ir pasiekia emocinę dermę tarpusavyje, o vėliau ir grupėje dirbdami su mokiniais (Jortveit ir Kovač, 2021).

Taigi, išanalizavus mokslinius šaltinius, patiekiamos mokytojų ir specialiųjų pedagogų pagrindinės bendradarbiavimo formos (žr. 9 pav.):

9 pav. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo formos (sukurta darbo autorės, remiantis Paulsruud ir Nilholm, 2023; Alabdallat ir kt., 2021; Miltenienė ir Venclovaitė, 2012)

Fix et al., (2020) nustatė, kad bendradarbiaudami mokytojai dalijasi savo idėjomis, kuria tikslus ir strategijas, kartu su kolegomis aptaria, su kokias sunkumais susiduria ugdymo procese.

Apibendrinant šį skyrį galima teigti, kad pedagogai tarpusavyje siekia kokybiško bendradarbiavimo. Bendrąją prasmę, specialieji pedagogai ir grupės mokytojai bendradarbiaudami vis daugiau dėmesio skiria ne tik akademiniais rezultatais ar išsikeltiems tikslams pasiekti, tačiau ir socialinių įgūdžių ugdymui. Bendrystė formuoja požiūrį į vertybes, kiekvieno komandos nario indėlio svarbą, dalijimąsi patirtimi bei turimomis žiniomis. Visa tai ilgalaikėje perspektyvoje perima ir patys mokiniai, nes toks bendradarbiavimo modelis tampa pavyzdžiu - ne diskriminuoti, atmesti, o priimti ir gerbti kiekvieną. Kadangi tiek specialieji pedagogai, tiek grupės mokytojai turi specialias žinias apie darbą su ypatingais vaikais ir tam reikalingas kompetencijas, svarbu gebėti jas tinkamai pritaikyti organizuojant ugdymą vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokytojai atlieka grupės vadovo vaidmenį, tuo tarpu specialieji pedagogai daugiau vykdo koordinuojantį darbą. Ugdymo procesas prasideda nuo planavimo, vėliau ugdymo(si) strategijų kūrimo, ugdomųjų medžiagų pritaikymo, konsultacinių susitikimų ir kt.

Kita vertus, mokytojai yra sukaupę darbinę patirtį ir yra atsirinkę jiems priimtinausius bendradarbiavimo būdus, tačiau jie ne visada gali sutapti su kito kolegos taikomais metodais. Todėl bendradarbiavimo kliūtys (sunkumai) dažnai susijusę su išteklių trūkumu, laiko planavimu, darbo krūvio nepasidalijimu bei skirtingu požiūriu į specialiuosius ugdymosi poreikius ar įtrauktį. Tam, kad bendradarbiavimas tarp pedagogų taptų sėkmingas, reikėtų skatinti pagarba grįstą bendravimą, tobulinti laiko planavimo įgūdžius, gebėti pasidalinti atsakomybėmis ir vaidmenimis, lavinti socialinius įgūdžius. Mokslinių šaltinių analizė leidžia teigti, kad pedagogai bendradarbiauja bendrai kurdami individualiai pritaikytas programas, konsultuodamiesi dėl ugdomųjų programų

diferencijavimo, stebėdami ir analizuodami vedamų veiklų ypatumus bei dirbdami kartu grupėje kaip lygiaverčiai partneriai. Kiekvienai keliamai problemai mokytojai ieško tinkamiausių sprendimo būdų, o tai galima padaryti keliais būdais: mokytis bendradarbiaujant, konsultuojantis su specialiuoju pedagogu, bendradarbiaujant mišriai.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

Siekiant atkleisti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo patirtis, organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą, nuspręsta taikyti kokybinio tyrimo strategiją, kuri paremta socialinio konstruktyvizmo teorijos idėjomis. Socialinio konstruktyvizmo (*angl. social - constructivism*) kūrėjas Vygotsky pabrėžia tai, jog patys žmonės tampa aktyviais patirčių, įgūdžių kūrėjais, o pastarieji pirmiausia užsimezga sąveikaujant su sociokultūrine aplinka (Mahn ir Steiner, 2012). Šiai minčiai pritaria ir Balčiūnaitė-Tarasevičienė (2024), pridėdama, jog socialinis konstruktyvizmas formuojasi visą gyvenimą. Žinios yra nuolatos perkonstruojamos, todėl įtaką šiam aspektui turi patirtinis ryšys su sociumu – aplinka, kurioje žmogus gyvena. Saleem ir kt. (2021) pabrėžia, kad asmuo nuolatos mokosi ir atranda naujus dalykus. Nepaisant to, yra svarbus gebėjimas atsirinkti pridėtinę vertę turinčias žinias ir jas pritaikyti su jau turimomis – taip skatinamas kritinis mąstymas, keičiantis požiūrį, nuostatas į tai, kas jau pažįstama. Socialinio konstruktyvizmo teorija akcentuoja kolegialaus bendradarbiavimo, nuolatinės komunikacijos palaikymo naudą siekiant ugdymosi sėkmės (Saleem ir kt., 2021). Visa, kas konstruoja sociumą, yra žmonių sukurtas nuostatų, veiksmų ir tikėjimo kompleksas, kuris turi atoveiksmį ir jį jaučia patys kūrėjai. Todėl patys žmonės atsakingi už tai, kaip ir ką kuria (Collins, 2022).

Akcentuojant nuolatinės švietimo naujoves ir gebėjimą prie jų prisitaikyti, pedagogų siekiu tampa profesinio augimo kontekstas, o jam įgyvendinti svarbu remtis socialinio konstruktyvizmo idėja ir jos dedamąja – socialiai konstruojamą patirtimi (Palincsar, 1998). Pedagogai savo patirtį, žinias ir įgūdžius įgalina kurdami sąveiką su ugdymo proceso dalyviais. Suvokimas, kad visi dalyviai atsineša jau išsikeltus lūkesčius, sukaupę patirtį, interpretacijas, skatina socialiai palankios aplinkos kūrimą, o pastaroji nuolatos kinta, nes yra lanksti ir prisitaikanti. Tam, kad ugdymo proceso organizavimas būtų sklandus, būtina išsigryninti bendrus sąlyčio taškus ir veikti bendro tikslo link (Martišauskienė ir Trakšėlys, 2014). Bendradarbiavimas yra pedagogų tarpusavio ryšio kūrimo pagrindas, grįstas socialiai teigiamu požiūriu į komandinį darbą, individualias patirtis ir jų pritaikymą konkrečiame kontekste. Įtraukiojo ugdymo kontekste mokiniai, turintys SUP, dažnai patiria atskirtį, diskriminaciją, todėl šio požiūrio praktinis pritaikomumas naikina vyraujančias stigmas ir prisideda prie bendruomeniškumo puoselėjimo (Armstrong, 2019; Cherner, 2020; Raskin, 2023).

Tyrimo metodai. Siekiant ištirti mokytojų ir specialiųjų pedagogų patirtis, bus taikomas kokybinis tyrimo metodas. Kokybinis tyrimas tiriančiajam suteikia galimybes gilintis į žmones, juos supančius socialinius reiškinius. Šiame tyrime prioritetu laikomos tiriamųjų asmeninės patirtys, o ne tiriančiojo perspektyva (Cypress, 2015). Kokybinio tyrimo esmė - nustatyti nedidelės žmonių grupės patirtis, nuostatas ir motyvacinius aspektus, ieškoti bendrų sąsajų, priežastinių ryšių

(Corner ir kt., 2019; Cleland, 2017). Kokybiniam tyrimui vyrauja „indukcinė logika <.....> teorija kuriama (generuojama) iš surinktų tyrimo duomenų“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 14). Šiuo tyrimu suteikiamos galimybės atpažinti realius žmogaus patirčių aspektus, kuriuose vyrauja emocinė, psichologinė ir kita, plika akimi nematoma tyrimo pusė, kurių kiekybinis tyrimas pilnai neatskleistų (Moser ir Korstjens, 2018; Tscholl ir kt., 2019). Corner ir kt. (2019) atkreipia dėmesį į tai, kad kokybiniam tyrimui svarbu atskleisti ne pačią problemos esmę, o kodėl ji vyrauja bei kas lemia tai.

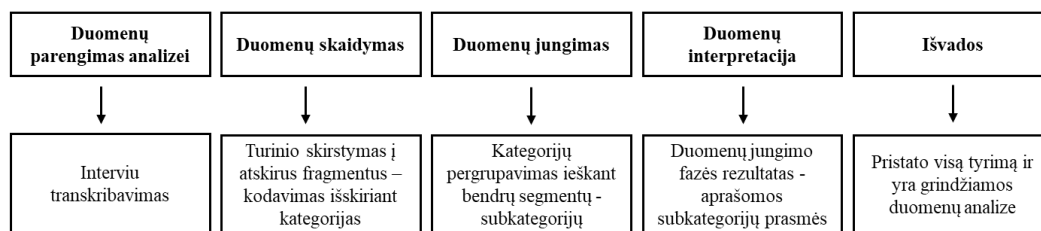
Tyrimo duomenų rinkimui taikomas pusiau struktūrizuoto interviu duomenų rinkimo metodas. Interviu tikslas yra analizuojant pokalbį su tiriamuoju, atskleisti, kaip ta pati tema, problema suvokiama, priimama ir interpretuojama paties tiriamojo patirties perspektyvoje (Ezer ir Aksūt, 2021). Problemai ir priežastiniams ryšiams atskleisti remiantis atlikta mokslinių šaltinių analize kuriami atvirų klausimų klausimynai, kuriuos galima laisvai modifikuoti ir pritaikyti kiekvienam dalyviui, siekiant gauti kuo išsamesnius atsakymus, atskleidžiančius temą (Moser ir Korstjens, 2018; Cleland, 2017; Josephine ir Audrey, 2023). Svarbu pabrėžti, jog kokybiniam tyrimui galima apčiuopti ne tik žodinę informaciją, kurią pateikia tiriamasis, bet kartu stebint neverbalinę komunikaciją – emocijas, kūno kalbą, veido išraiškas ir kt. (Oranga ir Matere, 2023; Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 138). Pusiau struktūrizuotas interviu suteikia galimybes surinkti reikiamą informaciją, kuri tiesiogiai susijusi su tyrimo problema. Yra numatyta kryptis, tačiau paliekama galimybė ją koreguoti atsižvelgiant į tiriamųjų atsakymus – uždavinėjant papildomus klausimus ir kt. (Ruslin ir kt., 2022). Atliekant pusiau struktūruotą interviu tyrėjas nors ir aiškiai turi suplanuotą klausimų eigą, gali kūrybiškiau taikyti pakeitimus, pakreipti tyrimą, jei tai svarbu atskleidžiant temą (Ugwu ir Eze, 2023). Anot Ruslin ir kt. (2022), pusiau struktūrizuotas interviu leidžia giliau analizuoti naujai atrastus dalykus nepaisant to, kokias išankstines interviu temas suplanavo tyrėjas. Pusiau struktūrizuotas interviu atliepia tiriamųjų poreikį išreikšti mintis, dalintis patirtimis kai problema yra aktuali ir iš tikro suponuoja galimus sprendimo būdus, savirefleksiją, naujų aspektų atsiradimą (Adams, 2015).

Tyrimui tiesiogiai bendraujant su pedagogais (mokytojais ir specialiaisiais pedagogais), galima bus išsiaiškinti, kaip kiekvienas suvokia bendradarbiavimą; kas pedagogams suponuoja darbo su SUP turinčiais mokiniais iššūkius, sėkmingo bendradarbiavimo patirtis; kaip atsakomybių ir vaidmenų pasiskirstymas daro įtaką pozityvaus požiūrio į kolegialų bendradarbiavimą skatinimui ir kaip tai veikia ugdymo proceso organizavimą. Toks tyrimas leis įvertinti bendradarbiavimo naudą organizuojant SUP turinčių mokinių ugdymą, esamą bendradarbiavimo situaciją – sėkmingo bendradarbiavimo patirtis, sunkumus bei identifikuoti veiksniai, kurie skatina sėkmingą pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą organizuojant vaikų, turinčių SUP, ugdymą.

Tyrimo instrumentas. Tyrimas atliekamas iš anksto paruošus informantams klausimyną. Tyrimo klausimynas buvo sudarytas remiantis mokslinės literatūros analize. Kiekvienas klausimas sudarytas taip, kad informantas galėtų pasidalinti ir kuo išsamiau atsakyti apie darbo su SUP turinčiais mokiniais ypatumus: poreikių įvairovę, kylančius sunkumus, taikomus būdus įtraukčiai didinti; bendradarbiavimą, kaip svarbų dedamąjį įtraukiojo ugdymo kontekste: keliamus tikslus, skatinančius bendradarbiavimą būdus ir formas, iššūkius, sėkmingo bendradarbiavimo patirtis, gyvą kontaktą dirbant komandoje, bendradarbiavimą rengiant individualius ugdymo planus ir organizuojant visą ugdymo procesą. Tyrime buvo naudojami atviro tipo klausimai, atsižvelgiant į tyrimo tikslą bei uždavinius: atskleisti pedagogų bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą (žr. 1 ir 2 priedus). Svarbu pabrėžti, kad pusiau struktūrizuotas interviu leidžia tyrėjui keisti klausimų formuluotes ir užduoti papildomus klausimus, todėl paliekama galimybė atlikti korekcijas, atsižvelgiant į tiriamųjų atsakymus. Buvo sukurti du klausimynai: 1 - mokytojams, 2 - specialiesiems pedagogams. Klausimynų temos tos pačios, skiriasi tik pavienių klausimų formuluotės (atsižvelgiant į pedagogų pareigas). Klausimynus sudarė 3 pagrindinės dalys:

1. **Informantų profesiniai duomenys (mokytojams 1-6 kl., specialiesiems pedagogams 1-5 kl.).** Šiais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti pedagogų amžių, turimą išsilavinimą, užimamas pareigas ugdymo įstaigoje, bendrą pedagoginį darbo stažą ir darbo stažą dirbant su SUP turinčiais mokiniais.
2. **Informantų patirtys dirbant su SUP turinčiais mokiniais (mokytojams 7-11 kl., specialiesiems pedagogams 6-9 klausimai).** Šie klausimai leido atskleisti SUP turinčių mokinių ypatumus – amžių, įvairovę, skaičių grupėse; taip pat, atskleidė sunkumus, su kuriais susiduria pedagogai ugdydami SUP turinčius vaikus; būdus, kuriuos taikydami pedagogai prisideda prie sėkmingos mokinių įtraukties.
3. **Informantų bendradarbiavimo patirtys (mokytojams 12-27 kl., specialiesiems pedagogams 10-25 kl.).** Šiais klausimais buvo siekiama atskleisti pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo tikslus, taikomus būdus ir formas, vaidmenis ir funkcijas bendradarbiavimo procese, dalijimosi atsakomybėmis ypatumus, kylančius sunkumus dėl ugdymo organizavimo bei išskirti sėkmingo pedagogų bendradarbiavimo veiksnius.

Duomenų analizės metodas. 11 interviu atlikti su kiekvienu informantu telefonu. Gavus informantų sutikimą, pokalbiai buvo įrašinėjami diktofonu. 3 informantai pageidavo į interviu klausimus atsakyti raštu. Duomenims apdoroti pasirinkta turinio (content) analizė (žr. 10 pav.).

10 pav. Turinio analizės etapai (parengta remiantis Gaižauskaite ir Valavičiene, 2016, p. 342).

Tokios analizės pagrindą sudaro kategorijos ir subkategorijos, kurios sudaromos atsižvelgiant į darbo temą, tyrimo tikslą ir uždavinius (Žydzžiūnaitė, Sabaliausko, 2017).

Tyrimo imtis. Siekiant išsiaiškinti, kokie pagrindiniai pedagogo ir specialiojo pedagogo bendradarbiavimo bruožai ir patirtys, tyrime dalyvauja 14 informantų: 7 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir 7 specialieji pedagogai, ugduosius vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaigoje. Pasirinktas tikslinės atrankos (angl. *purposive - judgemental sampling*) metodas. Tikslinės atrankos metodu siekiama atrinkti informantus, kurie turi specifines charakteristikas, reikalingas prasmingesniai tyrimo temos atskleidimui (Rai ir Thapa, 2015). Siekiant tikslingai išnagrinėti tyrimo temą, nenukrypstant prie su tyrimu nesusijusių aspektų, svarbi tinkama informantų atranka, nes „kokybiniai tyrimai paprastai siekia sutelkti dėmesį į detales, niuansus, specifinius reiškinius ar procesus“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 37).

Tyrimo dalyvių atrankos kriterijai:

- *Profesija:* ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas, specialusis pedagogas;
- *Įstaigos tipas:* ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaiga;
- *Darbo stažas:* nuo 5 metų;
- *Sąlygos:* dirba su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių.

Informantai, turintys atrankos kriterijus atitinkančias charakteristikas, interviu metu atskleis savo bendradarbiavimo patirtis organizuojant vaikų, turinčių SUP, ugdymą.

Tyrimo kontekstas ir procedūros.

1. Kuriamas tyrimo dizainas (baigiamojo darbo tema, probleminiai klausimai, tyrimo objektas, tyrimo tikslai, uždaviniai, numatoma tyrimo metodologija).
2. Atliekama mokslinių šaltinių analizė. Atlikus mokslinės literatūros analizę, buvo išskirta specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas įtraukiojo ugdymo kontekste; mokytojų ir specialiųjų pedagogų vaidmuo vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyme; mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo ypatumai (pedagogų bendradarbiavimo svarba; bendradarbiavimo formos ir funkcijos).

3. Remiantis išanalizuota moksline literatūra, sukuriamas tyrimo instrumentas - pusiau struktūruoti interviu klausimynai mokytojams ir specialiesiems pedagogams.
4. Prieš tyrimą gauti žodiniai informantų sutikimai. 11 interviu atlikti telefonu, pokalbiai įrašomi, 3 informantai pageidavo prieš pokalbius atsiųsti atsakymus raštu.
5. Interviu atsakymų apdorojimas – transkribavimas, kategorizavimas ir analizavimas.
6. Atlikto kokybinio tyrimo apibendrinimas (mokslinės diskusijos rengimas, išvadų ir rekomendacijų formulavimas).

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą, laikomasi visų tyrimo etikos principų: pagarbos asmens privatumui; konfidencialumo ir anonimiškumo užtikrinimo; teisingumo ir geranoriško nusiteikimo nepakenkti informantams (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017).

Prieš atliekant interviu, informantams paaiškinama, jog pastarieji turi nepriklausomą laisvę dalyvauti tyrime, su galimybe bet kuriuo metu atsisakyti ir tyrime nebedalyvauti – tai savanoriškas dalyvavimas, „be fizinės ar psichologinės prievartos“. Prieš interviu informantai supažindinami su tyrimo tikslu, uždaviniais, metodais, paaiškinama, koks informanto vaidmuo tyrime (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 60). Prieš interviu gaunami žodiniai informantų sutikimai dėl dalyvavimo tyrime ir pokalbių įrašinėjimo diktofonu. Informantų anonimiškumas užtikrinamas tyrime suteikiant kodus (pvz: M1, SP1), taip neatskleidžiant tikrųjų dalyvių tapatybių (Halai, 2006). Interviu metu tyrėjas išliko neutralus, nevertino tyrimo dalyvio, nekritikavo jo, nebandė pakeisti jo nuomonės. Kokybinis interviu fiksuojamas naudojant diktofoną - „<...> tekstinė informacija, o tyrėjas gali lengvai valdyti pokalbį bei žymėti neverbalinę informaciją (mimiką, pauzes interviu metu, gestus, balso tembro kaitą ir pan.)“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 108). Garso įrašai išsaugomi ir suskirstomi pagal tiriamiesiems suteiktas koduotes, paskui sukeliami į aplanką kompiuteryje su slaptažodžiu – priėjimą turi tik tiriantysis.

Tyrimo metodologinė kokybė ir ribotumai. Tyrimas atliktas su nedidele populiacijos dalimi (14 informantų), todėl buvo siekiama atskleisti gilesnę ir nuodugnesnę tyrimo dalyvių individualią patirtį. Tyrimo eigoje informantų atsakymai pradėjo kartotis, todėl galima įžvelgti tam tikras tendencijas. Patirtys, susijusios su vidiniais ir išoriniais veiksniais, yra nuolatos besiformuojančios ir besikeičiančios, todėl tyrime nėra nei išorinio, nei vidinio validumo.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Skyriuje pateikiama mokytojų ir specialiųjų pedagogų interviu rezultatų analizė bei interviu rezultatų apibendrinimas.

3.1. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų interviu rezultatų analizė

Iš viso tyrime dalyvavo 14 informantų, iš kurių 7 buvo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai ir 7 specialieji pedagogai. Informantų demografiniai-profesiniai duomenys pateikiami 3 priede. Galima matyti, jog pedagogų amžius svyruoja nuo 28 iki 60 metų. Didžioji dalis pedagogų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Kalbant apie kvalifikacinę kategoriją - 6 mokytojai, 5 vyresnieji mokytojai, 3 metodininkai. Bendras pedagoginis tyrimo dalyvių stažas svyruoja nuo 5 iki 39 metų. Mokytojų darbo su SUP turinčiais ugdytiniais stažas svyruoja nuo 5 iki 29 metų.

3.1.1. Mokytojų interviu rezultatai

Tyrime dalyvavo 7 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Tyrimo metu svarbu buvo atskleisti pedagogų bendradarbiavimo aspektus ugdant SUP turinčius vaikus. Pirmiausia informantams buvo pateiktas klausimas, prašantis jų įvardinti, kokių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai ugdosi grupėse, kuriose dirba mokytojai. Iš gautų atsakymų buvo sudaryta kategorija „*Specialiųjų ugdymosi poreikių įvairovė*“, kurią sudarė 5 subkategorijos: 1) kalbos ir kalbėjimo sutrikimas; 2) elgesio ir/ar emocijų sutrikimas; 3) sulėtėjusi raida; 4) autizmo spektro sutrikimas (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. *Specialiųjų ugdymosi poreikių įvairovė grupėse* (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų ugdymosi poreikių įvairovė	Kalbos ir kalbėjimo sutrikimas	M1: „<...> kalbos <...>“. M2: „<...> tai kalba, kalbėjimas <...>“.
	Elgesio ir/ar emocijų sutrikimas	M6: „<...> elgesio ir emocijų sutrikimą“. M4: „<...> ir dėmesio sutrikimas <...>“.
	Sulėtėjusi raida	M2: „<...> sulėtėjusios raidos <...>“.
	Autizmo spektro sutrikimas	M3: „<...> vienam yra autizmo spektro sutrikimas <...>“. M4: „<...> autizmas ir visa puokštė <...>“.

Kaip matyti, informantų atsakymai atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo grupių mokytojai

dirba su negalių (autizmo spektro sutrikimą turinčiais) bei sutrikimų (kalbos ir kalbėjimo, elgesio ir/ar emocijų sutrikimų, sulėtėjusios raidos) turinčiais ugdytiniais. Interviu metu buvo paminėti dažni vaikų dėmesio sutrikimai bei kasdienių įgūdžių sunkumai. Pastebima specialiųjų ugdymosi poreikių įvairovė skirtingose bendrojo ugdymo grupėse.

Kadangi stebima ugdytinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, įvairovė, kitu klausimu buvo siekiama sužinoti, kokius metodus ir būdus mokytojai taiko, siekdami įtraukti SUP turinčius vaikus (žr. 5 lentelė).

5 lentelė. Mokytojų taikomi metodai SUP turinčių ugdytinių įtraukties didinimui (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Įtraukti skatinantys metodai	Žaidimas	M1: „<...> žaidimai <...>“. M3: „<...> žaidimai, veiklos, fiziniai žaidimai <...>“.
	Individualus darbas	M6: „<...> taikau individualų darbą <...> pats efektyviausias <...>“. M5: „<...> individualius <...>“.
	Alternatyviosios komunikacijos taikymas	M2: „<...> naudoju iliustruotą medžiagą <...> simbolika, tiesiog kortelės <...>“. M6: „<...> taikau vaizdines priemones“.
	Demonstravimas	M5: „<...> demonstravimą <...>“. M2: „<...> skaidau dalimis, pateikiu vaizdžiai <...>“.
	Pokalbis	M3: „<...> pokalbiai <...> su visais įmanoma kalbėti <...>“. M2: „<...> taikau teigiamus emocinius santykius su vaiku naudojant pozityvaus edukacinį pokalbį“. M7: „<...> pokalbis būna su tam tikrais, jam aktualiais tą dieną žodžiais <...>“.
	Aplinkos ir veiklos struktūrizavimas	M2: „<...> numatau struktūrizuotą aplinką <...> darbui su vaiku aplinką“. M5: „<...> esam priskyre, atžymėję, kad tai jos vieta <...> veiklas struktūrizuoju“.
	Aktyvaus mokymosi metodai	M3: „<...> bendra veikla kartu su vaikais taikant aktyvius metodus“. M4: „<...> pagrinde bendra įvairi priemonių gamyba aktyviai veikiant <...>“.

Atskleista, kad mokytojai, siekdami įtraukti SUP turinčius ugdytinius į bendrą ugdymo procesą, dažniausiai naudoja žaidimo ir pokalbių metodus. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai efektyviausiai ugdosi per žaidimą, kuris, anot Malinauskienės (2014), yra pagrindinis vaiko ankstyvosios socializacijos veiksnys, nes svarbus vaikų gebėjimams ugdyti, emocijų suvokimui ir raiškai, tarpusavio santykių plėtojei, bendravimui su suaugusiaisiais skatinti, vaikų savireguliacijos ir savikontrolės įgūdžių stiprinimui. Tyrimo dalyviai išskyrė, kad pedagogams dirbant su skirtingų poreikių ir gebėjimų vaikais, siekiant jų gerovės, dažniausiai taikomas pokalbio metodas, kuris yra „efektyvi ir dažna priemonė, kurią pedagogai taiko dirbdami su vaikais ir jų tėvais bei kitais pagalbos specialistais, kai siekiama sukurti vaiko ugdymuisi harmoningas sąlygas“ (Burvytė, 2017, p. 19). Vienas iš informantų paminėjo, kad taiko pozityvaus edukacinio pokalbio metodą, kuriuo, anot Burvytės (2017), ugdytojai siekia padėti vaikams rasti

pozityvius problemų sprendimus, kurie paskatintų pozityvius socializacijos pokyčius.

Po šių dviejų dažniausiai taikomų metodų seka individualus darbas su vaiku, kurį mokytojai įvardija kaip vieną iš efektyviausių metodų, kai kartu naudojamos alternatyviosios komunikacijos priemonės (vaizdinės priemonės ar simboliai), struktūrizuojama aplinka bei veiklos, naudojami aktyvaus mokymosi metodai. Pavieniai mokytojai pabrėžė ir pozityvaus ryšio kūrimo, užduočių pritaikymo bei demonstravimo kaip metodų naudojimo svarbą.

Nors mokytojai, siekdami sėkmingos įtraukties, naudoja įvairialypius metodus, įtraukiojo ugdymo kontekste svarbu aptarti ir SUP turinčių vaikų ugdymo procese kylančius sunkumus. Tyrimo metu išskirtos 5 subkategorijos: *netinkamos tėvų nuostatos į vaikų kitoniškumą, specialiųjų pedagogų bei mokinio padėjėjo pagalbos trūkumas grupėje, sunkumai prisitaikant prie pokyčių, skirtingų vaikų SUP bei netinkamo elgesio suvaldymas* (žr. 6 lentelė).

6 lentelė. Sunkumai, kylantys ugdant SUP turinčius vaikus (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sunkumai, kylantys ugdant SUP turinčius vaikus	Netinkamos tėvų nuostatos į vaikų kitoniškumą	M1: „iškyla, netgi problemų su kitų vaikų tėvais <...> nepriima, nelabai suvokia <...>, kad tas vaikas gal kitoks <...> „biški gąsdina“ juos, tai maža žinojimas“.
	Specialiųjų pedagogų pagalbos trūkumas grupėje	M2: „<...> norėtųsi daugiau specialistų pagalbos <...> kad ir specialistui atsirastų laiko pabūti kartu bendrame procese ugdymo, kad ir specialistas dalyvautų kartu“. M7: <...> kadangi mažai yra SUP pedagogų, jie tiesiog nespėja, tikriausiai, ateiti tuo metu, kada tau reikia <...>“.
	Mokinio padėjėjo trūkumas	M3: „<...> padėjėjų trūkumas ir padėjėjų nebuvimas veiklų metu <...> bet būna taip, kad ir nebūna grupėj“. M4: „<...> gali jau sakyt, kad nulinė pagalba, teikiant tik priežiūrą“.
	Sunkumai prisitaikant prie pokyčių, skirtingų vaikų SUP	M4: „kiekvienais metais vis kaitaliojosi jų tie specialieji poreikiai <...> turi sau pritaikyt, tiek priemonės, tiek, bet tiek visus pokalbius <...>“.
	Netinkamo vaikų elgesio suvaldymas	M5: „šitie vaikai, turbūt, išbalansuoja visus <...> į prašymus, kaip pasakyt, bendrus reikalavimus jie nelabai kreipia dėmesį“. M6: „<...> labai sunku valdyti grupėje išylančius sunkumus, apsaugant kitus vaikus nuo šių protrūkių“. M1: „<...> emocijų valdymas, kad sau ir kitiems nepakenktų <...>“.

Pasak informantų, didžiausias sunkumas, su kuriuo susiduriama ugdant SUP turinčius vaikus, yra netinkamo kai kurių vaikų elgesio suvaldymas. Mokytojai šiame kontekste labiau akcentuoja elgesio ir/ar emocijų sutrikimų turinčius ugdytinius bei jų apsunkintą situaciją grupėje, kuomet pastebimos tam tikro netinkamo elgesio apraiškos. Mokytojai teigia, jog su elgesiu susijusios kritinės situacijos daro neigiamą įtaką visos grupės darbui, pačių vaikų saugumui. Informantas M4 paminėjo ir sunkumus prisitaikant prie pokyčių, kuomet SUP ir jų įvairovė nuolatos kinta, o mokytojai turi gebėti prisitaikyti prie esamos situacijos ir priimti pasikeitimus.

Pastebėti panašumai su Alifanovienės ir Tomėnienės (2023) išsakytomis mintimis apie sunkumus, kylančius ugdant vaikus, turinčių elgesio ir (ar) emocijų sutrikimų, dėl kurių mokytojams sudėtinga prisitaikyti diferencijuojant ugdymo procesą ir jį adaptuojant konkrečioje situacijoje. Informantai prie sunkumų taip pat priskyrė specialiųjų pedagogų bei mokinio (anksčiau buvo mokytojų) padėjėjų pagalbos grupėje trūkumą, ypač veiklų metu. Tyrime dalyvavę mokytojai interviu metu teigė, jog mokinio padėjėjais tenka „dalintis“. Dažnu atveju, padėjėjai esant veiklų metu, pagalba yra paviršutiniška, pilnai neatliepanti SUP turinčių ugdytinių poreikių – labiau tenkinami baziniai poreikiai. Akivaizdu, jog įstaigose stiga žmogiškųjų išteklių arba esamų mokytojų žinios apie specialiuosius ugdymosi poreikius yra nepakankamos, todėl šiame kontekste svarbi specialiojo pedagogo parama bei pagalba mokytojui, dirbančiam su SUP vaikais (Mouchritsa ir kt., 2021; Jortveit ir Kovač, 2021). Paminėtas ir tėvų priešiškas skirtybės. Šis aspektas daro neigiamą įtaką bendruomeniškumo kūrimui ir bendradarbiavimo kokybei – vengiama dialogo, pastebimos dažnesnės atskirties ir (ar) diskriminacijos apraiškos (Alifanovienė ir Tomėnienė, 2023).

Mokslinėje literatūroje (Paires ir Mandal, 2023; Camarihna-Matos ir Afsarmanesh, 2008; Keyton, 2018; Alabdallat ir kt., 2021) buvo atskleista pedagogų bendradarbiavimo samprata, suvokiama kaip bendro tikslo siekiamybė, dalijimosi informacija, vaidmenimis ir pareigomis įrankis, taip pat, ir kaip profesinio augimo priemonė. Todėl interviu metu informantams buvo pateiktas klausimas, prašantis apibūdinti, kaip mokytojai supranta bendradarbiavimą. Iš gautų atsakymų buvo sudaryta kategorija „Bendradarbiavimo sampratos suvokimas“, kurią sudarė 8 subkategorijos: *informacijos perdavimas; konsultavimas; bendravimas su tėvais; emocinis palaikymas; bendro tikslo siekimas; dalijimasis žiniomis; gilesnis supratimas ir pagalba vaikui ugdymo procese* (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Mokytojų bendradarbiavimo sampratos suvokimas (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendradarbiavimo sampratos suvokimas	Informacijos perdavimas	M1: <...> yra <i>informacijos perdavimas</i> . M3: „<...> jinai pasiema į savo veiklą, išsiveda tiesiog tuos vaiku <...> paskui pasiklausiu kaip sekėsi, ką veikė“.
	Konsultavimas	M2: „<...> konsultacija dėl vieno bendro, numatyto mūsų siekio <...>“. M6: „teikia savo pasiūlymus“. M7: „<...> tai nuolatinis pasitarimas <...>“.
	Bendravimas su tėvais	M7: „<...> tiek bendraujant ir su tėvais <...>“.
	Emocinis palaikymas	M4: „<...> turiu tokių, kaip ir ramstį, į kažką atsiremti <...>“.
	Bendro tikslo siekimas	M2: „<...> vieno, bendro, numatyto mūsų siekio <...>“. M7: „<...> mes grupėje bandom įtraukti prie visų vaikų“.
	Pagalba vaikui ugdymo procese	M7: „<...> pagalba <...>“. M5: „<...> pagalba vaikui, kad jis pasiektų kažkokios pažangos ir

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
		galėtų, nu, tobulėti“. M2: „<...> abipusė pagalba <...>“.
	Dalijimasis žiniomis	M1: „<...> metodų pavyzdžiai“. M6: „<...> pateikia kažkokias tai priemones, kurias, kurios padėtų jam tinkamai ugdyti“. M7: „<...> nuolatinis metodų numatymas <...>“. M4: „<...> ganėtinai mum pakankamai duoda ir informacijos, ir domisi tais vaikais“.
	Gilesnis supratimas	M1: „<...> giliau paaiškina priežastis ar darbo metodus <...>“. M2: „<...> abipusis suvokimas <...>“. M7: „<...> vienas pedagogas jisai mato, kaip jisai yra grupėje <...> specialusis pedagogas, kuris irgi mato, kaip jis dirba individualiai <...> gali numatyti, kaip su juo dirbti“.

Iš pateiktų atsakymų galima spręsti, kad mokytojai bendradarbiavimą suvokia kaip nuolatinę pagalbą vaikui siekiant individualios pažangos, kuri apima ugdymo proceso planavimas, organizavimas ir įgyvendinimas (Alabdallat ir kt., 2021; Jortveit ir Kovač, 2021). Šie dedamieji įgalina ugdymo proceso dalyvius įsitraukti, laikytis susitarimų ir teikti visapusišką pagalbą vaikui (Zagona ir kt., 2017). Dalyviai įvardijo bendradarbiavimą ir kaip dalijimosi žiniomis šaltinį - idėjų generavimą ir reikalingų kompetencijų ugdymą (Paires ir Mandal, 2023). Šie aspektai svarbūs mokytojų gilesniam suvokimui apie SUP turinčių vaikų ypatybes, pasikeitimus, priežastis ir darbo metodus, todėl konsultuodamiesi su specialiaisiais pedagogais, tariasi ir kartu svarbius priima sprendimus - išsikeliama bendri tikslai (Paires ir Mandal, 2023; Keyton, 2018). Gautuose atsakymuose buvo minimas ir informacijos perdavimas, bendravimas su tėvais. Informantas M4 įvardijo ir emocinį palaikymą, kuris svarbus siekiant sumažinti mokytojų perdegimą, emocinį išsekimą ir kuriant tarpusavio ryšį (Tzivinikou, 2015; Jortveit ir Kovač, 2021).

Mokytojų bendradarbiavimo suvokimas tiesiogiai susijęs su jų išsikeliamais tikslais. Todėl interviu metu buvo siekiama atskleisti, kokius bendradarbiavimo tikslus išsikelia ir taiko mokytojai bei į ką konkrečiai jie orientuoti (žr. 8 lentelė).

8 lentelė. Mokytojų bendradarbiavimo tikslai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Mokytojų bendradarbiavimo tikslai	Pagalba mokiniui ugdymo(si) srityje	M3: „padėti mokiniui <...>“. M4: „<...> kokią pagalbą galima daugiau teikti <...>“. M7: „<...> vaikas ugdytųsi tinkama linkme <...>“.
	Tinkamų metodų ir būdų parinkimas	M2: „<...> surasti tinkamus bendrus metodus, būdus, priemones <...>“. M4: „<...> kaip daugiau naudotis su tom naujom metodikom <...> pasižiūrėt kažkokias tai veiklas <...>“.
	Mokinio pažangos stebėjimas	M1: „<...> vaikas ir ugdytųsi, kad siektų pažangos <...>“. M6: „<...> keltų savo akademines žinias ir socialinę kompetenciją ugdytų“. M7: „<...> padėti vaikui ugdyti save ir pasiekti tam tikrų

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
		<i>pasiekimų</i> “. M5: „<...> kad jis pasiektų kažkokios pažangos“.
	Bendradarbiavimas su tėvais ir pagalbos specialistais teikiant švietimo pagalbą vaikams	M7: „<...> kalbame su tėvais <...> trys šalys, susėdame ir bandom pasiekti tą geresnį rezultatą, tikslą“. M6: „<...> kartu ieškome būdų, kaip suvaldyti vaiko neprognozuojamą elgesį <...>“.
	Informacijos papildymas	M7: „aš matau vaiką grupėje, specialusis pedagogas mato individualiai <...>“. M4: „kiekvienas išsakome ką pastebėjome, papildome informaciją apie vaiką, jo gebėjimus, pažangą <...>“.

Informantų atsakymai atskleidė, kad dažniausiai mokytojai bendradarbiauja teikiant pagalbą vaikui ugdymo(si) srityje bei stebint jo daromą pažangą. Mokytojai siekia, jog bendradarbiavimas būtų orientuotas į savalaikį pagalbos ugdytiniui planavimą, suteikimą, vėliau ir pažangos stebėjimą - kompetencijų tobulinimo galimybes, saviugdą, kylančius iššūkius. Informantai M2 ir M4 paminėjo tinkamų metodų ir būdų parinkimą, jų praktinį pritaikymą ugdomojoje veikloje. Metodų parinkimas bei taikymo būtinumas taip pat plačiai analizuojamas „Įtraukties švietime plėtros gairėse“ (2022).

Mokytojai taip pat pažymėjo, kad labai svarbu bendradarbiauti su mokinio tėvais ir pagalbos vaikui specialistais (specialiaisiais pedagogais ir kt.), kuomet trikampio principu siekiama įgalinti tėvus, mokytojus ir švietimo pagalbos specialistus lygiavertiškai dalyvauti vaiko ugdymo procese. Visų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas ypač svarbus, kai kalbama apie pagalbos teikimą netinkamai besielgiančiam mokiniui. Vienas iš informantų paminėtų tikslų orientuotas į informacijos apie vaiką rinkimą bei papildymą, kuomet pedagogai, dirbdami savo disciplinose, gali pastebėti skirtumus ir jais papildyti jau turimą informaciją apie vaiką, teikiamos švietimo pagalbos veiksmingumą, siūlomą ugdymo turinio pritaikymą bei mokymosi metodų parinkimą.

Teorinėje dalyje atsiskleidė pagrindinės bendradarbiavimo formos (konsultacijos, vertinimas, planavimas, stebėjimai, bendras darbas grupėje, netinkamo elgesio valdymas, programų rengimas) ir bendradarbiavimo būdai (dalijimasis informacija, vieningas sprendimų priėmimas, užduočių pasiskirstymas (Paulsruud ir Nilholm, 2023; Mouchritsa ir kt., 2021; Paires ir Mandal, 2023; Miltenienė ir Venclovaitė, 2012; Stacevičienė, 2023 ir kt.; Alabdallat ir kt., 2021). Siekiant sugretinti teorinius aspektus su atliekamu tyrimu, mokytojų buvo klausiama, kokias bendradarbiavimo formas ir būdus naudoja organizuojant vaikų, turinčių SUP, ugdymą (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. **Bendradarbiavimo formos** (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendradarbiavimo formos	Gyvas pokalbis	M1: „<...> gyvas kontaktas <...>“. M5: „<...> gyvas pokalbis, čia ir dabar“.
	Dokumentų pildymas	M1: „<...> dokumentų pildymas <...>“. M3: „<...> bendri dokumentai, tai, kas reikalinga aš pildau, kas reikalinga, tai tas pats spec. pedagogas“. M5: „aptariam ugdymo planą, pritaikytas programas <...> gal jo (spec.pedagogo, aut.past.) darbas kažkiek atlieka mūsų tos dienos temą“.
	Stebėjimai	M2: „stebėjimai <...> stebi (spec.pedagogas, aut.past.) tą vaikų veikloje, tada abi pasitariam, ką kitaip daryt reiktų“. M1: „<...> mums pateikia (spec.pedagogas, aut.past.) stebėjimo korteles“.
	Organizavimas bendrų ugdomųjų veiklų	M2: „<...> dalyvaujam užsiėmimuose bendruose <...> yra kolegialūs ryšys, kada aš pas ją, ji pas mane“.
	Bendras veiklų reflektavimas	M2: „<...> aptarimai“ . M7: „<...> susitinkam refleksijai, aptariam <...>“.
	Bendras priemonių kūrimas	M2: „<...> bendrų priemonių kūrimas <...> kad ir aš naudočiau savo užsiėmimų metu ir jinai naudotų“.

Iš informantų gautų atsakymų, matoma tendencija, kad pagrindinė bendradarbiavimo forma yra gyvas pokalbis, kuris vyksta realiu laiku ir tuometinėmis aplinkybėmis, siekiant problemą spręsti čia ir dabar. Po to seka bendradarbiavimas pildant dokumentus – informantai konkrečiai įvardijo ugdymo planą ar pritaikytas programas, kurie, nors ir dažnai yra pildomi atskirai, tačiau mokytojai tariasi, konsultuojasi, neretai, esant poreikiui ir galimybėms, pritempia tas pačias temas ir specialiojo pedagogo patarimus siekiant pakartojimo ir užtvirtinimo. Taip pat, svarbūs ir stebėjimai, kurių metu tiek mokytojas, tiek specialusis pedagogas stebi: pažindinantis su nauju vaiku; siekiant pastebėti vaiko buvimą, elgesį grupėje individualiai ir grupinėse veiklose; esant elgesio ar ugdymosi pasikeitimams. Informantai mažiau akcentavo dalyvavimą bendrose veiklose, refleksiją, bendrą priemonių kūrimą. Galima teigti, jog iš esmės, bendradarbiavimo formos ir būdai šiame tyrime ir analizuotoje teorinėje dalyje analogiškai kartojai ir yra panašios. Pažymima, kad mokytojų bendradarbiavimas yra paremtas keitimusi informacija, žiniomis, darbais, patirtimi, naujovėmis su kolegomis (Fix ir kt., 2020), (Muckenthaler ir kt., 2020)

Mokytojų pareigybų aprašymuose aiškiai numatomos funkcijos, kurias atlieka kiekvienas mokytojas – kurti pozityvią ugdymosi aplinką, pritaikyti ugdymo planus, palaikyti nuolatinį ryšį su specialiuoju pedagogu, konsultuoti tėvus. Tinkamas mokytojo funkcijų atlikimas užtikrina efektyvesnį specialiojo pedagogo darbą su SUP turinčiu ugdytiniu patarimų metu. Todėl buvo svarbu sužinoti, kokias pagrindines funkcijas bendradarbiavimo procese atlieka pedagogai (žr. 10 lentelė).

10 lentelė. Mokytojų funkcijos bendradarbiavimo procese (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Mokytojų funkcijos bendradarbiavimo procese	Atliepti programų tikslus	M2: „<...> kuo tikslingiau atliepti numatytus tos spec. programos tikslus <...>“.
	Fiksuoti pasikeitimus	M1: „<...> džiaugiamės ir fiksuojame tą“. M2: „<...> pastebėti ir skatinti tą vaiko ūgtį <...>“. M5: „aptarti vaiko pažangą <...>“. M6: „<...> įvertina visus už, prieš <...>“.
	Užtikrinti tęstinumą	M4: „<...> kaip tęstinumas <...> kad tas mūsų toksai eitų tolygus bendravimas <...> ne tai, kad aš, čia mes vienaip su juo dirbam kažką tai <...> jeigu mes čia kažkokia spalvas kalba mes ir bandom <...> turi žinot, ką mes darom ir ką daro spec. pedagogas“. M2: „<...> konkretnė, kadangi jie daugiau vis tiek dirba individualiai su tuo vaikučiu <...> gilesnis, tikslingesnis, galbūt, yra tas darbas su vaiko silpnąja ta vietele“.
	Derinti tarpusavio konkrečius tikslus	M3: „<...> kartu paskui apsitarus <...> tam mokiniui dar gal papildomai kažką, ar tiesiog kitaip kažkaip kitaip bendrauti, gal kažkokia kita forma pateiks, kaip su tuo mokiniu galima kažką tai veikti“. M2: „<...> derinantis kartu su specialiojo pedagogo numatytais tikslais <...>“.

Remiantis informantų atsakymais, galima pastebėti, kad dažniausiai mokytojai fiksuoja pasikeitimus – kaip pasiteisina vieni ar kiti dalykai; kaip greitai ugdytinis daro pažangą; kas yra naudinga, o kas ne vaiko atžvilgiu. Toliau sekė tęstinumo užtikrinimas ir derinimas konkrečių tikslų tarpusavyje. Mokytojai siekia užtikrinti, kad abi sritys – ugdymas grupėje ir specialiojo pedagogo kabinete veiktų tęstinumo, t.y. užtvirtinimo principu. O tai ir leidžia derinti tarpusavyje konkrečius tikslus, temas, priemones ir išlaikyti nuoseklumą dirbant su SUP vaiku. Tyrimo rodmenys patvirtino mokslinėje teorijoje atskleistas mokytojų funkcijas, kad pastarieji kuria vaikams lanksčią ir pritaikytą mokymosi aplinką; stebi pokyčius ir fiksuoja galimas jų priežastis; dėl įvairių pasikeitimų konsultuojasi su švietimo pagalbos specialistais; grupėje ugdymo procesą planuoja ir organizuoja atsižvelgdami į specialiojo pedagogo rekomendacijas („Dėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinio pareiginio aprašo“, 2003).

Atskleidus pedagogų funkcijas ir jų pilnavertiško atlikimo svarbą, kitu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip pedagogai dalijasi atsakomybėmis, siekdami bendro tikslo – vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi. Gauti atsakymai leido sukurti kategoriją „Atsakomybės“, kurią sudarė 4 subkategorijos: *lyginimas; dalijimasis pasiekimais; didesnė mokytojo atsakomybė ir lygiavertis atsakomybių pasidalijimas* (žr. 11 lentelė).

11 lentelė. Atsakomybių pasidalijimas bendradarbiaujant (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Atsakomybės	Lyginimas	M1: „<...> yra programos <...> kompetencijos yra nurodytos, kaip mes sieksime <...> pasižiūrime, lyginam tada – ar per pusmetį pavyko pasiekti, ar mes stovim vietoj“.
	Dalijimasis pasiekimais	M2: „<...> bendroje veikloje <...> džiaugiesi bet koku, bet kokia vaiko sėkme <...> paskui vis tiek tu daliniesi, kas pavyko arba kas nepavyko su specialiuoju pedagogu“.
	Didesnė mokytojo atsakomybė	M3: „<...> ateina kartą per savaitę, pasiima vaiką tam pusvalandžiui ir atidirba savo darbą <...> visas kitas laikas yra pas mus grupėj <...> didžioji atsakomybės dalis tai grupei krenta, mokytojam“. M4: „<...> vis tiek atsakomybė lika tik pedagogui <...> tiek tėvam turiu viską <...>“. M5: „<...> nėra to labai didelio bendradarbiavimo“.
	Lygiavertis atsakomybių pasidalijimas	M6: „<...> mes dirbame koja kojon, esame labai gerai bendradarbiaujantys tarpusavyje <...> viena komanda, kuri dirba išvien <...> nes viskas yra dėl vaiko gerovės“. M7: „<...> specialusis pedagogas, jisai labai domisi mūsų <...> tos savaitės tema, ir jisai tą užtvirtina su jais (vaikais, aut.past.) dirbdamas individualiai <...> mes apsitariam <...> ką mes veikiam, ką mes darysim su kitais vaikais ir mes apsitariam, ką jis galėtų individualiai su tuo vaiku padaryti <...> šalia, pagal temą jisai jį ugdo, tik tai, kad jisai dirba su juo individualiai“.

Analizuojant gautus atsakymus, galima matyti, kad darbo su SUP turinčiais ugdytiniais sėkmė daugiau priklauso nuo grupės mokytojų. Mokytojai išskyrė bendravimą su tėvais, darbą grupėje su SUP turinčiu ugdytiniu kaip pagrindines atsakomybes, tuo tarpu bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu arba nevyksta, arba kartą per savaitę specialistas pasiima ugdytinį mokyti individualiai, savo kabinete. Keli informantai pasidalijo pozityvesnėmis patirtimis, teigdami, jog darbas vyksta lygiavertiškai ir yra užtikrinamas tęstinumas. Tiek mokytojas, tiek specialusis pedagogas tarpusavyje domisi ugdymo procesu ir dirba atsižvelgdami į pagalbos būtinumą. Vienas informantas pažymėjo dalijimąsi pasiekimais, kuomet daugiau vyksta refleksija, padedanti rasti konkrečiam vaikui tinkamus ugdymosi būdus.

Turint omenyje, kad specialieji pedagogai dirba konkrečiai su SUP turinčiais vaikais, turi gilesnes žinias ir specialias kompetencijas šiuo aspektu, sekančiu klausimu buvo siekiama sužinoti, kokiais klausimais mokytojai dažniausiai kreipiasi į specialųjį pedagogą (žr. 12 lentelė).

12 lentelė. Mokytojų konsultavimosi su specialiuoju pedagogu sritys (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Mokytojų konsultavimosi su specialiuoju pedagogu sritys	Emocijų valdymas	M1: „kaip emocijos <...> suvaldyti vaiko <...> kaip nukreipti tas emocijas kita linkme“. M6: „<...> kas liečia emocinį stabilumą, kaip suvaldyti visą situaciją <...>“.

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Pažangos stebėjimas	M2: „<...> ar padarė nors mažiausią, menkiausią pažangą <...> tai ar jis tai ištarė ten tą garsą, ar jisai, galbūt, jau pataikė ten įdėti tam tikrą figūrėlę į kažkokią tai išpjautį <...>“.
	Patarimai, rekomendacijos	M3: „iš tokios asmeninės pusės, tokių patarimų <...>“. M4: „<...> kokias priemones pasiūlytų naudotis <...> kaip man prieiti prie jo <...> kokių būdų, gal kažkokių tai naujų pasiūlytų“. M7: „<...> gali kreiptis ir net patarimų, kaip ir koku metodu, galbūt, tą pasiekti?“.
	Šeimos situacija	M5: „<...> iš šeimos ateinančias problemas <...>“. M3: „<...> buvo vienas mūsų berniukas, nu jis labai dažnai sirgdavo <...> konsultavomės ir taip, kaip su mama kalbėti, kad nu tą vaiką labiau prižiūrėtų“.
	Specialios žinios apie SUP	M5: „apie mokymosi pasiekimus, mokymus ir sunkumus“. M4: „<...> daugiau turi tos informacijos toje srityje <...> daugiau tiesiog domisi, nes negali žmogus visose srityse būti stiprus“.

Atsakymai tarp mokytojų pasiskirstė labai panašiai. Dažniausią konsultavimosi su specialiaisiais pedagogais sritį mokytojai įvardija patarimus, rekomendacijas – kaip rasti priėjimą prie vaiko, kokius būdus, priemones naudoti, patarimų iš asmeninės pusės. Toliau seka šeimos situacija, kur svarbios kartu su vaiku ateinančios problemos namuose, todėl vyksta bendrų sąlyčio taškų, priėjimo būdų ir kompromisų problemai spręsti nuolatinis ieškojimas. Mokytojai pabrėžia specialiųjų pedagogų kompetenciją kalbant apie specialiuosius ugdymosi poreikius ir jų gilesnes žinias šiuo klausimu. Pažangos stebėjimas yra viena rečiausiai naudojamų konsultacijos sričių – vienas informantas pateikė konkretų pavyzdį, kodėl ir kaip jam svarbu stebėti ir domėtis ugdytinio pažanga, todėl galima teigti, kad nors ir mažas progresas yra mokytojų motyvacijos užtikrinimas siekti tolimesnių rezultatų.

Mokslinėje literatūros analizėje kaip vieną pagrindinių pedagogų bendradarbiavimo sričių įvardijamas bendras individualių ugdymo planų SUP turintiems vaikams rengimas (Kaffemanienė ir kt., 2023; Ni Bhroin ir King, 2020). Autorių teigimu, „bendras ugdymo planavimas gerina įtraukiojo ugdymo koordinavimą“ (Kaffemanienė ir kt., 2023, p. 36). Specialusis pedagogas prisideda prie pritaikytų programų rengimo, kartu su mokytojais sudaro individualius ugdymo planus SUP turintiems vaikams (išsikeliant konkrečius tikslus, uždavinius, ugdytinio pažangos stebėjimo dažnumo ir savalaikio individualaus ugdymo plano ar pritaikytos programos koregavimo).

Interviu metu informantų buvo klausiama, kodėl jiems svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus (žr. 13 lentelė).

13 lentelė. Bendradarbiavimo svarba ugdymo planų rengimo procese (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Ugdymo planų rengimas	Specialios kompetencijos	M1: „<...> specialusis pedagogas <...> žino tą kompetenciją ir supranta, kaip tam vaikui, tuo atveju padėti <...> vis tik yra specialūs tie metodai, specialios priemonės, kurias jis tikrai turi jas“.
	Konsultavimasis	M4: „<...> nu mes negalim parašyt programos, aš vienas sau, jinai sau <...> dabar vat rašėm programą ir tiesiog konsultavomės ir aš konsultavau <...> tiesiog yra čia kaip dvilypis - kaip dvynukai, negali išsiskirti“.
	Idėjų generavimas	M7: „<...> susėdam su specialiuoju pedagogu <...> pasižiūrime temą ir aš kažkiek, galbūt, duodu savo idėjų, kaip aš matau, galbūt, ką aš galėsiu su juo padaryti, bet tuo pačiu duoda ir specialusis pedagogas <...>“.

Informantų nuomone, rengiant ugdymo planus svarbios specialiosios žinios apie SUP ugdytinius, kuriomis dalijasi specialusis pedagogas. Taip pat, pasak informantų, rengiant individualius ugdymo planus ar pritaikant ugdymo turinį, svarbu nuolatos konsultotis ir konsultuoti – programa, pasak mokytojų, negali būti parašyta be vieno ar kito specialisto, nes mokytojas turi daugiau žinių apie ugdytinį ir jo asmenines savybes, specialiųjų ugdymosi poreikių ypatumus, pomėgius, įsitraukimą į grupės gyvenimą ir kt., tuo tarpu specialusis pedagogas gali giliau išvelgti ugdymosi procese kylančius sunkumus ar stipriąsias vietas, taip pat informuoti, kaip ugdytiniui sekasi ugdytis ar elgtis būnant atskirai. Svarbus ir idėjų generavimas, kuris atlieptų darbą grupėje ir individualiai, specialiojo pedagogo kabinete ir lanksčiau prisitaikytų prie vaiko poreikių. Visgi, du informantai pabrėžė, kad ugdymo turinio pritaikymą atlieka vieni: M5: „specialusis pedagogas atsirado tik nuo spalio mėnesio <...> mūsų planai turėjo būti parašyti, grupės planai ilgalaikių iki rugsėjo 15, tai tokio derinimo, kaip ir kažkokio labai nebuvo <...> daugiau šituo klausimu atsakingas grupės mokytojas“. M3: „visada rengdavo tik mokytojai, tokio bendradarbiavimo nebuvo <...> mes parengiam iš savo pusės ir atiduodam spec. pedagogui, jis ten jau atskirai surašo, kas reikalinga“. Dėl įstaigose jaučiamo specialiųjų pedagogų stygiaus ir dažnos darbuotojų kaitos, didesnė atsakomybė ikimokyklinio ugdymo įstaigoje rengiant individualius ugdymo planus, pritaikant ugdymo turinį SUP turintiems vaikams tenka mokytojui. Du informantai pasidžiaugė, jog planus rengia kartu su specialistais ir bendradarbiavimas vyksta sėkmingai: M6: „<...> dirbame išvien dėl vaiko gerovės <...> tiesiog, atsižvelgiant į tuos specialiuosius poreikius ir mes kartu su ja bendradarbiaujame ir kuriam tą programą“. M2: „<...> ruošiant programą <...> net pas mus ir plane yra individuali veikla <...> tą vaiko kitoniškumą vis tiek mes jį turim nu aprašyti, pastebėti, pasitarti <...>“. Galima teigti, jog mokytojams rengiant ugdymo planus labai svarbu matyti visapusišką vaizdinį apie ugdytinį, nes tik tokiu atveju pritaikyta programa bus parengta tikslingai.

Pedagogų vaidmenys persipina bendrai dirbant grupėje, bet dažniausiai grupės lyderis yra

mokytojas. Tuo tarpu, kaip teigiama teorinėje dalyje, specialiojo pedagogo vaidmenys yra įvairialypiai, nes jis ne tik švietimo pagalbos specialistas, bet ir SUP turinčių vaikų ugdymo koordinatorius (Jortveit ir Kovač, 2021; Billingsley, Bettini, Mathews ir McLeskey, 2020; Paulsrud ir Nilholm, 2023). Darbas grupėje yra neatsiejama darbo dalis pedagogams, todėl mokytojams buvo užduotas klausimas, kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, dirbdamas kartu su mokytoju grupėje. Kategorijoje „Specialiojo pedagogo vaidmuo“, buvo išskirtos 5 subkategorijos: *stebėtojas*; *kolega*; *pagalbininkas*; *idėjų generatorius* bei *naujovių nešėjas* (žr. 14 lentelė).

14 lentelė. Specialiojo pedagogo vaidmuo dirbant kartu su mokytoju grupėje (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiojo pedagogo vaidmuo dirbant kartu su mokytoju grupėje	Stebėtojas	M1: „ <i>stebėjo vaikus <...> jam greičiau (specialiajam pedagogui, aut.past.) jam įdomu pastebėti vaiką būryje ir pas save atskirai, kuo skiriasi</i> “. M4: „ <i><...>pastebi, kaip jisai elgiasi su visa grupe <...> ką jisai veikia tuo laiku, kai mes dirbam su kitais vaikais <...> ar jisai sugeba įsijungti <...></i> “. M7: „ <i><...> stebėtojo vaidmenį <...> stebi pačią grupę, stebi patį vaiką, kaip jis elgiasi bendroje veikloje <...></i> “.
	Kolega	M2: „ <i><...> yra kolega, su kuriuo gali atvirai kalbėti apie sėkmes ir nesėkmes</i> “.
	Pagalbininkas	M2: „ <i><...> pagalbininkas <...></i> “. M5: „ <i>ties dalyvauja, kiek <...> aš paprašau, kad kažkas atsitiko, mes ten nepadarėm, nespėjom kažko, ir gal galėtų <...> gal toks kaip pagalbininko daugiau <...></i> “ . M6: „ <i><...> tiesiog dirba kartu su tuo vaiku <...> dar prie to pačio sudomina ir kitus vaikus</i> “. M7: „ <i><...> prireikus pagalbos <...> tiesiog prisėda prie to vaiko ir būna šalia jo individualiai <...></i> “. M3: „ <i><...> esant poreikiui mes galim pasikviest, vat neturim padėjėjos, galim pasikviest, kad padėtų veikloj, pabūtų<...></i> “.
	Idėjų generatorius	M2: „ <i><...> idėjų generatorius <...> kartais tokių sumanymų pasiūlo, kur net nesuvoki, kad tu gali savo veikloje <...></i> “.
	Naujovių nešėjas	M2: „ <i><...> naujovių nešėjas</i> “.

Iš pateiktų atsakymų galima spręsti, kad svarbiausi yra pagalbininko ir stebėtojo vaidmenys grupėje. Specialusis pedagogas būna šalia vaiko ir padeda bendrų veiklų metu, todėl dažnai atlieka mokytojo/mokinio padėjėjo vaidmenį, o stebėjimus atlieka siekiant suprasti, kaip ugdytinis veikia grupėje, su kokiais sunkumais susiduria, kokia galima švietimo pagalbos specifika. Džiugu, kad mokytojai paminėjo tokius specialiojo pedagogo vaidmenis, kaip kolega, idėjų generatorius, naujovių nešėjas. Skirtingi specialiojo pedagogo vaidmenys leidžia išvelgti atskiras veiklos ir bendradarbiavimo sritis – pagalbą SUP turinčiam vaikui grupėje ir stebėjimą, kuris giliau atskleidžia pagalbos vaikui strategijas.

Teorinėje dalyje aptarti autoriai (Alifanovienė ir Tomėnienė, 2023), atlikę tyrimus apie

pedagogų patirtis, įžvelgė ir kylančius sunkumus, iššūkius ugdymo organizavimo procese: dirbama atskirai, atsakomybių nepasidalijimas, mokytojų žinių apie SUP trūkumas, nepritaikomos aplinkos ir kt. Todėl mokytojų buvo klausiama, su kokiais sunkumais susiduria organizuojant ugdymo procesą (žr. 15 lentelė).

15 lentelė. SUP turinčių mokinių ugdymo organizavimo metu kylantys sunkumai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
SUP turinčių mokinių ugdymo organizavimo metu kylantys sunkumai	Laiko stoka	M2: „<...> trumpas laikas <...> pasiima trumpam, kiek ten išeina, pusvalandis išeina išsiveda vaikutį <...>“.
	Netiksli informacija	M2: „<...> būna taip, kad paklausi, kaip sekėsi mano vaikui, tai atsako gerai, o aš visada klausiu, ką reiškia gerai? <...> žinokit, išlenda <...> nuo to ir pradėti ir matosi, kad aš domiuosi ir tada pas mus išeina tas toksai, galbūt, nuoširdesnis bendravimas“.
	Žmogiškieji ištekliai	M1: „<...> pernai mes išvis neturėjom spec.pedagogo <...>“. M3: „<...> žmogiškųjų išteklių trūkumas“.
	Emocijų ir elgesio protrūkiai	M5: „<...> elgesio sutrikimai, tai, visa tai įtakoja bendrą grupės darbą“. M6: „<...> emocijų sutrikimas <...> dirbant, skaitant įvairią literatūrą ir seminarus, ir pasitelkiant savo pagamintas priemones stengiesi, kad vaikui kiltų kuo mažiau iššūkių dirbant su šiuo specialiųjų poreikių vaiku“.
	Veiklos planavimo sunkumai	M3: „<...> vaikui kažkas tai jį erzina, nu netinka ta veikla, kurią esi numatęs visai grupei, tai ta galimybė labai ribota jį atitraukti, kažkur išvesti <...> dviejose vietose vienu metu negali būti“. M4: „<...> sunku planuoti veiklą <...> esi susiplanavęs vienaip, tau viskas apvirsta kitaip, nes negaliu numatyti“. M7: „numatai tam tikrus metodus, tam tikrus būdus <...> tą savaitę, tą dieną ir bandai dirbti pagal tą planą ir tau visiškai neveikia tam vaikui, ką tu esi nusimatęs <...> turi vėl perkrauti ir tu vėl susipažįsti su vaiku iš naujo“.
	Tėvų nepripažinimas, kad vaikas turi SUP	M7: „kad turi spec.poreikius, bet tėvai nepripažįsta <...> tada tau yra sunku <...>“. M4: „tėvai nepripažįsta, kad vaikas turi problemų, jam reikia pagalbos <...>“.

Iš informantų atsakymų, aiškėja, kad dažniausiai sunkumai, su kuriais susiduria mokytojai, yra veiklos planavimo sunkumai. Mokytojai pažymėjo, kad nors ir sukūria aiškų, struktūruotą dienos, savaitės ar mėnesio planą, dažnai tenka jį keisti, ieškoti naujų metodų, užduočių, ugdymosi strategijų, t.y. improvizuoti *čia ir dabar*. Mokytojai teigė, jog tai dažnai vyksta SUP turinčių ugdytinių mokymo procese, akcentuoja šių vaikų elgesio ar gebėjimų nenusipėjamumą. Kaip didelį sunkumą, iššūkį informantai pabrėžė emocijų ir elgesio sutrikimų turinčių ugdytinių protrūkių pasekmes – ugdytiniai trikdo bendraamžius, nereaguoja į pastabas, dėl to dažnai tenka keisti ugdomųjų veiklų kryptis ir bendrus grupės darbus. Mokytojai taip pat pabrėžė žmogiškųjų išteklių, t.y. specialiųjų pedagogų etatų trūkumą, kas taipogi daro įtaką mokytojų patiriamiesiems sunkumams, nes pastarieji stinga žinių apie SUP turinčius vaikus. Mažiausiai atkreiptas dėmesys į specialiojo pedagogo darbo su vaiku laiko stoką, netikslios informacijos pateikimą apie SUP turintį vaiką, t.y.

informacijos nekonkretumą, kai kurių specialiųjų pedagogų nenorą eiti į kontaktą su mokytoju ir tėvų pasipriešinimą dėl vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo ir nustatymo.

Mokytojai interviu metu dalijosi sėkmingo bendradarbiavimo su specialiaisiais pedagogais ir patiriamais sunkumais patirtimis. Išsamesni atsakymai pateikiami prieduose (žr. 4 priedas). Sėkmingos pedagogų bendradarbiavimo patirtys, pasak mokytojų, yra: parama ir pasitikėjimu grįstas ryšys; atradimų ieškojimas nuolatos komunikuojant; savalaikės pagalbos suteikimas; kolegialus dalijimasis žiniomis; įsitraukimas į grupės veiklas ir jų organizavimas; profesinio ir asmeninio tobulėjimo skatinimas; vaiko pažangos stebėjimas. Sunkumai, atsirandantys bendradarbiaujant su specialiaisiais pedagogais, siejami su greitai ir neapgalvotai priimamais sprendimais; *puolimu į kraštutinumus* nepasidomėjus situacija išsamiau, neieškant kompromisų.

Siekiant nustatyti, kokios savybės lemia sėkmingą pedagogų bendradarbiavimą, informantų buvo klausiama, kas turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui. Iš gautų atsakymų buvo sudaryta kategorija „*Veiksniai, lemiantys sėkmingą bendradarbiavimą*“, kurią sudarė 7 subkategorijos: *žmogiškumas*; *supratimas*; *atsakomybė*, *geranoriškumas*, *profesionalumas*, *nuoširdumas* ir *pasitikėjimas* (žr. 16 lentelė).

16 lentelė. Sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Veiksniai, lemiantys sėkmingą bendradarbiavimą	Žmogiškumas	M1: „<...> žmogiškumas <...>“. M4: „žmogiškumas, žmogiškoji pusė <...> paprasta žmonių, žemiška kalba“.
	Supratimas	M1: „<...> supratimas <...>“. M4: „<...> abipusis supratimas <...>“.
	Atsakingumas	M7: „<...> atsakomybė <...> tiek specialusis pedagogas į tai žiūrime atsakingai ir noras padėti vaikui, nes mūsų tokia misija <...> padėti vaikui pasiekti ir pasiruošti mokyklai <...> tą pradžią pastatyti jiems“.
	Geranoriškumas	M4: „geranoriškumas <...>“.
	Profesionalumas	M1: „<...> išmanymas savo srities“.
	Nuoširdumas	M3: „<...> nuoširdus dalinimasis patirtim <...>“. M6: „<...> nuoširdumas irėjimas kartu ta pačia kryptim <...>“.
	Pasitikėjimas	M1: „<...> geras kontaktas <...>“.

Mokytojai įvardijo, kad sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai yra asmeninės žmogaus savybės: prisiimama atsakomybė už bendro tikslo įgyvendinimą – teikiamą pagalbą vaikui; profesionalumas – turimų kompetencijų išmanymas ir nuolatinis jų tobulinimas; supratimas – gilus, abipusis bendradarbiavimo, problemų ir iššūkių suvokimas; nuoširdumas – atviras dalijimasis patirtimis; pasitikėjimas – žinojimas, jog bendradarbiaujant ir tikint bendra idėja, iššūkiai bus įveikti. Galima teigti, jog asmeninės savybės daro įtaką sėkmingam bendradarbiavimui, nes bendram tikslui išsikelti būtina pažinti kolegas, atrasti jų stipriąsias

profesines ir žmogiškas puses, tuomet bendradarbiavimas bus grįstas tikėjimu, pasitikėjimu ir pozityvesniu požiūriu į sėkmes ir nesėkmes.

Moksliniuose šaltiniuose (Saleem ir kt., 2021; Mahn ir Steiner, 2012; Balčiūnaitė – Tarasevičienė, 2024; Pailncsar, 1998) buvo minimas pedagogų profesinis augimas įtraukiojo ugdymo kontekste, todėl siekta išsiaiškinti, kaip bendradarbiavimas prisideda prie mokytojų tobulėjimo profesinėje srityje (žr. 17 lentelė).

17 lentelė. **Bendradarbiavimo įtaka mokytojų profesiniam augimui (N=7)**

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sėkmingo bendradarbiavimo įtaka profesiniam augimui	Plečiasi akiratis	M1: „ <i>plečiasi tas akiratis <...>“.</i>
	Patirtys	M3: „ <i><...> pasidalinimas patirtim, darbais, tiek gerąją kažkokią patirtimi, tiek blogąją ar gal, kaip aš daryčiau, kaip kitos darytų <...>“.</i> M5: „ <i><...> specialusis pedagogas su specialiu išsilavinimu ir specialiom žiniom <...> galėčiau daug pasimokyti dalindamasi patirtim ir jo darbo metodais“.</i>
	Tobulinamos kompetencijos	M7: „ <i><...> savo kompetencijų tobulinimas <...> jeigu ateitų dar vienas <...> panašių galių vaikas <...> su spec.poreikiais, tu jau žinotum, prisimintum, galbūt, bandytum taikyti, ką taikyti kitam vaikui“.</i> M2: „ <i>gilėja žinios, prisimenu ir išmoku tai, tikriausiai, ką buvau pamiršusi ir sužinau naujų būdų <...>“.</i> M5: „ <i>aš visada sakau, kad kiekvienas žmogus žino tai, ko aš nežinau <...> mes tiesiog vieni iš kitų galime mokytis <...>“.</i>

Mokytojai atskleidė, kad dažniausiai tobulina savo kompetencijas teikdami pirmenybę SUP turinčių vaikų pažinimui ir tinkamos pagalbos teikimo konceptui, lankstesniam prisitaikymui prie įvairovės įtraukties kontekste. Dalijimasis gerąja patirtimis, pabrėžiamas kaip matymas „skirtingais kampais“, patirčių lyginimas ir nuolatinis mokymasis vieniems iš kitų. Mokytojai teigia, kad įvairios patirtys leidžia pamatyti, tobulinti, pritaikyti tam tikrus aspektus praktikoje. Įvardijant konkretų mokytojo profesinio augimo pavyzdį, informantas dėka sėkmingo bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu, įgijo metodininko kvalifikaciją: M4: „*<...> daug kuo prisidėjo, nes ir siekiau, ir net metodininką siekiau <...> nuo vyr. mokytojo iki metodininko <...> su kolegom su specialistais, turi rast bendrą ryšį bendrą siekį, jeigu tu kažko tai sieki“.* Todėl galima teigti, jog bendradarbiavimas prisideda ne tik prie asmeninio, tačiau ir profesinio augimo, motyvacijos ir interesų didėjimo.

Mokytojai bendradarbiavimo kokybę vertina teigiamai. Pasak informantų, bendradarbiavimas pakankamas ir pagal galimybes kokybiškas – padeda asmeninės savybės: M4: „*<...> vertinu tikrai teigiamai, nes labai ir mielas, ir komunikabilus, ir matosi, kad šviesus žmogus <...>“;* teikiama nauda kompetencijų tobulinime: M6: „*vertinu tikrai teigiamai, nes bendradarbiaujant su įvairiais įstaigoje dirbančiais specialistais, tai kiekvienos žinios teikia naudą <...>“.* Informantai pabrėžia, jog bendradarbiavimas būtų dar kokybiškesnis, jei specialieji

pedagogai turėtų papildomo laiko konsultacijoms, nes bendradarbiavimui skirtas laikas šiuo metu yra naudojamas „vaiko laiko sąskaita“: M1: „*skirtas papildomas laikas <...> tas laikas eina vos ne minutėm į vaiko sąskaitą, mums reikia ieškoti atskiro laiko, jeigu tikrai reikia*“; būtų teikiamas grįžtamasis ryšys: M2: „*<...> man svarbiausia yra gauti grįžtamąjį ryšį <...>*“; būtų skatinamas geresnis kolegų pažinimas: M5: „*<...> reikalingas ir vienas kito pedagogų kaip žmonių pažinimas ir kaip specialistų*“.

Paskutiniajame interviu etape informantų buvo paprašyta pateikti pasiūlymų, kurie galėtų pagerinti pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaigoje, įtraukiojo ugdymo kontekste (žr. 18 lentelė).

18 lentelė. Pasiūlymai dėl bendradarbiavimo gerinimo (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Pasiūlymai	Laiko vadyba	M1: „ <i>vėl laikas <...> kad vaikas ir vaiko laikas nenukentėtų</i> “. M5: „ <i><...> ne vieną dieną tas specialusis pedagogas turėtų ateiti grupę ir ne vieną dieną jisai dirbti darželyje <...> reikėtų susidaryt kažkokį tai planelį, kada galima dirbti kartu grupė, ką galima nuveikti kartu grupė, kaip jisai galėtų įsiliesti į tą grupės darbą <...> viskas atsiremia į laiką</i> “ . M7: „ <i><...> spec. pedagogas bent po kelias valandas grupė jis turi būti <...></i> “.
	Mokinio padėjėjų rengimas	M1: „ <i><...> padėjėjų, mokytojų, dirbančių su SUP vaikais, bet, kad praeitų rimtus kursus, o ne tai, kad ateitų po dvylikos klasių - jisai žiūri ir nežino <...> ką daryti ir vos ne vengti to vaiko, o tada reikia prižiūrėti ir padėjėją, ir vaiką</i> “.
	Vaikų skaičiaus grupėje mažinimas	M2: „ <i>jeigu būtų mažesnis vaikų skaičius grupėse <...> mokytojai <...> ne tiek jaustų tą tokį nuovargį, įtampą <...> atsirastų tas bendradarbiavimas didesnis, o ne tas skubėjimas <...> vieną atidaviau, kitą paimu</i> “.
	Asmeninės savybės	M3: „ <i><...> asmeninės savybės būtų, va tas nusiteikimas bendradarbiauti <...> nesistengt kažkuriai vienai būti geresnei <...> bendri tikslai, kitaip tu jų sieki, žiūri ne į save realiai, o į vaiką, kuriam reikia pagalbos</i> “.
	Mokytojo vaidmuo	M6: „ <i><...> reikėtų galvoti apie didesnę vaidmenį mokytojo kalbant apie įtraukijį ugdymą <...></i> “.
	Mokytojų nuostatos	M6: „ <i><...> pakeisti kitiems pedagogams nuostatas, kad įtraukusis yra kažkoks tai baubas, nes, kai požiūris yra tiesiog neigiamas, tai tu turi jį pirmiausia pakeisti, kad vyktų sėkmingas ugdymas</i> “ .
	Motyvacija	M7: „ <i><...> pradėti nuo aukščiau, kad jiems bent kažkiek pakeltų atlyginimus, nes jų, nepabijokim, bet netgi yra mažesni už mūsų, mokytojų</i> “.

Mokytojai atsakė, jog svarbiausias yra laikas ir jo tikslingas planavimas. Siekiant pedagogams kartu daugiau padalyvauti grupės veiklose, rasti produktyvaus laiko konsultacijoms. Esant mažesniai vaikų skaičiui grupėje, pasak mokytojų, darbas vyktų sklandžiau, o ir mokytojai nepatirtų perdegimo. Taip pat, informantai pastebėjo, jog sėkmingam bendradarbiavimui svarbios ir asmeninės žmogaus savybės – nesistengiant pranokti kito, o tiesiog kuriant lygiavertį ryšį su kolega siekiant bendro tikslo. Akcentuotas ir didesnis mokytojo vaidmuo įtraukiojo ugdymo kontekste, kuriam turi įtakos ir nuostatos į kitoniškumą, ir suvokimas, jog įtrauktis yra nuolatos

kintantis procesas, todėl būtinas prisitaikymas.

3.1.2. Specialiųjų pedagogų interviu rezultatai

Tyrimo dalyvavo 7 specialieji pedagogai, dirbantys ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Apklausiant specialiųjų pedagogų grupę buvo siekta išsiaiškinti, kaip bendradarbiavimo situaciją suvokia patys specialieji pedagogai, kokie aspektai atliepia ar papildo mokytojų išreikštas mintis.

Specialiųjų pedagogų darbas su SUP turinčiais vaikais dažnai yra individualus, visgi svarbu suprasti, kokius sunkumus dirbant su šiais vaikais patiria ir specialieji pedagogai (žr. 19 lentelė).

19 lentelė. Sunkumai, kylantys ugdant SUP turinčius vaikus (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sunkumai, kylantys ugdant SUP turinčius vaikus	Tėvų abejingumas	SP1: „<...> tėvų abejingumu ir nenoru prisidėti <...>“. SP4: „<...> tėvai nelinkę bendradarbiauti arba būna nusiteikę priešišškai“. SP5: „<...> labai mažas kontaktas <...> su tėvais <...>“. SP7: „<...> tėvų mažas noras bendrauti ir bendradarbiauti, jie tikisi, kad specialistas bei pedagogai visapusiškai išugdys vaiką, per trumpą laiką pašalins visus sutrikimus“.
	Mokytojų nekompetencija ugdyti SUP turinčius vaikus	SP2: „<...> mokytojų žinių trūkumą apie specialiuosius poreikius turinčius vaikus <...>“.
	Priemonių trūkumas	SP6: „<...> priemonių, patalpų trūkumas <...>“.
	PPT specialistų rekomendacijų nekonkretumas	SP6: „<...> PPT bendro pobūdžio rekomendacijos“. SP2: „<...> PPT rekomendacijos labai abstrakčios, trūksta konkretumo“.
	Nesusikalbėjimas su grupės mokytojais	SP7: „taip pat sunkumų kartais kyla dėl nesusikalbėjimo su kitais pedagogais <...> nesiklauso patarimų, nepriima siūlomos pagalbos, nedaro to, ką rekomenduoji <...> įsivaizduoja, kad žino ir moka geriau“.

Matoma tendencija, kad pagrindinis sunkumas, kylantis specialiesiems pedagogams, yra tėvų abejingumas. Informantų teigimu, tėvai ne tik abejingai žiūri į bendradarbiavimą, bet ir neretai iškelia specialistams nerealistinius lūkesčius, stengiasi atsakomybę permesti pedagogams, tikėdamiesi greitų ir efektyvių rezultatų. Informantai savo atsakymuose paminėjo mokytojų nekompetenciją ugdyti SUP turinčius vaikus; priemonių darbui su vaiku trūkumą, pasigendama konkretesnių PPT specialistų rekomendacijų ir nesusikalbėjimą su grupių mokytojais. Mokslinės literatūroje prie sunkumų priskiriami: nepritaikytos ugdomosios aplinkos SUP turintiems vaikams; sunkumai pritaikant ugdymo turinį; tėvų nenoras bendradarbiauti; mokinio padėjėjų kompetencijų trūkumas dirbant su SUP turinčiu vaiku; sunkumai ugdant elgesio ir (ar) emocijų sutrikimų

turinčius vaikus; požiūris į skirtybes (Alifanovienė ir Tomėnienė, 2023; Mouchritsa ir kt., 2021). Vadinasi, galima teigti, kad dirbant su SUP turinčiais vaikais, specialiesiems pedagogams svarbu gauti tinkamų priemonių, lavinančių vaikų pažintinius procesus, turėti pritaikytą aplinką veikloms (sensoriniai kambariai ir kt.). Specialieji pedagogai įvardijo, jog PPT rekomendacijos dažnai būna bendro pobūdžio ir konkrečiai nepritaikomos vaikui, o nesusikalbėjimas su grupių mokytojais tik dar labiau apsunkina situaciją – mokytojai dažnu atveju tiesiog nesiklauso patarimų ir rekomendacijų.

Specialiųjų pedagogų buvo klausama apie jų indėlį į SUP turinčių vaikų įtraukties gerinimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tyrimo rezultatai pateikiami 20 lentelėje.

20 lentelė. **Specialiųjų pedagogų indėlis į SUP turinčių vaikų įtrauktį (N=7)**

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų indėlis į SUP turinčių vaikų įtrauktį	Lavinama kalba	SP1: „<...> lavinu tą kalbą, kad jiems būtų maloniau, geriau, kad juos suprastų, kad jie galėtų išsakyti savo <...> poreikius suprantamiau <...>“.
	Priemonių ruošimas ir atrinkimas	SP2: „<...> stengiuosi paruošti įvairių priemonių naudojamų grupėje, su tuo vaiku būtent <...>“. SP6: „<...> kokias priemones naudoti, kad palengvintų būtent vaikų su SUP įtrauktį <...>“.
	Rekomendacijos mokytojams	SP6: „<...> rekomendacijos, kaip elgtis susidūrus su iššūkiais <...>“. SP7: „<...> skatinu grupės pedagogus kuo daugiau šiuos vaikus įtraukti į bendrą veiklą, atskleisti jų stipriąsias savybes“. SP2: „vaiko gerovės komisijos susitikimo metu pristatau mokytojams, kas būtent tam vaikui reikalinga ir kas gelbsti įvairiose situacijose <...>“.
	Dalyvavimas bendrose veiklose	SP4: „<...> stengiasi juos kuo labiau įtraukti į kasdienes veiklas <...>“. SP3: „su ugdytiniais dalyvauju mokytojos vedamoje veikloje“. SP5: „<...> nueiti į ryto ratą, sakykim, ten į bendrą veiklą <...>“, SP7: „<...> kartą per mėnesį vykdome bendrą veiklą - žaidimai, grupinės užduotys, ryto ratas grupėje“.

Kaip matyti iš 20 lentelėje pateiktos informacijos, specialieji pedagogai prie SUP turinčių vaikų įtraukties prisideda įvairiais būdais. Subkategorija *dalyvavimas bendrose veiklose* atskleidė, kad skatinama bendra grupinė veikla. Specialieji pedagogai įvardijo, jog nuolatos rotuoja - kartais dalyvauja grupės mokytojos vedamose veiklose kartu su SUP turinčiais vaikais, o kartais patys veda veiklą, įtraukdami visus vaikus. Taip pat matyti, kad rekomendacijos mokytojams teikiamos, siekiant spręsti kylančius iššūkius, stengiantis neatitraukti SUP turinčių ugdytinių nuo bendros veiklos, atskleidžiant šių vaikų stiprybes. Lavinama kalba susijusi su vaikų komunikavimo gebėjimų ugdymu ir poreikių išreiškimu per kalbą, taip mažinama atskirtis tarp bendraamžių, o priemonių kūrimas svarbus atskleidžiant būdus, per kuriuos vaikas, turintis SUP, geba geriausiai ugdytis: ar tai žaidimo forma, ar individualiai pritaikytomis, pagalbinėmis priemonėmis.

Specialiųjų pedagogų buvo klausiama, kaip jie supranta bendradarbiavimą su mokytojais, siekinat tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą. Išskirtos 4 subkategorijos (žr. 21 lentelė).

21 lentelė. Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo sampratos suvokimas (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo sampratos suvokimas	Vaiko pažinimas	SP1: „<...> pastabos <...> apie vaiką <...> iščiupinėjimai <...> išsigryninti visapusiškesnį vaizdą to pačio vaiko <...> kaip tada pritaikyti jam tą aplinką, kaip pritaikyti ugdymą, kaip pritaikyti pagalbą <...>“ . SP4: „<...> gilesnį pažinimą, poreikių nustatymą <...>“.
	Metodologija	SP1: „<...> auklėtojas iš mano pusės gali gauti pagalbos metodologinės <...> metodiškai kažkokį tai vieną ar kitą jo sunkumą grupėje apeiti, supaprastinti <...>“. SP5: „<...> kur jiems labiausiai reikėtų per vaizdą viską matyti, tą struktūrą žinoti, kas po ko vyksta <...> su pedagogais labiausiai reikėtų šita linkme dirbti“.
	Bendro tikslo siekimas	SP3: „teikti pagalbą turi ne kiekvienas individualiai, bet visi specialistai drauge, siekiant bendro tikslo – padėti vaikui <...>“. SP7: „bendrų tikslų išsikėlimas ir jų įgyvendinimas taikant efektyvius darbo būdus ir metodus, aptariant stebimą pažangą ar kitus klausimus, susijusius su vaikų, turinčių SUP, ugdymu“.
	Dalijimasis patirtimi	SP6: „<...> turėtų būti viena stipri komanda, kuri dalinasi savo patirtim, kartu ieško kažkokių sprendimo būdų iškilus problemoms <...> kartu sprendžia ir su ugdymu susietus klausimus“.

Pagal informantų atsakymus, galima pastebėti, kad specialieji pedagogai bendradarbiavimą analogiškai prilygina vaiko pažinimui ir gilesniam jo poreikiui nustatymui (Jortveit ir Kovač, 2021), metodologijai ir bendro tikslo siekimui. Kadangi, specialieji pedagogai turi daugiau specifinių žinių apie SUP turinčius vaikus ir jų ypatybes, pažinimo ir metodologijos pritaikymas tampa greitesnis ir sklandesnis, nes šia informacija pastarasis gali dalintis su grupės mokytoju (Kaffemanienė ir kt., 2023; Sabaliauskas ir kt., 2018). Specialieji pedagogai įvardijo šiuos bendradarbiavimo etapus, kurie tarpusavyje dera ir tarsi keliauja etapais – ugdytinio visapusiškas pažinimas, motyvacijos, poreikių įvertinimas; bendro tikslo siekimas – išsikeliant aiškius ir realiai įgyvendinamus tikslus; kolegialiai bendradarbiaujant, įvertinant galimybes, kartu parinkti aiškias ir tikslingas metodikas, pagalbines priemones, atliepančias SUP turinčių vaikų poreikius. Informantų paminėtas ir dalijimasis patirtimi, kas skatina problemų sprendimą ir būdų problemai spręsti paieškas.

Kategorijoje „Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo su mokytojais tikslai“ išskirtos 6 subkategorijos (žr. 22 lentelė).

22 lentelė. Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo su mokytojais tikslai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo su mokytojais tikslai	Keistis informacija	SP1: „<...> suteikti informacijos iš savo pusės <...> gauti kuo daugiau informacijos apie vaiką iš auklėtojos, iš tėvų <...> ratas turėtų būti“.
	Pritaikyti planą	SP1: „<...> pasižiūrėjus į vaiką, į jo išvadą ir; tarkim, kokią galėčiau susikurti sau programą <...> galiu koreguoti savo planą <...> pagal vaiko poreikį <...> išvados <...> mes nepamatom, ko jam iš tikrųjų reikia <...>“.
	Padėti mokytojui	SP6: „<...> jų darbas yra įtemptas, psichologiškai ir fiziškai sunkus“. SP7: „<...> dalintis žiniomis ir patirtimi, kuri leistų užtikrinti kokybišką pagalbą kiekvienam vaikui bei būtų patenkinti kiekvieno ugdymo(si) proceso dalyvio poreikiai“. SP2: „<...> reikia mokytojams padėti, suteikti priemonių, žinių <...>“.
	Atliepti vaiko poreikius	SP4: „<...> atliepti vaiko poreikius, sužinoti jo stipriąsias ir silpnąsias puses <...>“. SP7: „teikti visapusišką pagalbą ugdytiniui“.
	Užtikrinti įtrauktį	SP6: „<...> užtikrinti visų vaikų tą visapusišką įtrauktį <...>“.
	Įtraukti tėvus	SP5: „<...> tėvų įtraukimas <...> kiek įmanoma bendradarbiaut su tėvais“.

Bendradarbiavimo kontekste, svarbią vietą užima ir specialiųjų pedagogų išsikeliama tikslai, kurie tikslingai atlieptų pedagogų ir ugdytinių, turinčių SUP poreikius. Interviu metu gauti atsakymai atskleidė, kad specialiųjų pedagogų tikslas yra padėti mokytojams pasiruošti tikslingam darbui su SUP turinčiais ugdytiniais grupėje, suteikiant žinių, papildomų priemonių. Taip pat, informantai įvardijo, kad vienas esminių tikslų yra atliepti vaiko poreikius. Tai apima stiprybių, ir silpnųjų vietų lavinimą, užtikrinant vaiko ugdymosi sėkmę. Be to, specialieji pedagogai užsiminė, kad gavus vaiko vertinimo išvadas, dažnai pastebimi neatitikimai, todėl svarbus bendradarbiavimas, tikslingos informacijos keitimasis, siekiant tuos netikslumus koreguoti.

Atliekant tyrimą, buvo svarbu nustatyti bendradarbiavimo formas ir būdus. Informantų atsakymai atskleidė, kad taikomis įvairios strategijos/formos – pokalbis, susitikimai, bendravimas nuotoliu, susirinkimai, veiklų vedimas, informacijos teikimas (žr. 23 lentelė).

23 lentelė. Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo su mokytojais formos ir būdai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo su mokytojais formos ir būdai	Pokalbis	SP1: „<...> pokalbis <...> tu gali labai greitai tuo minčių lietum <...>“. SP3: „individualūs pokalbiai apie ugdytinį su grupės mokytoja <...>“. SP4: „<...> komunikuojant įvairiomis temomis, kurios liečia vaiką ir yra susiję su jo ugdymu bei dalyvavimu darželio gyvenime“.
	Susitikimai	SP2: „<...> susitikimai <...>“. SP6: „<...> tiesiogiai kontaktuojant - susitinkame aptarti esminius klausimus <...>“.
	Raštiškas	SP2: „<...> paruošiam raštiškas rekomendacijas darbui su specialiųjų“.

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	informacijos pateikimas	<i>ugdymosi poreikių turinčiais</i> “. SP5: „<...> raštiniai pateikimai informacijos <...> stendai, ten įvairios lankstinukai, informaciniai <...>“.
	Bendravimas nuotoliu	SP6: „<...> nuotoliniu būdu - elektroniniu paštu, dienyno bendravimo platforma <...>“. SP7: „<...> bendravimas IT priemonėmis <...>“.
	Grupinių veiklų vedimas	SP7: „<...> grupinių veiklų vedimas“. SP3: „<...> mano kaip specialisto įtraukimas į ugdomąją veiklą“.
	Susirinkimai su tėvais	SP7: „<...> mini susirinkimai su tėvais <...>“.

Atliekant tyrimą, buvo svarbu nustatyti bendradarbiavimo formas ir būdus. Informantų atsakymai atskleidė, kad taikomos įvairios formos – pokalbiai, susitikimai, bendravimas nuotoliu, susirinkimai, veiklų vedimas, raštiškas informacijos pateikimas. Visų 7 informantų atsakymai sutapo ir būtent pokalbis yra pagrindinė bendradarbiavimo forma, pasak pedagogų, turinti daug pridėtinės vertės. Akivaizdu, kad gyvas kontakto palaikymas pedagogams svarbus siekiant konkretizuoti ugdytinio situaciją, problemines sritis, dalinantis „minčių lietumi“ atrasti nesutapimus ir jų priežastis. Toliau sekė raštiškas informacijos pateikimas – specialieji pedagogai dažnai kuria įvairius lankstinukus, stendus, teikia rekomendacijas raštu. Interviu metu informantai įvardijo ir kitas naudojamas bendradarbiavimo formas: susitikimus, bendravimą nuotoliu, grupinių veiklų vedimą ir susirinkimus su ugdytinių tėvais. Mokslinėje literatūroje bendradarbiavimo formos išskiriamos į tiesioginę (dirbama tiesiogiai su vaiku, po to seka grįžtamasis ryšys ir refleksija su grupės mokytoju) ir netiesioginę (su vaiku tiesiogiai nedirba, tačiau teikia konsultacinio pobūdžio pagalbą grupės mokytojui, kartu padeda rengti ugdymo programas (Gottlieb ir Rathmann, 2014; Hansen ir kt., 2014; Jensen, 2017)).

Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti, kokios yra specialiųjų pedagogų funkcijos bendradarbiavimo su mokytojais procese, siekiant tinkamai organizuoti SUP turinčių vaikų ugdymą. Tyrimo rezultatai pateikiami 24 lentelėje.

24 lentelė. Specialiųjų pedagogų funkcijos bendradarbiavimo procese (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų funkcijos bendradarbiavimo procese	Derinti planą	SP1: „<...> auklėtoja apie <...> koks yra bendras grupės planas <...> kaip mes suderinam tą planą, vaiką ir pagalbą jam <...>“ . SP3: „<...> teikiant pratybas atsižvelgti į mokytojos išsakytas pastabas apie ugdytinį <...>“.
	Dalintis metodologija	SP1: „<...> kai yra sutrikimas ir prie sutrikimo kokie galimi pagalbos būdai <...> metodai, kaip padėti tokiam vaikui <...>“. SP5: „<...> mano buvo kurtos visos pateiktos kortelės, simboliai, ką reikėtų pasikabinti grupėje <...> mokytojom reikėjo tiesiog išsidėlioti šitą eigą, pasikabinti, turėti ir aišku, naudoti <...>“. SP7: „<...> dažniau konsultuoju, patariu, pamokau ir parodau, kaip dirbti su konkrečiu vaiku grupėje <...>“.

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Rinkti informaciją apie vaiką	SP1: „<...> man suteikia informacijos <...> apie šeimą, <...> kokia yra situacija šeimoje“. SP2: „<...> mokytojo funkcijos <...> kad išsamiai aprašo vaiką, papasakoja mums, o mes duodam patarimus, rekomendacijas <...> mokytojos detalai surašo būdus, kokius atrado dirbant su vaiku <...> aprašo vaiko įsitraukimą į grupės veiklas <...>“. SP3: „<...> stebėti SUP mokinį ugdymo procese ir rinkti informaciją“.
	Pagalba	SP6: „<...> aš esu tas pagalbos šaltinis <...> kai reikia rašyti programas, padėti užpildyti švietimo pagalbos planus, būtent tą mokytojos dalį <...>“.

Gauti duomenys atskleidė, kad specialieji pedagogai, iš esmės, tikslus ir funkcijas supranta panašiai – kartojosi dalijimasis metodologija ir informacijos apie vaiką rinkimas. Informantai papildė šią skiltį dviem subkategorijomis: *pagalba* ir *plano derinimas*. Pasak informantų, pagalba susijusi tiesiogiai su mokytojais, t.y. švietimo pagalbos planų ir programų rengime, kur reikalingos specialiojo pedagogo žinios ir tikslumas. Kalbėdami apie plano derinimą, specialieji pedagogai akcentavo, kad abu planai turi būti rengiami ir organizuojami tarpusavyje derinantis, t.y. užtikrinant tam tikrą tęstinumą tiek grupėje, tiek specialiojo pedagogo kabinete. Pats pagalbos plano rengimo tikslas bei rengimo etapai išsamiai aprašomi „2023-2024 ir 2024-2025 metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planuose“ (2023). Atlikto empirinio tyrimo rezultatai pagrindžia teorinėje dalyje pateiktą nuostatą, kad kiekvienam mokiniui, turinčiam SUP sudaromas individualus ugdymo planas, kurio siekama skatinti specialistus bendradarbiauti, bendrinti informaciją, turimas žinias bei įgūdžius, siekiant sukurti efektyvų pagalbos planą, pritaikytą vaiko individualiems poreikiams.

Interviu metu buvo klausama ir apie specialiųjų pedagogų nuomonę apie atsakomybių pasidalijimą su mokytojais organizuojant SUP turinčių vaikų ugdymą (žr. 25 lentelė).

25 lentelė. Specialiųjų pedagogų atsakomybių pasidalijimas su mokytojais organizuojant SUP turinčių vaikų ugdymą (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų atsakomybių pasidalijimas su mokytojais organizuojant SUP turinčių vaikų ugdymą	Sutrikusių funkcijų ugdymas	SP1: „<...> atsakomybė ugdyti sutrikusias funkcijas <...> pasitelkiant gebėjimais, įveikti tuos sunkumus“. SP3: „aš atsakinga už pratybas, kuriomis stengiuosi padėti SUP ugdytiniui <...>“.
	Nuolatinis metodų atnaujinimas	SP2: „<...> susitinkam, apsitariam, pasiūlom kažkokių metodų <...> po poros mėnesių susitinkam aptarti, ar pasiteisino tie metodai, būdai“.
	Tėvų atsakomybė	SP5: „<...> ne tik reikėtų žiūrėti, kokias atsakomybes turi prisiimti ir pedagogas <...> prisiimti turi ir patys tėvai, galvodami, į kokią ugdymo įstaigą jie leido savo vaiką“.
	Atliepti mokytojo poreikius	SP6: „aš stengiuosi visada atliepti mokytojų prašymus <...> jos dirba tikrą sizio darbą <...> stengiuosi pasidalinti viskuo, ką turiu, jeigu

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
		<i>reikia, ateinu ir grupėje pabūti, paantrinti <...>“.</i>
	Darbų pasiskirstymas	<i>SP7: „<...> darome mažus pasitarimus, kuriuose lengvai pasiskirstome atsakomybėmis <...> išsikeliam bendrus tikslus <...> pasiskirstome, kas bus atsakingas už tėvelių informavimą apie vaiko pažangą arba iškilusius sunkumus“.</i>

Tyrimo metu informantams buvo pateiktas klausimas *kaip pedagogai bendradarbiaudami dalijasi atsakomybėmis*, juo norėta atskleisti pedagogų gebėjimą pasiskirstyti atsakomybėmis – kas už ką atsakingas. Pagrindine savo, kaip švietimo pagalbos specialisto atsakomybe informantai laiko *sutrikusių funkcijų ugdymą* – specifinė atsakomybė, orientuota į specialiojo pedagogo darbo su vaiku, turinčiu SUP, tikslą. Toliau sekė nuolatinis metodų atnaujinimas; mokytojų poreikių atliepimas; darbų pasiskirstymas. Kalbant apie tėvų atsakomybę, informantas SP5 pabrėžė, kad pedagogai turi daug atsakomybių ir tėvai tą bando priminti. Tačiau, lėta vaiko pažanga ar ilgai laukiami rezultatai, dažnu atveju, tėvams suteikia pretekstą kaltinti pedagogus, jų požiūrį ar negebėjimą pritaikyti ugdymo. Informanto teigimu, kartais paprasčiau pakeisti ugdymo įstaigą ir tai nėra blogai – daug sunkiau yra pakeisti suaugusį žmogų (šiuo atveju mokytoją), jo vertybinį stuburą ir giliai įsišaknijusias nuostatas, nes tiek pat už vaiko gerovę yra atsakingi ir patys tėvai.

Siekiant atskleisti bendradarbiavimo svarbą ugdymo planų rengimo procese, informantų buvo klausama, kiek jiems svarbus bendradarbiavimas šiuo aspektu. Dalyvių atsakymai leido sukurti kategoriją *„Bendradarbiavimo svarba rengiant ugdymo planus“*, o ją sudarė 4 subkategorijos: nuolatinis derinimas tarpusavyje; skirtinga informacija; bendri tikslai; mokytojų žinios apie SUP (žr. 26 lentelė).

26 lentelė. **Bendradarbiavimo svarba rengiant ugdymo planus SUP turintiems vaikams (N=7)**

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendradarbiavimo svarba rengiant ugdymo planus SUP turintiems vaikams	Nuolatinis derinimas tarpusavyje	SP1: „<...> kaip pagalbos planą, savo darbo planą būtina derinti prie grupės plano <...> kuo daugiau apie tą patį, ta pati tema, tiek patys metodai, tas pats yra kartojimas“. SP5: „<...> tu gali tiesiog vėlgi apsitarti, pasižiūrėti kur, ką, kokiom temom gali tą vaiką pamokyti, vat savo kabinete individualiai <...> ypatingai kaip spec.pedagogas, tai gali bendrai apeiti tas temas ir pakartoti“.
	Skirtinga informacija	SP3: „labai svarbu, nes mokytoja turi daugiau informacijos apie ugdytinį - pomėgiai, elgesys, sunkumai <...>“. SP7: „<...> be pedagogo informacijos apie vaiką ugdymo planas nebūtų išsamus, tikslus - nepavyktų išsikelti tikslingų ugdymo tikslų <...>“.
	Bendri tikslai	SP4: „<...> labai svarbus, nes juose nurodomi bendri tikslai, kuriais bus siekiama atliepti vaiko poreikius“. SP2: „<...> vaiko gerovės komisija ir mokytojas <...> mes atsakingai darom darbą <...>“.
	Mokytojų žinios apie	SP5: „pedagogo žinios, profesionalumas, kiek jis pats supranta,

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	SUP	<i>kad kas tai yra ir ką jis čia veikia, dėl ko, kas yra tie specialieji ugdymosi poreikiai ir vaiko poreikiai <...>“.</i>

Informantų atsakymai pasiskirstė tolygiai. Buvo įvardinti pagrindiniai aspektai, dėl kurių ugdymo planų rengimas tampa kokybiškesnis ir labiau orientuotas į vaiką: nuolatinis derinimas tarpusavyje, kuomet ugdymas vyksta lygiagrečiai abiejose disciplinose (Paulsrud ir Nilholm, 2023; Miltenienė ir Venclovaitė, 2012); skirtinga informacija apie ugdytinį – grupės mokytojas daugiau žino vaiko asmenines savybes, pomėgius, motyvacinius aspektus. Tuo tarpu, specialusis pedagogas gali tiksliau įvardinti sunkumus ir stipriąsias vietas ugdymo procese bei kokios metodikos veikia konkrečiam vaikui – keliama problema, tikslūs ir aiškūs tikslai, kuriamos strategijos sėkmingam ugdymui įgyvendinti (Kaffemanienė ir kt., 2023; Ni Bhroin ir King, 2020). Toliau sekė bendri tikslai – pagalba vaikui; mokytojų žinios apie SUP – profesionalumas ir gilesnis specialiųjų poreikių supratimas.

Specialiųjų pedagogų buvo klausama apie vaidmenis, kurie jiems atitenka dirbant kartu su mokytojais grupėje (žr. 27 lentelė).

27 lentelė. **Specialiojo pedagogo vaidmuo grupėje, kai veiklos organizuojamos kartu su mokytoju (N=7)**

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiojo pedagogo vaidmenys grupėje, kai veiklos organizuojamos kartu su mokytoju	Stebėtojas	SP1: „<...> stebėtojas <...> sukuosi aplink tą vietą, kad pažinti vaiką <...> kad įeiti į tą vaiko pasitikėjimo ratą <...> kad nebūtų kaip pilypas iš kanapių ir einam pas mane“. SP5: „<...> stebėjimas <...>“.
	Pagalbininkas	SP1: „<...> pagalbininkas <...>“. SP2: „<...> padedu vaikui įsitraukti į veiklas <...>“. SP3: „teikti pagalbą SUP ugdytiniui“.
	Draugas	SP1: „<...> aš kaip draugas, pažįstamas draugas ir aš kviečiuosi pas save <...> kai yra va toksai ryšys su vaiku, tada aš manau, kad žymiai geresni rezultatai“.
	Lygiavertis kolega	SP4: „<...> kai dirbu ir grupėje mano vaidmuo panašus kaip ir grupės mokytojos <...>“. SP7: „<...> lygiavertis kartu su grupės mokytoja <...> kartu vedame veiklas, viena kitai asistuojame, pasiskirstome darbais“.

Interviu metu informantai atskleidė, kad dažniausiai dirbdami grupėje specialieji pedagogai atlieka *pagalbininko* vaidmenį – teikiant pagalbą veiklų metu ugdytiniui, turinčiam SUP. Tolygiai pasiskirstė 3 subkategorijos: *stebėtojas* – pažindinasi su vaiku arba stebi įvykus kokiems nors pokyčiams, pvz: elgesio ir siekia suvokti priežastis; *lygiavertis kolega* – dažniausiai specialieji pedagogai veda bendras veiklas kartu su mokytojais; *draugas* – informantas SP1 pažymėjo, jog

draugiškas priėjimas, pažindinimasis ir ryšio užmezgimas su vaiku didina galimybes pasiekti nusimatyto tikslą. Visgi, galima pastebėti, kad kelių tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė ne tokį teigiamą aspektą. Du informantai įvardijo, jog grupėse nedirba – tik išimtiniais atvejais, nes, pasak informantų darbas grupėje sukelia daugiau chaoso ir nauda SUP turinčiam vaikui minimali: SP6: „<...> dažniausiai vis vaiką pasiimu pas save į kabinetą ir dirbame individualiai <...> kitu atveju, darbas neįmanomas, nes vaikas nesusikaupia, blaškosi“. SP1: „<...> retai kada dirbu, kada nebent yra naujas, naujokas grupėje <...>“.

Tyrimo metu buvo klausiama, kokiais tikslais specialusis pedagogas konsultuoja mokytojus siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą. 28 lentelėje pateikiama informacija apie šių pedagogų grupės mokytojų konsultavimo sritis.

28 lentelė. Grupės mokytojų konsultavimo sritys (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Grupės mokytojų konsultavimo sritys	Informacija apie vaiką	SP1: „kas susiję su ugdytiniu – jo pomėgiais, asmeninėmis savybėmis, šeimos situacija, situacija grupėje“. SP2: „<...> kaip vaikui sekasi grupės veiklose ar drąsiai bendrauja su suaugusiais, bendraamžiais, kaip išreiškia savo poreikius“. SP3: „dėl ypatybių dirbant su SUP ugdytiniu“. SP5: „<...> aš eidavau nebent susirinkti informacijos, kaip jisai, ką veikia grupėje, kaip jis įsitraukia ar ne, kaip jis komunikuoja <...>“. SP6: „<...> kai turiu išsiųsti vaiką į PPT tarnybą, tada stebiu vaiko elgesį grupėje ir tik po to individualiai“.
	Planų ir programų rengimas	SP6: „su mokytojomis nusimatome ir švietimo pagalbos plane bendrus tikslus, uždavinius bei ruošiami pritaikyti ir individualizuotas ugdymo programas“.
	Pokyčiai	SP7: „<...> domiuosi kaip vaikui sekasi ugdytis grupėje, kokią pažangą stebi mokytoja, ar nėra elgesio pakitimų <...> stebiu tam tikrus pokyčius <...> iškart informuoju mokytoją, domiuosi, kokie jos pastebėjimai, kartu sutariame apie pokyčius informuoti tėvus“.

Atliekant tyrimą, buvo svarbu išsiaiškinti, kokiais klausimais specialieji pedagogai dažniausiai kreipiasi į grupės mokytoją. Gauti atsakymai atskleidė, jog informantai kreipiasi susirinkti informacijos apie vaiką: šeimos padėtį ir kylančias problemas iš šeimos; ugdytinio, turinčio SUP veikimą bendroje grupėje, bendravimą su bendraamžiais ir suaugusiais, kaip geba išreikšti savo poreikius; prieš siunčiant vaiką į pedagoginę psichologinę tarnybą specialusis pedagogas stebi ugdytinį grupėje ir lygina su darbu pratybų metu. Tuo tarpu specialieji pedagogai rengdami programas ir ugdymo planus atsižvelgia į mokytojo išsikeltus tikslus, pagrindines temas, jas diferencijuoja taip, kad vaikas nepajustų atotrūkio. Pokyčių stebėjimas ir analizavimas, pasak informantų, svarbus užtikrinant probleminių sričių didėjimo prevenciją.

Specialiųjų pedagogų buvo klausiama, su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant SUP

turinčių vaikų ugdymo procesą (žr. 15 lentelė).

29 lentelė. Sunkumai, su kuriais pedagogai susiduria SUP turinčių vaikų ugdymo procese (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sunkumai, su kuriais pedagogai susiduria SUP turinčių vaikų ugdymo procese	Plano derinimas	SP1: „<...> kaip susiderinti tas visas savo planą - grupės planą ir pagalbos planą <...>“.
	Mokytojų nenoras bendradarbiauti	SP3: „<...> ne visi mokytojai nori bendradarbiauti, nenori pedagogai siekti bendrų tikslų ugdant SUP vaiko“. SP5: „<...> nenoras bendradarbiauti, nenoras įsitraukti <...>“. SP1: „<...> nenori bendradarbiauti <...> bendradarbiavimas yra tikslai dėl varnelės <...>“.
	Vaiko ir šeimos pažinimo eiga	SP4: „<...> pačioje pradžioje, susipažįstant su vaiku <...> bendraujant su tėveliais <...> prireikia nemažai laiko tam ryšiui sukurti, tiek su tėvais, tiek su vaikais“.
	Tėvų nenoras bendradarbiauti ir perdėti lūkesčiai	SP4: „<...> tėvų nenoras bendradarbiauti, komunikuoti su specialistais“ . SP7: „<...> tėvų nebendradarbiavimo arba perdėtų reikalavimų specialistams iškėlimo <...>“.
	IKT	SP6: „<...> pedagogai nemoka naudotis informacinėmis technologijomis“.
	Priemonių trūkumas	SP6: „<...> priemonių trūkumas <...>“.
	Per didelis vaikų skaičius grupėje	SP7: „<...> didelio vaikų, turinčių SUP, skaičiaus <...>“. SP6: „<...> per didelis vaikų skaičius grupėje <...>“.

Informantai išskyrė, kad pagrindiniai sunkumai, su kuriais pastarieji susiduria yra: mokytojų nenoras bendradarbiauti ir papildomai įsitraukti, nes SUP turintys vaikai nėra jų prioritetinė sritis – mokytojai daugiau orientuojasi į grupės daugumą. Taip pat ir tėvų nenoras „eiti į kontaktą“ su specialiuoju pedagogu, tuo tarpu keliant perdėtus lūkesčius specialisto atžvilgiu. Tyrimo metu informantai buvo užsiminę apie tai, kad specialusis pedagogas, grupės mokytojas ir tėvai yra lyg trijų dedamųjų pagalbos ratas, todėl bendradarbiavimas tarp šių suinteresuotųjų šalių yra būtinas, norint pasiekti bendrų tikslų, kitu atveju, pagalba nebus tikslingai teikiama. Galima pastebėti, jog specialieji pedagogai atskleidė neigiamą bendradarbiavimo pusę – iššūkį, kuris turi tiesioginę įtaką tiek vaikui, tiek pedagogams. Taip pat, buvo įvardinti ir kiti iššūkiai: per didelis vaikų skaičius grupėje; priemonių trūkumas specialiosios pagalbos teikimui; mokytojų negebėjimas dirbti su IKT rašant ugdymo planus, programas, informacinius laiškus specialiajam pedagogui; plano derinimas, kad būtų užtikrinimas tęstinumas; vaiko ir šeimos pažinimo eiga adaptacijos laikotarpiu.

Tyrimas siejamas su specialiuųjų pedagogų patirtimis, todėl buvo siekiama atskleisti gerąsias ir neigiamas pedagogų bendradarbiavimo patirtis. Išsamesni atsakymai pateikiami prieduose (žr. 5 priedas). Trumpai susistemintus gautus atsakymus, galima matyti, jog visi informantai yra patyrę teigiamų patirčių su grupių mokytojais (kylančia pedagogų vidine motyvacija stebint vaiko ugdymosi pažangą; mokytojų rodoma iniciatyva siekiant geriau suprasti SUP vaikų ypatybes;

pasitikėjimu grįstas darbas grupėje – priėmimas ir drąsesnis mokytojų požiūris į specialiojo pedagogo pagalbą grupėje). Visgi, neigiamos patirtys siejamos su mokytojų baime klysti; neigiamu požiūriu į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus; mokytojų principingumu ir vengimu kreiptis pagalbos; noru dirbti atskirai, savo disciplinose; vyresnio amžiaus mokytojų naudojimosi IKT įgūdžių stoka ir nenoras tų įgūdžių lavinti.

Specialiųjų pedagogų buvo klausta apie sėkmingo bendradarbiavimo su mokytojais siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą (žr. 30 lentelė).

30 lentelė. Sėkmingo bendradarbiavimo su mokytojais veiksniai (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Asmeninės savybės	Geranoriškumas	SP4: „<...> <i>geranoriškumą</i> <...>“.
	Pagarba	SP6: „<...> <i>pagarba kolegoms</i> <...>“.
	Noras padėti	SP1: „ <i>abipusis noras padėti vaikui</i> “. SP7: „ <i>noras padėti vaikui</i> <...>“. SP3: „<...> <i>visapusiška pagalba SUP ugdytiniui</i> <...>“.
	Tarpusavio supratimas	SP6: „<...> <i>tarpusavio supratimas</i> <...>“.
	Gebėjimas išklausyti	SP2: „<...> <i>mokytojų išklausymas</i> <...>“.
	Atsakomybė	SP6: „<...> <i>tikslingas darbų pasiskirstymas</i> <...>“.
	Noras tobulėti	SP7: „<...> <i>asmeninio tobulėjimo siekimas</i> “.
Įstaiga	Administracija	SP5: „<...> <i>administracijos požiūris, taisyklės</i> <...>“.
	Stiprus vadovas	SP5: „<...> <i>vadovas bus stiprus ir jis tame reikale gaudysis ir viską sujungs</i> <...> <i>reikia stipraus vadovo, vienareikšmiškai</i> “.

Analizuojant specialiųjų pedagogų išsakytas mintis apie sėkmingo bendradarbiavimo veiksnius, anot jų, sėkmę užtikrina du veiksniai: vieni susiję su įstaiga, kurioje dirba, kita - asmens savybės. Geranoriškumas siejamas su nuoširdžia pagalba nesiekiant kažkokios asmeninės naudos; noras padėti ir prisidėti prie ugdytinių, turinčių SUP gerovės kūrimo; noras tobulėti siejamas su asmeninio ir profesinio augimo kontekstu; tarpusavio supratimas, gebėjimas išklausyti ir atsakomybė yra savybės, kurios bendradarbiavimo procesą palengvina, įgalina pedagogus prisidėti prie bendro tikslo siekimo. Be asmeninių žmogaus savybių, informantai akcentuoja įstaigos įsitraukimą į bendradarbiavimo kultūros kūrimą ir skatinimą. Svarbi ir lyderystė, kitaip tariant, įstaigos vadovas, jo gebėjimas sukurti sistemišką, palankią bendradarbiavimo aplinką, kuri leistų atsiskleisti visam pedagogų potencialui.

Moksliniuose šaltiniuose (Miltenienė ir Venclovaitė, 2012) buvo minimas pedagogų (tiek mokytojų, tiek ir specialiųjų pedagogų) profesinis augimas įtraukiojo ugdymo kontekste, kuomet suteikiama galimybė pedagogams stebėti kolegų vedamas veiklas ir tikslingai išmokti panaudoti metodikas savo disciplinoje, ugdyti turimas kompetencijas ir savireflektuoti. Todėl siekta išsiaiškinti, kaip bendradarbiavimas prisideda prie mokytojų tobulėjimo profesinėje srityje (žr. 31 lentelė).

31 lentelė. Bendradarbiavimo įtaka profesiniam augimui (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sėkmingo bendradarbiavimo įtaka specialiųjų pedagogų profesiniam augimui	Motyvacija	SP1: „<...> mano paskatintos yra auklėtojos, kurios persikvalifikavo į logopedes <...>“.
	Igijamos patirtys	SP2: „<...> atsiranda vis kita patirtis, atrandam naujų metodų, būdų, būtent kaip dirbti su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais <...>“. SP3: „mokaisi iš kolegų, semiesi patirties <...> pedagogai dirba daug metų ir gali patarti, pakonsultuoti, jaunesni pedagogai gali padėti taip pat, dažniausiai pasiūlant įdomių ugdymo pritaikymui skirtų veiklų“. SP4: „<...> dalijimasis patirtimi naudingas kiekvienam, dirbančiam šį darbą <...>“. SP5: „<...> išklausai kito specialisto nuomonę ir žinias, ką reikia daryti, kaip reikia daryti apie tą vaiką, sakykim, rekomendacijas, gi tu pats augi, tu pats mokaisi <...>“. SP6: „<...> dalijantis metodine medžiaga, patirtimi, stebint veiklas, užsiėmimus, analizuojant, aptariant jas, kiekvienas <...> auga savo profesinėje srityje“.

Informantas SP1, kalbėdamas apie motyvaciją pabrėžė, kad nuoširdus bendradarbiavimas paskatino įgyti logopedo kvalifikaciją, gilinti žinias švietimo pagalbos kontekste. Tai įrodo, kad bendradarbiavimas išties prisideda prie mokytojų motyvacijos keisti darbinę sritį, didinimo. Tuo tarpu, informantų dauguma akcentavo bendradarbiavimo su mokytojais procese įgijamas patirtis: naujus atradimus; dalijimąsi patirtimis; atsakingą nuomonės išklusymą ir priėmimą; naudojamų bendradarbiavimo metodikų įvairovę, skatinančią profesinį pedagogų augimą. Bandant naujus, neatrastus dalykus ta patirtis darosi įvairiapusiškesnė, lankstesnė, labiau prisitaikanti. Tai, pasak informantų, yra vienas iš profesinio augimo veiksnių.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip specialieji pedagogai vertina bendradarbiavimo su grupių mokytojais kokybę. Atsakymai pasiskirstė netolygiai. Informantai SP1 ir SP7 bendradarbiavimo kokybę vertina labai gerai. Pasak informantų, jiems gera ateiti į grupę, bendrauti, jie jaučia asmeninį augimą: SP1: „<...> man labai gera ateiti <...> yra ir asmeniniai tokie pasikeitimai, nu vat, kaip tu jautiesi asmeniškai kaip žmogus <...>“. SP7: „vertinu labai gerai, bet kaip sakau, tobulėti visada yra kur“. Bendradarbiavimą gerai vertina informantai trys informantai: SP2: „manau, tai yra nauja <...> visi stengiamės, sakyčiau, visai gerai mums sekasi“; SP4: „kokybę vertinu gerai, su mokytojais sutariame puikiai“; SP6: „<...> pakankamai gerai, pamažu augame, kaip sakau, ir pasiekiame vis geresnių rezultatų“. Tačiau, pasak kelių informantų, vis dar laikomasi požiūrio, jog švietimo pagalbos specialistai yra vieninteliai atsakingi už SUP vaikų ugdymą. Prastai bendradarbiavimo kokybę įvertino SP5 informantas, teigdamas, jog dažnai priėjimo prie grupės mokytojų nėra, jie tarsi vengia to bendradarbiavimo, nenori užmegzti ryšio. Pasak informanto, tokiu atveju, didesnė nauda bus siekiant bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais: SP5: „<...> prasta <...> aš sakyčiau visiems pedagogams, kurie pradeda dirbti ugdymo

įstaigoj ir pamato, kad neprisibelsti prie pedagogų <...> geriau susirink telefono numerius tėvų ir bandyk su tėvais rasti ryšį <...>“.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti specialiųjų pedagogų nuomonę apie pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimo galimybes siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (žr. 32 lentelė).

32 lentelė. **Specialiųjų pedagogų pasiūlymai pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (N=7)**

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Specialiųjų pedagogų pasiūlymai pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Žmogiškieji ištekliai	SP1: „<...> žmogiškųjų išteklių <...>“.
	Laiko vadyba	SP1: „<...> laiko <...>“.
	Administracijos įsitraukimas	SP2: „<...> administracija atkreipia dėmesį, koks svarbus yra mūsų darbas ir kaip svarbu bendradarbiauti, tai kažkaip ir mokytojas kitaip ir mus žiūri, jau kai administracija kažką pakalba <...> pagerintų šiek tiek bendradarbiavimą, jeigu administracija daugiau įsitrauktų“.
	Savišvieta	SP3: „<...> didesnė savišvieta <...> kad SUP ugdytiniai yra visų reikalas, kad norint jiems padėti, turime dirbti visi, o ne kiekvienas individualiai“.
	Bendri projektai	SP4: „<...> daugiau bendrų projektų įstaigoje, kurie nebūtinai orientuoti vien į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, o į visą darželio bendruomenę“.
	Motyvaciniai dalykai	SP5: „<...> jeigu alga padidėtų, aš manau, kad daugiau atsirastų motyvacijos žmonėms kažką daryti, keistis ir tobulėti <...> nebus šitų motyvacinių dalykų, žmonės negaus irgi pasitenkinimo, nu niekas nedarys tikrai to, kas vat, kaip jis sakys, man nepriklauso“.
	Tėvų įtraukimas	SP7: „didesnis tėvų iniciatyvumas <...>“.

Paskutiniame interviu etape, specialiųjų pedagogų buvo prašoma pateikti pasiūlymus bendradarbiavimo gerinimui ikimokyklinio bendrojo ugdymo įstaigoje, įtraukiojo ugdymo kontekste. Visi 7 informantai pateikė skirtingus pasiūlymus, kurie galėtų pagerinti pedagogų bendradarbiavimą ir jo kokybę. Atsakymai leido sukurti kategoriją „Specialiųjų pedagogų pasiūlymai pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje“, o ją sudarė 7 subkategorijos: *žmogiškieji ištekliai; laiko vadyba; administracijos įsitraukimas; savišvieta; bendri projektai; motyvaciniai dalykai; tėvų įsitraukimas* (žr. 34 lentelę). Informantai atskleidė, kad bendradarbiavimas būtų geresnis, jei: būtų daugiau specialistų; būtų skirtas papildomas laikas pedagogų konsultacijoms, susitikimams – ne į „vaiko laiko sąskaitą“; įsitrauktų administracija – skleistų teigiamą požiūrį į specialiuosius pedagogus, jų darbą, prisidėtų prie bendradarbiavimo kultūros kūrimo; pedagogai užsiimtų savišvieta ir kartu prisiimtų atsakomybes; būtų organizuojami bendri projektai – skatinantys bendruomeniškumą; jei kiltų specialiųjų pedagogų atlyginimai, padidėtų motyvacija dirbti, tobulėti, ne vien dėl „varnelės“; tėvų didesnis

įsitraukimas irgi prisidėtų prie bendradarbiavimo gerinimo.

3.2. Interviu rezultatų apibendrinimas

Apibendrinant dviejų informantų grupių – mokytojų ir specialiųjų pedagogų interviu rezultatus, galima pastebėti tam tikrus aspektus, kuriuos pedagogai įvardija panašiai ir dažnas jų pasikartoja viso tyrimo eigoje.

Bendradarbiavimo svarba. Atlikus tyrimą tiek mokytojams, tiek specialiesiems pedagogams bendradarbiavimas yra svarbus ir laikomas prioritetu. Nustatyta, kad mokytojai bendradarbiavimą suvokia kaip dalijimąsi žiniomis, konsultavimąsi ir gilesnį supratimą. Specialieji pedagogai bendradarbiavimą suvokia kaip dalijimąsi specialiosios pedagogikos žiniomis ir bendro tikslo užsibrėžimą siekiant vaiko poreikių tenkinimo. Tiek mokytojams, tiek specialiesiems pedagogams bendradarbiavimas suprantamas kaip vaiko pažinimas ir pagalba jam.

Bendradarbiavimo formos ir būdai. Pedagogai tyrimo metu atskleidė, kokius pagrindinius bendradarbiavimo būdus taiko. Mokytojai išskyrė, jog tai bendras dokumentų pildymas ir kartu atliekami stebėjimai. Tuo tarpu, specialieji pedagogai akcentavo raštišką informacijos pateikimą mokytojams ir grupinių veiklų vedimą. Visi tyrimo dalyviai atsakė, jog pokalbis ir gyvas kontaktas yra efektyviausias bendradarbiavimo būdas, nes situacija ar probleminis klausimas keliamas „čia ir dabar“, tikslingai aptariant kylančius sunkumus ar stebimus pasikeitimus.

Specialiojo pedagogo vaidmuo grupėje. Tyrime apie vaidmenis bendradarbiavimo procese, tikslingai buvo siekiama atskleisti specialiųjų pedagogų vaidmenų įvairovę dirbant grupėje, nes pastarasis dažniau rotuoja savo kabinete ir bendroje grupėje. Mokytojai ir specialieji pedagogai antrino vieni kitų atsakymams ir atskleidė, kad specialiojo pedagogo dažniausiai atliekami vaidmenys grupėje yra pagalbininko (*mokytojui ir mokiniams*) ir stebėtojo. Specialieji pedagogai įžvelgė ir lygiavertiškumo principu grįstą vaidmenų pasiskirstymą – dalyviai įvardija save kaip lygiavertį kolegą, tokį pat mokytoją.

Sunkumai, kylantys pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo metu. Įtraukiojo ugdymo kontekste, pedagogai bendradarbiaudami tarpusavyje patiria ir sunkumų, susijusių su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymu ir ugdymo organizavimu. Mokytojai išskyrė, kad pagrindiniai iššūkiai kyla dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo, kritinių situacijų suvaldymo (*akcentuojami elgesio ir emocijų sutrikimų turinčių vaikų ugdymo sunkumai*), gebėjimo lanksčiai prisitaikyti prie situacijos (*pvz: keičiant dienos ugdymo planą*) ir laiko stygiaus (*nepakanka skiriamo laiko ugdytinio, turinčio SUP, individualiems užsiėmimams*). Visgi, specialieji pedagogai labiau pabrėžė mokytojų nenorą bendradarbiauti, įsileisti į grupines veiklas bei per didelį ugdytinių skaičių grupėse. Tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai atskleidė, jog tėvų abejingumas ir

netinkamos nuostatos į kitoniškumą kelia iššūkių siekiant įtraukties ir SUP turinčių vaikų priėmimo į bendrą grupę.

Sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai. Tyrime buvo atskleista, kokie veiksniai skatina sėkmingą pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą. Mokytojai įvardijo, kad tai yra, pirmiausia, asmeninės savybės – žmogiškumas, supratimas ir nuoširdumas. Tai, pasak mokytojų, padeda kurti pasitikėjimu grįstą tarpusavio ryšį. Specialieji pedagogai paantrino mokytojams ir pabrėžė supratimo, noro padėti svarbą bendradarbiavimui, visgi, specialiesiems pedagogams sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai apima daugiau aspektų nei asmeninės žmogaus savybės. Svarbus administracijos įsitraukimas į kolegialios bendradarbiavimo kultūros kūrimą ugdymo įstaigoje bei stipraus, kompetetingo, besidominčio naujovėmis vadovo, gebančio priimti būtinus sprendimus siekiant sėkmingesnio pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo.

Sėkmingo bendradarbiavimo patirtys. Kadangi tyrimo pagrindas yra pedagogų patirtys, buvo atskleistos tiek sėkmingo bendradarbiavimo patirtys, tiek sunkumai, kylantys pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo metu, siekiant organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą. Mokytojai atskleidė, kad sėkmingo bendradarbiavimo patirtys susijusios su profesiniu augimu, savalaikės pagalbos teikimu vaikams grupėje, specialiojo pedagogo įsitraukimu ir rodoma iniciatyva organizuojant bendras veiklas. Anot specialiųjų pedagogų, gerosios patirtys susijusios su bendrų tikslų įgyvendinimu, abipusiu bendradarbiavimu, mokytojų pasitikėjimu specialiuoju pedagogu ir priėmimu į grupės gyvenimą, mokytojų rodomas susidomėjimas SUP problematika, specifika, darbo metodikomis. Abi informantų grupės pabrėžė, kad vaiko stebima pažanga motyvuoja ir skatina dar labiau stiprinti bendradarbiavimą.

Tačiau tyrimas atskleidė ir sunkumus, kurie atsiranda pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo metu. Tyrime mokytojai atskleidė, kad specialieji pedagogai dažnai linkę priimti greitus ir neapgalvotus sprendimus, kas gali turėti įtakos ugdytinio tolimesniam ugdymuisi grupėje, neretai ir šeimos situacijai. Tuo tarpu, specialieji pedagogai neigiamų patirčių sukaupę daugiau ir išskyrė, kad jų patirtys susijusios su mokytojų noru greito rezultato ir demotivacija nematant greitos vaiko pažangos; baime įsileisti specialųjį pedagogą į grupės veiklą; nenoras tobulinti savo įgūdžių, pavyzdžiui, mokytojai ir specialieji pedagogai ugdymo planus rengia pasitelkdami IKT, tačiau paašškėjo, kad vyresnio amžiaus mokytojos neretai rengimo atsakomybes permeta specialiesiems pedagogams, nes negeba arba sunkiai sekasi naudotis technologijomis. Galima teigti, kad matomas tam tikras ribų nenustatymas mokytojų atžvilgiu.

DISKUSIJA

2024 metais įsigaliojęs įtraukusis ugdymas švietimo sektoriuje įnešė nemažai chaoso ir nežinios. Kadangi bendrojo ugdymo įstaigos skatina vaikų, turinčių SUP, įtrauktį, socializaciją ir sėkmingą ugdymą, svarbiu aspektu tampa pedagogų bendradarbiavimas ir išmanymas, kaip dirbti bendroje grupėje esant vaikų ir poreikių įvairovei.

Kaip sunkumus, kylančius SUP turinčių vaikų ugdymo procese, mokytojai įvardijo kritinių situacijų suvaldymą, spontanišką planų keitimą ir žmogiškųjų išteklių trūkumą, tuo tarpu specialieji pedagogai akcentavo tėvų abejingumą ir nenorą bendradarbiauti, kartu ir per didelį vaikų skaičių grupėse. Kalbant apie bendradarbiavimo sampratos suvokimą, tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai pabrėžė, jog tai yra pagalba vaikui ir bendro tikslo siekimas, siekiant tikslingai ugdyti SUP turinčius vaikus. Alabdallat ir kt. (2021) savo tyrime aiškiai akcentavo, jog pedagogai turi turėti gilesnį suvokimą apie tai, kiek svarbus bendro tikslo siekimas dirbant komandoje. Specialieji pedagogai pabrėžė ir tai, jog pirmiausia reikia pažinti vaiką visapusiškai, o tik tada kelti bendrus tikslus siekiant padėti. Tyrimo metu buvo svarbu suprasti, kokius bendradarbiavimo būdus ar formas naudoja pedagogai. Visi tyrime dalyvavę pedagogai bendradarbiaudami tarpusavyje dažniausiai taiko pokalbį. Pasak Gottlieb ir Rathmann (2014), Hansen ir kt. (2014), Jensen (2017), tai galima įvardinti kaip tiesioginę bendradarbiavimo formą, nes specialieji pedagogai dirba kartu su vaiku individualiai ar grupėje ir po to aptaria pasikeitimus, konsultuoja mokytoją, teikia grįžtamąjį ryšį, pateikia rekomendacijas dėl tolimesnių ugdymo galimybių. Paulsrud ir Nilholm (2023) teigia, jog bendradarbiavime svarbus grįžtamasis ryšys ir nuolatinė komunikacija. Kadangi specialieji pedagogai dalyvauja grupės veiklose, buvo siekta atskleisti, kokius vaidmenis atlieka specialieji pedagogai mokytojų ir pačių specialistų akimis. Pagrindiniu tapo pagalbininko vaidmuo – grupėje specialusis pedagogas padeda SUP turintiems vaikams įsitraukti į bendras veiklas, suteikia individualią pagalbą atliekant užduotis. Ne ką mažiau svarbus ir stebėtojo vaidmuo – pedagogai įvardijo, jog dažniausiai specialusis pedagogas ateina į grupę pastebėti: jei vaikas naujokas – susipažinti, jei pastebimi pokyčiai – dažniausiai elgesio ir emocijų, prieš siunčiant dokumentaciją į PPT. Pedagogų įvardintas buvo ir lygiaverčio kolegos vaidmuo – specialieji pedagogai grupėje atlieka tokį patį mokytojo vaidmenį: kartu organizuoja ir veda veiklas. Tai reiškia, jog pedagogai geba pasiskirstyti vaidmenimis ir dirbti kartu grupėje – esant poreikiui, siekiant įtraukties didinimo ir visų vaikų įsitraukimo (Paulsrud ir Nilholm, 2023). Tyrimas atskleidė ir neigiamas patirtis, t.y. ne visi pedagogai dirba kartu. Tyrimo metu keli informantai atskleidė, jog dažnai dirba atskirai, į grupes ateina tik esant poreikiui. Visa tai įtakoja ir mokytojų nenoras priimti specialistų į bendrą grupės veiklą. Tai labiau atskleidžia atskiros darbo kontekstą - mokytojai ir specialieji pedagogai, diferencijuodami ugdymo turinį, jį taiko

individualiai - savo disciplinoje ir į bendras veiklas nesikiša (Paulsrud ir Nilholm, 2023). Tyrimo metu pastebėta, jog didesnė atsakomybė ugdant SUP turinčius vaikus krenta grupės mokytojui – bendravimas su tėvais, veiklų ir metodų numatymas ir diferencijavimas pagal sukurto ugdymo planą. Dalis mokytojų pasidžiaugė, kad atsakomybėmis su specialiuoju pedagogu pasidalija lygiavertiškai, todėl kalbant su informantais buvo jaučiama empatija ir nuoširdus supratimas šiuo klausimu. Tuo tarpu, specialieji pedagogai vieną pagrindinių savo funkcijų įvardijo vaiko sutrikusių funkcijų ugdymą, nuolatinį metodų atnaujinimą, tėvų atsakomybę, mokytojų poreikių atliepimą ir darbų pasiskirstymą. Mokytojai pasikeitimų fiksavimą įvardijo kaip dažniausiai atliekamą funkciją. Taip pat, pastariesiems svarbus ir tęstinumo užtikrinimas bei konkrečių tikslų derinimas. Specialieji pedagogai įvardijo informacijos apie vaiką rinkimą bei metodologinę pusę. Specialieji pedagogai paantrino mokytojams dėl tikslų ir planų derinimo tarpusavyje. Mokytojai kalbėdami apie sėkmingo bendradarbiavimo veiksnius, atsakė beveik analogiškai kaip ir specialieji pedagogai, ir išskyrė savybes, skatinančias sėkmingą bendradarbiavimą: noras padėti; žmogiškumas; supratimas; nuoširdumas. Specialieji pedagogai akcentavo ir administracijos bei stipraus vadovo poveikį bendruomenės požiūriui į įtrauktį, pedagogus, bendros vizijos matymui ir sėkmės užtikrinimui. Kadangi mokytojai ne kartą tyrimo metu minėjo, jog specialieji pedagogai turi gilesnių ir specifiskesnių žinių apie SUP, jų įvairovę ir šių vaikų ugdymo pritaikomumą. Tyrimo metu mokytojai atskleidė, jog į specialųjį pedagogą dažniausiai kreipiasi patarimo. Mokytojai paminėjo ir emocijų suvaldymo, šeimos situacijos klausimus, kuriems svarbus konsultavimasis su specialiuoju pedagogu. Tuo tarpu, specialieji pedagogai įvardijo, kad dažniausiai į grupės mokytoją kreipiasi rinkdami informaciją apie ugdytinį – buvimą grupėje, asmenines savybes, pomėgius. Paašškėjo, kad ugdymo planų rengimas svarbus visiems pedagogams, nes yra derinamas tarpusavyje, renkama ir pildoma skirtinga informacija apie ugdytinį. Deja, du informantai ugdymo planus rengia individualiai: nėra dirbančio specialiojo pedagogo; pedagogai tiesiog paruošia savo dalis atskirai.

Nors tiek mokytojai, tiek specialieji pedagogai bendradarbiavimo kokybę vertina palankiai, tam tikros neigiamos patirtys leidžia įžvelgti trūkumus: grupės mokytojų požiūrį į specialiojo pedagogo pagalbą grupėje, specialiuosius ugdymosi poreikius; specialiųjų pedagogų puolimą į kraštutinius, iki galo nesusipažįstant su situacija.

Visgi, išnagrinėtoje mokslinėje literatūroje ir tyrime atsiskleidė specialiųjų pedagogų gilesnės žinios ir supratimas apie specialiuosius ugdymosi poreikius, jų specifiką – pedagogai kalbėjo konkrečiai, tikslingais terminais. Be viso to, specialieji pedagogai interviu metu giliau panagrinėjo tėvų vaidmenį bendradarbiavimo su pedagogais procese, ko pas grupių mokytojus išties pritrūko, nors patys mokytojai su tėvais tiesiogiai bendrauja kasdien. Mokytojų interviu galima matyti „pedagoginį kampą“ – praktinius metodus, pedagoginę terminologiją.

Atlikus interviu galima teigti, jog pedagogų bendradarbiavimo patirtys yra pozityvios – pilnos konkrečių pavyzdžių, išsamios, motyvuojančios ir leidžiančios atskleisti realų bendradarbiavimo poveikslą. Gerąsias bendradarbiavimo patirtis patyrė visi tyrimo dalyviai, o tai rezonuoja esminę bendradarbiavimo sampratos dedamąją ir tai, jog visgi pedagogai atranda būdų dirbti bendro tikslo link.

Tyrimo rezultatai ir sukurtos kategorijos gana glaudžiai siejasi su teorijoje analizuotais lietuvių ir užsienio mokslininkų tyrimais šia tema: pedagogų vaidmenys bendradarbiavimo procese, bendradarbiavimo svarba, formos ir būdai, gerosios patirtys, kylantys iššūkiai, sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai. Tyrime atsiskleidė daug aspektų, kurie tarpusavyje susiję ir dažnai kartojasi. Nors įvairiomis patirtimis pedagogai pasidalijo, sėkmingų bendradarbiavimo patirčių yra kur kas daugiau, jos gilesnės, išsamesnės ir įrodančios tikrąją bendradarbiavimo svarbą. Bendradarbiavimas, pasak pedagogų, pakankamas ir kiek įmanoma kokybiškas siekiant SUP turinčių vaikų sėkmingos įtraukties ir ugdymo, todėl bendradarbiavimo metu kylantys sunkumai gali tik padėti įžvelgti naujų krypčių, padedančių gerinti bendradarbiavimą tarp pedagogų.

Praktinė tyrimo rezultatų reikšmė atskleidė, jog pedagogų bendradarbiavimas įtraukiojo ugdymo kontekste, dirbant su SUP turinčiais vaikais, užtikrina mokymosi sėkmę, profesinį augimą ir patirtį. Tyrimo metu pedagogai akcentavo, jog visas susitikimų, pokalbių laikas neretai eina į vaiko laiko sąskaitą – oficialiai skiriamo laiko nepakanka pilnavertiškam bendradarbiavimui ir esminių klausimų aptarimui. Todėl būtų tikslinga ugdymo įstaigose įsteigti mokytojų ir specialiųjų pedagogų, dirbančių su SUP turinčiais ugdytiniais, draugiją (ugdymo įstaigos lygmeniu), kuri diegtų konkrečius bendradarbiavimo modelius, taip skatintų dažnesnį ir labiau orientuotą patirties dalijimąsi ar konsultavimąsi.

Tyrimo ribotumai susiję su trumpu tyrimo laiku – kai kurių pedagogų bendradarbiavimo patirtis nėra ilga, todėl tam tikrų bendradarbiavimo aspektų pastarieji galėjo neįžvelgti; maža informantų imtimi - tyrimas reprezentuoja tik nedidelę pedagogų populiaciją. Būtų tikslinga atlikti pakartotiną interviu su informantais po metų, stebint pokyčius ar naujas bendradarbiavimo kryptis. Taip pat, papildyti kiekybiniu tyrimu, siekiant išanalizuoti didesnę populiacijos dalį ir duomenis įvertinti statistiškai.

IŠVADOS

1. 2024 metais įsigaliojus įtraukiamam ugdymui Lietuvoje ir didėjant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų skaičiui, pedagogų bendradarbiavimas tampa sėkmingesnio ugdytinių įtraukimo į bendrojo ugdymo įstaigas elementu – abipusė pagalba įgalina vaikus patirti mokymosi sėkmę, ugdyti socialinius įgūdžius, tapti pilnaverčiais visuomenės nariais. Mokslinėje literatūros analizėje atsiskleidė mokytojų ir specialiųjų pedagogų, ugdančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, bendradarbiavimo svarba planuojant ugdymo procesą, kuriant lanksčią ugdymo aplinką, pritaikant turimas kompetencijas pagalbos teikime, įgalinant proceso dalyvius lygiavertiškai įsitraukti į bendro rezultato siekimą. Konsultacijos, vertinimai, planavimas, stebėjimai, darbas grupėje, elgesio valdymas, programų rengimas yra vienos pagrindinių bendradarbiavimo formų, kurias pedagogai naudoja siekdami užtikrinti tikslingą, į individualius vaikų poreikius orientuotą ugdymo proceso organizavimą.

2. Apibendrinant mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo sėkmingas patirtis, galima teigti, kad pedagogų tarpusavio bendradarbiavimas yra būtinas, norint užtikrinti vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, įtrauktį ir ugdymosi pažangą. Mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimas pasireiškia per nuolatinę informacijos dalijimąsi, konsultacijas ir bendras veiklas. Tokios veiklos kaip dalyvavimas konferencijose, specialistų teikiama pagalba kasdienėse situacijose, patirtys sprendžiant iššūkius, padeda pasiekti teigiamų rezultatų. Mokytojai taip pat aktyviai įsitraukia į bendrą darbą, rodydami iniciatyvą ir įsiklausydami į specialiųjų pedagogų patarimus, kas skatina bendrą tikslų siekimą ir orientaciją į vaiko pažangą. Toks bendradarbiavimas ne tik padeda pasiekti išsikeltus ugdymo tikslus, bet ir stiprina vaikų socializaciją, emocinį stabilumą bei pačių pedagogų profesinį augimą.

3. Tyrime atsiskleidžia mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo metu kylantys iššūkiai, sunkumai organizuojant vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą. Labiausiai išryškėję sunkumai ugdant SUP turinčius vaikus mokytojams yra kritinių situacijų suvaldymas – akcentuojant elgesio ir emocijų sutrikimą turinčių vaikų ugdymo sunkumus; specialistų trūkumas - mažai specialiųjų pedagogų, taip pat, mokytojo padėjėjų, kurie galėtų padėti veiklų metu. Specialiesiems pedagogams – tėvų abejingumas ir nenoras bendradarbiauti, išsikeliami pernelyg dideli lūkesčiai ir atsakomybių permetimas pedagogui. Kalbant apie ugdymo proceso organizavimą, mokytojai išskiria spontanišką individualių ugdymo ir pagalbos vaikui planų keitimą – esant poreikiui, pedagogai turi koreguoti dienos planą iš anksto nepasiruošę, o tai sukelia nepatogumų, nes būtinas operatyvumas ir gebėjimas prisitaikyti ugdant SUP turinčius vaikus. Specialieji pedagogai akcentuoja mokytojų ir tėvų nenorą bendradarbiauti. Organizuojant vaikų, turinčių SUP, ugdymą, svarbu gebėti lanksčiai prisitaikyti prie esamų pasikeitimų;

bendradarbiauti sprendžiant kritines situacijas - aptarti netinkamo elgesio protrūkių priežastis, galimas pasekmes ar sprendimo būdus, leidžiančius tam elgesiui kartotis rečiau; tėvų įgalinimas veikti kartu su pedagogais.

4. Kokybinio tyrimo metu buvo nustatyti veiksniai, skatinantys pedagogų tarpusavio bendradarbiavimą, siekiant sėkmingo vaikų, turinčių SUP, ugdymosi. Empirinio tyrimo metu labiausiai išryškėjo žmogiškosios asmeninės savybės. Mokytojai teigė, jog atsakingumas, profesionalumas, supratimas, nuoširdumas, pasitikėjimas bei geranoriškumas yra pagrindiniai sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai. Specialieji pedagogai paantrino mokytojų įžvalgoms apie asmenines savybes – pedagogai įvardijo geranoriškumą, pagarbą, norą padėti, tarpusavio supratimą, gebėjimą išklausyti, atsakingumą bei norą tobulėti. Be asmeninių savybių, specialieji pedagogai kaip vieną pagrindinių sėkmingo bendradarbiavimo veiksnių įžvelgė ir ugdymo įstaigos bendruomenės didesnę įsitraukimą į bendradarbiavimo kultūros kūrimą bei skatinimą. Specialieji pedagogai teigė, jog svarbus ir įstaigos vadovo vaidmuo, nes pastarasis turėtų būti kompetentingas ir gebantis kurti palankią bendradarbiavimo aplinką lyderis, suteikiantis galimybę atsiskleisti visam pedagogų potencialui. Pabrėžtina, kad specialiųjų pedagogų ir mokytojų bendradarbiavimas atspindi ugdytinio mokymosi sėkmę, tuo tarpu abi pusės gali tarpusavyje konsultuotis, bendrai ieškoti ir bandyti strategijas, mokymo programas bei planuoti ugdymo procesą.

5. Išanalizavus mokytojų ir specialiųjų pedagogų nuomonę apie pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo gerinimo galimybes, siekiant tinkamai organizuoti vaikų, turinčių SUP, ugdymą, galima daryti išvadą, kad rekomenduojama kolegialiai atlikti stebėjimus, bendrai pildyti dokumentaciją bei taikyti efektyviausią komunikacijos būdą ir komunikuoti gyvai, ko pasekoje galima diskutuoti bei taip dalintis patirtimis. Atsižvelgiant į tai, kad specialieji pedagogai labiau pabrėžė mokytojų nenorą bendradarbiauti, įsileisti į grupines veiklas, teikiama rekomendacija organizuoti daugiau privalomųjų grupinių veiklų. Pastarųjų siūlymų taikymas gali padėti gerinti bendradarbiavimo galimybes tarp pedagogų ir specialistų bei prisidėti prie sėkmingo vaikų, turinčių SUP ugdymo.

REKOMENDACIJOS

Remiantis empirinio tyrimo rezultatais bei teorinėje dalyje pateikta literatūros analize teikiamos sekančios rekomendacijos:

1. Mokytojams ir specialiesiems pedagogams

1.1. Įsteigti pedagogų draugiją, skatinančią mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimo kultūrą: laikas skirtas probleminėms sritims aptarti, dalintis patirtimis, metodikomis, kurti įtraukties strategijas, skirtas ne tik SUP turintiems vaikams.

1.2. Užsiimti savišvieta – dalyvauti mokslinėse konferencijose, teoriniuose ir praktiniuose seminaruose.

2. Ugdymo įstaigos administracijai

2.1. Inicijuoti ir organizuoti bendruomeniškus projektus ugdymo įstaigose, skirtus pozityvios įtraukties skatinimui, kuriuose dalyvautų ne tik pedagogai, tačiau ir visi kiti ugdymo dalyviai: tėvai ir ugdytiniai.

2.2. Skatinti pozityvų požiūrį į kolegialų bendradarbiavimą – šviesti, taikyti komandinio darbo strategijas.

3. Švietimo sistemai

3.1. Atsakingai ruošti mokinio padėjėjus, dirbsiančius su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, kurie po vidurinės mokyklos baigimo turėtų studijuoti specialiosios pedagogikos moduluose ar papildomosiose studijose tam, kad įgytų specialių kompetencijų darbui su šiais vaikais.

3.2. Būsimiems specialiesiems pedagogams ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams jau studijų metu akcentuoti kolegialaus bendradarbiavimo svarbą ugdymo procese, taikant komandines darbo užduotis, praktiškai taikant bendradarbiavimo strategijas, keliant diskusijas šia tema.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

- Aalatawi, R. (2023). Teachers' Perceptions of the Barriers to Inclusive Education of Kindergarten Students with Disabilities in Saudi Arabia. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 22(2), 338-357.
- Adams, W. C. (2015). Conducting semi-structured interviews. *Handbook of practical program evaluation*, 492-505.
- Alabdallat, B., Alkhamra, H., & Alkhamra, R. (2021, December). Special education and general education teacher perceptions of collaborative teaching responsibilities and attitudes towards an inclusive environment in Jordan. In *Frontiers in Education* (Vol. 6, p. 739384). Frontiers Media SA.
- Alghazo, E. M., & Alkhazaleh, M. S. (2021). *Collaboration between special education teachers and regular education teachers: Implications for professional development*.
- Armstrong, F. (2019). *Social Constructivism and Action Research: Transforming teaching and learning through collaborative practice*. Routledge.
- Balčiūnaitė-Tarasevičienė, I. (2024). *Ugdymo metodikos pagrindai*. Vilnius: Generolo J. Žemaičio karo akademija.
- Billingsley, B., Bettini, E., Mathews, H. M., & McLeskey, J. (2020). Improving working conditions to support special educators' effectiveness: A call for leadership. *Teacher Education and Special Education*, 43(1), 7-27.
- Buli-Holmberg, J., Nilsen, S., & Skogen, K. (2019). Inclusion for Pupils with Special Educational Needs in Individualistic and Collaborative School Cultures. *International journal of special education*, 34(1), 68-82.
- Burvytė, S. (2017). Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymo užtikrinimo sąlyga. *Socialinis ugdymas*, 47, 3, 6-23.
<https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/1f13a0ae-a834-488a-a0a7-7edb994f627e/content>

- Camarihna-Matos, L. M., & Afsarmanesh, H. (2008). Concept of collaboration. In *Encyclopedia of networked and virtual organizations* (pp. 311-315). IGI Global.
- Chekan, O., Haiash, O., Liubchenko, I., Popovych, N., & Barna, K. (2023). Inclusive Education:: approaches and methods of working with children with special needs. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*, 16(3), 639-647.
- Cherner, T. O. D. D. (2020). Take back social constructivism: A process for teacher educators to design collaborative, asynchronous learning experiences. *Teaching, technology, and teacher education during the COVID-19 pandemic: Stories from the field*, 479-482.
- Chindo, H. S. (2022). Concept of Special Education and Categories of Persons with Special Needs. In book “*Special and Inclusive Education with Focus on Nigerian Experience*” GlobeEDIT.
- Chitiyo, J. (2017). Challenges to the use of co-teaching by teachers. *International Journal of Whole Schooling*, 13(3), 55-66.
- Cypress, B. S. (2015). Qualitative research: the “what,” “why,” “who,” and “how”!. *Dimensions of Critical Care Nursing*, 34(6), 356-361.
- Collins, A. (Ed.). (2022). *Contemporary security studies*. Oxford university press.
- Europos komisija, 2024. *Specialiuju ugdymosi poreikių tenkinimas*. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/lt/national-education-systems/lithuania/specialiuju-ugdymosi-poreikiu-tenkinimas>
- Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra, 2011. <https://www.nsa.smm.lt/2020/07/31/europos-specialiojo-ir-inkliuzinio-ugdymo-pletros-agenturos-naujausi-leidiniai-ir-informacija/>
- Ezer, F., & Aksüt, S. (2021). Opinions of Graduate Students of Social Studies Education about Qualitative Research Method. *International Education Studies*, 14(3), 15-32.
- Fix, G. M., Rikkerink, M., Ritzen, H. T. M., Pieters, J. M., & Kuiper, W. A. J. M. (2021). Learning within sustainable educational innovation: An analysis of teachers’ perceptions and

- leadership practice. *Journal of educational change*, 22(1), 131-145.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10833-020-09410-2>
- Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras.
- Griffiths, A. J., Alsip, J., Hart, S. R., Round, R. L., & Brady, J. (2021). Together we can do so much: A systematic review and conceptual framework of collaboration in schools. *Canadian Journal of School Psychology*, 36(1), 59-85.
- Halai, A. (2006). Ethics in qualitative research: Issues and challenges. Conference: *Multi Disciplinary Qualitative Research in Developing Countries*, 1-6.
- Hansen, J. H., Carrington, S., Jensen, C. R., Molbæk, M., & Secher Schmidt, M. C. (2020). The collaborative practice of inclusion and exclusion. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 47-57.
- Ioannidi, V., & Malafantis, K. D. (2022). Inclusive education and pedagogy: a practice for all students. *European Journal of Education Studies*, 9(10).
- Ištrauktis švietime plėtros gairės* (2022). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.
<https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/Itrauktis%20svietime%20pletros%20gaires%201.pdf>
- Jortveit, M., & Kovač, V. B. (2022). Co-teaching that works: special and general educators' perspectives on collaboration. *Teaching education*, 33(3), 286-300.
- Josephine, O., & Audrey, M. (2023). Qualitative Research: Essence, Types and Advantages. *Open Access Library Journal*, 10(12), 1-9.
- JT neįgaliųjų teisių konvencija* (2010). Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija ir jos Fakultatyvus protokolai (lrs.lt).<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.335882>
- Kauffman, J. M., Badar, J., Hallenbeck, B., & Lopes, J. (2022). Teaching inclusive and special education during the COVID-19 pandemic: needed support for learning and research of effects on teachers and students. *Support for Learning*, 37(4), 589-606.

- Kefallinou, A., Symeonidou, S., & Meijer, C. J. (2020). Understanding the value of inclusive education and its implementation: A review of the literature. *Prospects*, 49(3), 135-152.
- Keyton, J. (2018). Interaction Process Analysis (IPA). In E. Brauner, M. Boos, & M. Kolbe (Eds.), *The Cambridge handbook of group interaction analysis* (pp. 441–450). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316286302.024>
- Kožárová, J. (2018). Possibilities of inclusive education for students with special educational needs. *Asian education studies*, 3(2), 21.
- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2011). Valstybės pažangos Taryba. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.412512>
- Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2011). *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.404013>
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2023). *Dėl 2023-2024 ir 2024-2025 metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo*. Dėl 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ca29f721e2d611eda305cb3bdf2af4d8/asr>
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2011). *Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimas V-1228* Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.403927/HoSRYxPere>
- LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintas įsakymas (2011). *Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo*, V-1228. Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2926557049F3/asr>

- LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintas teisės aktas (2003). *Dėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinio pareiginio aprašo*, ISAK-1581 Dėl Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinio pareiginio aprašo (lrs.lt). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.221964>
- LR Švietimo įstatymo 5 str. 5 d., 2011. I-1489 Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (lrs.lt). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
- Mahmoud, A., & Ibrahim, M. H. (2021). An overview of children with special needs. *Research Gate*.
- Mahn, H. & Steiner, V. J. (2012). Vygotsky and sociocultural approaches to teaching and learning. *Handbook of psychology, educational psychology*, 7, 117.
- Malinauskienė, D. (2014). Žaidimo svarba ikimokyklinio amžiaus vaiko socializacijai. *Socialinis ugdymas*, 7, 33-38. <https://www.lituanistika.lt/content/60198>
- Manea, A. D. (2013). Practices of inclusive education. *Educatia* 21, (11), 32-37.
- Martišauskienė, D. ir Trakšėlys, K. (2014). Švietimo paslaugų kokybės epistemologinės prieigos. *Tiltai*, 65(4), 205-213.
- Memisevic, H., & Biscevic, I. (2023). Enhancing the skills of special education teachers: a scoping review of professional development approaches. *Multidisciplinarni Pristupi u Edukaciji i Rehabilitaciji*, 5(5), 199-210.
- Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). *Pagalbos mokiniui specialistų rengimas ir funkcijos: Lietuvos ir užsienio patirtis*. <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/04/03Pagalbos-mokiniui-specialistu-rengimas.pdf>
- Miltenienė, L. ir Venclovaitė, I. (2012). Teacher collaboration in the context of inclusive education. *Specialusis ugdymas*, 27(2), 111-123.
- Miltenienė, L., Kaffemanienė, I., Melienė, R., Kairienė, D., Geležinienė, R. ir Tomėnienė, L. (2020). *Specialusis ugdymas ir jo transformacijos įtraukiojo švietimo kontekste*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

- Monkevičius, J. ir Čiužas, R. (2015). Mokytojų profesinių besimokančių bendruomenių sampratos konceptualizavimas besimokančių organizacijų tyrimų kontekste. *Socialinis ugdymas*, 40(1). <http://dx.doi.org/10.15823/su.2015.38>
- Mouchritsa, M., Kazanopoulos, S., Romero, A., & Garay, U. (2021). Collaboration between General and Special Education Teachers in Inclusive Classrooms: A Review of the Literature. *Journal of Education and Practice*, 12(6).
- Muckenthaler, M., Tillmann, T., Weiss, S. & Kiel, E. (2020). Teacher collaboration as a core objective of school development. *School Effectiveness and School Improvement*, 31, 486-504. <https://doi.org/10.1080/09243453.2020.1747501>
- Naeemy, M. I., & Yoneida, H. (2024). Students with Intensive Needs in an Inclusive Education System: A Literature Review. *Journal of ICSAR*, 8(2), 204-229.
- Ní Bhroin, Ó., & King, F. (2020). Teacher education for inclusive education: a framework for developing collaboration for the inclusion of students with support plans. *European Journal of Teacher Education*, 43(1), 38-63.
- Oranga, J., & Matere, A. (2023). Qualitative Research: Essence, Types and Advantages. *Open Access Library Journal*, 10(12), 1-9.
- Paires, M. J. P., & Mandal, L. A. (2023). *Collaborative Teaching Between Special Education Teachers and Mainstream Teachers in Inclusive Education*.
- Palincsar, A. S. (1998). Social constructivist perspectives on teaching and learning. *Annual review of psychology*, 49(1), 345-375.
- Pasirengimo įgyvendinti švietimo įstatymo NR. I-1489 5, 14, 21, 29, 30, 34 IR 36 str. pakeitimo ir įstatymo papildymo 451 str. nuostatos 2021–2024 m. veiksmų planas. <https://ktm.lt/wp-content/uploads/2022/11/Itraukties-veiksmu-planas-2021-2024-m..pdf>
- Paulsrud, D., & Nilholm, C. (2023). Teaching for inclusion—a review of research on the cooperation between regular teachers and special educators in the work with students in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, 27(4), 541-555.

- Rai, N., & Thapa, B. (2015). A study on purposive sampling method in research. *Kathmandu: Kathmandu School of Law*, 5(1), 8-15.
- Raskin, A. M. (2023). *Co-Teaching at the Secondary Level: A Qualitative Study of Perceptions, Implementations, & Constructivism* (Doctoral dissertation, University of Nevada, Las Vegas).
- Ruslin, R., Mashuri, S., Rasak, M. S. A., Alhabsyi, F., & Syam, H. (2022). Semi-structured Interview: A methodological reflection on the development of a qualitative research instrument in educational studies. *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*, 12(1), 22-29.
- Ruškus, J. (2020). Klausimai ir iššūkiai dėl negalią turinčių vaikų teisės mokytis įtraukiojo ugdymo sąlygomis Lietuvoje. *Specialusis ugdymas*, 1(41), 10-52.
- Saleem, A., Kausar, H., & Deebe, F. (2021). Social constructivism: A new paradigm in teaching and learning environment. *Perennial journal of history*, 2(2), 403-421.
- Seema, R., & Varik-Maasik, E. (2023, July). Students' digital addiction and learning difficulties: shortcomings of surveys in inclusion. In *Frontiers in Education* (Vol. 8, p. 1191817). Frontiers Media SA.
- Siahaan, M. K. (2022). Education for children with special needs. *The Explora*, 8(2), 14-27.
- Sigstad, H. M. H., Buli-Holmberg, J., & Morken, I. (2022). Succeeding in inclusive practices in school in Norway—A qualitative study from a teacher perspective. *European Journal of Special Needs Education*, 37(6), 1009-1022.
- Symeonidou, S., Tsakiri, M., & Mavrou, K. (2024). Inclusive education in the aftermath of the pandemic: Lessons from mainstream and special teachers who 'escaped the room'. *European Educational Research Journal*, March 11, 2024. <https://doi.org/10.1177/14749041241236895>

- Stacevičienė, J. (2023). *Mokytojo lyderystė gerinant mokytojų tarpusavio bendradarbiavimą*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:167407751/datastreams/MAIN/content>
- Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS). 2023–2024 metų duomenys. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse (2023 – 2024 m.). <https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/>
- Tomėnienė, L. ir Alifanovienė, D. (2023). Advantages and challenges of inclusive education: analysis of teachers' subjective experiences. *Social welfare: interdisciplinary approach.*, 13, 167-182.
- Tzivinikou, S. (2015). Collaboration between general and special education teachers: Developing co-teaching skills in heterogeneous classes. *Problems of Education in the 21st Century*, 64(1), 108-119.
- Ugwu Chinyere, N. & Eze, V. H. U. (2023). Qualitative Research. *IDOSR Journal of Computer and Applied Sciences*, 8(1), 20-35.
- UNESCO (2005). Possibilities of Inclusive Education for Students With Special Educational Needs.
- Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. (2014). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Vilnius. https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/teisine_informacija/valstybine-svietimo-strategija-2013-2022press-2014-12-23.pdf
- Valstybinė švietimo 2013–2022 m. strategija (2014). Nacionalinė švietimo agentūra. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/04/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf
- Zagona, A. L., Kurth, J. A., & MacFarland, S. Z. (2017). Teachers' views of their preparation for inclusive education and collaboration. *Teacher Education and Special Education*, 40(3), 163-178.

Žydžiūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai: vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams*. Vilnius: Vaga.

PRIEDAI

KLAUSIMAI MOKYTOJAMS

Demografiniai ir profesiniai duomenys	1. Koks Jūsų amžius? 2. Koks Jūsų išsilavinimas? 3. Kokios Jūsų pareigos ugdymo įstaigoje? 4. Kokia Jūsų kvalifikacinė kategorija? 5. Koks Jūsų bendras pedagoginis stažas? 6. Koks Jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?
Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP), įvairovė	7. Su kokio amžiaus vaikais, turinčiais SUP, dirbate? 8. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi Jūsų grupėje? 9. Kokius ugdymosi poreikius turi Jūsų ugdytiniai? 10. Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote, norėdami įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą? 11. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?
Bendradarbiavimas	12. Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių? 13. Kokie Jūsų, kaip mokytojo, bendradarbiavimo tikslai? 14. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate? 15. Kaip dažnai palaikote „gyvą“ kontaktą su specialiuoju pedagogu? 16. Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese. 17. Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi. 18. Kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu? 19. Kiek Jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP? 20. Pasidalinkite, kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, dirbdamas grupėje? 21. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu? 22. Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu. 23. Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui? 24. Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo? 25. Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Jei „taip“, tai kokių? Pasidalinkite šia savo patirtimi. 26. Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Pakomentuokite, kodėl taip manote.
Pasiūlymai bendradarbiavimo gerinimui	27. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

KLAUSIMAI SPECIALIESIEMS PEDAGOGAMS

DEMOGRAFINIAI IR PROFESINIAI DUOMENYS	1. Koks Jūsų amžius? 2. Koks Jūsų išsilavinimas? 3. Kokios Jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? 4. Koks Jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas? 5. Kokia Jūsų kvalifikacinė kategorija?
Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimas vaikams, turintiems SUP	6. Kokio amžiaus vaikus, turinčius SUP, ugdote? 7. Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate? 8. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP? 9. Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?
Bendradarbiavimas	10. Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių? 11. Kokie Jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai? 12. Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate? 13. Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju? 14. Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese, siekiant sėkmingo vaikų, turinčių SUP, ugdymosi? 15. Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi. 16. Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją? 17. Kiek Jums svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP? 18. Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju. 19. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu? 20. Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju? 21. Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui? 22. Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, patirčių? Jei „taip“, tai kokių? Pasidalinkite šia savo patirtimi. 23. Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo? 24. Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?
Pasiūlymai bendradarbiavimo gerinimui	25. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

Mokytojų ir specialiųjų pedagogų demografiniai – profesiniai duomenys (N=14)

Informantas	Amžius	Išsilavinimas	Pareigos ugdymo įstaigoje	Darbo stažas dirbant su SUP	Kvalifikacinė kategorija	Pedagoginis darbo stažas
M1	44m.	aukštasis	Ikimokyklinio ugdymo mokytoja	6m.	Vyr. mokytoja	21 m.
M2	50m.	aukštasis - universitetinis	Ikimokyklinio ugdymo mokytoja	29m.	Vyr. mokytoja	29 m.
M3	37m.	aukštasis	Ikimokyklinio ugdymo mokytoja	5m.	Vyr. mokytoja	6 m.
M4	60m.	aukštesnysis	Ikimokyklinio ugdymo mokytoja	5m.	Mokytojas - metodininkas	39 m.
M5	60m.	aukštasis	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytoja	27m.	vyr. mokytoja	27 m.
M6	39m.	aukštasis - universitetinis	Ikimokyklinio ugdymo mokytoja	7m.	Mokytoja	10 m.
M7	28m.	aukštasis - universitetinis	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytoja	5m.	Mokytoja	7 m.
SP1	45m.	aukštasis	Specialioji pedagogė - logopedė	x	Metodininkas	15 m.
SP2	28m.	aukštasis - universitetinis	Logopedė – specialioji pedagogė	x	Specialioji pedagogė	5 m.
SP3	32m.	aukštasis - universitetinis	Specialioji pedagogė	x	Mokytojas	5 m.
SP4	34m.	aukštasis - universitetinis	Logopedė – specialioji pedagogė	x	Vyr.logopedė – spec.pedagogė	5 m.
SP5	37m.	aukštasis - universitetinis	Specialioji pedagogė	x	Metodininkas	15 m.
SP6	28m.	aukštasis - universitetinis	Specialioji pedagogė	x	Mokytoja	5 m.
SP7	35m.	aukštasis - universitetinis	Specialioji pedagogė - logopedė	x	Specialioji pedagogė	11 m.

Gerosios ir neigiamos mokytojų bendradarbiavimo patirtys (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Dažnis
Bendradarbiavimo patirtys	Teigiamos patirtys	M1: „<...> turėjom tikrai labai didelių poreikių vaiką <...> pagelbėjo jos paprastas patarimas, kaip nuraminti jį, emocijų priepolį <...> patarimas žmogiškas ir kartu atradome tuos arkliukus, kartu kalbėdamos, kas jam patinka <...> stengtis užpildyti tą tuštumą“. M2: „noriu pasidžiaugti <...> yra tokia konferencija <...> atėjo ir pasakė logopedė, ir spec. pedagogas, kad yra tokia konferencija ir mes vykom kartu į konferenciją <...> liečia konkrečiai mano vaikus, jų tas silpnąsias vietas, va, žinokit, tikrai džiaugiuosi“. M3: „<...> atėjus pedagogė, nu pataikė tuo metu, kada ten visas toks triukšmas vyko ir pamatė, kad iš tikrųjų pakankamai sunku yra susikaupti kitai daliai grupės <...> ji atėjus sako, jūs kvieskit mane, kada aš būnu darbe, kvieskit, ateisiu, pabūsiu, tiesiog kada neturit pagalbos <...> tikrai iš prieš tai buvusios to girdėti neteko, kad ateisiu, padėsiu“. M4: „<...> seminaruose, konferencijose ten bendraujant su kolegėm <...> gaudavom ir informacijos <...> pas mane toks irgi, lygiai taip pat, lygiai tas pats <...> išvažiuojamuose daugiau tokiuose ir tiesiog, tada bandai pritaikyti tuos metodus grįžus“. M6: „<...> smagu, kai ateina į grupę, įvertina visą situaciją ir pats specialusis pedagogas organizuoja kartais kažkokias tai užduotis, veiklas ir stengiasi kartu su vaikais žaisti <...>“. M7: „kiekvienas su juo kažkoks darbas, bendradarbiavimas <...> yra sėkmingas <...> matai, koks vaikas, sakykim <...> nu metus paimkim, ateina rugsėjį ir jisai koks vaikas išeina gegužę, ir tu matai, kiek jis yra pasiekęs“.	6
	Neigiamos patirtys	M4: „<...> tiesiog pasiūlau, jeigu ką panašaus, apmąstyt gerai, nepulti į kraštutinumą ir ieškot tokių būdų, kur tiktų tam vaikui, o ne, kad <...> mūsų, čia tas nuomonių nesutapimas ir mes kažko siekiam, kažko ieškom“. M3: „<...> pasiūlė iš karto vaikų teisėm perduot tą šeimą <...> prieštaravom tiek aš, tiek padėjėja <...> kada, iš tikrųjų, gal skubama nežinant situacijos <...> spec. pedagogai <...> bendrauja pakankamai mažai, kad pažintų tą šeimą <...> tokie vat sprendimai kartais gal skuboti, neapgalvoti, nežinant ir pagalvoji, kartais gali ir pagadinti viską“.	2
		Neteko M1: „ne, neteko neigiamai...ne vienas buvo spec.pedagogas, bet tikrai ne, sulaukdavom pagalbos, skirdavo dėmesio tiek, kiek reikėjo“. M7: „nesu patyrusi kažkokių tai blogų patirčių <...> mes labai nuoširdžiai ir glaudžiai bendradarbiaujam su specialiuoju pedagogu, ir stengiamės vardan geriausių rezultatų dirbti komandoje koja kojon, ir pasiekti maksimalių rezultatų“.	5

Gerosios ir neigiamos specialiųjų pedagogų patirtys (N=7)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Dažnis
Bendradarbiavimo patirtys	Teigiamos patirtys	SP1: „<...> buvo autistiškas vaikas, kuris negalėjo vaikščioti į darželį <...> jisai negalėjo eiti dėl triukšmo, dėl tų vaikų <...> bet mes per metus prisijaukinom vaiką <...> mažiau negu metai, ir dabar jis jau lieka grupėje valandai <...> tiek iš mano pusės, tiek iš auklėtojos pusės, jeigu be bendradarbiavimo tikrai nieko nebūtų buvę“. SP2: „<...> po ilgo laiko kalbu, apie specialiųjų poreikių turinčius vaikus, jų integraciją <...> kiek mes mokytojams pasakojam, tai tik dabar mokytojos pradeda pačios ateit pas mane klaust patarimų, pasiskolinti tam tikrų priemonių <...> pačios pradeda rodyt iniciatyvą“. SP3: „gera kai grupės mokytojas nebijo įsileisti į grupę, nes žino, kad mano tikslas nėra stebėti veiklą, o padėti ugdytiniui <...> mokytojoms rūpi SUP vaikai, todėl noriai bendradarbiauja“. SP4: „<...> įvardinčiau tuos atvejus, kuriais matoma akivaizdi vaiko pažanga <...> puiku, kai sutampa mano ir grupės mokytojos vizijos bei tikslai, kuriais sieksime numatomų rezultatų“. SP5: „<...> tikrai turiu vieną mokytoją <...> kuri visą laiką noriai bendradarbiauja, tai turiu vieną vienintelę iš dvylikos grupių“. SP6: „<...> visi bendraujame mandagiai, nebijome pasakyti, kad man reikia pagalbos, man sunku, nesigauna <...>“. SP7: „<...> žiūrėjimas su pedagogu viena kryptimi, gebėjimas tikslingai kartu siekti išsikeltų tikslų bei vykdyti susiplanuotas bendras veiklas, pasidalinti gerąja patirtimi“.	7
	Neigiamos patirtys	SP1: „<...> nenoras išsiginčyti, nenoras bendradarbiauti bijant suklysti <...> mokytojai vat gali pasakyti tik, sakau, jis (vaikas aut.past.) geras šiandien arba blogas, ir taip prie vaiko, pabrėžtinai, ypatingai, jei jis yra blogas <...> jisai (mokytojas aut.past.) net nelaukia iš tavęs informacijos <...> nesikviečia pagalbos, jie tada tyliai kažkaip tai bando suvaldyti, jiems nesiseka, jiems griūna dar labiau savivertė <...> toks užburtas ratas“. SP2: „<...> kai mokytojas pritaikęs tam tikras rekomendacijas, greitai nuleidžia rankas, nes nemato jokio ten greito rezultato <...> mokytoja nesutiko su psichologinės pedagoginės tarnybos išvadomis ir nesutiko su švietimo pagalbos specialistų įžvalgomis apie vaiką <...> mokytoja nebuvo linkusi bendradarbiauti“. SP3: „mokytoja nenorėjo bendradarbiauti, neįsileisdavo į veiklas, ji teisinosi, kad kiekvienas turime dirbti savo darbą“. SP5: „<...> nenoras, ne palikimas vaiko <...> ne pagalba pedagogui specialiajam <...> ateiti, pasiimti į lauką, išsivedimas tas <...> nenoras suderinti tų grafikų <...>“. SP6: „<...> vyresnio amžiaus pedagogės nemoka naudotis kompiuteriu, todėl tenka rašyti man <...> kitu atveju programos tiesiog nebūna paruoštos <...> kai kurios pedagogės nemoka ir dienynų užsipildyti, ir prašo pagelbėti, tačiau dabar sodinuosi šalia savęs ir rodau kiekvieną žingsnį <...> norint dirbti tokį darbą turi neatsilikti nuo naujovių, nu nuolat tobulėti <...> daug seminarų, mokomosios medžiagos, jog tobulinti tuos įgūdžius savo“.	6
	Neteko patirti	SP4: „ne, neteko“.	1

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.30

Trukmė: 26 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M1

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?

1(1) M1: keturiasdešimt ketveri.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) M1: aukštasis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) M1: ikimokyklinio ugdymo mokytojas.

4. T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?

4(1) M1: dvidešimt vieni.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) M1: [pauzė] vyr.

6. Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?

6(1) M1: darbo stažas [galvoja] tai, jeigu imant ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tai šeši metai.

7. T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais turinčiais SUP, su dirbate?

7(1) M1: keturių – penkių.. yra, kitoj grupėj dar dirbu, tai yra ir vyresnio amžiaus.

8. T: Mhm. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?

8(1) M1: du.

9. Kokius ugdymosi poreikius turi Jūsų ugdytiniai?

9(1) M1: [galvoja] aaa, dabar yra dideli poreikiai, nes taip rašo išvadose.. yra super dideli ir dideli poreikiai, taip. O konkrečiai tai yra kalbos, emocijų, elgesio, kasdienių įgūdžių, toliau bendravimo tarpusavio, aišku, tarkim, tai va tai tuos pagrindinius turbūt..

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M1: tai labai platus, tas toks kaip sakant, tie metodai..

10(2) M1: [galvoja] aišku, ten žaidimai, kiek žinom, kiek kažko turim, bandom pritaikyti iš to pačio, kas yra, kas jį domina labiausiai svarbiausiai akcentuojam [pabrėžia]

10(3) M1: žaislai, kurie, aišku.. vienas mėgsta labiau konstruoti, kitas net nesidomi, tai vat, yra tokių vaikų, kurie net išvis nemoka, net, galima sakyti, žaisti, tai bandom kažką atrasti irgi..

10(4) M1: turim padėjėją pirmiausia ir konsultuojamės, konsultuojam tą padėjėją, kad bandytų atrasti, kas tam vaikui patinka.

10(5) M1: vienam vaikui patinka smulkūs dalykai, tai vat, jis čiūčiuoja, dėlioja... viskas per žaidimą eina, žinokit..

10(6) M1: turim pojūčių kambarį, naudojamės ir juo..

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M1: vat ir dabar iškilo labai akivaizdus sunkumas, ne su tais vaikais sunkumas, nes mes juos suprantam, kad taip yra, bandom ieškoti būdų ir būnam kartu, kaip sakant, iškyla, netgi problemų su kitų vaikų tėvais, nes jie nepriima [galvoja], nes nelabai suvokia, kad taip gali būti, kad tas kitas vaikas gal kitoks, vat, aišku, čia n tų priežasčių, kodėl jie nesuvokia..

11(2) M1: bandom paaiškinti, kad jisai gali elgtis kitaip, kad visi šitie, visi čia jie irgi paišdykauja ir taip toliau, kad tie specialiųjų poreikių, gal labiau išryškėja tos emocijos jų ir kitus tėvelius, jie gal nustebe, sakykim kabutėse „biški gąsdina“ juos.. tai maža žinojimas..

11(3) M1: [paūzė] o su pačiais vaikais gal emocijų valdymas, kad sau ir kitiems nepakenktų, žinot kaip būna.. kad nežalotų kitų ir taip toliau..

12. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M1: na pirmiausia, tai žinom, kad mes viską, darbas mūsų yra informacijos perdavimas, ar ne? Tai, ką specialusis pedagogas mato, kaip sakant, silpnąsias ir stipriąsias puses, kad jisai tą pasakytų, bet ką mes, kaip mes vertinam jo tą, kaip sakant, vertinimą, tai va..

12(2) M1: kartu rengti individualius planus, na ir aišku, mum reikalingi ir tų metodų pavyzdžiai, galbūt..

12(2) M1: tai ir realiai, labiau mokėtų, jie vis tiek labiau, turbūt, giliau paaiškina priežastis [galvoja] ar darbo metodus ir netgi tėvams, tai va.

13. T: Supratau. Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M1: [pauzė] aha. Bendradarbiavimo tikslas, na aišku, kad vaikas ir ugdytųsi, kad siektų pažangos, na ir viskas, toks ir tikslas ar ne, ir kad iškilus problemai, sakykim, mes bendrai rastume išeitį, ar ne, tą tobulėjimo tą kryptį kokią tai paimti. Va, jeigu kalbos vėl, jeigu emocijų nesuvaldymas, ten vėl...

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M1: [galvoja] kaip ir minėjau, pagrinde gyvas kontaktas o kaip kitaip, kitaip nelabai ir išeina turbūt.

14(2) M1: [pauzė] aišku, mums pateikia, į pusmetį ar kas metus ten tas stebėjimo korteles, dokumentų pildymas. Tai va, bendradarbiavimas.. tai priemonių supažindinimas ir pagrinde taip viskas, kas vyksta, yra čia ir dabar, vietoj.

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M1: Taip, šiuo atveju vienas kartą per savaitę, nes yra nustatytas grafikas, jis išsiveda vaikutį, parėjęs aptaria jo veiklą ir perduoda tą žinią ir mes padiskutuojam [nutyla].

16. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M1: na, jeigu bendradarbiavimas, tai aišku, tikslas yra vaikas. Kaip sakant oi, čia dabar taip plačiai atsakinėt [juokiasi]

16(2) M1: [pauzė] taip, iš tikrųjų, vieni kitiems užduodame klausimus, pastebėjimus ar ne, tai funkcijos na tokios ir yra, kad [atsidūsta] įvertinam vaiko būklę, ar ne, pažangą, tikrai džiaugiamės ir fiksuojame tą, perduodame tėvams.

16(3) M1: gal pamatom kažkokių tai tų minusų, pavyzdžiui, labai akivaizdus pavyzdys, kai viena mama, turinti tokį vaiką, visada atsiveda jį su telefonu rankose ir paskui ji staiga išplėšia tą telefoną ir tam vaikui būna negerai [pabrėždama pakelia balso toną]..

16(4) M1: dar ir mamą reikia, kaip sakant, mes kartais pasitariam, kaip reikia mamai paaiškinti teisingai, kad jinai tikrai suprastų, kad tai yra negeras dalykas..

17. T: Supratau, ačiū už pavyzdį. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M1: [pauzė] na, turim, yra programos, šitų gi, [kažką varto].. programos neišsitraukėm [juokiasi], kompetencijos yra nurodytos, kaip mes sieksime, na ir va.. žingsnelis po žingsnelio tolyn ar mes stovim vietoj per metus pagal tą programą, pasižiūrime, taip, lyginam tada – ar per pusmetį pavyko pasiekti [pauzė] ar mes stovim vietoj.

18. T: Mhm, supratau.. Tai galbūt galėtumėt įvardinti konkrečiai, kokiais klausimais konsultuojate su specialiuoju pedagogu?

18(1) M1: [paузė] na, turbūt, nuo kasdieninės situacijos. Būna, kad, tarkim, kažkas atsitinka arba kažkas neaiškus, tu, vat kliūtis atsiranda ir nežinai, kaip įveikti ir tada pateikit čia ir dabar tą klausimą.

18(2) M1: kaip emocijos, daleiskim, suvaldyti vaiko, jeigu jisai, nes yra ir agresyvus, ir vėl...jo, kaip nukreipti tas emocijas kita linkme, tai va, galų gale, pykčio tų priepolių, tokių vat.

18(3) M1: savikontrolės daugiausiai būna tokių problemų, kurie, aišku, čia tai nesusiję su ugdymu, bet tie, turbūt, labai visa grupės aplinka tada reaguoja į tas visas emocijas dideles.. tai vat, kad kiti vaikai mažiau gautų.. [iškvepia].

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams turintiems SUP?

19(1) M1: šiaip svarbus, na, tai svarbus, nes specialusis pedagogas [galvoja] turbūt žino savo, kaip sakant, žino tą kompetenciją ir supranta [galvoja] kaip tam vaikui, tuo atveju padėti, ar ne, vis tik yra specialūs tie metodai, specialios priemonės, kurias jis tikrai turi jas..

20. T: Minėjote, jog specialusis pedagogas dirba grupėje kartu, kartais su jumis kaip su pedagoge, tai galbūt pasidalintumėt, kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M1: dirbdamas grupėje.. [galvoja] tai šiais metais mes turime naują spec.pedagogę, ji atėjo susipažinti, kaip sakysim, su vaikais iš karto nepuolė jų imti ir taip toliau, tai ar net 2 kartus, man atrodo buvo ir stebėjo vaikus, prieidama prie jų, mes ten aišku, buvo veikla, padėjo jiems tom veiklom..

20(2) M1: mmmm, toliau, aišku labai, kaip sakant, atsargiai, tai, ką pamatė, manau, įvertino ir visko užteko, viską suprato... tai va...

20(3) M1: Nu mėgsta pastebėti, kaip tas vaikas elgiasi, neima iškart to vaiko, ar ne, tai trupučiuką pabūnam, pasikalbam, bekalbant mes matom ir aš, ir ji, savo akim matom jo elgesį,ką jisai veikia, kaip jisai veikia, tai fiksuoja ir specialusis pedagogas..

20(4) M1: jam greičiau (aut. red. specialiajam pedagogui) jam įdomu pastebėti vaiką būryje ir pas save atskirai, kuo skiriasi.

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M1: [galvoja] na, iššūkis buvo tas, kad pernai mes išvis neturėjom spec.pedagogo [juokiasi].

21(2) M1: tai nebuvo, kaip sakant, su savim tada turėjai tartis, spręsti, va, kartu su kolege dirbom ...[galvoja]

21(3) M1: o šiaip tai dar, mes bandom ir ją pažinti..naujas žmogus, ir, galbūt, būtų daug lengviau atsakyti po kokio pusmečio..?

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M1: na, greičiausiai, tik keletą metų turėjom tikrai labai didelių poreikių vaiką, tai [galvoja] pagelbėjo jos paprastas patarimas, kaip nuraminti jį, emocijų priepolį..tai va, ir, aišku, ne visada padėdavo, bet padėdavo.. Tiesiog, patarimas žmogiškas ir kartu atradome tuos arkliukus, kartu kalbėdamos, kas jam patinka ir bet, kaip sakant, tam vaikui ir stengtis užpildyti tą tuštumą.

22(2) M1: jam patikdavo labai smulkūs dalykai, piešimas, raidės, skaičiai, nors jis nedidelis, tai vat, ir nekalbėdamas jis skaitė. Nu jis parašydavo, išdėliodavo raides, taip taip.

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M1: geras kontaktas, supratimas, iš tikrųjų, pirmiausia, žmogiškumas ir noras padėti, tikras tas noras padėti... ir, aišku, dar išmanymas savo savo srities.

24. Mhm. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M4: na tai ką, plečiasi tas akiratis, įvairių rūšių vaikai, įvairūs patarimai.. padeda greičiau atpažinti ir įvertinti vaiko būklę, sakykim taip.

25. T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?

25(1) M1: ne, neteko neigiamai.. ne vienas buvo spec.pedagogas, bet tikrai ne, sulaukdavom pagalbos, skirdavo dėmesio tiek, kiek reikėjo.

26. T: Supratau. Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?

26(1) M1: būtų dar labiau kokybiška, jei tam būtų skirtas papildomas laikas, galbūt, ta kokybė būtų kitokia..

26(2) M1: daugiau valandų būtų, būtų kitaip.. nes dabar dirba puse etato ant viso darželio, viena mokytoja mato ją, o kita net nesusitinka..

26(3) M1: arba ateina tas specialusis pedagogas ir, atrodo, tas laikas eina vos ne minutėm į vaiko sąskaitą.. mums reikia ieškoti atskiro laiko, jeigu tikrai reikia..

27. T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?

27(1) M1: jo, dabar labai aktualu. Vėl laikas.. kaip sakant, kaip pas gydytoją 15, kiek ten tų minučių, tai kad tas laikas ir mums būtų skirtas.. [juokiasi]. Kad vaikas ir vaiko laikas nenukentėtų..

27(2) M1: ir kad būtų kuo daugiau padėjėjų, mokytojų, dirbančių su SUP vaikais, bet, kad praeitų rimtus kursus, o ne tai, kad ateitų po dvylikos klasių.. jisai žiūri ir nežino, kaip sakant, ką čia daryti ir vos ne vengti to vaiko.. o tada reikia prižiūrėti ir padėjėją, ir vaiką.. tai vat [nusijuokia].

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.30

Trukmė: 21 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M2

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?

1(1) M2: penkiasdešimt metų.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) M2: yra aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) M2: esu ikimokyklinio ugdymo mokytoja.

4. T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?

4(1) M2: yra dvidešimt devyni metai.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) M2: esu vyr. mokytoja...vyresnioji.

6. Ir koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?

6(1) M2: tai žinokit ir bus panašus todėl, kad aš esu ne tik ikimokyklinio ugdymo mokytoja, bet dar pačioje pradžioje, kai tik pradėjau dirbti, buvau pradinių klasių mokytoja ir tada jau buvo, vat būtent tie specialiųjų poreikių vaikučių, nu kaip.. poreikių turintys vaikai, tik jie, aišku, buvo tada įvardinti kitaip ir buvo, nu gal, daugiau to slaptumo ir pagalbos, aišku, mažiau.

7. T: Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais turinčiais SUP, dirbate?

7(1) M2: dabar yra du – trys metukai.

8. T: Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdomi jūsų grupėje?

8(1) M2: šiuo metu du, bet dar du yra stebimi [pabrėžia].

9. T: Kokius ugdymosi poreikius turi Jūsų ugdytiniai?

9(1) M2: turi... [galvoja] sulėtėjusios raidos, tai kalba, pažintinė, motorikos, socialinė, emocinė.

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M2: hm... [atsidūsta ir galvoja] tai tada būtų taip, tikriausiai, būtų sumažinimas užduočių kiekio, supaprastinamos užduotys, prieš patiekiant užduotį suformuluoju konkretų klausimą ir netgi dabar turiu tą vaikutį, kuriam tiesiog kuo mažiau stengiuosi aiškinti ir pateikiu simbolinį, kaip čia pasakyti... [galvoja] simbolika, tiesiog korteles ten po ko naudoju, kad, nes vaiko žodynas yra labai ir suvokimas yra labai siauras..

10(2) M2: tada, jokie mokymosi atmintinai nereikalauju [galvoja].

10(3) M3: daugiau naudoju iliustruotą medžiagą, jeigu reikia žodinę informaciją pateikti, pateikiu ją lėtai ir aiškiai [atsikvepia].

10(4) M2: toliau, skatinu klausti, jeigu vaikas nesupranta žodinių nurodymų, reikalauju trumpo, kaip reikalauju, tiesiog prašau trumpo atsakymo, kad vaikas suformuluotų..

10(5) M2: bet, kad klausimą formuluoju taip, kad atsakymas būtų trumpas ir paprastas, aišku, ir stengiuosi visada pozityviai žiūrėti į vaiką ir bendrauti, tai vat, taikau teigiamus emocinius santykius su vaiku

10(6) M2: tada numatau struktūrizuotą aplinką, ta prasme, paruošiu vaikui, darbui su vaiku tam tikrą aplinką, iš naujo panaudoju tam tikras priemones nu pagal poreikį, pagal situaciją, pagal numatytus tikslus ir pagal temą [atsikvepia].

10(7) M2: jeigu sudėtinga užduotis, kažkokie yra, tai pavyzdžiui, visa grupė supranta tai jam, tam vaikučiui aš skaidau dalimis, nu po truputį, nes pavyzdžiui, neišlaiko dėmesio, nesuvokia, jeigu ten daug veiksmų.. [pauzė ir tęsia toliau] ten, pavyzdžiui, paimti, padėti, nupiešti, iškirpti, tai mes palaipsniui darom viską tada.

10(8) M2: bendradarbiauju su tėveliais ir, jeigu mums nepavyksta kažkas arba nespėjam, aš visada paprašau tėvelių, kad pabaigtų užduotėlę namuose, nu padirbėtų tą patį, pakartotų su vaiku.

10(9) M2: nuolat stebiu, kaip vaikas atlieka užduotį ir, aišku, naudoju paskatinimo priemones, ir visada akcentuoju vaiko sėkmę [pabrėžia].

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M2: sunkumai tai yra, kad aišku, norėtusi daugiau specialistų pagalbos..

11(2) M2: tas bendravimas su vaikučiu [galvoja] aaaa, pabuvimas norėtusi, kad nebūtų tik individualus ir, bet norėtusi, kad ir specialistui atsirastų laiko pabūti kartu bendrame procese ugdymo, kad ir specialistas dalyvautų kartu, bet visoj grupėj tiesiog, nes tada ir tas bendras vaizdas susidaro, kaip jisai individualiai su specialiuoju pedagogu ir kaip, pavyzdžiui, grupėje, vis tiek tas elgesys yra kitoks.

12. T: Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M2: žinokit, aš tai manau, kad, mano supratimu, bendradarbiavimas tai yra kaip abipusis suvokimas ir abipusė pagalba, konsultacija dėl vieno bendro, numatyto mūsų siekio.. [galvoja ir tęsia] tai yra būtent vaiko galių stiprinimas, vat būtent, kur yra vaiko silpnoji vieta, mes visi kartu turime siekti, nu atrasti tą, nors patį mažiausią, bet vis tiek, na, tą, kaip čia pasakyti, pagerėjimą, paskatinimą, pastebėti tą jo nesėkmę, negebėjimą ir būtent jį stiprinti, kad vaikas į pozityvą eitų..

13. T: Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M2: Mhm. Man tada, galbūt, svarbu surasti tinkamus bendrus metodus, būdus, priemones, vat būtent vaiko tam tikro poreikio, vat būtent gerinimui ir tobulinimui, puoselėjimui.

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M2: Tai, aišku, yra pokalbiai, stebėjimai, pavyzdžiui, pas mane ateina, vat kad ir šiandien buvo spec.pedagogė atėjo pas mane, stebi tą vaikutį veikloje, tada abi pasitariam, ką kitaip daryt reiktų..

14(2) M2: aš nueinu stebėt kaip vienas vaikas su ja dirba ir kokius ten metodus, ką jinais taiko, tada vat, kaip ir sakiau, dalyvaujam užsiėmimuose bendruose, tai tas mūsų yra kolegialusis ryšys, kada aš pas ją, ji pas mane.

14(3) M2: nu ir aišku aptarimai, tada literatūros, kaip čia pasakyti, panaudojimas, pasitariam seminarai, pavyzdžiui, kokie naudingi, matyti..

14(4) M2: tada bendrų priemonių kūrimas irgi yra svarbu, kad ir aš naudočiau savo užsiėmimų metu ir jinais naudotų, nes vis tiek nu, aš manau, kad tokiais būdais stiprinam nu tą vaikutį, kad jisai greičiau pasiektų tą bendrąjį, vaikų bendrai, kaip čia pasakyti, net nežinau.. [galvoja ir juokiasi] kad nebūtų tos atskirties, vat..

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M2: [kalba užtikrintai] kai tik pagaunu, kai tik susitinkam, kai tik tai ateina, visada, žinokit, visada klausiu, kaip sekėsi? Man labai svarbu gauti grįžtamąjį ryšį.

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M2: Mhm..aš galvoju, kad mano kaip, pedagogo, tai yra kuo tikslingiau atliepti numatytus tos spec. programos tikslus, pastebėti ir skatinti tą vaiko ūgtį, derinantis kartu su specialiojo pedagogo numatytais tikslais, tai yra logopedai, spec.pedagogai, psichologai, man svarbu ir socialinio pedagogo pagalba labai, tai va... [galvoja].

16(2) M2: aha, specialusis pedagogas, čia konkrečiai yra, ne, tai imant tikriausiai visus, ir logopedą, visus šituos, ar ne? Tai jų jau pagalba, aš manau, yra kur kas konkretnė, kadangi jie daugiau vis tiek dirba individualiai su tuo vaikučiu tai, na galbūt, toks gilesnis, tikslingesnis, galbūt yra tas darbas su vaiko silpnąja ta vietele..

17. T: Supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M2: kaip dalinuosi, žinokit, aš tiesiog savo užsiėmimų metu, bendroje veikloje tai džiaugiesi bet koku, bet kokia vaiko sėkme, o paskui vis tiek tu daliniesi, kas pavyko arba kas nepavyko su specialiuoju pedagogu.. [galvoja].

17(2) M2: na ir tada, galbūt, iš tikrųjų tai ir gaunam tą grįžtamąjį ryšį, kai jie ateina, vaikučiai, po individualių užsiėmimų ir tada vat papasakoja, kaip jiems sekėsi...na, aš galvoju, kad na čia išskirti mano ir jų, tai, žinokit, tikrai yra labai sunku.. [tonas pažemėja].

18. T: Mhm, supratau.. Tai galbūt galėtumėt įvardinti konkrečiai, kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu?

18(1) M2: aš jau kaip ir minėjau, kad man yra labai svarbu, ar padarė nors mažiausią, menkiausią pažangą, kad būtų pastebima ta vaiko ūgtis konkrečiame mūsų tam tikslu.. [galvoja].

18(2) M2: tai ar jis tai ištarė ten tą garsą, ar jisai, galbūt, jau pataikė ten įdėti tam tikrą figūrėlę į kažkokią tai išpjautį. Na, vat toks, kad ir menkas, bet vis tiek pasiekimams.. [pabrėžia].

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

19(1) M2: Mhm...man tai yra be galo svarbus todėl, kad netgi ruošiant programą, ar tai vat, kaip ir ugdymo planus minėjot, jie vis tiek tu, tas net pas mus ir plane yra individuali veikla, tai vat būtent tą visą, tą vaiko kitoniškumą vis tiek mes jį turim nu aprašyti, pastebėti, pasitarti, tai žinokit, net ir temas, ir priemones mes kartu su spec. pedagogu, žinokit ruošiam..

20. T: Kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M2: man pirmiausia specialusis pedagogas, aišku, yra kolega, su kuriuo gali atvirai kalbėti apie sėkmes ir nesėkmes.

20(2) M2: tada yra pagalbininkas, nes vis tiek, tai literatūra, tai metodai, tai kažkokia priemonė vis tiek užveda ant kelio, parodo, kad tai veikia, kad nu tai nauja, tu pabandyk..

20(3) M2: toliau, man pedagogas yra idėjų generatorius [balso tonas pakyla] žinokit, nes tikrai, kartais tokių sumanymų pasiūlo, kur net nesuvoki, kad tu gali savo veikloje, pavyzdžiui, tą panaudoti arba sako, žinai pabandom ir ten, pavyzdžiui, mes ir per IKT, ten planšetėse pavyzdžiui, programėles tam tikras naudoja spec.pedagogai, o tada aš, pavyzdžiui, pasiėmusi irgi vat bandai su tuo vaikučiu, bet ir, pavyzdžiui, kiti vaikai įsijungia, tada gaunasi tas toks nu, kaip ir jiems nauja, ir dar mes pakartojam, nesvarbu, kad mum gal ir sekasi, mum ir pavyksta, bet yra nauja ir tiesiog..

220(4) M2: ir toliau, aišku, yra naujovių nešėjas.. [atsikvepia ir nutyla].

21. T: Supratau, smagu girdėti. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M2: tai vat žinokit, kas yra, tai yra trumpas laikas..

21(2) M2: žinokit, norėtusi, kad sakau, nes dabar tą laiką, aišku, suprantu, kad išnaudoja, pasiima trumpam, kiek ten išeina.. pusvalandis išeina.. išsiveda vaikutį ir vis tiek aišku, norisi, kad kur blaško grupė ir kur individualiai, tai yra nu, galbūt, kažkiek tikslingesnis tas, tą spragelių, kaip pasakyt, tą silpnųjų vietelių stiprinimas..

21(3) M2: vat kai norėtusi, kad ir ateitų, tai žinokit ir ir po darbo, pavyzdžiui, nu aš konkrečiai kalbu savo patirtį, man dievas davė tikrai žinokit nu, kaip pasakyt, padirbėti gerai su specialistais, nes tikrai, turėjom ir logopedą, ir spec.pedagogą tikrai labai šaunų, tik tiek, kad amžiną atilsį..

21(4) M2: aš tik ne dabar kalbu, bet apskritai, apie savo darbą, bet prieš du metus turėjau priešmokyklinuką ir dabar, bet, žinokit niekas nesiskiria.

21(5) M2: žinokit, tiesiog reikia mokytojui pačiam domėtis ir klausti, nes, pavyzdžiui, būna taip, kad paklausi, kaip sekėsi mano vaikui, tai atsako gerai.. o aš visada klausiu, ką reiškia gerai? ir tada žinokit, išlenda... Pavyzdžiui, man nesiseka, aš paklausiu, kaip jis ištara tą š raidę, nu neištaria, vat nuo to ir pradėdi ir matosi, kad aš domiuosi ir tada pas mus išeina tas toksai, galbūt, nuoširdesnis bendravimas, nežinau, žinokit.. [nusijuokia].

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M2: Taip nes mes su spec.pedagoge ir psichologe vedėm bendrą užsiėmimą ir kada va tie specialiųjų poreikių vaikučiai buvo įtraukti, dalyvavo veikloje.

22(2) M2: kartu bendroje veikloje aš, kaip mokytoja, daugiau dirbau su visais vaikučiais, o mano du vaikučiai turėjo dar po žmogutį ir jie buvo specialistai. Tai žinokit, tikrai pas mus ten buvo kasdieniai įgūdžiai ir kalbėjimas, stiprinimas, tiesiog, tikrai nu vat gerai, kad į veiklas įsijungia ir dalyvauja specialistai.

22(3) M2: paskui tikrai labai smagu buvo, noriu pasidžiaugti, kad aš net nebuvau žinojusi, kad yra tokia konferencija, bet vat, atėjo ir pasakė logopedė ir spec.pedagogas, kad yra tokia konferencija ir mes vykom kartu į konferenciją, vat būtent, kas liečia konkrečiai mano vaikus, jų tas silpnąsias vietas, va, žinokit, tikrai džiaugiuosi [nusijuokia].

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M2: aš manau, žinokit, kad kaip ir sakiau, tai yra pirmiausia kalbėjimas, pasitikėjimas, bendro tikslo matymas ir jo siekimas.

24. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M2: tai mano pirmiausia, aišku, gilėja žinios, prisimenu ir išmokstu tai, tikriausiai, ką buvau pamiršusi ir sužinau naujų būdų, kaip čia.. būdų, priemonių, visokių, kas sieja, būtent, darbą su specialiųjų poreikių vaikais.

25. T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?

25(1) M2: žinokit, aš tikrai nesusidūriau, nes tikrai, dėka kalbėjimo [galvoja], žinokit, kažkaip nu tikrai nepastebėjau, kad kažkas tai neatidžiai atliktų ar nekreiptų dėmesio, ar neatsakytų į klausimus, ar pagalbos nesuteiktų.. Žinokit, taip tikrai nebuvo.

26. T: Supratau. Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?

26(1) M2: aš jau kaip ir sakiau, kad specialistai pas mus yra puikūs ir atėję nauji, ir tikrai žingeidūs, norintys padėti vaikučiams.

26(2) M2: tai, žinokit, man svarbiausia yra gauti grįžtamąjį ryšį.

26(3) M2: nu mes pasidalinam, ta prasme, aš jam papasakoju, kaip mums sekasi arba kokios problemos, jie grįžę, pabuvę su tuo vaikučiu, jie papasakoja, kaip jiems sekėsi, ką darė ir tada, žinokit, nu lengviau numatyti, to vaikučio konkrečiai, veikimą toje grupėje, buvimą, priemonių parinkimą, metodų parinkimą ar net galų gale, ką konkrečiai veikti.

26(4) M2: aš tada priartėju prie tų specialistų, ką jie darė nu, jeigu jie ten, pavyzdžiui, pastebėjo, kad vaikas nepataiko arba nesutelkia dėmesio, tai va tu bandai ieškoti priemonių, metodų, kas gali jį sudominti ir, aišku, pagal amžių vaiko..

27. T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?

27(1) M2: galbūt.. [atsikrenščia], jeigu būtų mažesnis vaikų skaičius grupėse, galbūt mokytojai, kaip pasakyt, ne tiek jaustų tą tokį nuovargį, itampą, nes tikrai, vaikai dabar ateina nu jie tokie, kaip tie aktyvūs, jiems reikia veiksmo daug, o jeigu, pavyzdžiui, grupėje yra tas vaikas, kuris mažai juda arba bijo judančių vaikų aplinkui, tai vat.

27(2) M2: aš galvoju, kad jeigu būtų mažiau vaikučių tokių, galbūt ir būtų lengviau tiek mokytojams, tiek specialiųjų pedagogų tam darbui ir tada, galbūt, atsirastų tas bendradarbiavimas didesnis, o ne tas skubėjimas.. toks, vieną atidaviau, kitą paimu, nes tikrai vaikučių daugėja..

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.31

Trukmė: 19 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M3

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?

1(1) M3: trisdešimt septyni.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) M3: aukštasis?

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) M3: mokytoja.

4. T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?

4(1) M3: šeši metai, šeši dabar jau atrodo bus, taip.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) M3: [nusijuokia] vyr. mokytoja.

6. Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?

6(1) M3: [atsidūsta] dabar aš galvoju, kai atėjau dirbti, ar buvo pas mane tų spec. poreikių.. gal pirmus metus ir nebuvo, tai kokie penki ir bus?

7. T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais turinčiais su dirbate?

7(1) M3: dabar turiu priešmokyklinukus, šešių, dar ne visiems septyni suėję [juokiasi].

8. T: Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?

8(1) M3: trys.

9. T: Kokius ugdymosi poreikius turi Jūsų ugdytiniai?

9(1) M3: vienas yra labai didelių, vienas didelių ir vienas.. šiaip rašo didelių irgi.. [galvoja].

9(2) M3: tai du didelių ir vienas labai didelių..

9(3) M3: [galvoja] vienam yra autizmo spektro sutrikimas ir kitam emocijų elgesio.. [galvoja] ir mergaitė yra ten iš logopedinės pusės.

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M3: [atsidūsta] tai pokalbiai, su, šiaip su visais įmanoma kalbėti, tai kuo daugiau kalbinu, bendra veikla kartu su vaikais.

10(2) M3: Ten smulkiajai motorikai pritaikyti žaidimai, veiklos, [atsidūsta] fiziniai žaidimai, tai vat, nu viską stengiamės daryt kartu su visais vaikais, tiktai šiek tiek pakoreguojant tas veiklas visas [šypsosi].

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M3: Šiaip, gal iš tikrųjų didžiausias sunkumas, tai padėjėjų trūkumas..ir padėjėjų nebuvimas veiklų metu arba tiesiog kada, kada kažkur tai išvyksti, ar kada kažkokia veikla vyksta, tai vat, labiausiai gal tas ir yra sunkumas.. [šypsosi].

11(2) M3: kada suvaldyt visus tris, plius dar atskirai grupė [šypsosi] tai vat, nu va, čia vat yra sunkiau..

11(3) M3: šiomet jau kaip ir turėtų dabar būti nuolatinai, bet kaip mokytojo padėjėja yra priskirta vaikam, bet mokytojo padėjėjos nu dirba, kur reikia dirba, bet būna taip, kad ir nebūna grupėj. Šiaip turėjau vienus metus, kada nežinau, per metus gal tiktai tris ar keturias dienas buvo apskritai ta padėjėja, kuri priklauso, kad būtų su tuo vaiku..

11(4) M3: tai vat, nu tiek to laiko būna jinai...šiomet, gal dabar kai priešmokykliniai, turėtų būti visada [kalba neužtikrintai].

12. T: Supratau, ačiū. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M3: tai pas mus, mes tą spec. pedagogę, vieną dabar turim, prieš tai buvo tarpas kada neturėjom visai, tai vat nu, realiai, beveik kaip ir naujai atėjus..

12(2) M3: tai kol kas, kai bendraujam, tai nu jinai pasiema į savo veiklą, išsiveda tiesiog tuos vaikus.

12(3) M3: Ir paskui pasiklausiu kaip sekėsi, ką veikė..

12(4) M3: tiesiog buvo taip, kad ir atėjus, atvedus vaiką, nu neturiu padėjėjos, tai dalyvavo kartu veikloj, vat buvo prie prie tų vaikų kartu.. [pabrėžia].

12(5) M3: tai vat, nu šiomet kažkaip panašu, kad bendradarbiauja, nu dar nedaug dirbam, tai vat negaliu pasakyt, kaip ten toliau viskas bus, bet ta atrodo linkme, kad kartu bus galima dirbti kažkaip [juokiasi].

13. T: Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M3: padėti mokiniui, kad jisai tobulėtų, kad jisai darytų pažangą.. [galvoja].

13(2) M3: tai va, čia vat, yra tas bendras tikslas..nu mano, kaip mokytojos tikslas yra tą mokinį, jam pagelbėti..

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M3: [atsikvepia] pokalbis dažniausiai būdavo, o daugiau nu kaip ir nieko.. ten tie bendri dokumentai, tai, kas reikalinga aš pildau, kas reikalinga, tai tas pats spec. pedagogas, bet, o šiaip tai tiesiog pasikalbam, kada susitinkam, kada ateina pasiimt arba atveda po savo veiklos vaiką.

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M3: kartą per savaitę, taip.. nes nu tiek ateina pas mus į grupę..

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M3: mano, kaip mokytojos, tai tiesiog tą vaiką, kaip ir sakiau traukti į viršų, kad jisai darytų pažangą..

16(2) M3: spec. pedagogo, iš tikrųjų, ką jie ten daro, tiesiog gal [galvoja] tas, kokias jie ten užduotėles, bent jau kaip supratau, kažkokias tai daro, ką jau ten tas pats pedagogas turi nusimatęs.

16(3) M3: tai tiesiog, kad kartu paskui apsitarus, nu vat ateina, pasako: vat sekėsi tas, tas darėm tą ir tą, ir tada maždaug žinai, kas ten vyksta, kaip ten galėtum tam mokiniui dar gal papildomai kažką, ar tiesiog kitaip kažkaip kitaip bendrauti, gal kažkokia kita forma pateiks, kaip su tuo mokiniu galima kažką tai veikti..

17. T: Supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M3: [atsikvepia] tai vat tokia ta atsakomybė ir yra.. nu realiai, ateina kartą per savaitę, pasiima vaiką tam pusvalandžiui ir atidirba savo darbą, ir realiai toliau jau viskas, visas kitas laikas yra pas mus grupėj.

17(2) M3: aš sakyčiau, ta didžioji atsakomybės dalis tai grupei krenta, mokytojam.

18. T: Mhm, supratau.. Tai galbūt galėtumėt įvardinti konkrečiai, kokiais klausimais konsultuojate su specialiuoju pedagogu?

18(1) M3: aaa, šiaip dar kol buvo senoji spec. pedagogė, bet jinai irgi labai trumpai pas mus buvo [atsikvepia] tai buvo vienas mūsų berniukas, nu jis labai dažnai sirgdavo iš tikrųjų, tai netgi nu konsultavomės ir taip, kaip su mama kalbėti, kad nu tą vaiką labiau prižiūrėtų..

18(2) M3: tai daugiau iš tokios asmeninės pusės, tokių patarimų.. [galvoja]

18(3) M3: labiau vat sakau, dar neįsivažiavom su ta naująja mūsų spec. pedagoge. Tai vat, dar kol kas negaliu pasakyti, čia gal būtų daugiau, kiek matau, tai vat, kažkokie metodai, kažkokios užduotėlės, gal daugiau į tą pusę tas bendradarbiavimas kryptų..

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

19(1) M3: šiaip, visada rengdavo tik mokytojai, tokio bendradarbiavimo nebuvo, bet jeigu taip isivaizduoti, tai aš manau, turėtų būt svarbu, kad iš įvairesnių pusių tą vaikų pamatytum ir galėtum, nu kažkaip tai daugiau tos pagalbos jam suteikti..

19(2) M3: visada rengdavom tik mes, mokytojos, tai nebuvo tokio bendradarbiavimo, tiesiog mes parengiam ir savo pusės ir atiduodam logopedui, spec. pedagogui, jis ten jau atskirai surašo, kas reikalinga.

20. T: Supratau. Minėjote, jog specialusis pedagogas dirba grupėje kartu, kartais su jumis kaip su pedagoge, tai galbūt pasidalintumėt, kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M3: tai tik dabar, dabartinė ta mūsų pedagogė, tai taip, jinai tiesiog, kada jinai būna, tai esant poreikiui mes galim pasikviest, vat neturim padėjėjos, galim pasikviest, kad padėtų veikloj, pabūtų, ten gal kažkur tai ar į lauką išeitų, ar tiesiog atitrauktų nuo kažkokio tai dirgiklio tą vaiką, išsivestų.

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M6: Vat iš tikrųjų dabar net ir galvoju... [galvoja] vat ir iššūkiai, tarkim, jeigu tam vaikui kažkas tai jį erzina, nu netinka ta veikla, kurią esi numatęs visai grupei, tai ta galimybė labai ribota jį atitraukti, kažkur išvesti, nes nu tu dviejose vietose vienu metu negali būti...

21(2) M3: tai tada kažkuri tai dalis kenčia.. arba ta didžioji grupės dalis, arba tada tie vaikai, nu jie turi, turi kažkaip išbūti tą laiką.. [galvoja] iššūkis gal tas žmogiškųjų išteklių trūkumas...

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M3: šiomet buvo tas pirmas kartas, kada atėjus pedagogė, nu pataikė tuo metu, kada ten visas toks triukšmas vyko ir pamatė, kad iš tikrųjų pakankamai sunku yra susikaupti kitai daliai grupės.

22(2) M3: tai vat ji atėjus sako, jūs kvieskit mane, kada aš būnu darbe, kvieskit, ateisiu, pabūsiu, tiesiog kada neturit pagalbos, tai nu va čia vat per tiek dirbu, tai tokia buvo geranoriška ta bendradarbiavimo pusė, tikrai iš prieš tai buvusios to girdėti neteko, kad ateisiu, padėsiu [kalba užtikrintai].

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M3: darbuotojų tarpusavio irgi geras bendravimas, toks nuoširdus dalinimasis patirtim [juokiasi], nu tas tikrai bendras noras padėt vaikui.

24. *Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?*

24(1) M3: Tai netgi labai [pabrėžia].. pasidalinimas patirtim, darbais, tiek gerąją kažkokia patirtimi, tiek blogąją ar gal, kaip aš daryčiau, kaip kitos darytų.. tai, tiesiog tu iš to gali pasimokyti arba kažką daryt, arba nedaryt, tai nu tuo pačiu ir tobulėjai taip [juokiasi].

25. *T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?*

25(1) M3: kada iš tikrųjų, nu va su tom ligom vaikui buvo, netgi gerai nežinant šeimos nu, kadangi mes, mokytojos, daug laiko su tais vaikais praleidžiam, su šeimom, tėčiais, mamom, ten matom, iš tikrųjų, gal daugiau negu vieną kartą per savaitę, nei spec.pedagogas.. [galvoja]

25(2) M3: pasiūlė iš karto vaikų teisėm perduot tą šeimą [juokiasi], nors iš tikrųjų ten buvo labai, labai, nu ta prasme, mama tikrai, kiek pati išgali, tai rūpinasi tuo vaiku..

25(3) M3: tai va čia buvo ta neigiama pusė kur iš tikrųjų, netgi ir prieštaravom tiek aš, tiek padėjėja, tuo metu dar irgi buvo, tai vat čia, tokia neigiama pusė... [galvoja]

25(4) M3: kada, iš tikrųjų, gal skubama nežinant situacijos..?

25(5) M3: nu iš tikrųjų, tie spec. pedagogai labai mažai, kaip sakau, jie bendrauja pakankamai mažai, kad pažintų tą šeimą ir va tokie vat sprendimai kartais gal skuboti, neapgalvoti, nežinant ir pagalvoji, kartais gali ir pagadinti viską [juokdamasi pabrėžia].

26. *T: Supratau. Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?*

26(1) M3: [atsidūsta] nu tai gal, iš tikrųjų, dabar jau vat aš apie tą trumpą, dabar gerąją tą patirtį.. [galvoja] panašu, kad gal bendradarbiausim kokybiškai, tai kokybiškai gal dalinsis ir ta mūsų spec. pedagogė darbu su tais vaikais, kaip dirba, gal ką aš darau, ar kita mokytoja grupės, tai gal, tiesiog, tada tas ir darbas, tam vaikui bendri susitarimai, bendros užduoties ar kažkas tiesiog atsilieps į naudą [juokiasi].

27. *T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?*

27(1) M3: iš tikrųjų man, tai labiausiai apskritai visuose gal darbuose tas noras geranoriškai bendrauti vienas su kitu, ne tai, kad aš noriu ten, tarkim, ar mokytoja, ar spec. pedagogė nori kažkuri būt geresnė vienas už kitą, bet savy reik suvokt, kad tu dirbi bendrai ir nesistenk kažkuriai vienas būti geresnei, tai va tada tie bendri tikslai, kitaip tu jų sieki, žiūri ne į save realiai, o į vaiką, kuriam reikia pagalbos [šypsosi].

27(2) M3: tai va, tiesiog, daugiau tos asmeninės savybės būtų, va tas nusiteikimas bendradarbiauti [pabrėžia].

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.31

Trukmė: 22 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M4

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. **T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?**

1(1) M4: iki šešiasdešimt.

2. **T: Koks jūsų išsilavinimas?**

2(1) M4: aukštesnysis.

3. **T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?**

3(1) M4: mokytoja.

4. **T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?**

4(1) M4: trisdešimt devyni.

5. **T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?**

5(1) M4: mokytojas metodininkas.

6. **Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?**

6(1) M4: [galvoja] Stažas, aš nežinau negaliu taip atsakyt, didelis jau su vaikais, bet gal anksčiau nebuvo tokio išskirtinumo...

6(2) M4: Dabar paskutiniu metu čia tai jau tie spec. pedagogai ir tie socialiniai kažkaip daugiau, o galiu įvardint, net nežinau dvidešimt metų, bet kokie penki metai tokie pagrindiniai būtų jau su specialistais.

6(3) M4: ten kažkiek gaudavom pagalbos, bet net ne tiek, kiek dabar [atsidūsta].

7. **T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais, turinčiais SUP, dirbate?**

7(1) M4: šiuo metu penkių metų.

8. **T: Mhm. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?**

8(1) M4: šiuo metu du.

9. T: Kokius ugdymosi poreikius turi jūsų ugdytiniui?

9(1) M4: sunkūs sutrikimai.. Dideli poreikiai, vienu žodžiu [galvoja].

9(2) M4: specialieji ugdymosi poreikiai dideli ir tiek vienam, tiek kitam.

9(3) M4: čia yra ir autizmas, ir visa puokštė. Emocinis ir dėmesio sutrikimas... Ir dar, jo, šitie pagrindiniai. Raida sulėtėjusi tai va čia pažintinė, motorika, socialiniai, emociniai ir.. [nutyla].

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M4: Tai pagrinde mūsų yra žaidybinis, individualūs pagrinde yra, kadangi dideli spec. poreikiai ir žaidimų būdu, nes pagrinde priemonių gamyba įvairi ir metodikų ieškojimas kažkokių tai vat.. [galvoja].

10(2) M4: daugiau pagrindinis eina individualiam darbui. Nes sunkūs, kad su jais tik taip [atsikvepia].

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M4: [paузė] tiesiog gal...Nu dabar vat, paskutiniu laiku tai yra pagalba šalia.

11(2) M4: turiu mokytojo padėjėją, o iki tol, kol nebuvo padėjėjos, tai buvo visiškai sunkumai, nes turėjai būt tik su tuo vaiku, o šalia likdavo visi kiti ir, o dabar, tiesiog, gal dar nėra to tikro, nu vat.. [galvoja].

11(3) M4: Kiekvienais metais vis kaitaliojosi jų tie specialieji poreikiai ir turi sau pritaikyt, tiek priemonės, tiek, bet tiek visus pokalbius, nežinau, tiesiog, žinokit nelengva, galiu pasakyti..

11(4) M4: sudėtingas reikalas kalba ir suprantat, ir tada gali ir jina šalia su tuo vaikiuku dirba ir tiesiog, ir kažkokią pagalbą kitokią suteikt, bet jiems tas pats, kas žinokit, gali jau sakyti, kad nulinė pagalba, teikiant tik priežiūrą [pabrėžia]. Tai vat.

12. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M4: Mhm, tai vat sakau, šie metai yra dėkingi, pas mummy įstaigoj, nes ar ir spec. pedagogas su mumis dirba ir kontaktuoja, jis nedaug ten tų valandų turi, bet ganėtinai mum pakankamai duoda ir informacijos, ir domisi tais vaikais..

12(2) M4: ir tiesiog pirmom dienom labai jau susipažino ir tiesiog, gal netgi galiu pasakyti, turiu tokį, kaip ir ramstį, į kažką atsiremti, jeigu yra kažkokių klausimų iškyla tai va.. [galvoja].

12(3) M4: o bendradarbiavimą, tai stengiamės, aišku, nuolat, tik gaila, kad mažai to laiko turi tas spec.pedagogas. Norisi, kad galėtų daugiau skirti valandų jam, tam vaikui.

13. T: Supratau. Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M4: Tiesiog, kokią pagalbą galima daugiau teikti: kaip prie to vaiko prieiti, kaip su juo bendrauti, kokios, kokias gal ten priemonės pasiūlytų.

13(2) M4: Dabar yra ten įvairiausių ir metodikų, gal ten su jom kaip daugiau naudoti su tom naujom metodikom?

13(3) M4: Ir vat, iš tos pusės, iš praktinės pusės, gal tiesiog norėčiau irgi, netgi, pasižiūrėt kažkokias tai veiklas nebūtinai, kad ten kažkokias parodomas, bet tiesiog, tam pačiam kaip pasakyt, katile kai verda ir matyt, kaip tas vaikas, ar jisai geba įsijungti, ar jisai negeba įsijungti į veiklą.. [galvoja].

13(4) M4: ir, atrodo tiek metų darbo stažo turiu, bet man vis tiek trūks ir trūks tos informacijos, nes aš manau, kad su kiekviena diena ateina skirtingi, skirtingi spec. poreikiai vaikai, ir, o čia tokio bendradarbiavimo tai tikrai reikia... [galvoja].

13(5) M4: gana ganėtinai daugiau iš to praktinio. Aišku, teorinės irgi labai gerai, nes vis tiksliai, kai pasidomi, tada ieškai kažkokių tai kažkokių naujovių ir tam vaikučiui pačiam, tai va [atsikvepia].

14. T: Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M4: Šiuo metu pokalbiai.. pokalbiai pagrinde, nes daugiau dar po kol kas ir nespėja daugiau isijungti ir.. gal to laiko per maža, bet pagrindas pokalbiai [atsikvepia].

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M4: Į savaitę vieną kartą, kiek jinai čia kartų ateina, tiek tenka su ja pabendrauti.

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M4: [pauzė] oi, net nežinau, ką jums čia papasakot..

16(2) M4: Tiesiog, be bendradarbiavimo, tai nebus ir rezultatų, nes, tarkim, kaip tęstinumas, ką mes čia grupėj su tuo vaiku darom. Tai aš manau, kad jisai persikėlė ir su spec. pedagogu,

16(3) M4: nes dažniausiai spec. pedagogas, jisai su tuo vaikiuku išeina tai į sensorinį kambarį, tai vėl kažkur, ten į žaidimų kambarį šalia esantį, ir vat tiesiog norisi tada, kad tas mūsų toksai eitų tolygus bendravimas ne tai, kad aš, čia mes vienaip su juo dirbam kažką tai, nu norim, kad jisai darytų, siektų, o jau ten nusiveda spec. pedagogas ir jisai jau savo ruožtu..

16(4) M4: jeigu mes čia kažkokia spalvas kalba mes ir bandom, tai tiesiog tęstinumas to viso..[galvoja]

16(5) M4: ten smulkiosios motorikos ar ten tos, kad ir stambios motorikos, nes visur reikia, tas bendradarbiavimas, tik toks turi būt.

16(6) M4: ir turi žinot, ką mes darom ir ką daro spec. pedagogas? Aš taip galvoju. Nes taip ir pati darau, net aš taip stengiuosi... [nusijuokia].

17. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M4: [pauzė ir iškvėpia] Atsakomybė, atsakomybė, aišku, atsakomybė tiek mano, tiek jos turėtų būt, žinokit, aš dabar jums tikrai taip neatsakysiu, nes pakankamai mažai mes turim tą specialistą laiką gerą, tikrą..

17(2) M4: o anksčiau vis tiek atsakomybė lika tik pedagogui.. tiek ir aš, tiek tėvam turiu viską aišku, taip ir yra, nes laikas mano yra čia pagrinde, bet turėtų faktiškai atsakomybės būt gal netgi padalinta visiems, nes mes visi tuo vaiku rūpinamės, mes visi turim jam teikt pagalbą ir atsakomybę, manau, nešam visos, turėtų, turėtų bent jau taip būt.. [nusijuokia].

17(3) M4: bet nu dar pakolkas atsakomybė lieka gal daugiau čia, grupėj, tai va nežinau, žinokit, sudėtinga vienas žodžiu dar.

18. T: Mhm, supratau. Kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu?

18(1) M4: [pauzė] o gal, kaip ir sakiau, pagrinde, kokias priemones pasiūlytų naudotis. Dabar, kaip ir yra mažai kalbantis ir nekalbantis, kažkiek suprantantis vaikutis ir kaip man, kaip man prieiti prie jo, kaip man, kaip, kokių būdų, gal kažkokių tai naujų pasiūlytų..

18(2) M4: gal tiesiog, vis tiek jie daugiau turi tos informacijos, kaip sakyt, toj srity, gal daugiau tiesiog domisi, nes negali žmogus visose srityse būti stiprus [pabrėžia].

18(3) M4: Tai vat, ir daugiau norisi tokia dalyką. Tai vat. Manau, kažkiek ir gaunam, bent pradžioj dabar dar džiaugiuosi, o paskui žiūrėsime, kaip bus.. manau, kad gerai viskas bus [nusijuokia].

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams turintiems SUP?

19(1) M4: [pauzė] Aš manau, kad čia yra didelis. Ir turi būt toks.

19(2) M4: nes bendravimas, kaip ir visur lieka jisai..nu mes negalim parašyt programos, aš vienas sau, jinai sau..

19(3) M4: ir dabar vat rašėm programą ir tiesiog konsultavomės ir aš konsultavaus.

19(4) M4: atsižvelgdamas vienas į kitų ir skaitant žiūrėjom ir ieškojom, ką mes galim.

19(5) M4: Tai va, kad visur svarbus tas bendradarbiavimas.. tiesiog yra čia kaip dvilypis - kaip dvynukai, negali išsiskirti [nusijuokia].

20. T: Supratau. Kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M4: Mūsų sakau, dabar dabartinis spec.pedagogas turi labai nedaug valandų, tai jisai stengiasi ir užėina. Jisai daugiau tuo metu pastebi, kaip jisai elgiasi su visa grupe ir kaip jisai, tarkim, jeigu būna laikas toks ateina, mes veiklos metu ir jinai stabteli ir pasižiūri tiesiog, kaip jisai elgiasi, ką jisai veikia tuo laiku, kai mes dirbam su kitais vaikais.

20(2) M4: tiesiog, ar jisai sugeba įsijungti į mūsų ar ten tai vat ir tada aptariam aptariam, ką mes darėm, kaip ką, va tokį [galvoja].

20(3) M4: norėtusi daugiau tos spec. pedagogo, kad kažkodėl būtų dažniau, gal ir pagalba būtų didesnė, tiek mum, tiek vaikam.

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M4: tiesiog sunku...sunku planuoti veiklą. Tu esi susiplanavęs vienaip, tau viskas apvirsta kitaip, nes negaliu numatyti.. [galvoja].

21(2) M4: čia, žinokit, kažkaip nu yra sudėtingas, gal tiesiog darbo patirtis ir darbo ilgas stažas, tu kažkaip atrandi tų būdų, atrandi situacijai kaip išsilaviruot, bet jeigu naujam, na tiesiog, sudėtinga, nes, žinokit, būna taip, kad apverčia visą dieną tavo ir tu turi vėl greitai čiuptis kitų dalykų, netgi ne su tuo vaiku, bet ir su kitais tu turi dirbt..

21(3) M4: tai vat ir gaunasi taip, kad išsibalansuoja, o taip, nu ką aš žinau, tokie...įsivažiuosim po trupučiuką, o ką darysi? Jeigu linkstam prie to, turėsime [nusijuokia].

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M4: [sučepsi] taip net galvoju, žinokit ne. Nes aš nelabai turėjau spec. pedagoga, mes turėjom tokį. O apie dabar mes nespėjom taip jau tokių dalykų... Tikiuosi, nes labai gera moteriškė ir tikiuosi, kad turėsiu. O taip, taip aišku, nebūtinai, kad mūsų įstaigoj kažkas [mąsto].

22(2) M4: Seminaruose, konferencijose ten bendraujant su kolegėm ir aplamai, gal ir tais pačiais spec. pedagogais, jeigu ten pasitaikydavo, būdavo tai gaudavom ir informacijos, ir tiesiog kaip sakai, va pas mane toks irgi, lygiai taip pat, lygiai tas pats, o kaip sakant, taip yra, bet išvažiuojamuose daugiau tokiuose ir tiesiog, tada bandai pritaikyti tuos metodus grįžus. Tai va [iškvepia].

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M4: [iškvepia] geranoriškumas, abipusis supratimas. Aš manau, toks turėtų būti..

23(2) M4: Nes priešingumas visada, jisai ras tų bendrų siekių, tikslų ir juos kažkaip tai stengtis, kad jų pasiekt ir tik tas geranoriškumas ir priveda prie to.

23(3) M4: [pauzė] žmogiškumas, žmogiškoji pusė irgi čia eina, nu, tiesiog vat nu. Tiesiog tokia paprasta žmonių, žemiška kalba, manau [nusijuokia].

23(4) M4: nes priešingybė visada būna priešingo dalyko, turi išklausyti ir turi patarti, ir padėti, jeigu nori bendrą tikslą pasiekti, taip kad... tam gyvenime būna visko, juk būna ir taip, ir taip [nusijuokia].

23(5) M4: Tai yra, visi nori būti teisūs, bet čia reikia kitą pusę ieškot..

24. Mhm. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M4: [pauzė] manau, kad taip. Ir daug kuo prisidėjo, nes ir siekiau, ir net metodininką siekiau, ir jis, kaip pasakyt, nuo vyr. mokytojo iki metodininko ir, nes čia turi, turi vien tikrai su kolegom su specialistais, turi rast bendrą ryšį bendrą siekį, jeigu tu kažko tai sieki... [pauzė]

25. T: *Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, kurių ir nebuvo tiek daug, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?*

25(1) M4: Gal su net negaliu pasakyt, nepasakyčiau, kad gal aš tiesiog esu pats toks žmogus, nesileidžiantis į tuos tokius negatyvius visus nu, ne, ne aš esu tam sukurta, kad galėčiau kažkokius ginčus ar dar kažkur tai... [pauzė]

25(2) M4: Tiesiog pasiūlau, jeigu ką panašaus, apmąstyt gerai. Nepulti į kraštutinumą ir ieškot tokių būdų, kur tiktų tam vaikui, o ne, kad mums čia būtų mūsų, čia tas nuomonių nesutapimas ir mes kažko siekiam, kažko ieškom.

25(3) M4: Net pagalvoju apie save.. [mąsto] galėčiau gal ir būt kitokia, bet pasirodo visai sėkmingai važiuoju va tiek metų ir viskas kaip ir neblogai [nusijuokia].

25(4) M4: Gal tiesiog man tas ir padeda..

26. T: *Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančių specialiųjų pedagogų kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?*

26(1) M4: Šiuo metu vat. Kaip ir sakiau, kartosiuos, vertinu tikrai teigiamai, nes labai ir mielas, ir komunikabilus, ir matosi, kad šviesus žmogus ir domintis toj srityj..tai vat, užtai aš apie jį tikrai galiu gerai.

26(2) M4: tiesiog domisi tuo vaiku, domisi ir netgi ir iš šeimos gauna į ten tą pagalbą ar vien tik tarp mūsų ar ten tas ryšys ta grandinė, nenutrūksta, nu jinai tiesiog vat siekia, kad ir tas mažas laikas, jos čia atėjimas. Bet aš suprantu, kad įdomus jai tas vaikas [mąsto].

26(3) M4: Ir įdomūs jo tie visi siekiami tikslai ar mes jų, ar mes kažkiek sugebėsime, tai vat, ir jos tie patarimai tokie jau jaučiasi, kad naudingi, prasmingi, tai vat.

26(4) M4: Manau, kad, va taip ir turėtų būt toks.. Nors per daugelį metų kažkaip tai kažkaip tai yra... [iškvepia].

27. T: *Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?*

27(1) M4: kas galėtų pagerinti taip?

27(2) M4: aš tiesiog nežinau, ar pajėgios mokyklos turėtų spec.pedagogų tiek.. [galvoja].

27(3) M4: Nes, jeigu jų pakankamai būtų, būtų gerai kvalifikuotų ir aš manau, kad tikrai pagerintų, palengvintų..

27(4) M4: Nes, jeigu jų pakankamai būtų būtų gerai kvalifikuotų ir aš manau, kad tikrai pagerintų palengvintų. Nes čia yra didelis dalykas, didelis reikalas.. tai vat, kame čia slypi.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.31

Trukmė: 14 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M5

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. **T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?**

1(1) M5: šešiasdešimt.

2. **T: Koks jūsų išsilavinimas?**

2(1) M5: aukštasis.

3. **T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?**

3(1) M5: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytoja.

4. **T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?**

4(1) M5: dvidešimt septyni?

5. **T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?**

5(1) M5: vyr.mokytoja.

6. **Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?**

6(1) M5: [pauzė] [atsikvepia] tai gal irgi dvidešimt septyni? Jų visada buvo, ir anais laikais jų buvo, gal tik ne tiek daug [lyg užduodama klausimą].

7. **T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais, turinčiais SUP, dirbate?**

7(1) M5: šiuo metu su trijų-keturių metų.

8. **T: Mhm. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?**

8(1) M5: [atsikvepia] du.

9. **T: Kokius ugdymosi poreikius turi jūsų ugdytiniui?**

9(1) M5: [atsikvepia vėl] raidos sutrikimai.

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M5: įvairiausių.. [galvoja] nu pirmiausia tai individualius [mąsto], ir pokalbį, ir demonstravimą, ir žaidimus ir veiklas per žaidimą, mokymą per žaidimą kažko.

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M5: Pirmiausia tai, kad šitie vaikai, turbūt, išbalansuoja visus, nes jie nėra taip lengvai suvaldomi.. [galvoja].

11(2) M5: ta prasme, jie turi dėmesio sutrikimų, elgesio sutrikimų ir į prašymus, kaip pasakyt, bendrus reikalavimus jie nelabai kreipia dėmesį.

12. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M5: Pirmiausia turėtų būti taip, kad [atsikrenkščia] mes kartu, atsižvelgdami į programą, skirtą tai amžiaus grupei, tam vaikui konkrečiai, dirbam.

13. T: Supratau. Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M5: Tai pirmiausia pagalba vaikui, kad jis pasiektų kažkokios pažangos ir galėtų... [galvoja] nu tobulėt.

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M5: Aptariam ugdymo planą, o toliau, tiesiog, gal tą dieną, kai būna specialusis pedagogas, tos dienos temą... [galvoja] gal jo darbas kažkiek atlieka mūsų tos dienos temą. Tiesiog, aptariam sunkumus kylančius šitam vaikui.

14(2) M5: [atsikvepia] ir tariamės dėl kažkokių bendrų būdų, ką daryti, kad tam vaikui būtų geriau? Daugiausiai gyvas pokalbis, čia ir dabar.

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M5: Specialusis pedagogas pas mus ateina kartą į savaitę vadinasi, ir pokalbiai su juo būna kartą į savaitę.

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M5: [atsikvepia] aptarti vaiko pažangą ir siekti tolimesnių rezultatų.

17. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M5: [pauzė ir iškvepia] gal daugiau specialusis pedagogas turi savo kažkokį planą, veiklos, nu, nusimatęs savo tikslus.. Mes juos, aišku, derinam tarpusavy ir aptariam, bet kažkokia

atskaitomybę, tai nežinau...[galvoja] nėra to labai didelio bendradarbiavimo, ta prasme, nėra jo [pabrėžia] .

18. T: Mhm, supratau. Kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu?

18(1) M5: apie mokymosi pasiekimus, mokymus ir sunkumus.. [galvoja ir tęsia].

18(2) M5: apie mokinio galias. Nu šiandien, pavyzdžiui, kalbėjom apie šeimą ir iš šeimos ateinančias problemas, apie sveikatos problemas [nuleidžia toną].

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams turintiems SUP?

19(1) M5: [pauzė] ko gi, kadangi, specialiojo pedagogo kaip tokio pernai mes neturėjom, neturėjom ir vaikų su specialiais, nu ta prasme, vaikam buvo nenustatyti poreikiai, tai jokio bendravimo su specialiuoju pedagogu ir nebuvo.

19(2) M5: O šiais metais specialusis pedagogas atsirado tik nuo spalio mėnesio. Tai dėl planų, mūsų planai turėjo būti parašyti, grupės planai ilgalaikių iki rugsėjo 15, tai tokio derinimo, kaip ir kažkokio labai nebuvo [pabrėžia]. Daugiau šituo klausimu atsakingas grupės mokytojas.

20. T: Supratau. Kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M5: Grupėje nedirba.

20(2) M5: pasiima vaiką, nu išsiveda vaiką, ta prasme, dirba su vaiku individualiai.

20(3) M5: o grupėje aš turiu mokytojos/mokinio padėjėją.

20(4) M5: [pauzė] grupės veiklose ne.. tiek dalyvauja, kiek jeigu, tarkim, aš paprasčiau, kad kažkas atsitiko, mes ten nepadarėm, nespėjom kažko, ir gal galėtų, tai tada taip. Gal toks kaip pagalbininko daugiau, nu ta prasme jo, kaip aš ir sakau, nu, tiesiog, jeigu kažko prašai konkrečiai tai [nutyla].

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M5: [pauzė] suvokimo sutrikimai, kalbos sutrikimai ir elgesio sutrikimai. Tai, visa tai įtakoja bendrą grupės darbą.

21(2) M5: Tai yra tokie vaikai, ta prasme, tai tiesiog, kai būna mokinio padėjėjas, padeda šiek tiek, nu su tais vaikais dirbti, nes dirba daugiau individualiai, dėmesio gali skirti tiems vaikams, tai tada mokytojai gali skirti daugiau dėmesio tiems likusiam vaikams.

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M5: [pauzė ir giliai atsidūsta] žiūrėkit, to spalio mėnesio buvo visiškai nedaug ir tų gerųjų patirčių, tai dar čia nebuvo laiko jų ir sukaupti, tiek, kad buvo keli pašnekesiai apie vaiką ir ką galima padaryti dėl to, kad tam vaikui būtų geriau, kad būtų bendrai visiems vaikams grupėje geriau.

22(2) M5: kad tas vaikas pasiimtų kažkokios pažangos, tiesiog yra per mažai laiko, kad į tokius klausimus būtų galima atsakyti konkrečiau ir to bendradarbiavimo buvo tiesiog dar labai mažai.

22(3) M5: jeigu tai būtų, na, prieš tai metų bent jau patirtis kažkokia, būtų visai kitaip galima atsakyti į tuos klausimus.

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M5: tai ir turi sėkmingas bendradarbiavimas, bendri tikslai, bendri rūpesčiai, bendras darbas, nu nusimatyto tikslo link.

24. Mhm. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M6: [giliai atsidūsta] aš visada sakau, kad kiekvienas žmogus žino tai, ko aš nežinau, tai mes tiesiog vieni iš kitų galime mokytis, ir kadangi tai yra specialusis pedagogas su specialiu išsilavinimu ir specialiom žiniom, tai aš, turbūt, iš jo galėčiau daug pasimokyti dalindamasis patirtim ir jo darbo metodais.. [galvoja].

24(2) M5: nu aš tikiuosi, ateity taip ir bus, nes tiesiog jis yra tos srities specialistas, kur mums buvo dėstoma, tikrai, nu, užgriebiant tuos dalykus ir kur jie konkrečiai mokėsi būtent tuos dalykus.

25. T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?

25(1) M5: Nu kaip ir dar ne... [galvoja ir juokiasi].

26. T: Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?

26(1) M5: [pauzė] aš manau, kad ta kokybė yra pakankama šiai dienai, per tą trumpą laiką, kaip ir sakiau, nes, na, mes tiesiog ieškom bendrų šitų sąlyčio taškų ir kaip galima galim kartu dirbti

26(2) M5: todėl, kad, na, turbūt reikalingas ir vienas kito pedagogų kaip žmonių pažinimas ir kaip specialistų, nes kai tu esi matęs žmogų tris kartus per mėnesį, tai nelabai, ką galiu dar pasakyti, nelabai gali rasti ten tų bendrų irgi tikslų ugdymo link.

26(3) M5: aš manau, kad per metus išsirutulios viskas ir tos patirtys tikrai turi būti geros, nes aš dabar matau šiltą, gerą žmogų, su kuriuo kaip iš pradžių nu, tarkim, vaikai su nepažįstamu žmogum nenori išeit, ar ne, į kitą patalpą, matau dabar, kad tie vaikai išeina noriai... [galvoja].

26(4) M5: ir atėjusi specialistė man pasakoja, kaip jie dirbo, ką jie veikė, kokios buvo sėkmės ar nesėkmės.

26(5) M5: Tai aš nu tiesiog galvoju, kad ateity tas bendradarbiavimas tikrai turės naudos.

27. T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?

27(1) M5: Pirmiausia, tai turbūt, turėtų būti ne vienos, nu ta prasme, ne vieną dieną tas specialusis pedagogas turėtų ateiti grupę ir ne vienas dieną jisai dirbti darželyje, aš nežinau, kiek jis darželyje dirba..

27(2) M5: bet tai turėtų būti ne vienas atėjimas per savaitę, nes nu būna taip, kad jisai, tarkim, tą dieną ateina, bet tą dieną net nėra tų vaikų daržely, serga ar kažkas.

27(3) M5: tai [galvoja] tiesiog reikėtų daugiau darbo ir nu kaip jūs ir klausimuose minėjot, tai reikėtų susidaryt kažkokį tai planelį, kada galima dirbti kartu grupėj, ką galima nuveikti kartu grupėj, kaip jisai galėtų įsilieti į tą grupės darbą.

27(4) M5: Tik nu vėlgi... [pabrėžia] turbūt tam skirta yra per mažai laiko.. viskas atsiremia į laiką.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.31

Trukmė: 16 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M6

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?

1(1) M6: man yra dabar trisdešimt devyneri metai.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) M6: aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) M6: Aaa, šiuo metu aš dirbu ikimokyklinėje įstaigoje, ikimokyklinio ugdymo mokytoja.

4. T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?

4(1) M6: Dabar aaaa [galvoja] šiuo metu yra devyni su puse metų.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) M6: [pauzė] esu mokytoja.

6. Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?

6(1) M6: Mano darbo stažas yra septyneri metai, taip, septyneri [nusišypso].

7. T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais. turinčiais SUP dirbate?

7(1) M6: ammm, aš šiuo metu dirbu su dviejų-trijų metų amžiaus vaikais.

8. T: Mhm. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?

8(1) M6: Mano grupėje yra vienas vaikas, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių [pauzė].

8(2) M6: Vienas yra turintis diagnozę. Dabar dar turiu gal tris nepatikslintos diagnozės [pabrėžia].

9. Kokius ugdymosi poreikius turi Jūsų ugdytiniai?

9(1) M6: hmmm... elgesio ir emocijų sutrikimą, taip..

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M6: Šiuo metu taikau individualų darbą todėl, kad jis yra pats efektyviausias, na ir, [galvoja] dažniausiai taikau vaizdines priemones.

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M6: iš tikrųjų [galvoja], pats didžiausias sunkumas yra tas, kad vaikai, turintys emocinį sutrikimą ir labai sunku valdyti grupėje išskylančius sunkumus, apsaugant kitus vaikus nuo šių protrūkių...

12. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M6: iš tikrųjų, bendradarbiavimas su specialiais pedagogais yra labai labai naudingas grupėje..

12(2) M6: jis dažniausiai padeda [galvoja] suvaldyti chaosą grupėje..

12(3) M6: bendradarbiavimas yra labai svarbus, nes juo teikiama pagalba leidžia truputėlį vaikams su nu, kaip negaliu sakyti, kad suvaldyti, bet, tiesiog, tą visą emociją visą truputėlį suvaldyti.

12 (4) M6: tada pedagogas, specialus pedagogas teikia savo pasiūlymus kaip, kaip su...tiesiog kaip, kaip čia geriau pasakyti [atsidūsta ir galvoja].. kaip suvaldyti tą visą kylantį burbulą..

12(5) M6: jinai teikia pagalbą, taip pat, pateikia kažkokias tai priemones, kurias, kurios padėtų jam tinkamai ugdyti.

13. T: Supratau. Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M6: Tikslas yra būtent, kaip sakiau, suvaldyti vaiko neprognozuojamą elgesį ir, kad vaikas ugdytųsi tinkama linkme, kiltų savo, keltų savo akademines žinias ir socialinę kompetenciją ugdytų.

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M6: Dažniausiai tai tiesiogiai bendradarbiauju [galvoja], kai apsilanko grupėje.. [atsidūsta ir tęsia] a, tada būna efektyviausias dalykas, nes bendradarbiavimas nuotoliu, iš tikrųjų, kartais nepasiteisina.

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M6: hmm.. [galvoja] aš su ja, su specialiuoju pedagogu praktiškai palaikau kontaktą kelis kartus per dieną, nes arba pagal poreikį, nes tikrai būna taip, kad iškyla labai didelių klausimų ir mes nuolat bendradarbiaujame su ja [nutyla].

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M6: mano bendradarbiavimo funkcijos. Taip, kaip sakiau, būtent teikti pagalbą šiam vaikui, kuris turi emocinį sutrikimą ir kad galėtų vaikas tinkamai ugdytis.. [nutyla ir galvoja].

16(2) M6: specialusis pedagogas dažniausiai ateina į grupę pastebėti vaiko, kaip jis elgiasi grupėje, įvertina visus už, prieš ir visą vaiko elgesį grupėje.

16(3) M6: na ir aš [galvoja], kaip būtent mūsų įstaigoje, tai specialusis pedagogas išsiveda vaiką atskirai tiesiog ir jie tenais ugdosi pagal mano iškeltus tikslus ir bando kažkaip tai tam vaikui padėti.

17. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M6: iš tikrųjų, kaip kaip čia pasakyti, tas dalinamės.. [galvoja ir nusijuokia]..

17(2) M6: mes dirbame koja kojon, esame labai gerai bendradarbiaujantys tarpusavyje ir kažkaip net nežinau, kaip čia pasidalinti per pusę ar bent daugiau ar mažiau.. [galvoja] mes esame tiesiog viena komanda, kuri dirba išvien, nes dirbant išvien gali pasiekti maksimalių rezultatų ir būtent, nes viskas yra dėl vaiko gerovės.

18. T: Mhm, supratau. Tai galbūt galėtumėt įvardinti konkrečiai, kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu?

18(1) M6: [pauzė] kokiais klausimais? Na, iš tikrųjų, būtent, kas liečia emocinį stabilumą, kaip suvaldyti visą situaciją.

18(2) M6: nes būna, kad vaikas, tarkim, elgiasi neprognozuojamai, rėkia, klykauja tada, kada netgi kiti vaikai jaučiasi nesaugiai, o tai mes stengiamės su tuo pedagogu aptarti sprendimo būdus ir pasiūlo įvairias priemones nusiraminiui.

18(3) M6: ką dar būna, kad atsineša kažkokių tai ar relaksacinių pasakėlių prieš miegą paskaityti arba pasikviečiam tiesiog į grupę, kad atliktų tam tikras užduotis, kurias pati pasiūlo ir taip sudomina vaikus [galvoja] ir būtent suteikia pagalbą tam vaikui, kuris turi specialiųjų poreikių.

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams turintiems SUP?

19(1) M6: Šis tai yra labai svarbu, nes, kaip sakiau, dirbame išvien dėl vaiko gerovės [galvoja] net nežinau, ką čia dar daugiau pridurti.. [pauzė] tiesiog, atsižvelgiant į tuos specialiuosius poreikius ir mes kartu su ja bendradarbiaujame ir kuriam tą programą.

20. T: Supratau. Minėjote, jog specialusis pedagogas dirba grupėje kartu, kartais su jumis kaip su pedagoge, tai galbūt pasidalintumėt, kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M6: Jis dažniausiai, kaip minėjau, būna, kad tiesiog dirba kartu su tuo vaiku, kuris turi specialiųjų poreikių ir dar prie to pačio sudomina ir kitus vaikus.

20(2) M6: Tai yra būna, kad, kaip minėjau, pasiima atsineša kažkokias užduotėlę, įtraukia ne tik specialiųjų poreikių vaiką, bet ir aplinkinius, nes žinote, kaip būna... [nusišypso]

20(3) M6: O vaikai.. vienam parodai, tai penki dar atbėga kartu pasižiūrėti, ką čia parodei, nes amžius yra labai žingeidus, dviejų-trijų metų vaikams, jie dirba pamėgdžiojimo principu, tai būna, kad ir ryto rato metu ir parodo kažkokius pirštukų žaidimus ir (ar) kažkokius žaidimus, kurie įtraukia ir visą grupę.

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M6: Na, pagrindinis tas iššūkis yra, kaip minėjau, emocijų sutrikimas, tačiau, dirbant, skaitant įvairią literatūrą ir seminarus, ir pasitelkiant savo pagamintas priemones stengiesi, kad vaikui kiltų kuo mažiau iššūkių dirbant su šiuo specialiųjų poreikių vaiku.

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M6: Kaip minėjau, mūsų specialus pedagogas yra labai šaunus ir mes stengiamės bendradarbiauti.

22(2) M6: tai patirtis tokia, kad tiesiog labai smagu, kai ateina į grupę, įvertina visą situaciją ir pats specialusis pedagogas organizuoja kartais kažkokias tai užduotis, veiklas ir stengiasi kartu su vaikais žaisti, nes kaip aš sakiau, 2 3 metų vaikai labai mėgsta naujoves, yra žingeidūs ir jiems labai smagu, kai naujas žmogus ateina į grupę [nusišypso].

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M6: aš manau, kad tai yra nuoširdumas irėjimas kartu ta pačia kryptimi.

23(2) M6: kai tau rūpi vaikas, tu ieškai pagalbos ir galimybių, ieškant pačių geriausių sprendimo būdų.

24. Mhm. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M6: Bendradarbiavimas... [galvoja] bendradarbiavimas tai, iš tikrųjų, labai geras dalykas, nes bendradarbiaujant su specialiuoju pedagogu tu gali pasiekti, kaip sakiau, geriausių rezultatų.

25. T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?

25(1) M6: Iš tikrųjų patirčių tokių neturėjau blogų todėl, kad mūsų specialusis pedagogas dirba visai neseniai, gal tik keturi mėnesiai, bet ir nesu, iš tikrųjų, patyrusi kažkokių tai blogų patirčių. Net kaip sakiau, mes labai nuoširdžiai ir glaudžiai bendradarbiaujam su specialiuoju

pedagogu, ir stengiamės vardan geriausių rezultatų dirbti komandoje koja kojon, ir pasiekti maksimalių rezultatų.

26. T: Supratau. Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?

26(1) M6: Iš tikrųjų, vertinu tikrai teigiamai, nes bendradarbiaujant su įvairiais įstaigoje dirbančiais specialistais, tai kiekvienos žinios teikia naudą. Ar tai būtų specialusis pedagogas ar kiti specialistai, nes, jeigu taip pasakyti, tai dvi galvos geriau negu viena [nusijuokia], tai pasiimi geriausias žinias susidedi į savo kraitelį ir bandai pritaikyti grupėje [nusijuokia].

27. T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?

27(1) M6: Kas galėtų pagerinti? Aš nežinau, nes, na, mūsų specialusis pedagogas yra tikrai labai profesionalus darbuotojas ir pats savo srities specialistas profesionalus. Tai, jis tikrai tu turi labai daug žinių [galvoja]

27(2) M6: o tai apie kitus pedagogus, kitose įstaigose dirbančius pedagogus, tai negaliu sakyti, nes kaip ir nesu susidūrusi. Kadangi dirbu tik vienoje ugdymo įstaigoje tiek laiko. Tai galiu tikrai kalbėti apie mūsų šį, o mūsų šis tai yra tikrai pakankamai gerai dirbantis darbuotojas..

27(3) M6: kas dar galėtų pagerinti... [mąsto] gal nežinau, iš tikrųjų, pagrinde, tai reikėtų galvoti apie didesnę vaidmenį mokytojo kalbant apie įtraukųjį ugdymą, tiesiog reikėtų pakeisti kitiems pedagogams nuostatas [galvoja] kad įtraukusis tai yra kažkoks tai baubas..

27(4) M6: nes, kai požiūris yra tiesiog neigiamas, tai tu turi jį pirmiausia pakeisti, kad vyktų sėkmingas ugdymas [nutyla].

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.11.05

Trukmė: 25 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: M7

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, koks jūsų amžius?

1(1) M7: dvidešimt aštuoni.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) M5: aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) M7: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytoja.

4. T: Koks jūsų bendras pedagoginis stažas?

4(1) M7: septyneri metai.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) M7: mokytoja.

6. Koks jūsų darbo stažas dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių?

6(1) M5: [pauzė]

7. T: Mhm. Norėčiau paklausti, su kokio amžiaus vaikais, turinčiais SUP, dirbate?

7(1) M7: dirbu su priešmokyklinukais, šešių – septynių metų vaikais.

8. T: Mhm. Kiek ugdytinių, turinčių SUP, ugdosi jūsų grupėje?

8(1) M7: [atsikvepia] šiuo metu du. Kažkaip kiekvienais metais būna po vieną arba du..

9. T: Kokius ugdymosi poreikius turi jūsų ugdytiniui?

9(1) M7: [galvoja] autizmas.. viena mergaitė turi raidos atsilikimą ir plius autizmą. Tai jai buvo kitaip, o berniukas ten buvo truputį išvis situacija kitokia...

9(2) M7: jam iš pradžių buvo nenustatyti, bet dirbant, nežinau, gal papasakosiu [sučėpsi], bet bedirbant su specialistais, tarėmės tada, bendradarbiavom su mama ir vis dėl to nustatė autizmą..

10. T: Kokius ugdymo būdus ir metodus taikote norėdama įtraukti vaikus, turinčius SUP, į bendrą ugdymo procesą?

10(1) M7: šiaip, iš tikrųjų, labai įvairiai [galvoja] tiek su vienu, tiek su kitu, yra labai įvairūs ir labai, iš tikrųjų, ieškojome, žiūrėk, vieną dieną vienas metodas veikia, kitas neveikia, konsultuojies su spec.pedagogu. [galvoja]

10(2) M7: nes labai priklauso, koks yra vaikas.. pavyzdžiui, pirmasis atvejis, sakykim, ar ne, jai reikia būtinai savo vietos, jina turi turėti savo vietą, pavyzdžiui, tam pačiam ryto rate. Tai mes esam net paskyrę, atžymėję, kad tai yra jos vieta, su kažkokiu tai lipduku ir kiti vaikai jau žino, kad tai yra, sakykim, tos mergaitės vieta ir jie net nesėda tenai, jina sėdi tik ten...

10(3) M7: tuo tarpu berniukas, jisai sunkiai kartais eina net į patį ryto ratą ar į pačią veiklą, tai kartais būna tiesiog pokalbis, bet tas pokalbis būna su tam tikrais, jam aktualiais tą dieną žodžiais, o tuos žodžius tu turi tiesiog atrasti... [pauzė]

10(3) M7: tai diena [nusijuokia] būdavo atradimų diena, nes tu nežinai, su kokia tema jisai ateis.. pavyzdžiui, vienas kartą jisai gali taip su kokiais nors auksiniais margučiais, ten kalba apie auksinius margučius arba drakono, aaaaa, ten kiaušinius kažkokius, kitą dieną jis ateina ir kalba apie žiurkes ir tu turi irgi kažkaip pokalbį [galvoja] tada jis susidomi ir tu įtrauki, ir tada ateina į ratą.

10(4) M7: tai vat, labai labai įvairūs būdai, priklausomai nuo tos dienos situacijos...

11. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius SUP?

11(1) M5: aaaaa [galvoja] aš manau, kad su įtraukimu.. ir [pauzė], kadangi mažai yra SUP pedagogų, jie tiesiog nespėja, tikriausiai, ateiti tuo metu, kada tau reikia, nu bet čia yra normalu, kai, pavyzdžiui, daržely turim tris, o grupėse yra tikrai ne po vieną ir ne po du, tai tiesiog va čia yra sunkumas, kad tu esi vienas, o tu turi grupėje dvidešimt vaikų...

11(2) M7: tai tu turi matyti ir tuos likusius devyniolika, bet tu turi matyti ir tą vieną, kuriam, galbūt, tuomet užeis pykčio priepuolis arba jis tiesiog, sakys aš nenoriu ir jisai pradės mušti kitus..

12. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su specialiuoju pedagogu, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

12(1) M7: nu man yra vienas pagrindinių, iš tikrųjų, dalykų... tai yra bendradarbiavimas ir bendravimas su specialiuoju pedagogu.

12(2) M7: O kaip aš ją suprantu? Tai nuolatinis pasitarimas, nuolatinis metodų numatymas [galvoja]

12(3) M7: sakykim, mes grupėje bandom įtraukti prie visų vaikų, specialusis pedagogas kartais gali pasiimti jį individualiam darbui.

12(4) M7: pagalba, sakykim, tiek bendraujant ir su tėvais, nes, nu tikriausiai, vienas pedagogas jisai mato, kaip jisai yra grupėje, bet tuo pačiu dalyvauja specialusis pedagogas, kuris irgi mato, kaip jis dirba individualiai, aaaaa, gali daugiau, būtent jau jam numatyti, kaip su juo dirbti..

12(5) M7: tai vat, man tai yra labai bendradarbiavimas, yra labai aktualus ir pagrindinis [nusijuokia].

13. T: Supratau. Kokie jūsų, kaip mokytojos, bendradarbiavimo tikslai?

13(1) M7: [atsikvepia] kad aš matau vaiką grupėje, specialusis pedagogas mato individualiai, tada, plius, kalbame su tėvais ir visi, tos trys šalys, susėdame ir bandom pasiekti tą geresnį rezultatą, tikslą, kad bent kažkiek padėti vaikui ugdyti save ir pasiekti tam tikrų pasiekimų.

13(2) M7: aišku, tikriausiai jie nebus aukšti, bet pagal jo galias, pagal būtent to vaiko galias, tai, manau, kad visos trys šalys bendradarbiaudamos tikrai pasiektų.

14. T: Mhm. Kokius bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu būdus ir formas naudojate?

14(1) M7: hmmm... įvairias...individualius pokalbius tarpusavy, sakykim, per tą patį pietų miegą susitinki.

14(2) M7: stebėsenas, nežinau net dar kokios... [mąsto].

14(3) M7: šiaip, tikriausiai, dažniausiai tai yra pokalbis, tiesiog ateina specialusis pedagogas, jisai pastebi, mato, tada mes susitinkam refleksijai aptariam ir kažkokį priimam, nežinau, jisai duoda kažkokių, galbūt, patarimų, kaip galėtum tam tikroje situacijoje daryti ir panašiai [nutyla].

15. T: Supratau, kaip dažnai palaikote gyvą kontaktą su specialiuoju pedagogu?

15(1) M7: tai, iš tikrųjų, dėl vieno atvejo tai buvo tikrai dažnai, nes pirmasis atvejis, kur sakiau, vat, apie mergaitę, tai buvo tiesiog ramesnė jina pati iš savęs, tai tiesiog kažkaip kitaip buvo..

15(2) M7: o vat su tuo, kur užaina pykčio priepuoliai, tai tikrai palaikom dažnai, nes tu nežinai situacija, kada gali pakreipti į vieną pusę ar į kitą ir ieškom būdų, kaip bendrauti su juo, nes kai užaina pykčio priepuoliai, jis pradeda muštis ir tu nežinai kartais kaip reaguoti.. ar tai kažkaip leisti jam išsidaužyti ten kažkur, atskiroje erdvėje, ar ne, ar kažkaip jį stabdyti..

15(3) M7: bet dėl jo bendraujam dažnai.. nežinau, kiekvieną dieną..

15(4) M7: Žinau, sakykim, mes, gal, aptariam dažniausiai per pietų miegą, padarom tokią refleksiją ten, nes tu tuo metu turi iš karto reaguoti, kažkaip vis tiek sustabdyti, nes būna, kad kenčia ir kiti vaikai..

16. T: Mhm, supratau. Pasakokit, kokios dažniausiai yra jūsų, o kokios yra specialiojo pedagogo funkcijos bendradarbiavimo procese?

16(1) M7: [atsikvepia] aš, kaip pedagogė, stengiuosi įtraukti juos į bendrą veiklą, į bendrą grupės veiklą, nes vis tiek jie turi išmokyti, hmm, į tą įtraukų ugdymą, bet vis, kad jie mokytųsi būti su tais dvidešimt vaikų.

16(2) M7: o specialusis pedagogas jau, gal ne kiekvieną dieną, bet bent į savaitę du kartus, jis pasiima individualiam darbui [galvoja], tai čia jo tas individualus darbas, nes man sakau, dar yra tas aštuoniolika, sakykim, be jų, tai vat, tai jo individualus labiau darbas, mano yra tas labiau grupėje darbas, kad įtraukti į bendrą veiklą.

17. T: Mhm, supratau. Papasakokit, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų turinčių SUP sėkmingo ugdymosi?

17(1) M7: [pauzė ir iškvepia] iš tikrųjų, labai bendradarbiaujam ir specialusis pedagogas, jisai labai domisi mūsų, sakykim, tos savaitės tema, ir jisai tą užtvirtina su jais dirbdamas individualiai, pasiima jisai, na, sakykim pasiema tą vaiką ir ten vos ne apie beleką, ne, jisai žiūri, mes apsitariam, jisai žiūri, galbūt, ką mes veikiam, ką mes darysim su kitais vaikais ir mes apsitariam, ką jis galėtų individualiai su tuo vaiku padaryti [galvoja]

17(2) M7: kažkokią sunkesnę, galbūt, užduotį, kur nu grupėje, sakykim, nepavyktų.

17(3) M7: tai vat, eina tikslingai kartu šalia su manim, va taip galiu pasakyt – šalia, pagal temą jisai jį ugdo, tik tai, kad jisai dirba su juo individualiai.

18. T: Mhm, supratau. Kokiais klausimais konsultuojatės su specialiuoju pedagogu?

18(1) M7: tokiais, kaip nu vat, pavyzdžiui, ateina diena ir tu nežinai, su kokia nuotaika, su kokia emocija jisai ateina [nusijuokia] ir iškyla kažkokia vat situacija, aš net nežinau, dabar taip greit tikriausiai nepasakysiu to, pavyzdžiui... [galvoja]

18(2) M7: bet vat, pavyzdžiui, iškyla kažkokia situacija ir tu nežinai, kaip toj situacijoje reaguoti, tai tiesiog tu žinai, kad visada yra psichologas, tu žinai, kad visada socialinis pedagogas, tas pats logopedas ar tiesiog specialusis pedagogas.. tu nueini ir visada gausi patarimą, galbūt, kaip šitoj situacijoje reaguoti, tai va taip..

18(3)M7: tai labai sunku, iš tikrųjų atsakyti į šitą, nes bet kokiais klausimais... [galvoja] hmmm, gali kreiptis ir net patarimų, sakykim, kaip ir koku metodu, galbūt, tą pasiekti? [lyg užduoda klausimą].

19. T: Kiek jums svarbus bendradarbiavimas su specialiuoju pedagogu rengiant ugdymo planus vaikams turintiems SUP?

19(1) M7: man, iš tikrųjų, yra labai svarbu. Aš jau sakiau pradžioje - man tai yra vienas iš pagrindinių būdų, nes bendradarbiavimas.. nu tu turi bendradarbiauti tiek su tėvais, tiek su specialiuoju pedagogu, nes jeigu tu ne bendradarbiausi, tai tu nedirbsi tiksliai su tuo vaiku, o man,

nu tu turi vis tiek dirbti su tikslu, kad tas vaikas, pagal savo galias, bet pasiektų tam tikrą tikslą [galvoja].

19(2) M7: mm, ten kažkiek įgytų kompetencijos, nu bent tą dalelę, nors mažą, bet jeigu tu dirbsi, aš, specialusis pedagogas, o dar tėvai, tai tikrai to pasieksi greičiau, negu tu dirbdamas vienas.

19(3) M7: džiaugiuosi, kad mūsų specialieji ugdymo pedagogai, jie tikrai stengiasi ir jie tikrai atsižvelgia į kiekvieną vaiką, komunikuoja su mumis ir, hmmm, nu, prisitaiko prie kiekvieno vaiko individualiai, tai va čia yra didžiausias džiugesys.

19(4) M7: kai rengi, tai yra tokia skiltis, mes mūsų darželyje rašo, kad yra tokia skiltis - veikla visai grupei. Tai ten jau tu rašai, ką veiks visa grupė ir panašiai, pagal sritis, pagal kompetencijas

19(5) M7: o dar viena skiltis, tai individuali veikla, tai vat, būtent tą individualią veiklą mes kažkuriuo metu susėdam su specialiuoju pedagogu, tai čia jau aišku, susitariam, kada man patogiu, kada specialiajam pedagogui.. tai susėdam, pasižiūrime temą ir aaaa [galvoja], aš kažkiek, galbūt, duodu savo idėjų, kaip aš matau, galbūt, ką aš galėsiu su juo padaryti, bet tuo pačiu duoda ir specialusis pedagogas, lygiai taip pat..

19(6) M7: ir mes tiesiog su, kartu susėdam, parašom tą, vos ne planelį mini tai savaitėlei, darbui tuo vaiku, žinoma, įtraukiam ir jo veiklą grupėje, bet netgi traukiame jo veiklą ir individualiai specialiuoju pedagogu [pauzė].

19(7) M7: nes vis tiek, planus mato ir tėvai, tai vat, yra toks vienas iš punktų.

20. T: Kokį vaidmenį atlieka specialusis pedagogas, kuomet dirbate kartu grupėje?

20(1) M7: na, tikriausiai, labiau stebėtojo vaidmenį, stebi pačią grupę, stebi patį vaiką, kaip jis elgiasi bendroje veikloje, bet prireikus pagalbos, sakykim, na, jam ten, mato nenusėdi, ar ten mato, jau kažkas ten prasideda, ten kibina kitus vaikus, nes būna, kad jam ar ir patranko, ir visaip kaip, nu žodžiu, tu negali niekada numatyti, ką jisai sugalvos ir kas jam šaus į galvą.

20(2) M7: tai jis tiesiog prisėda prie to vaiko ir būna šalia jo individualiai, o kai dalyvauja, sakykim, kažkokia vyksta veikla ar tai grupinė veikla, ar tai individuali, sakykim, kiekvienas sau daro, tai irgi specialusis pedagogas jau didesnę dėmesį skiria atlikti tą veiklą su tuo specialiu poreikiu vaiku, o man tada jau lieka likę, kur aš tada, tiesiog, laisviau spėju, nes aš žinau, kad su tuo specialiųjų poreikių vaikų jau yra dirbama.

21. T: Supratau. Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

21(1) M7: [galvoja] kartais tu, atrodo, numatai tam tikrus metodus, tam tikrus būdus, beet tu ateini, sakykim, tą savaitę, tą dieną ir bandai dirbti pagal tą planą ir tau visiškai neveikia tam vaikui, ką tu esi nusimatęs..

21(2) M7: nes tu, atrodo, ir konsultuojies, ir tada tu vėl susitinki su specialiuoju pedagogu, ir vėl sakai, nu ne, tas neveikia, reikia kažką daryti kitaip ir tu vėl viską perkuri.. tai vat, kartais gal sunku yra numatyti, kas jam tiks, nes atrodo, kaip ir tą vaiką žinai, jam turėtų patikti, jam turėtų tikti, bet baupt, jis ateina tą kitą savaitę ir netinka.

21(3) M7: turi vėl perkrauti ir tu vėl susipažįsti su vaiku iš naujo [nusijuokia].

21(4) M7: tai va, gal iššūkis, kad tu niekada nežinai ar jam tiks tai, būtent parinkti tie metodai ir būdai, kaip pasiekti tą tikslą, nu ta prasme, sakau, specialiųjų poreikių vaikas, iš tikrųjų, yra niekada nežinai, kaip bus..

21(5) M7: iššūkių, aišku, žinai, ten gali tu plėstis ten toliau, kad turi spec.poreikius, bet tėvai nepripažįsta ir panašiai, tada tau yra sunku, tada specialusis pedagogas negali suteikti pagalbos, tada tau dar apsunkėja... žinai, tu gali plėstis į šitą pusę, bet jeigu taip kalbant, jau kur yra nustatyta ir panašiai, tai didžiausias iššūkis yra čia.

22. T: Pasidalinkite, kokios yra jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su specialiuoju pedagogu?

22(1) M7: tai dabar palauk na, tai taip žinai reikia, pagalvot [galvoja] , bet nu, aš manau, kad kiekvienas su juo kažkoks darbas, bendradarbiavimas, nu, jisai vis tiek yra sėkmingas ir.., nes tu vis tiek nuo tų dirbti tikslingai, nu tu vis tiek tu matai, koks išeina vaikas, sakykim, ateina rugsėjį, pavyzdžiui, ane, pas tave, nu metus paimkim, ateina rugsėjį ir jisai koks vaikas išeina gegužę, ir tu matai, kiek jis yra pasiekęs.

22(2) M7: tai, tikriausiai, ne mano vienas darbas yra, bet yra ir tuo pačiu, ir specialaus pedagogo, nes mes kartu bendradarbiauja, mes dirbam kartu, mes kartu kuriam individualius planus šitam vaikui ir mes kartu jam padedam pasiekti.

22(3) M7: tai aš manau, kad va čia yra sėkmingiausias ir didžiausias yra darbas kartu [nusijuokia].

22(4) M7: tiek man, tikriausiai, yra žinių atžvilgiu, pačios kėlimui įvairiausių kompetencijų, nes vis tiek, jisai labiau mato tą spec. vaikų, su spec. vaikais darbą, tai tu jau su kitu vaiku, tu jau labiau žinotum, kaip dirbti, tau tikrai beliktų dar labiau save tobulinti.

22(5) M7: Na, ta prasme, tau pačiam duoda labai daug žinių.

23. T: Kas, jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

23(1) M7: aš manau, kad atsakomybė [galvoja], nes tiek aš, tiek specialusis pedagogas į tai žiūrimė atsakingai ir noras padėti vaikui, nes mūsų tokia misija... šiaip yra misija - padėti vaikui pasiekti ir pasiruošti mokyklai, sakykim, ar ne, ir tą pradžią pastatyti jiems.

23(2) M7: tai aš manau, kad yra atsakomybė, nes esam, tikrai turim būti tiek aš, tiek specialusis pedagogas, turbūt, atsakingas ir vat tas bendro tikslo siekimas.

24. Mhm. Kaip, jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie jūsų, kaip mokytojos, profesinio augimo?

24(1) M7: ai pačios, ar ne? Tai sakau, savo kompetencijų tobulinimas, tikriausiai, nes tu gali eiti į seminarus, tu gali klausyti jų, taip, tai irgi yra vienas iš tau kažkokių dalykų, bet tu su specialiuoju pedagogu bendradarbiaudamas, tu darai būtent čia ir dabar, ir kai turi tą vaiką, tu jam taikai kartu sugalvotus metodus, būdus, tu pasieki tam tikro tikslo, bet sakykim, jeigu ateitų dar vienas panašus, sakykim, vat, panašių galių vaikas, sakykim su spec.poreikiais, tu jau žinotum, prisimintum, galbūt, bandytum taikyti, ką taikėi kitam vaikui [galvoja]

24(2) M7: tai va, tas nuolatinis tobulėjimas ir atradimas kartu kažkokių tai metodų, tai tu augi pati, nes tu mokaisi tiek iš to pačio vaiko, mokaisi iš to pačiu spec.pedagogo... manau, kad spec. pedagogas mokosi iš manęs, nu ta prasme, toks vat, bendras, abipusis profesinis augimas [galvoja]

24(3) M7: nes tu vis tiek... nu tikrai spec.poreikių vaikų daugėja ir jų tikrai, panašu, kad nuo 2025 metų lygtai žada būti ir daugiau gal net, nes ten, tai aš manau, kad turėsime tikrai ne po vieną ir ne po du, ir tas vat bendras tikslo siekimas [galvoja] tai tave tikrai augina ir tu įgauni patirties, kaip dirbtisu tais vaikais, su ateinančiais vaikais.

25. T: Pakalbėjom apie pozityvias patirtis, taip, ir visgi norėčiau paklausti, ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu patirčių? Ir jeigu taip, tai kokių, galbūt pasidalintumėt?

25(1) M7: hm.. man asmeniškai, iš tikrųjų, neteko. Nežinau, galbūt kažkam yra tekę, bet man asmeniškai ne, nes visada specialusis pedagogas, kiek ir nes nu, tikrai jie dirba mažai, jie turi mažą etatą ir aš pati žmogiškai suprantu, kad jisai tiesiog nespėja ir tai, kaip, nu ta prasme...

25(2) M7: aš bet koku atveju, vis tiek sulaukiu pagalbos iš vieno ar kito, ir mes, vis tiek, susitinkame, vis tiek aptariam ir vis tiek bent, sakau, kažkokių bent penkias minutes, vis tiek man atranda, tai tikrai negaliu sakyti, kad man teko kažkokių tai vat neigiamų dalykų..

26. T: Kaip vertinate jūsų bendradarbiavimo su ugdymo įstaigoje dirbančiu specialiuoju pedagogu kokybę? Galbūt galėtumėt pakomentuoti, kodėl taip manot?

26(1) M5: oi, aš tai galvoju, kad puikiai, nu ta prasme, čia žinai, dar kartą pasikartosiu, ką sakiau prieš, tai tikriausiai tu supranti, kad specialusis pedagogas dirba mažu etatu, o grupių, pavyzdžiui, yra dvylika ir kiekvienoje grupėje arba vienas, arba daugiau yra, ir jisai turi tiesiog suspėti nueiti ir ten, ir ten, ir ten...

26(2) M7: tai manau, kad pagal jo fizinis galias [nusijuokia] tai, ką jisai pats gali, tikrai vertinu kokybiškai.. jisai tikrai stengiasi, atlieka kaip tik tai gali, aišku, jeigu ten būtų.. visada galėtų būti geriau, jeigu būtų daugiau spec.pedagogų arba bent jau dirbtų didesniu krūviu.

26(3) M7: bet tu, sakau, žiūri į tai žmogiškai ir supranti, kad nu, deja, bet tai, ką turim, tai turim geriausio [nusijuokia].

27. T: Mhm. Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įtraukiojo į ugdymo kontekste?

27(1) M5: aš tai galvoju, kad reikėtų, visų pirma, pradėti nuo aukščiau, kad jiems bent kažkiek pakeltų atlyginimus, nes jų, nepabijokim, bet netgi yra mažesni už mūsų, mokytojų..

27(2) M7: tada už mes turėtume daugiau specialiųjų poreikių vaikų ir tų mokytojų, kurie dirba būtent su jais ir... tada skirtų daugiau į darželius ir mes tada turėtume jų daugiau ir aš manau, kad tiek pedagogai būtų daugiau pagalbos, tiek patys pedagogai, tiek pedagogai, kurie jau dirba, sakykim, ir nespėja per visas grupes, jiems patiems irgi būtų lengviau ir jie daugiau suspėtų.. tai čia reikia pradėti nuo viršaus.

27(3) M7: jie, aš, aišku, dėl to labai pykstu, jie čia nori aaaa, duoti mums specialiųjų poreikių vaikų, ardyti tas spec.mokyklas, kalba apie įtraukųjį ugdymą, bet jie nesuvokia, kad pedagogas, nors ir yra grupėse po du, bet jie vis tiek dirba po vieną, nes taip valandos pasikeičia... ir jam vienam yra tikrai sunku.

27(4) M7: o, jeigu dar būtų spec.poreikių vaikas, tai, nu aišku, atveju atvejas nelygus, žinai, bet, nu turi būti vis tiek spec. pedagogas bent po kelias valandas grupėj, jis turi būti.. [galvoja] dar geriau, kad ten būtų, kol tas vaikas yra, jeigu taip, tiek būtų žmonių. Bet, nu tu žiūri, kad žmonių nėra tiesiog [nusijuokia].

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.29

Trukmė: 31 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP1

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Koks jūsų amžius?

1(1) SP1: Mano 45.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP1: [pauzė] Aukštasis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP1: Spec. pedagogas.

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP1: [pauzė] o dievai.. [galvoja] aš, žinokit taip ne neskaičiuosiu iki smulkmenų, bet kažkur apie penkiolika metų [pauzė] plus minus.

5. T: Supratau. Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP1: [įkvepia] metodininkas.

6. T: Supratau. Toliau norėčiau jūsų paklausti, kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?

6(1) SP1: Priešmokyklinis.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP1: [įkvepia] aaaa, yra kalbos, dažniausiai pasitaikantis yra kalbos, raidos sutrikimai, ar ne, vat, yra kalbos, daugiau kaip ir daugiau logopedo, bet ir specialusis pedagogas turi ką ten veikti iš tikrųjų.

7(2) SP1: Tai yra dažniausias tai kalbos raidos arba [galvoja] sulėtėjusi kalbos raida, arba nežymus kalbos, ta prasme žymus kalbos neišsivystymas [iškvepia ir nutyla].

8. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP1: [pauzė ir atsikvepia] nu pfff, šiuo metu, va šiais metais, ypatingai aš susiduriu su tėvų abejingumu ir nenoru prisidėti, ar ne, vat tas tęstinumas, kad ir namuose būtų, vat ir pasakoji, siunti, ką mes veikėm užsiėmimuose, ir ir ir jokio atsako net, nei klausia kaip sekasi ir tikėtina, kad tikrai neatlieka, ką rekomenduoju aš arba auklėtojai [nutyla].

9. T: Mhm. Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP1: [įkvepia] šiaip iš tikrųjų [galvoja], būtent grupėje tai tikriausiai nežinau, kaip aš galėčiau prisidėti, ar ne?

9(2) SP1: Aš juos pasiimu ir ir jų jų tą lavinų tą kalbą, kad jiems būtų maloniau, geriau, kad juos suprastų, kad jie galėtų išsakyti savo, savo poreikius suprantamiau, ar ne, o pačioj grupėj, grupės veikloj nedalyvauju [nutyla].

10. T: Mhm. Toliau norėčiau pasikalbėti apie bendradarbiavimą. Norėčiau, jog papasakotumėte, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP1: [sustoja ir įkvepia] nu bendradarbiavimas tai pirmiausia tai [galvoja] visos pastabos, visi pastebėjimai, visi tokie kaip iš iš, mmmmm, apie vaiką, ar ne, iščiupinėjimai.

10(2) SP1: Nes irgi, tarkim, jeigu aš pasiėmu vaiką ir aš su juo vienu dviem dirbu, ar ne, yra jisai dažniausiai būna visai kitoks negu grupėje [pabrėžia skiemenuodama].

10(3) SP1: a iir, kai mes bendradarbiavom su auklėtojais, su kitais pedagogais, mes galim išsigryninti visapusiškesnį vaizdą, to pačio vaiko ir kaip tada pritaikyti jam tą aplinką, kaip pritaikyti ugdymą, kaip pritaikyti pagalbą, ar ne, ta prasme, tikrai aš daug sužinau iš auklėtojos, ką man reiktų atkreipti dėmesį dirbant [įkvepia], ką pastiprinti, kas yra jo stipriosios pusės, kuo galiu remtis dirbant.

10(4) SP1: Lygiai tas pats yra ir ir [galvoja] auklėtoja, ane, jisai auklėtojas iš mano pusės ggali gauti pagalbos metodologinės, ane, kaip metodiškai kažkokį tai vieną ar kitą jo sunkumą grupėje apeiti, supaprastinti, kad jam nekeltų kažkokių didelių, didelio diskomforto, kas gali iššaukti ir agresiją ir taip toliau.. Ar ne?

10(5) SP1: Nu tas, jis dažniausiai vaikas agresyvus darosi tada, kai jisai nėra [pauzė] nėra priimtas, nėra patenkinti jo poreikiai kažkokie tai vat.

10(6) SP1: Tai tas bendradarbiavimas labai labai būtinas yra ir ir tas visapusiškas, ar ne, vat, geranoriškai nebijant klysti, nebijant kitaip pamatyti, nu, ta prasme, kad galėtum išsigryninti, reikia labai daug kalbėti, bendrauti, bendradarbiauti, taip [nutyla].

11. T: Tai kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP1: [ilgesnė pauzė] bendradarbiavimo, tai suteikti informacijos iš savo pusės, ane, metodais kažkokiais tai būdais, kaip padėti vaikui ir gauti kuo daugiau informacijos apie vaiką iš auklėtojos, iš tėvų, auklėtojos, nu va tas tas ratas turėtų būti.. [įkvepia ir tęsia]

11(2) SP1: Nes ta prasme, aaa, pasižiūrėjus į vaiką, į jo išvadą ir, tarkim, kokią galėčiau susikurti sau programą, ane, yra viena, bet kai dar gali pasakyti, ko, ką jam reikėtų pastiprinti, ar ne, aš galiu koreguoti savo planą, koreguoti planą pagal vaiko poreikį, nes kartais tose išvadose ar kažkur, mes nepamatom, ko jam iš tikrųjų reikia, ar ne, galbūt jam reikia [atsikrenkščia] dabar taip staigiai sukurti ar ne, galbūt jam reikia mmmm, ne kažkokio tai stipraus mokymo šiuo momentu, ar ne, bet galbūt emocinio palaikymo [nutyla ir padaro pauzę].

11(3) SP1: Tai aš, aš tikrai kartais nu nusižengiu tam planui ir planas eina į antrą eilę, jeigu mokytojas pasako, auklėtojas pasako, kad jam šiuo metu yra sunku psichologiškai sunku, mes žaidžiam, mmm, mes kartais išeinu į lauką su vaiku, yra ką veikti ir lauke, ar ne [įkvėpia ir tęsia] radus lapą, apie lapą daug ką galima pakalbėti, daug ką galima padaryti, ir ir tai irgi yra mokymasis, bet jisai yra šiek tiek kitaip, per gerą emociją [pauzė].

11(4) SP1: tai vat ir tas bendradarbiavimas labai yra gerai, kai tu gali sužinoti apie jo emociją, mmm, būseną.

12. T: Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP1: [galvoja] man yra geriausia, man patinka labiausiai ir aš naudoju, tai pokalbis.

12(2) SP1: Pokalbis, diskusija, ar ne, kai va susėdam visi ir ir, tiek su auklėtoja, tiek ir ir su [atsidūsta] padėjėja auklėtojos, ar ne, aš ją irgi įtraukiu, nes jinai irgi daug ką pamato, daug daug pastebi [pauzė] ją reikia tik mokėti paklausti [nusijuokia], nes ne visos nori prisijungti.

12(3) SP1: Aaaa, labai džiaugiuosi, kada įsitraukia ir tėvai, bet būna, sakau, labai, labai jau retai [galvoja] tai vat, nu man tas, kai susėdi čia ir dabar, tu gali labai greitai tuo minčių lietum ar kažkokiu kitoku metodu sugalvoti, čia ir dabar, kaip toj ar kitoj situacijoje reikėtų palengvinti [galvoja], palengvinti mokymąsi vaiko.

13. T: Supratau, papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP1: [galvoja] jeigu paimti, ta prasme, ne oficialų va tokį, kad susėdam ir dabar užfiksuojam, kad yra pokalbis, ar ne, jeigu neimt tuos, tai kiekvieną kartą, kai aš ateinu pasiimti vaiką ir grąžinu vaiką.

13(2) SP1: realiai per dieną porą kartų, nes mes nors pora sakinių tikrai apsimainom apie vaiką.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP1: Funkcijos nu [iškvėpia] vėl gi, tas pats per tą patį – mano funkcija yra, kai yra sutrikimas ir prie sutrikimo kokie galimi pagalbos būdai, ar ne, metodai, kaip padėti tokiam vaikui, pagal tokį sutrikimą, kas galėtų padėti, aš tą siūlau, nes čia yra mano kaip arkliukas, aš tą daugiau žinau [galvoja]

14(2) SP1: O auklėtoja apie, kokia yra bendra grupės [galvoja], koks yra bendras grupės planas ir kaip vat, kaip mes suderinam tą planą, vaiką ir pagalbą jam, va šituos.

14(3) SP1: Mokytojas, aišku, daugiausiai apie vaiką man suteikia informacijos, jos, kaip čia, funkcija galėtų būti kaip [galvoja] informacijos teikimas kažkoks apie vaiką, apie šeimą, galbūt kartais irgi informacija yra labai svarbi [galvoja] kokia yra situacija šeimoj.

14(4) SP1: Nes, jeigu yra, tarkim, vaikai iš socialinių įgūdžių stokojančios šeimos, ar ne, tai nu retai kada aš vis tiek nu prašau, ar ne, kad darytų kažką namuose, bet tada jau tikiuosi mažiau, nu tikrai nelabai ten kas dirbs su tuo vaiku, tai va [galvoja]

14(5) SP1: Tai va, galbūt, tas iš mano pusės – metodologinė informacija, o iš auklėtojo tas toks apie vaiką, vaiko informaciją, nes ji vis tiek jį mato kas dieną, aš kaip specialusis pedagogas, aš pasiimu aaaa, du kartus per savaitę, tai nu vis tiek informacijos jis, auklėtojas, turi daugiau apie patį vaiką.

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP1: mano, kaip specialaus pedagogo yra atsakomybė ugdyti sutrikusias funkcijas, ar ne, to vaiko, sutrikusias sritis ir jas [galvoja] pasitelkiant gebėjimais, įveikti tuos sunkumus kažkokius tai, ar ne.

15(2) SP1: Auklėtojo ir funkcija [dėlioja sakinio mintį] ir jisai atsakomybė, ar ne, jisai įsilietu į bendruomenę jos, ane, tos grupės bendruomenę, gerai jaustųsi ir mokytųsi pagal grupę, ar ne, su grupe, pagal grupę, nes aš jau kai pasiimu, aš tada imu vat tas sritis, kur reikia tobulėti, ar ne, kur reikia padirbėti.

15(3) SP1: Grupėje, kai yra daug vaikų, ar ne, jau auklėtojas negali tiek daug dėmesio skirti.

15(4) SP1: Aišku, ji skiria [pabrėžia], bet didesnę atsakomybę prisiimu aš už šitą, o jau mokytojas prisiima už [mąsto] integraciją, už gerą jausmą toj grupėj, kad jis gerai jaustųsi, kad jį priimtų, kad jisai priimtų. Tai va.

16. T: Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP1: dėl visko, kas susiję su ugdytiniu – jo pomėgiais, asmeninėmis savybėmis, šeimos situacija, situacija grupėje.

17. T: Supratau, dar norėčiau paklausti, kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

16(1) SP1: [pauzė] tas ugdymo planas, ar ne, vat tarkim, tiek ir švietimo pagalbos planas, tiek ir ugdymo planas, tai yra [atsikvepia] kaip sakau pusė per pusę, lygiai, nu ta prasme, ir mokytojas neparengtų plano vaikui be manęs, taip ir aš neparengčiau plano be mokytojos.

16(2) SP1: Nes tai yra, susėdam visi, visos pusės ir tada mes galim koreguoti, aš tarkim, kaip pagalbos planą, savo darbo planą derinu būtina derinti prie grupės plano, nes kitaip vaikui kuo daugiau apie tą patį, ta pati tema, tiek patys metodai, tas pats yra kartojimas [pabrėžia].

16(3) SP1: Kuo daugiau kartosi, tuo jis geriau priims tą informaciją, pereis iš trumpalaikės į ilgalaikę atmintį, tai jau kažkokie dalykai, kažkokie žodžiai, kažkokie veiksmai [galvoja] tai jisai, nu, ta prasme, puse per puse [nusijuokia].

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

17(1) SP1: Bendroji grupė aš retai kada dirbu, kada nebent yra naujas, naujokas grupėje, ar ne, ir tada tiek ir auklėtojas nežino pačio vaiko, tiek aš nežinau ir mano yra kaip ir stebėtojas – pagalbininkas.

17(2) SP1: Aš tada, neišskiriant to vieno vaiko [atsikrenksčia], bet aš vis tiek daugiau sukuosi aplink tą vietą, kad pažinti vaiką, aš padedu vaikui, ar ne, tarkim, kažkokioj veikloj, ar ten su pagalba technine [nusijuokia]

17(3) SP1: Jei kažką iš plastelino gamina, jeigu ar piešia su guašu, vat kažkokią tai tą techninę pagalbą vien tam, kad įeiti į tą vaiko pasitikėjimo ratą, kad nebūtų taip, kad aš ateinu kažkokia tai, kaip šita, pilypas iš kanapių, ar ne, ir einam pas mane [šaržuoja]

17(4) SP1: Tai vaikui dažniausiai būna stresas ir jis nu tikrai neveiks taip, kaip aš esu draugas, pažįstamas draugas ir aš kviečiuosi pas save ir tada vaikai jau pradeda norėti, jie bėga su ašarom, o kodėl ne mane dabar [pakelia toną] ir taip toliau, tai kai yra va toksai ryšys su vaiku, tada aš manau, kad žymiai geresni rezultatai.

17(5) SP1: Tikrai einu, bet sakau, einu ne dėl to, kad nenorėčiau, bet dėl to, kad nelabai turiu laiko, nes dirbu tikrai nedaug tam daržely kaip spec.pedagogas, bet, o vaikų yra daug ir tos pagalbos reikalingos yra daug [atsidūsta].

17(6) SP1: Tai einu kai yra naujokas arba nepažįstamas dar man vaikas, tada ateinu.

19. T: Supratau, su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

18(1) SP1: [pauzė] nu iššūkis, tai dažniausiai, nu, jeigu yra iššūkis, tai yra kartais, nu va du galėčiau išskirti, kaip susiderinti tas visas savo planą - grupės planą ir pagalbos planą, ar ne, kažkaip tai susidėlioti, tai kartais būna iššūkis [galvoja].

18(2) SP1: Nes yra irgi tų temų, tokių kaip, kai man sunku prie savęs kažkaip tai pritempt ir yra kažkokiai tai pagalbos metodas, galėtų labai tiktų vat vienoj ar kitoj situacijoje, bet pagal galimybes nelabai išeina, nu va tas toks, tokie [padaro pauzę ir tęsia].

18(3) SP1: Ir aišku, kartais, pasitaiko [atsikvepia] auklėtojų, kurie nenori bendradarbiauti, va čia yra didžiausias iššūkis.

18(4) SP1: Tai yra mmm, prašai būti kaip ir draugu dėl to vaiko, vat bendradarbiauti, kažką, bet matai, kad tas bendradarbiavimas yra tikrai dėl varnelės, kad mes kartu kažką darom, ale, bet noro nėra, tai va, gal tokie būtų [balso tonas pažemėja].

20. T: Galbūt galėtumėte pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

19(1) SP1: [pauzė ir atsidūsta] nu man galbūt labiausiai dabar ateinantys, kiek ateina į galvą, tai buvo autistiškas vaikas, kuris negalėjo vaikščioti į darželį, nu jis buvo sąrašuose, bet jisai negalėjo eiti dėl triukšmo, dėl tų vaikų, vienu žodžiu, jam buvo per daug grupėje dirgiklių pačioj pradžioj ir buvo labai sudėtinga, bet mes per metus [mąsto] prisijaukinom vaiką, po šiek tiek, tai jisai dabar jau va, nes pernai jis atėjo prieš naujus metus, bet tai mažiau negu metai, ir dabar jis jau lieka grupėje valandai.

19(2) SP1: Tai aš galėčiau, man tai yra daug, kai vaikas visiškai, nuo nulio, jis net užlipdavo iki grupės, bet grupėje nei nusirengti, nei nieko – isterija, emociniai protrūkiai ir vienu žodžiu, buvo labai, labai sudėtinga [atsikvepia].

19(3) SP1: Bet po truputį, buvo ir pokalbių su tuo vaiku, vat kalbinimo, drauginimosi per tvorą, vat, kad ateiti, praeiti, jis praeidavo, pažiūrėdavo.

19(4) SP1: Dabar jisai išsėdi grupėje, aišku, jis su ausinėm, jisai atskiriau, ne su visais prie stalo, bet, bet jisai jau išbūna grupėje [nusišypso].

19(5) SP1: Bet vėlgi, tiek iš mano pusės, tiek iš auklėtojos pusės, jeigu be bendradarbiavimo tikrai nieko nebūtų buvę.

21. T: Tai visgi, kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

20(1) SP1: [pauzė] abipusis noras padėti vaikui.

20(2) SP1: Nes vat sakau, yra situacijų, kai, jeigu mokytojas nenori bendradarbiauti, tai ir tos sėkmės tu negali pagauti, ir nežinai kas yra labiausiai atsakingas už kažką tai, ar ne, tada nu neina bendradarbiavimas.

20(3) SP1: O tas va būna labai dažnai, kai [susimąsto] ypatingai vyresnio amžiaus, nežinau kodėl, bet jaučiasi, kai yra daug metų atidirbęs, bet nepasitikintis savim ir tada nu nesidalina informacija.

20(4) SP1: [galvoja] nesidalina informacija, yra kažkoks tai, nemoku pasakyti, nežinau kaip išsireikšti, ta prasme, jeigu taip ūkiškai pasakius, žmogus bijo nusišnekėti, bijo suklysti ir tada geriau jisai išvis nieko nesako, užsidarom durim kažkokiom tai vidinėm, ar ne, ir jisai neina į kontaktą [pakelia toną]

20(5) SP1: bet tik tai klaidom gali išrasti tiesą tam vaikui, pačią tiesiausią tiesą, nes kiekvienas niuansas, kiekvienas pamatymas iš kitos pusės tą vaiką, yra labai labai svarbus ir tas bendradarbiavimo [galvoja] ta sėkmė ir priklauso nuo to, ant kiek atsiveri tam bendradarbiavimui.

22. T: Taip, supratau. Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais SUP vaikus, patirčių? Jeigu turėjote, tai kokių? Galbūt pasidalintumėt?

21(1) SP1: Tai vat, kaip ir sakiau, čia yra tas, aišku pasitaiko ir su jaunesniais mokytojais, bet su vyresniais tai ypatingai, kai nežinau kodėl, aš įtarčiau dėl kažkokios nepasitikėjimo savim, nenoras išsigryninti, nenoras bendradarbiauti bijant suklysti [įkvepia], bijant kažką ne taip padaryti, tada jie nu, ta prasme, tai gali pasakyti apie vaiką tik – nu šiandien jisai geras arba blogas.

21(2) SP1: Nes vis tiek atėjęs į klasę, aš pirmiausia paklausiu kaip tu jautiesi, vaiko ir auklėtojo, kaip jisai atėjo nuo pačio ryto, nes man yra svarbu, koks jisai iš namų atėjo.

21(3) SP1: Kartais būna vaikai, kad iš namų ateina iš namų susierzinę, o grupėje nurimsta arba atvirkščiai, tas irgi yra labai labai svarbu.

21(4) SP1: Va tokie mokytojai vat gali pasakyti tik, sakau, jis geras šiandien arba blogas, ir taip prie vaiko, pabrėžtinai, ypatingai, jei jis yra blogas [pabrėžia].

21(5) SP1: Tai vat, su tokiu pedagogu bendradarbiaut nu nepavyksta.

21(6) SP1: [pauzė] tinkamai bendradarbiauti, ar ne, nes nu jisai ir tos informacijos, ir jisai net nelaukia iš tavęs informacijos, jisai neklausia, pavyzdžiui, kaip kitos ateina, ką daryt, va tokia ir tokia situacija, ką staigiai, vat ką galim sugalvot, ką galim padaryt.

21(7) SP1: O tokie mokytojai, kurie patys neteikia informacijos, jie ir tavęs neklaus, jiems bus labai blogai, jie nieko nežinos, nu ta prasme, kaip toj situacijoje padaryti kažką, bet jie neklaus..

21(8) SP1: [įkvepia ir tęsia] kas yra negerai, ką aš galėčiau dabar padaryti, ir jeigu atsitinka va tokia situacija, kad ten tikrai yra negerai ir reiktų įsikišti psichologui ar kažkam tai, jie nesikviečia pagalbos, jie tada tyliai kažkaip tai bando suvaldyti, jiems nesiseka, jiems griūna dar labiau savivertė ir , ta prasme, toks užburtas ratas.

21(9) SP1: bet sakau, kažkaip tai man tendencija su vyresnėm auklėtojom [nutyla].

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

22(1) SP1: mmmm [galvoja ir nusišypso] gerai? Labai prisideda, mano paskatintos yra auklėtojos, kurios persikvalifikavo į logopedes [juokiasi], į specialųjį pedagogą, paskatintos, padrąsintos palaikymais, aš manau, kad vėlgi, bendradarbiavimas, bent jau į mūsų profesinę, aš tempiu ir kiek galiu bendradarbiauju [šypsosi].

22(2) SP1: O šiaip, va tas visas ir profesinis, jeigu apie profesinį vaikų ugdymą, tai irgi prisideda bendradarbiavimas apie tas profesijas, gi kalbama ir darželiuose, kokias profesijas vaikai galėtų [galvoja], pirmiausia, galbūt, supažindinti su profesijų galimybėm, ar ne? Apie tas profesijas

kalbėti [atsikrenkščia] ir išsirinkti, pagalvoti, tas vaikas kad pagalvotų apie profesiją, kuo jisai norėtų būti.

22(3) SP1: Ir leisti norėti tam darželinukui būti šiukšliavėžio vairuotoju, jeigu jam atrodo tai yra labai reikalinga ir gera profesija, kodėl gi ne?

22(4) SP1: Paskui mes aiškinsimės, tai gera ar negera, bet vėlgi, geros negeros profesijos nėra.

22(5) SP1: Jeigu aš darbą atlieku sąžiningai ir man teikia malonumą, tai reiškia visos profesijos yra geros ir tinkamos.

22(6) SP1: Tai tas profesinis ugdymas yra, ir pas specialųjį pedagogą, tai vat.

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

23(1) SP1: Šiuo metu, šiais metais aš dirbu kitoj švietimo įstaigoj, kitam daržely, su priešmokyklinukais tiktai, ir būtent tos auklėtojos, tose grupėse, nu nežinau, man labai gera ateiti, nors dirbu dar tik porą mėnesių, bet yra ir asmeniniai tokie pasikeitimai, nu vat, kaip tu jautiesi asmeniškai kaip žmogus, ne kaip kaip auklėtojas, ne kaip ryšys su tuo vaiku, bet yra ir [galvoja] šeiminingutė, auklėtojos padėjėja ir aš labai gerai jaučiuosi, ir tada noriu eiti į grupę bendrauti.

23(2) SP1: Labai, labai puikiai [juokiasi], dešimtuku galėčiau įvertinti.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

24(1) SP1: [įkvepia ir galvoja] aš manyčiau, jeigu būtų daugiau specialistų, ta prasme, jeigu aš ne valandomis dirbčiau, ar ne, vat tarkim, kaip aš, kaip specialusis pedagogas pusė etato ant viso darželio, tai man užtenka mano valandų tiktai priešmokyklinėms grupėms, ir tai nu tas toksai vis bėgimas, kad aš spėčiau su vaikais.

24(2) SP1: Bet jeigu būtų daugiau, man tada nereikėtų tiek lėkti, ar ne, būtų mažiau vaikų, pasidalini ir aš tada su tuo vaiku galėčiau daugiau išbūti, daugiau pasimokyti, daugiau padalyvauti grupės veiklose, nes yra tam tikrų veiklų, kada jau tam specialiųjų poreikiui mokiniui yra per sunku [pabrėžia], ir kai yra per sunku, tada jam tampa neįdomu.

24(3) SP1: Kai tampa neįdomu, tada jisai labai trukdo, tai tada arba šalia sėdint galiu irgi, ane, traukti jį, paaiškinti, pašnibždėti į ausį kažkokį galbūt teisingą atsakymą, kad jisai galėtų pakelti pirmas ranką už visus kitus.

24(4) SP1: Arba galų gale, apie tą patį kalbėti, bet išėjus į lauką ar, žiūrint, kokia yra tema, ar ne, žiūrint koks sutrikimas to vaiko [galvoja].

24(5) SP1: Tai vat, aš manyčiau, tų žmoniškųjų išteklių, jeigu aš turėčiau daugiau laiko, aš skirčiau tam bendradarbiavimui daugiau, ar ne, tiek ir tas mokytojas į tą vaiką daugiau galėtų skirti dėmesio, jeigu būtų mažiau vaikų grupėje.

24(6) SP1: Nes dabar, jeigu dvidešimt vaikų grupėje ir iš jų yra specialiųjų poreikių mokinys, aaa, nu tikrai mes nu, tos veiklos nėra taip ilgai, ar ne, paskui yra bendra veikla, savarankiškai kažkaip tie vaikai žaidžia, ar ne, kažką veikia, bet tos jau grupinės veiklos, kad kažką kartu visa grupė, nu yra trumpai, nes išlaikyti tą dėmesį trumpai gali.

24(7) SP1: Ir iš to trumpai, dar trumpiau gaunasi dėmesio tik tai tam vaikui.

24(8) SP1: Mano nuomone, bet kurioj vietoj žmogiškųjų išteklių trūkumas, jeigu daugiau būtų tos pagalbos, būtų geriau ir vaikui, ir tam, tas pats įtraukusis ugdymas, jisai būtų įtraukesnis.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.10.29

Trukmė: 13 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP2

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. **T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?**

1(1) SP2: Dvidešimt aštuoni metai.

2. **T: Koks jūsų išsilavinimas?**

2(1) SP2: Aukštasis universitetinis.

3. **T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?**

3(1) SP2: mmm, tai logopedė – specialioji pedagogė.

4. **T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?**

4(1) SP2: [galvoja] penki metai jau bus, taip.

5. **T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?**

5(1) SP2: [įkvepia] kol kas be kategorijos, bet rudenį ginsiuos jau vyr.

6. **T: Kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?**

6(1) SP2: [pauzė] tai dirbu ikimokyklinė įstaigoj, tai vaikų amžius nuo trijų iki šešių metų, šiaip didelį dėmesį skiriu specialiųjų poreikių atpažinimui jau lopšelyje iš tikrųjų [sustoja], bet nuo trijų iki šešių metų, taip.

7. **T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?**

7(1) SP2: [galvoja] su raidos sutrikimų turinčiais vaikais, taip pat daugėja kalbos neišsivystymo atvejų, manau, interviu kalbėsiu daugiau apie sunkesnius atvejus, tokius, kaip autizmas.

8. **T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?**

8(1) SP2: [galvoja] šiuo metu didžiausią sunkumą matau tai, galbūt mokytojų žinių trūkumą apie specialiuosius poreikius turinčius vaikus, taip pat laiko trūkumą, sunkiau bendradarbiauti vaiko labui [pauzė] pavyzdžiui, pritaikyti vaizdinę struktūrą.

9. T: Mhm. Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP2: [atsikvepia] tai vaiko gerovės komisijos susitikimo metu pristatau mokytojams, kas būtent tam vaikui reikalinga ir kas gelbsti įvairiose situacijose, stengiuosi paruošti įvairių priemonių naudojamų grupėje, su tuo vaiku būtent. Tai galbūt taip prie tos įtraukties prisidedu.

10. T: Toliau norėčiau pasikalbėti apie bendradarbiavimą. Norėčiau, jog papasakotumėte, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP2: [pauzė] kaip jūs suprantate, ar ne? Nu tai aš iš savo patirties pasakysiu, kad pas mus yra dažni, kad ir trumpi susitikimai, ugdymo metodų, vaiko pažangos aptarimui, taip pat mokytojų švietimas būtent apie vaiko sutrikimą.

10(2) SP2: [įkvepia] specialiojo pedagogo įtraukimas į grupės veiklas bent, kad parodyti pavyzdį pedagogui, kaip reikėtų dirbti su spec. poreikių turinčiu vaiku.

11. T: Mhm. Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP2: [pauzė] pagalvot reikia [nusijuokia].

11(2) SP2: Galvoju, kad didžiausias tikslas yra, kad mokytojai daugiau dėmesio skirtų spec. poreikių turintiems vaikams, nei buvo iki šiol ir suprastų svarbą to, o kad tai įvyktų, reikia mokytojoms padėti, suteikti priemonių, žinių ir panašiai.

12. T: Supratau. Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP2: [mąsto] ten pas mus vyksta pokalbiai, susitikimai, taip pat, paruošiam raštiškas rekomendacijas darbui su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais. Tai tiek.

13. T: Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP2: [giliai įkvepia] priklauso nuo pačio mokytojo iš tikrųjų, jo užimtumo, noro.

13(2) SP2: Stengiuosi kartais po užsiėmimų persimest žodžiais, kaip sekėsi? [galvoja] taip pat, organizuojam vaiko gerovės komisijos pasitarimus minimum du kartus per metus, bet būna tikrai ir dažniau, priklauso nuo atvejo.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP2: [perklausia ir atsidūsta] funkcijos ar ne? Gerai, reik pagalvot šiek tiek [nusijuokia].

14(2) SP2: Šiaip mokytojas išklauso, stengiasi pritaikyti priemones, kurias paruošiu ar atsižvelgti į patarimus mano.

14(3) SP2: Pas mus yra taip, kad kiekvienas, kiekvienais metais mokytojos detaliam surašo būdus, kokius atrado dirbant su vaiku, taip pat, aprašo vaiko įsitraukimą į grupės veiklas, bendraujama su bendraamžiais ir panašiai [pauzė] tai vat, tai mokytojo funkcijos tokios ir būtų, kad išsamiai aprašo vaiką, papasakoja mums, o mes duodam patarimus, rekomendacijas.

15. T: Mhm. Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP2: Tai tokios atsakomybės, kad mokytojos [iškvepia], tokios ir atsakomybės, kad mokytojas plačiai aprašo vaiką, kaip minėjau, susitinkam, apsitariam, pasiūlom kažkokių metodų.

15(2) SP2: Tuomet po poros mėnesių susitinkam aptarti, ar pasiteisino tie metodai, būdai.

15(3) SP2: Šiaip dažnai susitinkam su mokytojomis dėl tų vaikų, tai vat.

16. Mhm. Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP2: [mąsto] dažniausiai šiaip man rūpi, kaip vaikui sekasi grupės veiklose ar drąsiai bendrauja su suaugusiais, bendraamžiais, kaip išreiškia savo poreikius [pauzė].

16(2) SP2: Dar aišku pasidomiu, su kokiais sunkumais susiduria pats mokytojas, kad kažkaip jam padėt [nutyla] tai tokie gal..

17. T: Supratau, dar norėčiau paklausti, kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

17(1) SP2: [pauzė] šiaip pats bendradarbiavimas tai tikrai svarbus, nes ugdymo planus rengiam kartu iš tikrųjų, tai yra vaiko gerovės komisija ir mokytojas.

17(2) SP2: Tai aš manau, kad mes atsakingai darom darbą [nusijuokia] ir tikrai svarbus bendradarbiavimas.

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

18(1) SP2: tai grupėje su mokytojų nedirbu, turiu individualius užsiėmimus vaikui kabinete, bet tikrai būna tenka pabūti grupėje. Padedu tada vaikui įsitraukti į veiklas, parodau mokytojui maždaug, kaip galima įtraukti jį labiau [nutyla] tai va tiek.

19. T: Supratau, su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

19(1) SP2: iššūkiais.. [galvoja] iššūkių lyg ir neturim, sakyčiau. Nes daug organizuojam kartu su mokytojomis, taip pat atsižvelgiam ir į tėvų lūkesčius. Kažkaip pas mus sklandžiai vyksta.

20. T: Galbūt galėtumėte pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP2: Tai, hmmm.. [galvoja] tai, iš tikrųjų, po ilgo laiko kalbu apie specialiųjų poreikių turinčius vaikus, jų integraciją ir panašiai, vat kiek mes mokytojams pasakojam, tai tik dabar mokytojos pradeda pačios ateit pas mane klaust patarimų, pasiskolinti tam tikrų priemonių.

20(2) SP2: Ta prasme pačios pradeda rodyt iniciatyvą. Tai va čia turbūt ir būtų ta geroji patirtis.

21. T: Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP2: [galvoja] sėkmingam bendradarbiavimui, manau, įtaką daro tikrai vaiko pažanga.

21(2) SP2: Mokytojų išklausymas, pagalbos mokytojams suteikimas, nes kai mokytojai jaučiasi išgirsti, kaip mes jiems padedam, tai daro įtaką sėkmingam bendradarbiavimui tikrai [atsidūsta].

22. T: Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais SUP vaikus, patirčių? Jeigu turėjote, tai kokių? Galbūt pasidalintumėt?

22(1) SP2: tuoj prisiminsiu.. [juokiasi] pagalvot reikia...

22(2) SP2: neigiamas ar ne? Tai nelabai gal teko.. [nutyla ir tęsia toliau] gal kiek nuvilia, kai mokytojas pritaikęs tam tikras rekomendacijas, greitai nuleidžia rankas, nes nemato jokio ten greito rezultato, nežinau..

22(3) SP2: ai, dar vienas atvejis buvo, kai mokytoja nesutiko su psichologinės pedagoginės tarnybos išvadomis ir nesutiko su švietimo pagalbos specialistų įžvalgomis apie vaiką. Tai tada, [iškvėpia] tai tada mokytoja nebuvo linkusi bendradarbiauti, tai va čia gal toksai neigiamas, kai mokytojai nesutinka, tiesiog su išvadom.

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP2: [paузė] su kiekvienu bendradarbiavimo atveju atsiranda vis kita patirtis, atrandam naujų metodų, būdų, būtent kaip dirbti su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais.

23(2) SP2: [galvoja] tai ir gal suteikia tokios drąsos, komandinio jausmo. Gal tiek kažkaip..

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP2: manau, tai yra nauja. Mes visi stengiamės, sakyčiau, visai gerai mums sekasi.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP2: Kas galėtų pagerinti.. [galvoja] tai šiaip iš savo patirties vat sakau, kiek pastebėjau, daug įtakos tikrai turi administracija pati.

25(2) SP2: pas mus būna susitikimai su mokytojomis, specialistais, administracija. Tokie pokalbiai tikrai yra labai smagu ir naudinga, kaip administracija atkreipia dėmesį, koks svarbus yra mūsų darbas ir kaip svarbu bendradarbiauti, tai kažkaip ir mokytojas kitaip ir mus žiūri, jau kai administracija kažką pakalba. Tai vat, gal pagerintų šiek tiek bendradarbiavimą, jeigu administracija daugiau įsitrauktų.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Interviu data: 2024.11.03

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: atsakyta raštu.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP3

1. T: Koks Jūsų amžius?

1(1) SP3: 32 m.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP3: Aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP3: Specialusis pedagogas.

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP3: 5 metai.

5. T: Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP3: mokytojas.

6. T: Kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?

6(1) SP3: penkių-šešių metų.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP3: mokymosi sunkumų turintys, elgesio ir emocijų.

8. T: Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP3: sunkiai sukaupia dėmesį, nenoriai įsitraukia į siūlomas veiklas.

9. T: Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP3: su ugdytiniais dalyvauju mokytojos vedamoje veikloje.

10. T: Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP3: teikti pagalbą turi ne kiekvienas individualiai, bet visi specialistai drauge, siekiant bendro tikslo – padėti vaikui. Aš kaip specialusis pedagogas dirbu ir bendraudama su grupės mokytoja pasakoju ką veikiu pratybų metu, kad kai kurias veiklas galėtų pritaikyti dirbant grupėje.

11. T: Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP3: teikti visapusišką pagalbą ugdytiniui.

12. T: Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP3: individualūs pokalbiai apie ugdytinį su grupės mokytoja, mano kaip specialisto įtraukimas į ugdomąją veiklą.

13. T: Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP3: kartą per savaitę turime individualius pokalbius, kad galėtume siekti bendrų tikslų.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP3: svarbiausia funkcija – teikti pagalbą SUP ugdytiniui. Mano pagrindinė funkcija – teikiant pratybas atsižvelgti į mokytojos išsakytas pastabas apie ugdytinį. Mokytojos funkcija – stebėti SUP mokinį ugdymo procese ir rinkti informaciją.

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP2: aš atsakinga už pratybas, kuriomis stengiuosi padėti SUP ugdytiniui, o mokytoja atsakinga už ugdomosios veiklos pritaikymą SUP ugdytiniui. Kaip ir minėjau, bendraudamos su grupės mokytoja aptariame ką ir kaip daryti veiklų metu.

16. Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP3: dėl ypatybių dirbant su SUP ugdytiniu.

17. T: Kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

17(1) SP3: labai svarbu, nes mokytoja turi daugiau informacijos apie ugdytinį (pomėgiai, elgesys, sunkumai ir kt.).

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

18(1) SP3: teikti pagalbą SUP ugdytiniui.

19. T: Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

19(1) SP3: ne visi mokytojai nori bendradarbiauti. Nenori pedagogai siekti bendrų tikslų ugdant SUP vaiko.

20. T: Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP3: gera kai grupės mokytojas nebijo įsileisti į grupę, nes žino, kad mano tikslas nėra stebėti veiklą, o padėti ugdytiniui. Gera žinoti, kad mokytojoms rūpi SUP vaikai, todėl noriai bendradarbiauja.

21. T: Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP3: noras siekti bendro tikslo – visapusiška pagalba SUP ugdytiniui, kad kiekvienas specialistas dirbtų iš vien, o ne kiekvienas individualiai.

22. T: Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, patirčių? Jei „taip“, tai kokių? Pasidalinkite šia savo patirtimi.

22(1) SP3: mokytoja nenorėjo bendradarbiauti, neįsileisdavo į veiklas. Ji teisinosi, kad kiekvienas turime dirbti savo darbą.

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP3: bendradarbiaudamas mokaisi iš kolegų, semiesi patirties. Kai kurie pedagogai dirba daug metų ir gali patarti, pakonsultuoti. Jaunesni pedagogai gali padėti taip pat, dažniausiai pasiūlant įdomių ugdymo pritaikymui skirtų veiklų.

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP3: iš dalies gerai, nes ne visi noriai bendradarbiauja, nenori prisiimti atsakomybės, kad kiekvienas esame atsakingas už SUP vaikų ugdymą, o ne tik specialistai.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP3: nuolatiniai pokalbiai, galbūt didesnė savišvieta, kurių metų būtų bandoma aiškintis, kad SUP ugdytiniai yra visų reikalas, kad norint jiems padėti, turime dirbti visi, o ne kiekvienas individualiai.

Interviu protokolas

Interviu data: 2024.11.04

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: atsakyta raštu.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP4

1. T: Koks Jūsų amžius?

1(1) SP4: 34 metai.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP4: Aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP4: Esu logopedė ir specialioji pedagogė

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP4: 5 metai.

5. T: Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP4: Vyr. logopedė-spec. pedagogė.

6. T: Kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?

6(1) SP4: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus, 4-7 metų. Kai kuriais atvejais ir su jaunesniais.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP4: Dažniausiai su kalbos sutrikimus turinčiais ir autizmo spektro.

8. T: Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP4: Didžiausi sunkumai kyla, kai tėvai nelinkę bendradarbiauti arba būna nusiteikę priešišškai.

9. T: Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP4: Tokiais atvejais, manau, kad visi, kuriems tenka dirbti su šiais vaikais, stengiasi juos kuo labiau įtraukti į kasdienes veiklas, pagal galimybes skatina savarankiškumą, stengiamasi, kad vaikas jaustųsi gerai darželio aplinkoje.

10. T: Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP4: Bendradarbiavimas su grupės mokytojais yra viena svarbiausių sričių, kuri gali lemti vaiko pasiekimus, gilesnį pažinimą, poreikių nustatymą. Manau, kad specialistai kartu su mokytojais turi bendradarbiauti glaudžiai.

11. T: Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP4: Bendradarbiaujant svarbiausias tikslas atliepti vaiko poreikius, sužinoti jo stipriąsias ir silpnąsias puses. Gilesnis vaiko pažinimas padeda numatant ugdymo tikslus bei jų įgyvendinimo priemones ir metodus.

12. T: Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP4: Pagrindinis metodas, tai pokalbis. Tam skiriame daugiausia laiko, tiesiog komunikuojant įvairiomis temomis, kurios liečia vaiką ir yra susiję su jo ugdymu bei dalyvavimu darželio gyvenime.

13. T: Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP4: Bendraujame ir bendradarbiaujame tikrai labai daug. Kartais daugiau, kartais mažiau, tai priklauso nuo esamo poreikio.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP4: Manau, kad tiek specialistams, tiek ir mokytojams funkcijos panašios, tik tiesioginio darbo su vaiku specifika skirtinga.

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP4: Ir mokytojai, ir specialistai siekia patenkinti esamus specialiuosius poreikius. Numačius bendrus tikslus, kiekvienas pasitelkia savo darbo metodus ir būdus kaip juos pasiekti. Atsakomybių pasidalijimas, tai natūralus procesas ugdymo įstaigoje.

16. Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP4: Kreipiuosi visais aktualiais klausimais, kurie kyla dirbant.

17. T: Kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

17(1) SP4: Bendradarbiavimas rengiant ugdymo planus labai svarbus, nes juose nurodomi bendri tikslai, kuriais bus siekiama atliepti vaiko poreikius.

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

18(1) SP4: Daugiausia su šiais vaikais dirbu individualiai savo kabinete. Grupėse dirba mokytojos kartu su padėjėjomis, todėl poreikio dalyvauti kasdienėse veiklose nėra. Tačiau tais atvejais kai dirbu ir grupėje mano vaidmuo panašus kaip ir grupės mokytojos, stengiuosi į rengiamas veiklas įtraukti ir kitus vaikus, ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius. Prieš

vykstant užsiėmimams visada apsitariame su mokytojais, kas už ką atsakingas, tai veiklos vyksta gana sklandžiai.

19. T: Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

19(1) SP4: Iššūkiai dažniausiai kyla pačioje pradžioje, susipažįstant su vaiku, vistiek reikia laiko rasti ryšiui, kad vaikas priimtų naują žmogų, įsileistų į savo pasaulį. Taip pat dažnai pasitaiko iššūkių bendraujant su tėveliais. Kartais prireikia nemažai laiko tam ryšiui sukurti, tiek su tėvais, tiek su vaikais.

20. T: Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP4: Gerosiomis patirtimis įvardinčiau tuos atvejus, kuriais matoma akivaizdi vaiko pažanga. Taip pat puiku, kai sutampa mano ir grupės mokytojos vizijos bei tikslai, kuriais sieksime numatomų rezultatų.

21. T: Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP4: Didžiausia įtaka įvardinčiau geranoriškumą. Jei abi pusės suinteresuotos dirbti ir veikti ta pačia linkme, tokiu atveju daug lengviau.

22. T: Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus, patirčių? Jei „taip“, tai kokių? Pasidalinkite šia savo patirtimi.

22(1) SP4: Ne, neteko.

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP4: Prisideda žinoma, dalijimasis patirtimi naudingas kiekvienam, dirbančiam šį darbą. Tai sąlygoja ir profesinį augimą. Bendradarbiaujant galima praplėsti interesų lauką, sužinoti naujų dalykų, su kuriais nebuvo susidūręs, ir kurie skatina gilesnį savarankišką domėjimąsi.

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP4: Kokybę vertinu gerai, su mokytojais sutariame puikiai.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP4: Galbūt daugiau bendrų projektų įstaigoje, kurie nebūtinau orientuoti vien į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, o į visą darželio bendruomenę. Reikėtų skatinti bendruomeniškumą įtraukiant visus susijusius žmones, ne tik specialistus ir mokytojus.

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.11.04

Trukmė: 28 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP5

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Koks jūsų amžius?

1(1) SP5: trisdešimt septyni.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP5: aukštasis...ir magistrą dabar turiu taip pat.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP5: specialusis pedagogas.

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP5: [pauzė] tai kaip specialiojo pedagogo, tai realiai dabar galima pasvarstyti... [galvoja] nes iš tikrųjų, jeigu taip, tai dirbu virš penkiolikos metų.

5. T: Supratau. Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP5: turiu šitą, kaip jis ten.. [galvoja] pirminis yra vyr., o mano metodininkas.

6. T: Toliau norėčiau jūsų paklausti, kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdote?

6(1) SP5: daugiausiai dirbu su dviejų-trijų metų amžiaus vaikais, žodžiu, nuo pačių mažiausių.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP5: daugiausiai, tikriausiai, sulėtėjusi kalbos raida.. [galvoja] ir mišrus specifinis raidos sutrikimas [galvoja] nu pagrindiniai tokie..

8. T: Mhm. Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP5: [pauzė] su kokiais sunkumais.. [galvoja] nežinau, labai daug sunkumų tai nepatyrė.. kaip ir man viskas ten aišku, tai gal labiausiai kas sunku, tai tiesiog, aišku, gal vienas toks dalykas, momentas, to komandinio darbo nebuvimas...

8(2) SP5: kad labai mažas kontaktas, apskritai, su tėvais [galvoja] ir trūkumas komandinio darbo..

9. T: Mhm. Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP5: [įkvepia] tai jo, iš tikrųjų, kas yra prašoma, nueiti į ryto ratą, sakykim, ten į bendras veiklas, ar ne, pastebėti, kaip vaikas ten jaučiasi, kaip jis komunikuoja, ką jis veikia.

9(2) SP5: duoti rekomendacijas pedagogams, kaip reikėtų jį labiau įtraukti, pakalbinti, kokiom temom kalbinti, ar ne..

9(3) SP5: tai.. [sučepsi] ir patarti aišku, vėlgi, kaip tą vaiką kuo daugiau įtraukti, kad jis ten kažką nuveiktų naudingo, o ne sėdėtų kamputyje, tai yra bandoma daryti, žinoma... [balso tonas pažemėja].

10. T: Mhm. Kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP5: [sučepsi ir galvoja] tai iš tikrųjų, manau, kad tas komandinis darbas tai turėtų būti tiesiog aišku, labai geras vaiko pažinimas..

10(2) SP5: tai, manau, kad net tai ir pedagogas, ir vaikas, ir vaiko tėvai, ir visa netgi, ta prasme, ta vaiko gerovės komisija ar ne, tai vienareikšmiškai turėtumėm visi kartu gerai pažinti, visų pirma, vaiką, vaiko poreikius ir tada, kai vaiką pažįsti, tada gali jau nusistatyti tą, ką jam reikėtų, į kur labiausiai padėti, ar ne?

10(3) SP5: tai ar ten elgesio kažkokie niuansai, ar kalbiniai gebėjimai, kaip juos pastiprinti, tai ar sakykim, jeigu būtų ir autizmo atvejų, ar ne, kaip įtraukti, tai kokią alternatyvią komunikaciją naudoti, ar ne, kokius paveikslėlius, ten, sakykim, simbolius sudėlioti, kada juos taikyti ar ne, kaip pritaikyti.. [galvoja]

10(4) SP5: tai manau, čia tokia kaip ir pagrindiniai, nes dabar labiausiai, daugiausiai apie autizmą galim kalbėti, kad daug atvejų, ir šitie vaikučiai dažniausiai yra apleisti, nes pedagogai tiesiog netaiko jiems tų vaizdinės informacijos, vaizdinės struktūros, ar ne, vaizdinių paveikslėlių, kur jiems labiausiai reikėtų per vaizdą viską matyti, tą struktūrą žinoti, kas po ko vyksta, tai vat, tai, manau, su pedagogais labiausiai reikėtų šita linkme dirbti...

11. T: Supratau, ačiū už išsamų atsakymą. Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP5: iš tikrųjų, dažniausiai visos to, tikriausiai, ta akademinė sritis, ypatingai ar ne, kalbant apie universitetą, tai visi dėstytojai norėtų, visada siekia ir moko studentus, kaip įtraukti, bendradarbiauti pedagogus, taip toliau ir panašiai, ir mes visi tą tikrai žinom.

11(2) SP5: aš tuo pritariu, bet realybė yra kitokia, iš tikrųjų, ir į tą realybę reikėtų atsižvelgti, nes žmonės, manau, kad pradžioj tas bendradarbiavimas, na, visi mes labai siekiame ir einam į kontaktą su pedagogais... [galvoja]

11(3) SP5: bet dažnai labai atsimuša specialistai į sieną, nes pedagogai turi, na, vėl skirtingus tikslus ar ne, ir tada automatiškai tas specialistas nuleidžia rankas ir jisai pradeda dirbti vienas pats sau kabinete, tiesiog su tuo vaiku...

11(4) SP5: ir iš tikrųjų, manau, kad, tai vėlgi, na, tai priklauso nuo žmonių labai daug, nuo tų vidinių žmogaus savybių, noro.. kiek jis turi viduje noro ir suvokimo, ir resursų savy, kaip profesionalumo visą komandą apjungti ir padėti..

11(5) SP5: bet, man atrodo, lygiai taip pat labai svarbu, na, pedagogas lieka pedagogu, jis turi irgi ten savo grupę, jo tikrai tie tikslai dažnai skiriasi nuo spec.pedagogo, sakykim, ar ne, individualaus to darbo su vaiku [galvoja].

11(6) SP5: aš manau, labai svarbus yra, irgi vienas svarbiausių, tai įtraukimas tėvų.. jau pedagogas specialusis, manau, maximum, ką turėtų daryti, tai kiek įmanoma bendradarbiaut su tėvais [nutyla].

12. T: Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP5: tai aišku, būtų pagrindinis tai pokalbis ir raštiniai pateikimai informacijos ar ne, ten sakykim, rekomendacijos pateiktos raštu.

12(2) SP5: stendai, ten įvairios lankstinukai, informaciniai ar ne, ką reikėtų, kaip daryti.. [mąsto]

12(3) SP5: aaaaa, tai va, susirinkimo metu aišku, nutarti, užprotokuluoti tie bendri dalykai.

13. T: Supratau, papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP5: tai, kiek dažnai [atsikrenkščia], iš tikrųjų, pagal poreikį, pagal vaiko poreikį ir pedagogų, vėlgi, tą poreikį ir norą įsitraukti, bet man atrodo, kad, na [atsikvepia] kiekvieną savaitę, tai yra gal toks geriausias rezultatas, bent kartą į savaitę [pauzė]

13(2) SP5: bet aišku, tas bendradarbiavimas, vėlgi, aš manau, kad jis aaaa, nu aš kitokio jo norėčiau.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP5: tai tarkim, pavyzdžiui, mes turėjom irgi vaikutį su autizmo atveju, tai dar buvo tokie reti, tai, iš tikrųjų, mano buvo kurtos visos pateiktos kortelės, simboliai, ką reikėtų pasikabinti grupėje, tai vat, mokytojoms reikėjo tiesiog išsidėlioti šitą eigą, pasikabinti, turėti ir aišku, naudoti.

14(2) SP5: bet labai dažnai tiesiog viskas yra padėta gražiai, bet niekas nedaro nieko dėl to, kad trūksta žinių ir praktikos žmonėms...

14(3) SP5: tai vat, pagrindiniai tokie.. [mąsto] o šiaip, jeigu kalbant apie kitokius vaikus, tai dažniausiai pedagogai, jie nežino, mano atveju, nenori jie nieko bendradarbiauti labai daug, tai aš negalėčiau pasigirti kažkokiom labai gerom strategijoms, nes aš tiesiog dirbdavau praktiškai viena, kabinete sau.

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP5: jo, tai ta realybė tokia ir būdavo, kad, iš tikrųjų, tikrai buvo keli atvejai, mokytojų būdavo kur geranoriškai, bent jau bandydavo klausyti ir kalbėti, ką daryti ir kaip, bet dažnai būdavo ir nenoras, ir tiesiog noras tuo vaiku, kaip ir manau, dabar gal daug kur taip yra, tiesiog atsipurtyti, atsikratyti, perkelti, galbūt, į kitą įstaigą ar..

15(2) SP5: bet tai nėra vėl, aš galvoju, vien tik blogai dėl to, kad mes esam ne visagaliai, žmonės yra tikrai ne dievai ir kiekvienas turi tikrai skirtingą bagažą ir įstaigos, irgi ne visos geba atliepti tikrai vaiko poreikius, todėl ieškoti tinkamiausio, geriausio varianto netgi keičiant įstaigą, manau, irgi yra kaip variantas.

15(3) SP5: [pauzė] tai nereikėtų vien kapstyti žmogaus... žmogų sunkiau pakeisti yra negu surasti vaikui tinkamą ugdymo įstaigą, tai manau, kad ne tik reikėtų žiūrėti, kokias atsakomybes turi prisiimti ir pedagogas, bet turėtų, manau, prisiimti ir patys tėvai, galvodami, į kokią ugdymo įstaigą jie leido savo vaiką.

16. T: Kokiais klausimais dažniausiai kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP5: [sučepsi ir galvoja] aš.. tai man klausimų daug ir nekildavo praktiškai, į mane kreipdavosi dažniausiai mokytojos, kad reikia, sakykim, vaikas nekalba, arba to nesupranta, nedaro ir man, kreipdavosi į mane, kad aš padėčiau.

16(2) SP5: o man tai [galvoja] aš eidavau nebent susirinkti informacijos, kaip jisai, ką veikia grupėje, kaip jis įsitraukia ar ne, kaip jis komunikuoja.. tai tiesiog tokią bendrą informaciją.

17. T: Supratau. Kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

17(1) SP5: [pauzė] apie tą visą esmę, kad pedagogas, vėlgi, pedagogo žinios, profesionalumas, kiek jis pats supranta, kad kas tai yra ir ką jis čia veikia, dėl ko, kas yra tie specialieji ugdymosi poreikiai ir vaiko poreikiai, kažkokie kitokie poreikiai, tai tiesiog, tai su tokiu žmogum, aišku, būtų galima kalnus nuversti..

17(2) SP5: bet, jeigu, mes turim visiškai bendrom žiniom, tiktai, nu tai labai sunku yra nusistatyti tuos bendrus tikslus ir apskritai dirbti kartu kaip komandai [galvoja].

17(3) SP5: nes labai skiriasi, nes žinių bagažas yra, vis dėlto, nu nes tu gali tiesiog, sakau, belstis ir tiesiog, kitą kartą, jau nusileisi rankas, nes neprisibelsi...

17(4) SP4: tai man kaip su pedagogais, aišku, svarbus, aš manyčiau, kad tai yra labai, nes, na, tu gali tiesiog vėlgi apsitarti, pasižiūrėti kur, ką, kokiom temom gali tą vaiką pamokyti, vat savo kabinete individualiai...

17(5) SP5: vat, jeigu sakykim, jis eina temas, kažkokias vis tiek, kaip darželio ryto ratas ar ne, ten yra tos metinės temos, tai matai, kur vaikui sunku, ko jis nesupranta, gali kabinete, ypatingai kaip spec.pedagogas, tai gali bendrai apeiti tas temas ir pakartoti.. [galvoja]

17(6) SP5: jeigu turėtum tų žinių, kad vaikui tai yra tikrai sunku, bet dažnai, manau, kad tai prasilenkia su realybe, nes, iš tikrųjų, pedagogės, jos nespėja surinkti kiekvieno vaiko individualios informacijos, jos žiūri bendrai grupę, kaip vaikai klauso ten, kas dūksta, nedūksta, ar ne, ir jos neindividualizuoja labai stipriai.

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

18(1) SP5: man, ačiū Dievui, neteko [juokiasi], nematyčiau didelio reikalo, kažkaip man atrodo, žinot, kai būna gerokai per daug ir mokytojų, irgi jau šiek tiek yra chaosas [juokiasi].

18(2) SP5: stebėjimus, jo, bet vėlgi, manau, tas stebėjimas tai, ką jis tai gali parodyti...

18(3) SP5: kaip specialiajam pedagogui tai, na, jis vėlgi, pažiūri tą bendrą įsitraukimą vaiko ar jis daro, ar nedaro kažkokias užduoteles, kaip jam sekasi kalbėti ar jis bijo, nebijo, kaip jisai, na, ar jis pradeda kalbėti prie grupės kitų vaikų, ar užsisklendęs...

18(4) SP5: tai manau, čia tai gal daugiau, o elgesys, tai čia jau vis tiek, yra labiau psichologo kompetencija.. ir tu ne elgesio terapeutas esi, kad galėtum visus ten elgesio tuos iššūkius tvarkyti, kas dažniausiai grupėj, manau, čia ir apie elgesį eina daugiau kalba.

19. T: Supratau, su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

19(1) SP5: tai tiesiog dažniausias tai, koks tas būdavo iššūkis, aš sakyčiau, toks tas ir iššūkis ..tiesiog pedagogai, be abejo, aš nenoriu vien sakau ant tų pedagogų duoti tą visą neigiamumą [juokiasi], nes čia labai lengva kitą nuteikti, mes tą ir darom, tikrai jis visada, bet tas nenoras bendradarbiaut, nenoras įsitraukti, nenoras girdėti, nenoras, apskritai aš sakyčiau, žmonių nenoras mokytis, tobulėti, suprasti, žinoti, kad keičiasi, galbūt, tam tikri dalykai ir tu privalai irgi keistis..

19(2) SP5: kad keičiasi, galbūt, vat atsirado kitokios normos, telefonai, kompiuteriai, nu viskas keičiasi, o jie vis tiek linkę kalbėti apie praeitį, kas buvo ir kokie buvo vaikai ir kaip buvo, bet nieko nedaro taip, kad prisitaikyti prie dabartinės situacijos ir truputį pakeisti, visų pirma save, kad tu pats turi keistis..

19(3) SP5: nes kito, sakau, nepakeisi kito žmogaus čia bet kurioj situacijoje tu nepakeisi, niekada, tu pradėk nuo savęs.. turi pradėti viską daryti nuo savęs.

19(4) SP5: tai man tas nenoras keistis ir tobulėti [giliai atsidūsta], aš jo niekada nesupratau, bet, manau, kad žmonės linkę taip daryti, nes tiesiog jau yra per daug ir, manau, trūksta, apskritai, sistema tokia labai yra statiška..

19(5) SP5: reik, man atrodo, reikėtų rotuoti, daryti daug dalykų, kad žmonės nemiegotų vienoj vietoj darbo.

20. T: Galbūt galėtumėte pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP5: jo, aš, iš tikrųjų, tikrai turėjau gerą patirtį, tai buvo, vat iš viso darželio, iš tikrųjų tikrai turiu vieną mokytoją, pas mane didelis darželis, dvylika grupių, tai buvo vienintelė mokytoja, kuri visą laiką noriai bendradarbiauja [pauzė] tai turiu vieną vienintelę iš dvylikos grupių.

21. T: Tai visgi, kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP5: [pauzė] hmmm, didžiausią įtaką tai gal, na, sakyčiau, gal administracija, administracijos požiūris, taisyklės kažkokios, nu vis tiek, normos nubrėžtos įstaigos, kažkokie įstatymai, vidiniai reikalai tas gal, manau, daugiausiai, nes jeigu vadovas bus stiprus ir jis tame reikale gaudysis ir viską sujungs, tai tikrai, manau, viskas gal gali gautis gerai. Čia reikia stipraus vadovo, vienareikšmiškai.

22. T: Taip, supratau. Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais SUP vaikus, patirčių? Jeigu turėjote, tai kokių? Galbūt pasidalintumėt?

22(1) SP5: [mąsto] tai taip, tai nuolat tekdavo.. jūsų visi išsakyti tie dalykai nenoras, nepalikimas vaiko, pavyzdžiui, ne pagalba pedagogui specialiajam vat, sakykim, ateiti, pasiimti į lauką, išsivedimas tas, nepalikimas, ar ne, nu visi šitie dalykai, jo... nenoras suderinti tų grafikų, nu man, pavyzdžiui, asmeniškai buvo visur pagaliai kišami į ratus, tai labai sunku, jo [sustoja ir iškvėpia].

22(2) SP5: realiai net ne pagalba, o kaip tik netgi trukdymas.

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP5: [pauzė] tai, manau, prisideda vienareikšmiškai dėl to, kad kai tu išklausai kito specialisto nuomonę ir žinias, ką reikia daryti, kaip reikia daryti apie tą vaiką, sakykim, rekomendacijas, gi tu pats augi, tu pats mokaisi [pabrėžia].

23(2) SP5: nes mes nei vienas nesam viską žinantis, tai dėl to... tu pats turi, mokaisi iš kito žmogaus.

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP5: mmm, nu tai sakykim, prasta... [pauzė] aš sakyčiau visiems pedagogams, kurie pradeda dirbti ugdymo įstaigoj ir pamato, kad neprisibelsti prie pedagogų, tai tiesiog jau tada ir aš sakyčiau, va, geriau susirink telefono numerius tėvų ir bandyk su tėvais rasti ryšį, nes pedagogais yra...kartais beviltiška [juokiasi].

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP5: tai, kas galėtų pagerinti? Tai manau, kad, visų pirma, gal pradėčiau aš nuo sistemos mūsų, nuo labai viršutinių dalykų.

25(2) SP5: tai, manau, kad be abejo alga, jeigu alga padidėtų, aš manau, kad daugiau atsirastų motyvacijos žmonėms kažką daryti, keistis ir tobulėti. Tai man atrodo alga, piniginis dalykas, tai yra esmė

25(3) SP5: [mąsto] čia man atrodo, esmė čia bet kuriam žmogui, kad reikėtų motyvacinės sistemos, būtent, sudaryti kažką, apgalvoti apie pinigus, kad vat, jeigu žmogus ten parašė, kažką padarė, vat bendrai įkūrė, ten ateina, sakykim, renka kažkokius taškus, ten po to kažkokios premijos gali būti...

25(4) SP5: jeigu nebus šitų motyvacinių dalykų, žmonės negaus irgi pasitenkinimo, nu niekas nedarys tikrai to, kas vat, kaip jis sakys, man nepriklauso.. čia tiesiog yra paprasti dalykai, žmonėms reikia irgi gyventi, darbas nėra lengvas, tai reikia duot ir užsidirbt.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Vieta: Pokalbis telefonu

Interviu data: 2024.11.03

Trukmė: 16 min.

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: garso įrašas.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP6

Interviu turinys: duomenys transkribuoti

1. T: Sveiki, pirmiausia norėčiau pradėti nuo jūsų profesinių duomenų, koks jūsų amžius?

1(1) SP6: Man yra dvidešimt aštuoneri metai.

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP6: Aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP6: aš esu specialioji pedagogė.

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP6: [galvoja] darbo stažas penki metai.

5. T: Ir kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP6: mokytoja.

6. T: Kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?

6(1) SP6: [atsikrenkščia] nuo trijų iki šešerių metų.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP6: mokymosi sunkumai dėl sulėtėjusios raidos.. tai yra socialinė, pažintinė motorinė, taip pat, įvairiapusis raidos sutrikimas, čia tokie dažniausiai, turbūt... [galvoja]

8. T: Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP6: [galvoja] mmmmm...esminiai tai, turbūt, bendradarbiavimo su tėvais bei kitais pedagogais.

8(2) SP6: be viso to, yra priemonių, patalpų trūkumas...

8(3) SP6: taip pat, PPT bendro pobūdžio rekomendacijos..

9. T: Mhm, supratau. Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP6: [atsikvepia] pagalba grupių pedagogams, konkrečiai tai, kokias priemones naudoti, kad palengvintų būtent vaikų su SUP įtrauktį, rekomendacijos, kaip elgtis susidūrus su iššūkiais agresijos protrūkiais, pavyzdžiui..

10. T: Papasakokite, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP6: [giliai atsidūsta] iš tikrųjų, tai švietimo pagalbos specialistai ir pedagogai, mano supratimu, turėtų būti viena stipri komanda, kuri dalinasi savo patirtim, kartu ieško kažkokių sprendimo būdų iškilus problemoms.

10(2) SP6: be viso to, kartu sprendžia ir su ugdymu susietus klausimus.

11. T: Mhm. Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP6: [pauzė] mano, kaip specialiosios pedagogės bendradarbiavimo tikslas, turbūt, yra užtikrinti visų vaikų tą visapusišką įtrauktį.

11(2) SP6: tai yra, kad visi grupėje esantys vaikai jaustųsi toje aplinkoje gerai, taip pat ir pedagogai, kad jie dirbdami su SUP vaikais, gautų reikiamą pagalbą, nes aš, suprantu, ir jų darbas yra įtemptas, psichologiškai ir fiziškai sunkus.

12. T: Supratau. Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP6: [mąsto] bendradarbiaujame įvairiai.. pirmiausia, tai tiesiogiai kontaktuojant - susitinkame aptarti esminius klausimus, taip pat ir nuotoliniu būdu - elektroniniu paštu, dienyno bendravimo platforma, siunčiam vieni kitiems metodines medžiagas, įvairias užduotėles, rekomendacijas ir panašiai..

13. T: Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP6: na, dirbant pilnu etatu bendravimas, iš esmės, būna kasdienis..

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP6: aš pasakysiu taip, turbūt aš esu tas "pagalbos šaltinis" [juokiasi], į mane mokytojos kreipiasi, kai kyla tam tikri sunkumai ar neaiškumai. Na, jeigu konkrečiai, tai, kai reikia rašyti programas, padėti užpildyti švietimo pagalbos planus, būtent tą mokytojos dalį, pakonsultuoti tėvus, užpildyti dokumentus ar tiesiog pasiguosti, nes mokytojos dažnai jaučiasi psichologiškai pavargusios [nusišypso].

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP6: aš stengiuosi visada atliepti mokytojų prašymus.. palaikau juos, nes žinau, kad jos dirba tikrą sizifo darbą [nusijuokia].

15(2) SP6: stengiuosi pasidalinti viskuo, ką turiu, jeigu reikia, ateinu ir grupėje pabūti, paantrinti, kaip sakau..

16. *Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?*

16(1) SP6: [mąsto] aš pati kreipiuosi, kai turiu išsiųsti vaiką į PPT tarnybą, tada stebiu vaiko elgesį grupėje ir tik po to individualiai...

16(2) SP6: taip pat, visada konsultuojuosi su mokytojomis apie tai, su kokiais sunkumais susiduria vaikai, kaip sekasi būti grupės dalimi, bendrauti su kitais vaikais [nutyla ir tęsia].

16(3) SP6: su mokytojomis nusimatome ir švietimo pagalbos plane bendrus tikslus, uždavinius bei ruošiame pritaikytas ir individualizuotas ugdymo programas.

17. *T: Supratau, dar norėčiau paklausti, kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?*

17(1) SP6: [pauzė] [atsidūsta] aaaaa, rengiant ugdymo planus vaikams, man svarbu nuoseklus, sklandus darbas..

17(2) SP6: aaa, daug mokytojų yra vyresnio amžiaus ir nemoka naudotis kompiuteriu, todėl planų ruošimo laikas prailgėja, nes kiekvieną mokytoją turiu sodintis šalia ir rašyti viską pati [pabrėždama nusijuokia].

18. *T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?*

18(1) SP6: [sučepsi] jeigu atvirai.. tai grupėje specialieji pedagogai retai kada dirba.. mokyklose, atvirose klasėse, taip, tačiau ir tai ne visu šimtu procentų..

18(2) SP6: mmm, darželiuose labai sunku užtikrinti kokybišką darbą, nes net ir veiklų metu grupėje, kurioje yra 21 vaikas, nu būna chaosas..

18(3) SP6: ir specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams labai sunku susikaupti toj aplinkoj..

18(4) SP6: dažniausiai vis vaiką pasiimu pas save į kabinetą ir dirbame individualiai, o kitu atveju, darbas neįmanomas, nes vaikas nesusikaupia, blaškosi, o taip pat ir kiti vaikai... [galvoja]

18(5) SP6: aišku, labai priklauso dar ir nuo darželio, ir kokiame mikrorajone tas darželis yra, kad ir kaip sunku patikėti [nusijuokia], nes ir kai dirbau per kelis darželius, tai viename tikrai pavykdavo ir SUP turinčius vaikus įtraukti būtent į bendras veiklas.

19. *T: Supratau, su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?*

19(1) SP6: hm.. [sučepsi] pagrindiniai iššūkiai, kaip ir minėjau, priemonių trūkumas, galbūt per didelis vaikų skaičius grupėse, taip pat, aaaa, mokinio padėjėjų trūkumas, labai daug vaikų su vidutiniais ugdymosi poreikiais, kalbant apie elgesio ir emocijų sutrikimus.. todėl grupėse būna chaosas, triukšmas..

19(2) SP6: tada tėvų nenoras bendradarbiauti, komunikuoti su specialistais.

19(3) SP6: kaip ir minėjau, pedagogai nemoka naudotis informacinėmis technologijomis.. tai va tiek.

20. T: Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP6: [sučepsi] geroji patirtis ta, jog tikrai visi bendraujame mandagiai, nebijome pasakyti, kad man reikia pagalbos, man sunku, nesigauna..

20(2) SP6: aaa, labai svarbus pagarbus ryšys tarp pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų, aš manau..

21. T: Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP6: [galvoja] manau, sėkmingam bendradarbiavimui svarbi pagarba kolegoms, tarpusavio supratimas ir tikslingas darbų pasiskirstymas.

22. T: Mhm.. Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais SUP vaikus, patirčių? Jeigu turėjote, tai kokių? Galbūt pasidalintumėt?

22(1) SP6: taip, yra tekę patirti ir neigiamą patirtį, ypatingai, kas liečia programų rengimą..

22(2) SP6: tai vat, kaip ir minėjau, vyresnio amžiaus pedagogės nemoka naudotis kompiuteriu, todėl tenka rašyti man [pabrėždama nusijuokia].. nes kitu atveju programos tiesiog nebūna paruoštos..

22(3) SP6: kai kurios pedagogės nemoka ir dienynų užsipildyti, ir prašo pagelbėti, tačiau dabar sodinuosi šalia savęs ir rodau kiekvieną žingsnį [juokiasi], nes manau, kad, na, norint dirbti tokį darbą turi neatsilikti nuo naujovių, nu nuolat tobulėti..

22(4) SP6: aaa, be kita ko, yra daug seminarų, mokomosios medžiagos, jog tobulinti tuos įgūdžius savo..

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP6: aaa, manau, kad bendradarbiavimas yra viskas! [pakelia toną]

23(2) SP6: jeigu nėra komandos, bendradarbiavimo darbas neįmanomas, aaaa, dalijantis metodine medžiaga, patirtimi, stebint veiklas, užsiėmimus, analizuojant, aptariant jas, kiekvienas, aš manau, auga savo profesinėje srityje..

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP6: hmm, pakankamai gerai, pamažu augame, kaip sakau, ir pasiekiame vis geresnių rezultatų.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP6: [sučepsi] aaaa, reali vizija, palaikymas ir pagarba..

25(2) SP6: šiai dienai, mano nuomone, įtraukusis ugdymas įnešė ne tik daug naujovių, bet ir tuo pačiu sumaišties [nusijuokia], ypatingai, kai dar įstaigose trūksta pedagogų, padėjėjų, specialistų ir panašiai..

25(3) SP6: todėl palaikydami vieni kitus, suprasdami, išklausydami, gerbdami, galime mažinti tą įtampą, nežinomybę ir mažais žingsniais keisti suvokimą į patį ugdymą.. pagalbą SUP vaikams.

T: Supratau, ačiū Jums labai!

Interviu protokolas

Interviu data: 2024.11.06

Interviu tipas: pusiau struktūruotas interviu.

Duomenų rinkimo įrankis: atsakyta raštu.

Suteikiami kodai:

Tyrėjas: T

Informantas: SP7

1. T: Koks Jūsų amžius?

1(1) SP7: 35

2. T: Koks jūsų išsilavinimas?

2(1) SP7: Aukštasis universitetinis.

3. T: Kokios jūsų pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

3(1) SP7: Specialioji pedagogė ir logopedė.

4. T: Koks jūsų, kaip specialiojo pedagogo, darbo stažas?

4(1) SP7: 11.

5. T: Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?

5(1) SP7: Specialioji pedagogė.

6. T: Kokio amžiaus vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių ugdote?

6(1) SP7: 3-6m.

7. T: Su kokių sutrikimų turinčiais vaikais dažniausiai dirbate?

7(1) SP7: Daugiausiai dirbu su vaikais, kurie patiria mokymosi sunkumų dėl sulėtėjusios raidos.

8. T: Su kokiais sunkumais susiduriate ugdant vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių?

8(1) SP7: Pagrindinis sunkumas – tai tėvų mažas noras bendrauti ir bendradarbiauti, jie tikisi, kad specialistas bei pedagogai visapusiškai išugdys vaiką, per trumpą laiką pašalins visus sutrikimus. Taip pat sunkumų kartais kyla dėl nesusikalbėjimo su kitais pedagogais, nes jie nesiklauso patarimų, nepriima siūlomos pagalbos, nedaro to, ką rekomenduoja (matomai įsivaizduoja, kad žino ir moka geriau...).

9. T: Kaip prisidedate prie šių vaikų įtraukties bendrojo ugdymo grupėje?

9(1) SP7: Kartą per mėnesį vykdome bendras veiklas (žaidimai, grupinės užduotys, ryto ratas) grupėje, taip pat skatinu grupės pedagogus, kuo daugiau šiuos vaikus įtraukti į bendras veiklas, atskleisti jų stipriąsias savybes.

10. T: Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą su grupės mokytoju, teikiant pagalbą ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių?

10(1) SP7: Tai bendrų tikslų išsikėlimas ir jų įgyvendinimas taikant efektyvius darbo būdus ir metodus, aptariant stebimą pažangą ar kitus klausimus, susijusius su vaikų, turinčių SUP, ugdymu.

11. T: Kokie jūsų, kaip specialiojo pedagogo, bendradarbiavimo tikslai?

11(1) SP7: Mano tikslas dalintis žiniomis ir patirtimi, kuri leistų užtikrinti kokybišką pagalbą kiekvienam vaikui bei būtų patenkinti kiekvieno ugdymo(si) proceso dalyvio poreikiai.

12. T: Kokius bendradarbiavimo su grupės mokytoju būdus ir formas naudojate?

12(1) SP7: Pokalbis, grupiniai pasitarimai, mini susirinkimai su tėvais, bendravimas IT priemonėmis, grupinių veiklų vedimas.

13. T: Papasakokite, kaip dažnai bendradarbiaujate su grupės mokytoju?

13(1) SP7: Kiekvieną dieną tenka bendrauti ir bendradarbiauti su grupės mokytojais dirbant darželyje.

14. T: Papasakokite, kokios dažniausiai yra Jūsų, o kokios yra grupės mokytojo funkcijos bendradarbiavimo procese – siekiant vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

14(1) SP7: Stengiamės būti lygiaverčiai partneriai-kolegos, nes mokomės vieni iš kitų (diskutuoju, keičiamės informacija tarpusavyje ir pan.). Aš dažniau konsultuoju, patariu, pamokau ir parodau, kaip dirbti su konkrečiu vaiku grupėje, o mokytojai – dalinasi ugdymo patirtimis, suteikia informacijos apie vaiką, kurios aš nepastebiu/nežinau, parodo, kaip jiems sekasi dirbti grupėje. Stengiamės visi bendrauti ir bendradarbiauti taip, kad jaustumėmės vienodai svarbūs, išklaudyti, suprasti bei žinantys, kad prireikus pagalbos – visada ją gausime.

15. T: Papasakokite, kaip dalinatės atsakomybėmis siekiant bendro tikslo - vaikų, turinčių SUP, sėkmingo ugdymosi?

15(1) SP7: Dažnai darome mažus pasitarimus, kuriuose lengvai pasiskirstome atsakomybėmis, darbais. Visi išsikeliamės bendrus tikslus, kuriuos mažais žingsneliais įgyvendiname. Pasiskirstome, kas bus atsakingas už tėvelių informavimą apie vaiko pažangą arba iškilusius sunkumus.

16. Kokiais klausimais kreipiatės į grupės mokytoją?

16(1) SP7: Visada domiuosi kaip vaikui sekasi ugdytis grupėje, kokią pažangą stebi mokytoja, ar nėra elgesio pakitimų. Jei savo veiklų metu stebiu tam tikrus pokyčius (ypač į blogąją

pusę), tada iškart informuoju mokytoją, domiuosi, kokie jos pastebėjimai. Kartu sutariame apie pokyčius informuoti tėvus.

17. T: Kiek jums yra svarbus bendradarbiavimas su grupės mokytoju, rengiant ugdymo planus vaikams, turintiems SUP?

17(1) SP7: Ypatingai svarbus, nes be pedagogo informacijos apie vaiką ugdymo planas nebūtų išsamus, tikslus. Nepavyktų išsikelti tikslingų ugdymo tikslų. O be to, individualų ugdymo planą visada rengiame kartu su pedagogais.

18. T: Papasakokite, koks Jūsų vaidmuo dirbant grupėje kartu su mokytoju?

18(1) SP7: Mano vaidmuo būna lygiavertis kartu su grupės mokytoja, nes mes kartu vedame veiklas, viena kitai asistuojame, pasiskirstome darbais.

19. T: Su kokiais iššūkiais susiduriate ugdymo organizavimo proceso metu?

19(1) SP7: Iššūkių kyla dėl didelio vaikų, turinčių SUP, skaičiaus, tėvų nebendravimo/nebendradarbiavimo arba perdėtų reikalavimų specialistams iškėlimo (pvz., didelių SUP turintis vaikas turi per mėnesį parodyti didžiulę pažangą, nes tėvai manantys, jog taip turi būti ir pan.).

20. T: Pasidalinkite, kokios yra Jūsų gerosios bendradarbiavimo patirtys dirbant su grupės mokytoju?

20(1) SP7: Man geroji bendradarbiavimo patirtis – tai žiūrėjimas su pedagogu viena kryptimi, gebėjimas tikslingai kartu siekti išsikeltų tikslų bei vykdyti susiplanuotas bendras veiklas, pasidalinti gera patirtimi.

21. T: Kas, Jūsų nuomone, turi didžiausią įtaką sėkmingam bendradarbiavimui?

21(1) SP7: Noras padėti vaikui bei asmeninio tobulėjimo siekimas.

22. T: Ar teko patirti neigiamų bendradarbiavimo su grupių mokytojais, ugdančiais specialiujų ugdymosi poreikių vaikus, patirčių? Jei „taip“, tai kokių? Pasidalinkite šia savo patirtimi.

22(1) SP7: Teko. Teko dirbti su pedagogu, kuris nesilaikydavo teikiamų rekomendacijų, pats provokuodavo vaiko netinkamą elgesį grupėje, tėvams teikdavo netikslingą informaciją apie vaiką. Tik po ilgų pokalbių situacija pagerėjo.

23. T: Kaip, Jūsų nuomone, bendradarbiavimas prisideda prie profesinio augimo?

23(1) SP7: Prisideda, ir net labai.

24. T: Kaip vertinate Jūsų bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančiais grupių mokytojais kokybę?

24(1) SP7: Vertinu labai gerai. Bet kaip sakau, tobulėti visada yra kur.

25. T: Jūsų nuomone, kas galėtų pagerinti mokytojų ir specialiųjų pedagogų bendradarbiavimą šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje įtraukiojo ugdymo kontekste?

25(1) SP7: Didesnis tėvų iniciatyvumas, norėjimas tobulėti visapusiškai.